

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

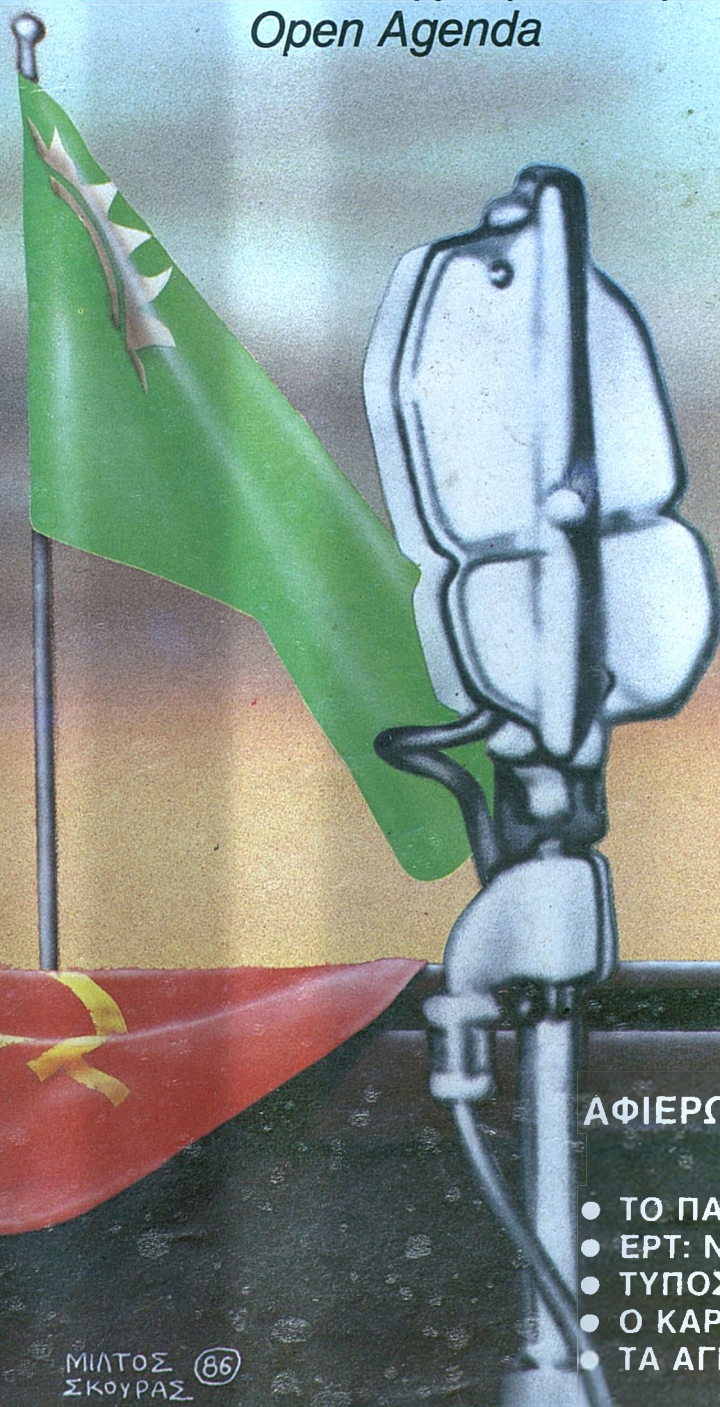
2 - 18λ. 1999

Περίοδος Β', τεύχος 313, Παρασκευή 28 Μαρτίου 1986

Δρχ. 100

ΑΝΔΡΕΑΣ-ΣΟΥΛΤΣ: Συμφωνίες κυρίων...
Gentlemen's Agreement

ΑΝΔΡΕΑΣ-ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Ανοιχτός διάλογος
Open Agenda

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΒΟΛΟ

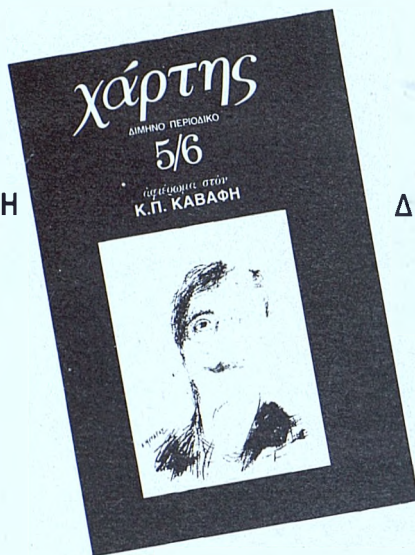
- ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΑΝΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟ
- ΕΡΤ: ΝΟΜΟΙ, ΚΑΙ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ
- ΤΥΠΟΣ: ΑΠΟΚΤΩΝΤΑΙ ΤΙΤΛΟΙ
- Ο ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΩΣ ΙΔΕΑ
- ΤΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΚΙΛΕΛΕΡ

χάρτης

ΔΙΜΗΝΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

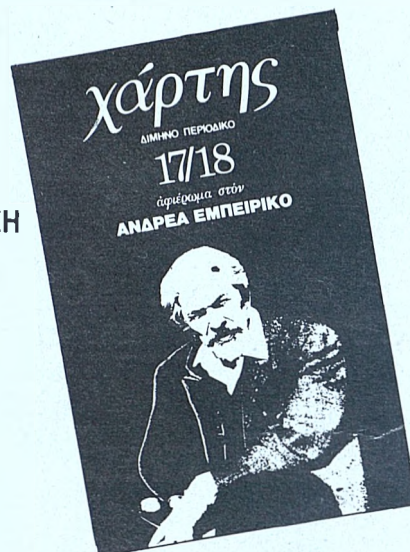
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΞΑΝΑ

ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

άφιέρωμα στον
Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ
ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ

Με ανέκδοτα κείμενα και φωτογραφίες του ποιητή

με ανέκδοτα κείμενα
του Κ.Π. Καβάφη και του Άλεκου Σεγκόπουλου

συνεργάζονται:

ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ • ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΑΛΛΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ • ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΡΟΥΛΗΣ
ΠΑΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ • ΝΑΣΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΙΣΑΡΗΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΕΚΤΩΡ ΚΑΚΝΑΒΑΤΟΣ • ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΟΚΥΡΗ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ • Ξ.Α. ΚΟΚΟΛΗΣ
Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ • ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
Δ.Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ • ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΥΤΑΡΑΣ
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ • ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΙΕΡΗΣ • ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΟΖΑΝΗΣ
Γ.Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ • ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ
ΣΟΦΙΑ ΣΚΟΠΕΤΕΑ • ΜΙΜΗΣ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ • ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΥΓΑΡΑΣ
ΔΙΑΝΑ ΗΛΙΑΣ • ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΟΥΛΙΔΡΑΣ • ΓΙΑΝΝΗΣ ΨΥΧΟΠΑΙΔΗΣ

Συνεργάζονται:

ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ
ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΛΩΡΙΤΗΣ
ΙΑΚΩΒΟΣ Μ. ΒΟΥΡΤΣΗΣ
Γ. ΓΙΑΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
ΜΑΡΚΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ
ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ
ΡΕΝΑ ΖΑΜΑΡΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ
Μ. Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΛΙΑΡΟΣ
ΑΡΙΣΤ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΟΥΛΙΔΡΑΣ
L. FANFARONIUS
GUY SAUNIER

ΣΑΣ ΘΥΜΙΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΤΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ:

- ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ (τεύχος 8)
- ΙΤΑΛΟ ΚΑΛΒΙΝΟ (τεύχος 11)
- ΙΣΠΑΝΙΑ (τεύχος 13)
- ΕΜΜ. ΡΟΪΔΗΣ (τεύχη 15 και 16)

χάρτης
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ
19

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

21 Απριλίου: Η «Αυριανή» ξανακτυπά	10
Α. ΦΩΚΑΣ	
Η επίσκεψη Σουλτς	12
Δ. ΜΙΧΑΗΛ	
Ο Κ. Καραμανλής είναι μια ιδέα...	14
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Εκτόνωση ή βάθεμα της κρίσης;	16
ΒΑΓ. ΓΙΑΧΝΗΣ	
Η τριπλή καπηλεία του Κιελέρ	18
ΑΝΤ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	
Χοντρό πόκερ	20
Μ. ΒΙΚΕΛΙΔΗΣ	
Τα εντός και εκτός του ΚΚΕ εσ.	22
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
«Ελιγμός» ή «στρατηγική στροφή»...	23
ΧΡ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ	
Η Αριστερά και οι αντοχές του «άλμα- τος» της Χαλκίδας	24
Γ. ΒΕΛΤΣΟΣ	
Η «πρόταση Παπανδρέου»	26
ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΒΟΛΟ	28-37
ΡΑΝΙΑ ΚΛΟΥΤΣΙΝΙΩΤΗ	
Μνήμη και εικόνα της πόλης	28
Συζήτηση με το Δήμαρχο Βόλου	30
Δημοτικές δραστηριότητες	33
ΦΩΤΕΙΝΗ ΜΠΟΥΛΤΣΗ	
Τα παιδιά της Ιάσονος	35
Δ. ΠΙΤΣΙΩΡΗΣ	
Η βιομηχανία του Βόλου	36
ΑΚΗΣ ΚΟΣΩΝΑΣ	
Οι γαλλικές εκλογές	38
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ: ο λαός αγωνίζεται	40
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Το νομοσχέδιο για τις ΕΡΤ	42
ΣΠΙΤΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	
Μια δίκη με πολλές προεκτάσεις	45
Ν. ΣΤΕΛΙΟΥ	
ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ: Κοινωνικό πρόβλημα	46
Χ.Γ.Α.	
Μια ασήμαντη ψυχροπολεμική ταινία	51
ΘΡ. ΓΙΑΤΣΙΟΣ	
Μύθος ή πραγματικότητα;	52
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Θα κρατήσουμε τις βάσεις...	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	11
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	15
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	48
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ	50
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	54
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	56

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΜΙΑΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ

ΣΤΟ ΚΑΛΟ κ. ΣΟΥΛΤΣ...

ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ δημοσίων σχέσεων του κ. Σουλτς ξέρουν καλά τη δουλειά τους. Ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ δεν παρέλειψε τίποτα απ' όσα θα μπορούσαν να κολακεύσουν τους Έλληνες —ή τουλάχιστον σημαντική μερίδα τους. Αμέσως μόλις κατέβηκε στο Ελληνικό έσπευσε να τιμήσει την εθνική γιορτή και τη «γέννηση του νεοελληνικού έθνους»· αναφέρθηκε ευλαβώς στον Ευαγγελισμό και στους «πιστούς της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας»· θυμήθηκε όλους τους «κοινούς αγώνες» —από την εποχή του 1821 ως την Κορέα. Την επομένη πήρε σβάρνα συμβολικούς τόπους και μουσεία: Ακρόπολη, Άγνωστο Στρατιώτη, Εθνικό Μουσείο, Μουσείο Μπενάκη. Κι αν η κατάθεση στεφάνου στον Άγνωστο Στρατιώτη προβλέπεται από το πρωτόκολλο κι η περιήγηση στην Ακρόπολη είναι ρουτίνα για κάθε ξένο που έρχεται ενταύθα, η επίσκεψη στο Μουσείο Μπενάκη ήρθε να δώσει εκείνη την πινελιά της «ειδικής σχέσης» με τον πολιτισμό και το λαό μας που αντίστοιχό της θα βρούμε μόνο στα ερασμιακά ελληνικά εκείνου του άλλου ελληνολάτρη, του Ζισκάρ ντ' Εσταίβ.

ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΩΡΑ η Μεσόγειος φλεγόταν από τα «αντιτρομοκρατικά μέτρα» του 6ου στόλου: η ιμπεριαλιστική υπερδύναμη έδειχνε το πραγματικό της πρόσωπο, αυτό που ο κ. Σουλτς προσπάθησε να καλύψει κάτω από το χριστιανικό και φιλελληνικό προσωπείο. Δεν ξέρουμε αν πρόκειται για ατυχή σύμπτωση αλλά, έτσι ή αλλιώς, ο ελληνικός λαός δεν είχε ανάγκη από την προκλητική επίδειξη του κόλπου της Σύρτης για να διαγνώσει τις προθέσεις και την πολιτική των ΗΠΑ. Έχει αρκετή μνήμη ώστε να θυμάται τον εμφύλιο, τους αμερικανούς πρεσβευτές - ανθύπατους που ανέβαζαν και κατέβαζαν κυβερνήσεις, την αποστασία, την εφτάχρονη δικτατορία, την κατάληψη της Κύπρου —και αρκετή ευφυΐα για να αντιλαμβάνεται ότι πίσω από τις μεταπολεμικές περιπέτειες της χώρας κρύβονται τα συμφέροντα των ΗΠΑ. Δεν είναι βέβαια ο ελληνικός αστισμός και η ελληνική δεξιά άμοιροι ευθυνών για όλα αυτά: οι σχέσεις πελατείας -προστασίας (που ο ίδιος ο κ. Κήλυ μας θυμίζει) ανάμεσα στην Αυτοκρατορία και τους κυβερνητές της μακρινής επαρχίας προϋπέθεταν αμοιβαία συμφέροντα και συνεπάγονται επομένως κοινή ευθύνη.

ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΛΟΙΠΟΝ πολλά περισσότερα από επισκέψεις σε μουσεία και στραυροκοπήματα για να πείσουν οι ΗΠΑ για τις «καλές προθέσεις» τους. Χρειάζεται μια άλλη πολιτική απέναντι στην Κύπρο, μια άλλη στάση απέναντι στις άμεσες και έμμεσες απειλές κι εκβιασμούς της Τουρκίας. Απαιτείται να λείψουν οι «τιμωρίες» με ταξιδιωτικούς οδηγίες του Προέδρου Ρήγκαν. Πρέπει να πάψει ν' αντιμετωπίζεται ο ελλαδικός χώρος σαν ένα ντόμινο στα στρατηγικά παιχνίδια των ΗΠΑ. Πρέπει όχι να συνεχιστεί το παρελθόν, όπως ζήτησε ο κ. Σουλτς, αλλά να ακολουθηθεί μια εντελώς διαφορετική πορεία στις ελληνοαμερικανικές σχέσεις.

ΟΜΩΣ, ΟΛΑ τα προηγούμενα είναι απλώς δεοντολογικά κι αδύνατο για τις ΗΠΑ να τα πραγματοποιήσουν: ο ιμπεριαλισμός δεν μπορεί ν' απαλλαγεί από την επεκτατική, την επιθετική πολιτική του· δεν μπορεί να εντάξει στη λογική του στοιχεία όπως «δίκιο», «άδικο», «ελευθερία», «δημοκρατία», «εθνική ανεξαρτησία» —όσο κι αν συνθηματολογικά τα κάνει σημαίες του, αν χρειαστεί. Μόνο στρατηγικά συμφέροντα και συσχετισμοί δύναμης μετρούν για τις ΗΠΑ, όλα τ' άλλα τις αφήνουν παγερά αδιάφορες.

ΑΣ ΜΗΝ παραπονείται λοιπόν ο κ. Σουλτς που, την τρίτη και φαρμακερή φορά, γκρεμίστηκε το άγαλμα του Τρούμαν, το σύμβολο κατ' αυτόν της ελληνοαμερικανικής φιλίας. Όλοι οι ιθαγενείς γνωρίζουμε πως ήταν σύμβολο της εξάρτησης. Κι αντί να κατακεραυνώνει την τρομοκρατία θα άξιζε ν' αναρωτηθεί σε πιο βαθμό τη γεννά η ίδια η πολιτική της χώρας του. Όμως ένας υπουργός Εξωτερικών δεν ασχολείται με τέτοιες λεπτομερείες: του αρκεί το να καταφέρνει η κρατική βία να καταστέλει τα συμπτώματα, οι αιτίες δεν τον αφορούν.

ΚΙ ΕΤΣΙ θα φύγει από δω ο κ. Σουλτς χωρίς να έχει καταλάβει τίποτα: ούτε γιατί η διαδήλωση στο Σύνταγμα ήταν τόσο μαζική, ούτε γιατί η αναρχικοί τα έκαναν γυαλιά - καρφιά. Θα φύγει απλώς λιγότερο ή περισσότερο ικανοποιημένος, ανάλογα με το πόσο κατάφερε την κυβέρνηση μιας μικρής χώρας να υποκύψει στις πιέσεις του —χάρη και σε μια ιστορική συγκυρία που η κυριαρχία των δύο υπερδυνάμεων δεν αφήνει πολλά περιθώρια επιλογών. Γιατί, βέβαια, οι κυβερνήσεις είναι υποχρεωμένες να παίρνουν υπόψη τους τους συσχετισμούς δύναμης κι ανάλογα με τις ικανότητές τους και τους στόχους τους να πράττουν —κι αργά ή γρήγορα θα μάθουμε τι κατάφερε και η δική μας. Άσχετα όμως με το τι θα πράξει η κυβέρνηση, και το πώς θα κριθεί γι' αυτό, ο ελληνικός λαός δεν θα μπει σε ήρεμα νερά. Αρκούσε η επίσκεψη του κ. Σουλτς για να ξυπνήσουν μνήμες που τα τάρaxαν. Παρά τα φτιασιδώματα, το μόνο που κατάφερε ο κ. Σουλτς ήταν να ξυπνήσει τον αντιαμερικανισμό μας.

αντι

Step by step, θα κρατήσουμε τις βάσεις...

ΤΕΛΙΚΑ, και η κυβέρνηση, και οι Αμερικανοί, το έπαιξαν ευδαιμόνες: Τι θαυμάσια συγκυρία η επίσκεψη Σουλτς στην Αθήνα να συμπίσει με την εθνική μας (εθνική σας) επέτειο! Πρώτος, το σημείωσε ο υπουργός εξωτερικών Κ. Παπούλιας, το βράδυ της Τρίτης, στο αεροδρόμιο, υποδεχόμενος τον Αμερικανό ομόλογό του: *Μιαν ημέρα σαν κι αυτή, πριν 165 χρόνια —είπε— οι Έλληνες ξεσηκώθηκαν ενάντια στην τυραννία, για ελευθερία, ανεξαρτησία, δικαιοσύνη. Σας καλωσορίζουμε (ως εκ τούτου) θερμά...* Αλλά και ο Τζωρτζ Σουλτς έδειξε πως δεν είναι «ανελλήνιστος» πέρα ως πέρα: *Ξέρω —είπε— πως σήμερα (25η Μαρτίου) είναι η επέτειος της γέννησης του ελληνικού έθνους. Θεωρώ (συνεπώς) μεγάλη τιμή το ότι επισκέπτομαι τη χώρα σας μια τέτοια μέρα, κτλ.*

ΑΜΕΣΩΣ ΥΣΤΕΡΑ —και προτού φύγει από την πίστα του αεροδρομίου— ο κ. Σουλτς απαρίθμησε (προφανώς κατά σειρά προτεραιότητας) τα θέματα που τον ενδιαφέρουν. — Προτεραιότητα πρώτη: Διμερή θέματα (διάβαζε βάσεις). — Προτεραιότητα δεύτερη: Κλιμάκωση της τρομοκρατίας — Προτεραιότητα τρίτη: Κυπριακό — Προτεραιότητα τέταρτη, πέμπτη... (Σημ. Συντ.: Στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ, το «Πολιτικό Δεκαπενθήμερο» είχε δώσει αυτήν ακριβώς τη σειρά).

ΓΙΑ ΟΣΟΥΣ παρακολουθούν —και μελετούν— την αμερικανική πολιτική, αυτή η υπ. αρ. 2 (μετά τις βάσεις) προτεραιότητα που έδωσε ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών, στα θέματα «διεθνούς τρομοκρατίας», δεν ήταν έκπληξη. Ήδη, το transcript που διένειμε, το περασμένο Σάββατο, η εδώ αμερικανική πρεσβεία, αναφορικά με τον διάλογο που είχε ο Τζ. Σουλτς με τους δημοσιογράφους (εν πτήση από την Ουάσιγκτον προς το Παρίσι, στις 20 Μαρτίου), προέβλεπε αρκετά: «ΤΖ. ΣΟΥΛΤΣ: Καθόλου δεν συμφωνούμε με όσα δήλωσε ο πρωθυπουργός Παπανδρέου μετά την αναχώρηση του Τζων Ουάιτχεντ από την Ελλάδα. Αντίθετα πιστεύουμε ότι ο Καντάφι είχε, και εξακολουθεί να έχει ενεργό ανάμιξη στη στήριξη της τρομοκρατίας. Υπάρχει (συνεπώς) μια διαφορά απόψεων. Θεωρούμε το θέμα πολύ σοβαρό και προτιμάμε να το φέρω προς συζήτηση (κατά την επίσκεψή μου στην Αθήνα)».

Τι θα πει «πάταξη της τρομοκρατίας»

ΑΛΛΑ ΚΑΙ αν ακόμα δεν υπήρχε η ένδειξη αυτή, η ίδια η αμερικανική επίθεση (οι Σοβιετικοί την αποκάλεσαν «πειρατεία») στον κόλπο της Σύρτης —που συνέπεσε με την άφιξη του Σουλτς στην Αθήνα— αποκαλύπτει πως, ακριβώς, εννοούν οι Αμερικανοί την «πάταξη της διεθνούς τρομοκρατίας». Για τους επιτελείς του Πενταγώνου, τα πράγματα είναι πολύ απλά: Πίσω από κάθε τρομοκρατική ενέργεια, βρίσκεται ο Μοάμαρ Καντάφι. Συνεπώς, οι ΗΠΑ «νομιμοποιούνται» όχι απλώς ν' ανακαλύψουν και να συλλάβουν τους δράστες μιας τρομοκρατικής εκδήλωσης (στη Ρώμη λ.χ. ή στη Βιέννη...), αλλά και να εισβάλουν στη Λιβύη, αδιαφορώντας αν τυχοδιωκτισμοί του είδους αυτού σημαίνουν απειλή πολέμου ή και πόλεμο στη Μεσόγειο! Μέχρι στιγμής, οι Αμερικανοί «απλώς» βομβάρδισαν —και κατέστρεψαν— λιβυκές εγκαταστάσεις ραντάρ και «απλώς» βύθισαν τέσσερις λιβυκές πυραυλάκα-

τους. Διαφορετικά —έτσι είπαν— θα «διέτρεχαν κίνδυνο» τα 30 αμερικανικά πολεμικά πλοία και τα 250 αεροπλάνα που «απλώς συνέβη» να διενεργούν ασκήσεις «έξω από τα χωρικά ύδατα της Λιβύης»... «Τι θα κάνατε σεις —μας είπε ο εκπρόσωπος του Σταίητ Ντηπάρτμεντ— εάν βαδίζατε στη μέση του δρόμου και κάποιος, από το απέναντι πεζοδρόμιο, σας πυροβολούσε ξαφνικά; Δεν θα αντιδρούσατε;»...

ΩΣΤΟΣΟ με εξαίρεση τους ιθύνοντες του Ισραήλ που έσπευσαν να διαδηλώσουν τον... ενθουσιασμό τους για τη νέα αυτή απειλή κατά της ειρήνης, οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες (και, βέβαια, όλες οι αραβικές) δεν παρέλειψαν να εκφράσουν την αντίθεσή τους ή την αγωνία τους για την απροσμέτρητη αυτή —σε τυχοδιωκτισμό και ανευθυνότητα— αμερικανική ενέργεια. Όσο για την ελληνική κυβέρνηση, περιορίστηκε —λόγω «ήρεμων νερών»— στην έκφραση «ανησυχίας» και πέραν ου!

ΕΤΣΙ, όμως, ερχόμαστε και στο περιεχόμενο που θα έχει η «παραπέρα συνεργασία» των κυβερνήσεων Ελλάδας - ΗΠΑ, στην αντιμετώπιση της «διεθνούς τρομοκρατίας». Άλλωστε, πολύ προτού φθάσει ο Σουλτς στην Αθήνα και κλιμακωθεί η ένταση στον κόλπο της Σύρτης, οι Αμερικανοί μας είχαν καταστήσει κοινωνούς των απόψεών τους: Πρέπει ο έλεγχος στα αεροδρόμιά σας να καταστεί «αποτελεσματικότερος» (εν ανάγκη, και με την παρουσία Αμερικανών εμπειρογνομώνων)... Πρέπει να περιορίσετε την είσοδο στο ελληνικό έδαφος Αράβων υπηκόων... Πρέπει να παραδεχθείτε ότι ο Μοάμαρ Καντάφι είναι «αρχιτρομοκράτης» και —ως εκ τούτου— να μειώσετε, τουλάχιστον, τις συναλλαγές σας με τη Λιβύη. Πρέπει...

Το μέλλον των βάσεων

ΜΕΣΑ Σ' ΑΥΤΟ το κλίμα, άρχισαν, προχτές Τετάρτη, στο υπουργείο Εξωτερικών οι ελληνοαμερικανικές συνομιλίες (παρούσα και η γνωστή μας Ροζάνα Ριτζουαίη), ενώ, χθες Πέμπτη, επρόκειτο να πραγματοποιηθεί η συνάντηση Παπανδρέου - Σουλτς, στο Καστρί, με πρώτο θέμα στην ατζέντα το μέλλον των αμερικανικών βάσεων.

ΤΗΝ ΩΡΑ που στέλνονται τα χειρόγραφα αυτά στο τυπογραφείο, (Τετάρτη μεσημέρι) δεν υπάρχουν στοιχεία από τα διαμειφθέντα... Όμως η «γραμμή Σουλτς» έχει αποκρυσταλλωθεί και μπορεί να συνοψισθεί στα παρακάτω: Η «αναβάθμιση» των ελληνοαμερικανικών σχέσεων πρέπει να γίνει «χωρίς υπέρμετρη σπουδή» —step by step.

Και, μέσα στο πλαίσιο αυτό, να επιδιωχθεί είτε η ανανέωση της συμφωνίας του 1983, με τους όρους, ίσως, του Α. Παπανδρέου, είτε η υπογραφή νέας συμφωνίας, με το κλείσιμο —εν ανάγκη— μιας ή δύο βάσεων. Σταθερός στόχος: Να εξασφαλισθεί, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, η συνέχιση της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στην Ελλάδα. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, θα πρέπει να επιδειχθεί, από αμερικανικής πλευράς, «ρεαλισμός», «υπομονή», «κατανόηση». Δεν είναι δυνατόν λ.χ. στη διαμόρφωση της αμερικανικής τακτικής, να μη ληφθεί υπόψη ότι πρωθυπουργός της χώρας, σήμερα, είναι ο Α. Παπανδρέου (και όχι ο Κ. Μητσοτάκης) και ότι είναι προτιμότερο —για την απόσπαση της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης— η νέα συμφωνία να υπογραφεί με κυβέρνηση του

ΠΑΣΟΚ (και όχι της Νέας Δημοκρατίας) στην εξουσία. Άλλο τόσο, δεν είναι δυνατόν να μη ληφθεί υπόψη ότι το 1986 είναι, για την κυβέρνηση Παπανδρέου, «έτος (δημοτικών) εκλογών» και ότι η αμερικανική πλευρά δεν θα αποκομίσει άμεσα πρακτικά οφέλη, αν δυσχεράνει —αντί να διευκολύνει— την ήδη δυσχερή θέση του σημερινού «σοσιαλιστή Έλληνα πρωθυπουργού». Κατά συνέπεια: Η θέση του Πενταγώνου (θέση του Ουάινμπεργκερ ή θέση του βοηθού υπουργού Περλ), ότι θα πρέπει —εδώ και τώρα— ν' αποσπάσουμε από τον Α. Παπανδρέου το «ΝΑΙ» ή το «ΟΧΙ», σε ό,τι αφορά το μέλλον των βάσεων, μάλλον θα πρέπει να μην προωθηθεί με την έννοια ότι το ενδεχόμενο «ΝΑΙ» δεν πρέπει να δημοσιοποιηθεί. *«Απαιτείται υπομονή και ευέλικτη τακτική».*

ΤΗΝ «ΕΥΕΛΙΚΤΗ» αυτή τακτική, εξέφρασε ο ίδιος ο Σουλτς, κατά την πτήση Ουάσιγκτον - Παρίσι, απαντώντας σε ερωτήσεις δημοσιογράφων: «Φυσικά όσο ταχύτερα έχουμε μια απάντηση (για το μέλλον των βάσεων) —είπε— τόσο καλύτερα. Πλην δεν προτίθεμαι να «στριμώξω» τα πράγματα (pin it down), για να έχω απάντηση σ' αυτό ειδικά το ταξίδι». Και ο νοών, νοείτω!

ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ, στο μεταξύ, έχουν ήδη πεισθεί ότι ο ελληνικός χώρος δεν είναι ο καταλληλότερος για την αποθήκευση πυρηνικών κεφαλών. Αντίθετα, η ελληνική ιονόσφαιρα (και ιδιαίτερα η ιονόσφαιρα της Νέας Μάκρης...) είναι ιδεώδης για τη συλλογή «ηλεκτρονικών πληροφοριών» —για τα συμβαίνοντα στη Σοβιετική Ένωση ή στον αραβικό κόσμο. Συνεπώς, οι επιδόσεις του Α. Παπανδρέου (πρωτοβουλία των έξι, κτλ.) κατά των πυρηνικών όπλων, δεν είναι ιδιαίτερα οχληρές, εφόσον οι ΗΠΑ δεν προτίθενται να εγκαταστήσουν πυρηνικά όπλα στην Ελλάδα ή στη Σουηδία ή στην Τανζανία... Ως εκ τούτου, το «προέχον» είναι να μην κλείσει η βάση της Νέας Μάκρης ή η βάση του Άκτιου, όπου τα AWACS λειτουργούν ως ιπτάμενες (κατασκοπευτικές) κεραιές των Πέρσινγκ και Κρουζ. «Όλες οι άλλες βάσεις είναι διαπραγματεύσιμες».

ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ πιστεύουν ότι, τελικά, «θα τα βρουν» με τον Ανδρέα Παπανδρέου. Αλλά το ίδιο φαίνεται να πιστεύουν και οι επιτελείς του Καστρί. Μόνο που θα πρέπει —κατά την άποψή τους— να προηγηθεί ένα στάδιο σκληρών διαπραγματεύσεων. Και «σημαντικών ανταλλαγμάτων» από αμερικανικής πλευράς. Προς την κατεύθυνση αυτή, το Καστρί προετοιμάζει και τον αντίστοιχο ανασχηματισμό. Η «ΑΥΓΗ» έγραψε ήδη ότι ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου προωθεί —μεταξύ άλλων— αλλαγές και στο νευραλγικό υπουργείο Εθνικής Άμυνας, με την τοποθέτηση εκεί του σημερινού αντιπροέδρου Ι. Χαραλαμπίδου και του υφυπουργού Γ. Κατσιφάρα. Και φαίνεται ότι οι πληροφορίες αυτές δεν είναι καθόλου εξωπραγματικές. Στόχος: Η ομάδα του Καστρί, από ισχυρή να γίνει πανίσχυρη.

Κυπριακό: στην ίδια γραμμή του σερ Τζέφρυ...

ΣΤΗΝ «ατζέντα» των συνομιλιών Παπανδρέου - Σουλτς, είναι και το Κυπριακό. Ο Αμερικανός υπουργός —λέγεται— θα το παίξει «ευφρόεστερα» (αν και στην ίδια γραμμή) απ' ό,τι ο Βρετανός ομόλογός του σερ Τζέφρυ Χάου, που, κατά κοινή παραδοχή, δεν τα πήγε καθόλου καλά με τον Έλληνα πρωθυπουργό. Ο σερ Τζέφρυ άρχισε σε χαμηλούς —και σε πολύ «φι-

λελληνικούς»— τόνους: *Σεις οι Έλληνες, είπε, μας διδάξατε τη σοφία, το μέτρο, τον πολιτισμό... Από σας πήραμε (ιδιαίτερα από εκείνον τον πολυπράγμονα Οδυσσέα...) και την αίσθηση της περιπέτειας, όταν οικοδομούσαμε τη βρετανική αυτοκρατορία, πηγαίνοντας ως εκεί "όπου τ' αστέρια της δύσης χάνονταν στη θάλασσα"... Οδευάμε μακριά, αδιαφορώντας για το τι γίνεται στη γειτονιά μας. Τώρα όμως, σεις και μεις, ανήκουμε στην ίδια γειτονιά, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Μας ενώνει κοινή μοίρα...*

ΞΑΦΝΙΚΑ, όμως, άρχισε να εντάσσει στην ίδια «κοινή μοίρα» και την Άγκυρα του Εβρέν. Πρέπει να ανοίξετε διάλογο μαζί της —μας είπε...— Και προπαντός θα πρέπει να παύσετε να εναντιώνεσθε στην αναθέρμανση των σχέσεων της Τουρκίας με την ΕΟΚ. Υπάρχει, βέβαια, το Κυπριακό... Αλλά η Τουρκία, έχει ήδη δείξει πνεύμα συνδιαλλαγής... Το προέχον δεν είναι τόσο το θέμα της αποχώρησης των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων, όσο να βοηθήσετε και σεις στην επίλυση του Κυπριακού, αποδεχόμενοι το νέο σχέδιο που ετοιμάζει ο Κουεγιάρ... Τώρα πια, είναι για σας η τελευταία ευκαιρία. Αφήσετε, συνεπώς, τη φιλολογία περί παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο ή στην Τουρκία, και ανακρούστε πρύμναν. Διαφορετικά...

ΚΑΠΩΣ ΕΤΣΙ, μίλησε ο σερ Τζέφρυ. Δεν έδωσε ακριβή στοιχεία για το ποιο ακριβώς είναι το νέο σχέδιο του Κουεγιάρ και δεν είπε γιατί η Βρετανία υποστηρίζει με τέτοιο πάθος την «αναθέρμανση» των σχέσεων της Τουρκίας με την Κοινότητα. Αν μιλούσε, θα έπρεπε να πει ότι ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ περιμένει τα αποτελέσματα των επισκέψεων Χάου και Σουλτς στην Αθήνα, για να δώσει την τελική μορφή στο σχέδιό του και ότι, ειδικά η Βρετανία, διατηρεί, αυτή τη στιγμή, εξαιρετικές οικονομικές σχέσεις με την Τουρκία, που καλύπτουν —μεταξύ άλλων— και την προμήθεια βρετανικών ελικοπτέρων στις τουρκικές ένοπλες δυνάμεις. Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις η WESTLAND —η βρετανική εταιρεία κατασκευής ελικοπτέρων, που μετεξελίσσεται, βαθμιαία, σε αμερικανική, ύστερα από τον σφαγισμό του Βρετανού υπουργού Άμυνας Μάικλ Χέζελταιν...— εξακολουθεί να έχει αποφασιστικό λόγο σε ορισμένες τουλάχιστον επιλογές της κ. Θάτσερ!

ΠΑΝΤΩΣ, όποιο γλωσσάριο και αν χρησιμοποιήσει ο κ. Σουλτς για το Κυπριακό, η ουσία παραμένει η ίδια: *«Η Ελλάδα πρέπει ν' αποδεχθεί το «σχέδιο» Κουεγιάρ», που συμβαίνει να είναι και δικό μας σχέδιο (αμερικανικό σχέδιο)... Αν η Τουρκία δεχθεί ν' αποσύρει ως πούμε 10 χιλιάδες από τον στρατό κατοχής θα πρέπει να είσθε ευτυχείς, μια και το αίτημά σας, για αποχώρηση όλων των τουρκικών στρατευμάτων από το νησί, δεν μπορεί, σε καμιά περίπτωση, να γίνει αποδεκτό. Και, προπαντός, μη λησμονείτε ότι, πέραν των διαφορών σας, ανήκετε —Έλληνες και Τούρκοι— στην ίδια συμμαχία».*

ΑΛΛΑ ΓΙΑ την επίσκεψη Σουλτς, θα έχουμε την ευκαιρία να επανέλθουμε. Πάντως, την ώρα που θα κυκλοφορεί το τεύχος αυτό του ANTI, ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών θα βρίσκεται στην αμερικανική βάση του Ελληνικού. Ίσως για να διαπιστώσει, ιδίως όμμασιν, αν η βάση αυτή μπορεί —όπως λέγεται— να επιστραφεί στους «κακοτράχηλους» Έλληνες, οπότε και η κυβέρνηση Παπανδρέου να μπορεί, για μια ακόμα φορά, να πει το περίφημο: *«Ο Αργώνας τώρα δικαιώνεται!»* Αλλά πόσο θα δικαιωθεί;

ANTHNSΩP

Κυκλοφόρησε ο 22ος τόμος του ANTI

Α' εξάμηνο του 1985 - τεύχη 278-293

Περί «ελευθέρης ναυσιπλοΐας»

Αξία συμβόλου της παγκόσμιας κυριαρχίας τους έχει προσλάβει για τους Αμερικανούς η ταπείνωση του Καντάφι, και στο πρόσωπό του, η ταπείνωση των ανήμπορων συμμάχων του αλλά και των εκατομμυρίων καθημαγμένων του Αφροασιατικού κόσμου για τους οποίους είναι ήρωας. Αξία, ανάλογη με κείνη που έχει η ανατροπή του καθεστώτος των Σαντινιστών.

Ασφαλώς, το θέμα δεν είναι η «ελευθερία της ναυσιπλοΐας στα διεθνή ύδατα» (παρότι εμείς θα είμασταν οι τελευταίοι που θα δεχόμασταν ως νόμιμη την επέκταση των χωρικών υδάτων της Λιβύης σε ολόκληρο τον Κόλπο της Σύρτης, με δεδομένες τις τουρκικές διεκδικήσεις στο Αιγαίο). Το πόσο οι ίδιοι οι Αμερικανοί παίρνουν στα σοβαρά αυτό τον ισχυρισμό τους φαίνεται καθαρά από το γεγονός ότι δεν διστάζουν να παραβιάσουν με πολεμικά τους τα χωρικά ύδατα ακόμη και της Σοβιετικής Ένωσης, όπως έκαναν πρόσφατα στη Μαύρη Θάλασσα, προβάλλοντας τη «δικαιολογία» ότι άσκησαν το δικαίωμά τους να... περνάνε απλώς μέσα από τα ξένα χωρικά ύδατα. Ή μήπως είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς την υστερία που θα ξέσπαγε στη Δύση αν οι Σοβιετικοί τολμούσαν ανάλογα «γυμνάσια» στις ακτές της Αιγύπτου, ας πούμε.

Η υπόθεση έχει μια προϊστορία γνωστή μόνο που το τελευταίο, τωρινό της επεισόδιο, εντάσσεται σε έναν διεθνή περίγυρο ακόμη πιο γκρίζο από όσο το προτελευταίο της επεισόδιο. Διαλέγουμε κάποιους τίτλους της πρόσφατης ειδησεογραφίας: αμερικανική πυρηνική δοκιμή στη Νεβάδα παρά το σοβιετικό μονομερές μορατόριουμ, λυσσαλέα προσπάθεια του Ρέγκαν να πετύχει τετραπλασιασμό της βοήθειας προς τους Κόντρας της Νικαράγουας, εξαναγκασμός του Χουσεΐν της Ιορδανίας να καταγγείλει τη συμφωνία του με τον Αραφάτ για την προώθηση ειρηνευτικής διαδικασίας στο Παλαιστινιακό, ψήφος των Ισπανών υπέρ της παραμονής στο ΝΑΤΟ, υποδοχή του Σαβίμπι στο Λευκό Οίκο.

Βενιζέλος, ή η χειραγώγηση της ιστορίας

Η ιστορία γράφεται και από τις διαχρονικές ψηφίδες της πολιτικής συγκυρίας όμως οι χειριστές της εκάστοτε πολιτικής συγκυρίας δεν νομιμοποιούνται στη χειραγώγηση του υπεράνω τους ιστορικού έργου. Τούτο τον κανόνα δεν φάνηκε να σεβάστηκαν οι περισσότεροι από τους πολιτικούς ηγέτες, που μίλησαν στη Βουλή επ' ευκαιρία των πενήντα χρόνων από το θάνατο του Ελ. Βενιζέλου: ο καθένας τους φρόντισε να «προσαρμόσει» το έργο και τις ιδέες του Βενιζέλου στις επιταγές και τη λογική που διέπουν τη δράση του πολιτικού τους κόμματος, προκειμένου να τη νομιμοποιήσουν ή να τη διευρύνουν προς άλλα ακροατήρια.

Βεβαίως, η ιστορία και τα έργα των «προσώπων» της δεν μπορούν να διαφύγουν από την ιδεολογία του πολιτικού παρόντος, η οποία επιτάσσει τη χρήση των πράξεων και έργων του παρελθόντος, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να εξασφαλιστεί η συνέχεια και η μνήμη του κοινωνικού σώματος, που είναι ο εγκάτοικος και η φέρουσα δύναμη του παρόντος. Άλλο όμως είναι αυτή η ιστορική χρήση της ιστο-

ρίας, και άλλο ο υποβιβασμός της που συνεπάγεται η πολιτικάντικη χειραγώγηση της στη λογική και στο ανάστημα των κοινών πολιτικών θνητών του σήμερα. Διότι χειραγώγηση σημαίνει καταστροφή των κρίσιμων εκείνων, και «σκληρών», πυρήνων του όποιου έργου της ιστορίας, οι οποίοι και διασώζονται ως πεμπτουσία της ιστορίας. Και καταστροφή αυτών των πυρήνων σημαίνει αυτόχρονα αναιρέση του ιστορικού λόγου ενός έθνους, η οποία οδηγεί στην αφερεγγυότητα και τη συρρίκνωση της δύναμης του πολιτικού λόγου των φορέων του παρόντος.

Αυτό το τελευταίο δεν το κατάλαβαν ούτε ο κ. Παπανδρέου, ούτε ο κ. Μητσotάκης, ούτε ο κ. Καλούδης. Περίτρανη μαρτυρία για την αφερεγγυότητα και τη συρρίκνωση της δύναμης του πολιτικού λόγου του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ αλλά και της Ν. Δημοκρατίας είναι ο υπότιτλος της «Αυριανής», ότι «ο Μητσotάκης όρθιος χειροκροτούσε τον Ανδρέα», συνέπεια λογική της φιλίας του πρωθυπουργού και του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης οι οποίοι επιδόθηκαν σε μια δεξιο-

Ίσως η Ουάσιγκτον αισθάνεται πως έφτασε η κατάλληλη στιγμή για να τσακίσει τον Καντάφι, εξωθώντας τον σε μια κλιμάκωση που θα της επέτρεπε να προετοιμάσει το έδαφος για ανοιχτή στρατιωτική επέμβαση στο έδαφος της Λιβύης, υπό το πρόσχημα, ας πούμε, να πλήξει «βάσεις τρομοκρατών». Βέβαια, αυτά τα παιχνίδια είναι αβεβαίας εκβάσεως, και δεν αποτελεί εγκωμιασμό του κανταφικού μοντέλου διακυβέρνησης το να ευχηθεί κανείς το χειρότερο δυνατό για τον Ρέγκαν και την πολιτική του.

Άλλα λόγια...

Αναφερόμενος στο πρόστιμο, που επεβλήθη στο «ΡΙζοσπάστη» ο υπουργός Εργασίας κ. Ε. Γιαννόπουλος άφησε να εννοηθεί ότι το πρόστιμο δεν αφορά ουσιαστικά την εφημερίδα, αλλά την επιχείρηση που εκδίδεται. Και ούτε λίγο, ούτε πολύ, σύμφωνα πάντα με τον κ. Γιαννόπουλο, τελικά το ΚΚΕ, «που είναι πίσω». Το να ερμηνεύσουμε μια τέτοια λογική μας είναι εντελώς αδύνατο. Ούτε μπορούμε να κατανοήσουμε γιατί γίνεται η προσπάθεια να παρακαμφθεί το υπαρκτό πρόβλημα του προστίμου στο «ΡΙζοσπάστη».

Υποθέτουμε ότι είναι αδύνατο να φαντάζεται κανείς ότι με αυτό τον τρόπο μπορεί να υποτιμηθεί η πολιτική σημασία του προστίμου. Παρόμοια μέτρα κάθε άλλο παρά συμβάλλουν στην ελευθεροτυπία. Την περιορίζουν και επιπλέον καλλιεργούν ένα πολιτικό κλίμα και αντιλήψεις με αρνητικές συνέπειες. Προς το παρόν φαίνεται ότι πρυτάνευσαν πιο ώριμες σκέψεις και δεν έχει προχωρήσει καμιά διαδικασία εισπραξης του προστίμου.

Η απόφαση όμως υπάρχει. Μαζί και οι συνέπειες. Συνεπώς το πολιτικό πρόβλημα εξακολουθεί να υπάρχει. Επιπλέον όμως, εάν αφεθεί αιωρούμενη η απειλή του προστίμου, τότε δημιουργούνται περισσότερα. Ας αφήσουν λοιπόν οι υπεύθυνοι κυβερνητικοί παράγοντες τις ερμηνευτικές δηλώσεις και ας τοποθετηθούν επί της ουσίας. Γιατί ενός κακού μυρμιέπονται...

Ο ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ

Το προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ είχε κυκλοφορήσει όταν ο αρμόδιος για τα θέματα των εξοπλισμών υφυπουργός Εθνικής Άμυνας ανακοίνωσε ότι ανατέθηκε σε Έλληνες κατασκευαστές η

τεχνία consensus επί του παρόντος, πάνω στο τοπίο της ιστορίας του Βενιζέλου που το ισοπέδωσαν, ακριβώς ενόψει παρόντος. Ο κ. Καλούδης, πάλι, περιφρονεί να επισημάνει με έμβαση την «κάθετη» ρήξη με το ΠΑΣΟΚ —π.χ. για το πραξικόπημα στη ΓΣΕΕ...— πλειοδότησε αψυχολόγητα και άτοπα σε αντιιμπεριαλισμό, ανασύροντας από τη λησμονία και την αχρησία τις ατυχέστερες εκτιμήσεις των «πούρων» μαρξιστών του μεσοπολεμικού ΚΚΕ για τον Ελ. Βενιζέλο. Έτσι άφησε τον κ. Κύρκο μόνο του να κάνει την ψυχραιμότερη, ιστορική και πλέον δεοντολογική τοποθέτηση έναντι ενός σημαντικού τμήματος της νεότερης ιστορίας μας.

Κι όμως το Κοινοβούλιο είναι πρώτα απ' όλα τόπος ιστορίας, γι' αυτό και τόπος δημοκρατίας. Από τη βενιζελική του συνειδητή δεν ωφελήθηκε ούτε η ιστορική συνέχιση και συνέχεια ούτε η δημοκρατική παιδεία της πολιτείας και των πολιτών της.

Το φθινόπωρο έχουμε τα 50 χρόνια από το θάνατο του Αλεξ. Παπαναστασίου...

προμήθεια μεταλλικών μερών ερπυστριών, ύψους πιστώσεως 215 εκατομμυρίων δραχμών.

Η ανακοίνωση του κ. υφυπουργού μεταδόθηκε από την ΕΡΤ και δεύτερη φορά, προφανώς για να κατανοηθεί από όσους δεν το είχαν ήδη κατανοήσει, ότι συνεχίζεται η «προσπάθεια της κυβέρνησης για την ελληνοποίηση των προμηθειών» των Ενόπλων Δυνάμεων.

Εμείς, πάντως, δεν κατανοούμε ούτε το ύφος της ανακοίνωσης ούτε το λόγο για τον οποίο μεταδόθηκε δυο φορές, επειδή η ανάθεση της προμήθειας έγινε στα πλαίσια μιας διαδικασίας που επαναλαμβάνεται αρκετές φορές το χρόνο.

Εξάλλου, το ποσό που θα καταβληθεί στους Έλληνες κατασκευαστές δεν συγκρίνεται καν με τα δεκαπέντε δισεκατομμύρια δραχμές που θα εξαχθούν στη Γαλλία, αν καταλήξουν οι διαπραγματεύσεις με τους συμμάχους μας στη χώρα αυτή για τον εκσυγχρονισμό των αρμάτων AMX-30, όπως γράφαμε στο προηγούμενο τεύχος.

Αλλά, παρόλο που η επικοινωνία των δημοσιογράφων με τον κ. υφυπουργό έχει καταστεί πολύ δύσκολη —σε σημείο που όπως μαθαίνουμε οι συνάδελφοι του στρατιωτικού ρεπορτάζ «μπούκοτάρουν» την κάλυψη των αρμοδιοτήτων του, επειδή τους δέχεται σπανίως — προσπαθήσαμε να μάθουμε λίγα περισσότερα για την αντίδραση του ΥΕΘΑ στο θέμα του εκσυγχρονισμού των γαλλικών αρμάτων.

Μάθαμε, λοιπόν, πως το ΥΕΘΑ υποστηρίζει ότι οι διαπραγματεύσεις με τους Γάλλους σταμάτησαν επειδή η προσφορά τους είναι ακριβή. Αντίθετα, άλλες πληροφορίες επιμένουν ότι οι διαπραγματεύσεις έχουν περιέλθει σε αδιέξοδο, όχι κυρίως λόγω της τιμής, αλλά λόγω των προτεινόμενων από τους Γάλλους «οφσσετ». Πάντως, η προσφορά των Γάλλων, που συνεχίζουν να ασκούν έντονες πιέσεις, δεν έχει απορριφθεί και εδώ είναι το πρόβλημα.

Σημειώνουμε, επίσης, ότι στις εναλλακτικές προτάσεις που έχει στο γραφείο του ο κ. υφυπουργός συμπεριλαμβάνεται και μια προσφορά των Αμερικάνων για να αγοράσουμε, έναντι μιας «συμβολικής αποζημίωσης», τα M-48 A5 που διαθέτει σήμερα η αμερικάνικη εθνοφυλακή και θα τα αντικαταστήσει με M-60 A3.

Η πληροφορία αυτή δεν είναι καινούργια αλλά έχουμε να προσθέσουμε ότι η τιμή που ζητούν οι Αμερικάνοι είναι, όπως μας είπαν, καλά πληροφορημένες πηγές, «αστεία», της τάξης των «λίγων χιλιάδων δολαρίων το κομμάτι». Γιατί λοιπόν, το ΥΕΘΑ δεν σπεύδει να «κλείσει» αυτή τη συμφέρουσα προμήθεια, αλλά προβληματίζεται ακόμα με την πρόταση των Γάλλων; Πολύ περισσότερο όταν πάντα υπάρχει ο κίνδυνος να τα αγοράσει —ακόμα και για φτηνά ανταλλακτικά— κάποιος γείτονας;

ΑΥΤΟΣ, ΜΑΛΙΣΤΑ ΕΙΝΑΙ ΘΑΤΣΕΡΙΣΜΟΣ

Η «είδηση» είναι κάπως μπαγιάτικη αλλά αξίζει τον κόπο. Την αντιγράφω αυτούσια από το βρετανικό New Statesman: Η Μάργκαρετ Θάτσερ, θέλοντας να κολακέψει τον ευτραφή τούρκο πρωθυπουργό Οζάλ κατά την επίσημη επίσκεψή του στη Βρετανία τον περασμένο μήνα, παράθεσε, στην προσφώνησή της κατά τη διάρκεια γεύματος στην πρωθυπουργική κατοικία, μια περικοπή από γράμμα που έστειλε, το 1810, ο Λόρδος Βύρωνα σε φίλο του. Η περικοπή της έλεγε ως εξής:

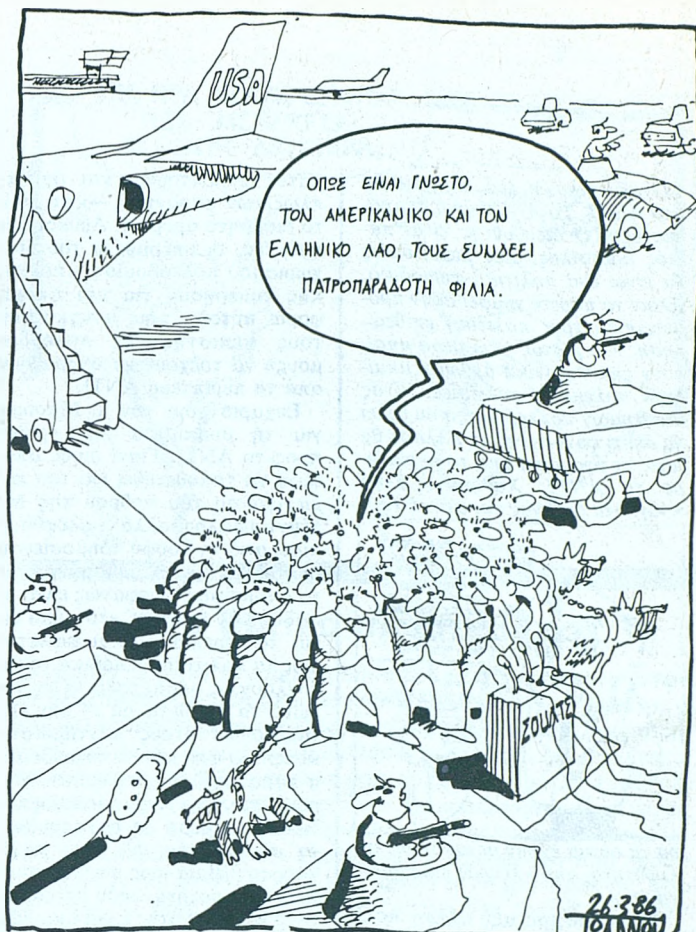
«Δεν βλέπω μεγάλη διαφορά ανάμεσα σε μας και τους Τούρκους, εκτός από το ότι φοράνε μακριά ρούχα ενώ εμείς κοντά: ότι εμείς μιλάμε πολύ και εκείνοι λίγο... Είναι γνωστικό ανθρώπινο».

Για κάποιον ανεξήγητο λόγο, η πρωθυπουργός παρέλειψε δύο ενδιαμέσες φράσεις.

Για την ιστορία, λοιπόν, ιδού οι φράσεις:

«Στην Αγγλία, τα συνήθετα πάθη είναι το πιστό και η συναναστροφή με τις πόρνες ενώ, στην Τουρκία ο σοδομισμός και το κάπνισμα. Εμείς προτιμάμε ένα κορίτσι και μια μοτοίλια, εκείνοι θέλουν ναργιλέ και αγοράκια. Είναι γνωστικό άνθρωποι».

ΔΥΣΤΥΧΩΣ... ΑΚΡΙΒΗΝΑΜΕ

Όπως προαναγγείλαμε και όπως ήδη διαπιστώσατε αφού κρατάτε το τεύχος στα χέρια σας, η τιμή του ANTI ανέβηκε στις 100 δραχμές. Συμφωνούμε μαζί σας πως πρόκειται για σημαντική αύξηση αλλά δεν γινόταν αλλιώς. Από τον Ιανουάριο του '85 η τιμή του περιοδικού παραμένει σταθερή ενώ έχουν αυξηθεί ραγδαία έκτοτε όλοι οι συντελεστές που καθορίζουν το κόστος του. Το γεγονός ότι αποφύγαμε όλη αυτήν την περίοδο να μετακυλήσουμε το αυξημένο κόστος σε σας είχε σωρευτικά ζημιόγωνα αποτελέσματα και έκανε τη σημερινή αύξηση αναπόδραστη. Ίσως μια πολιτική μικρότερων και τακτικότερων αυξήσεων να είχε καλύτερα αποτελέσματα τόσο στο επίπεδο των εντυπώσεων όσο και στο οικονομικό. Όμως ούτε στις δημόσιες σχέσεις ούτε στον επιχειρηματικό τομέα τα καταφέρνουμε πολύ καλά. Και έτσι το ANTI βρίσκεται πάντα σε μια ασταθή και ευάλωτη οικονομική ισορροπία που χαρακτηρίζεται από την απουσία επιχειρηματικού κέρδους και επομένως την αδυναμία επεκτατικής πολιτικής και επίτευξης «οικονομικών μεγέθους» που θα μείωναν το κόστος —κατά το πάγιο πρότυπο της μη δανειοδοτούμενης ελληνικής βιοτεχνίας.

Οι 30 παραπάνω δραχμές που σας ζητάμε αποτελούν

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΡΕΤΗΣΑΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

ΚΥΡΙΑ ΜΟΥ ΣΑΣ ΔΙΝΟΥΜΕ ΔΥΟ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΜΑΣ ΔΙΝΕΤΕ ΤΟ ANTI ΣΑΣ

λοιπόν το τμήμα της ανεξαρτησίας μας από το κράτος και το τραπεζικό κεφάλαιο. Πρόκειται για επιλογή που δεν σκοπεύουμε να την εγκαταλείψουμε και υποθέτουμε πως κι εσείς συμφωνείτε μαζί μας.

Θυμίζουμε πως οι συνδρομές θα παραμείνουν ως το τέλος Απριλίου στα προηγούμενα επίπεδα. Συνιστούμε στους παλιούς συνδρομητές να επωφεληθούν και σε όσους δεν είναι συνδρομητές να σπεύσουν. Οι συνδρομές είναι πάντα επωφελείς οικονομικά και για μας και για τους αναγνώστες.

Ο Μεγιστάν του Τύπου

«Τέλος υπάρχει ένα δημοσίευμα στο ANTI. Το ANTI είναι συμπαθέστατο. Ο διευθυντής είναι παλιός μου φίλος. Δεν παύει όμως να είναι ένα πολιτικό περιοδικό. Όταν πάρετε γράφει στην προμετωπίδα του: πολιτική επιθεώρηση. Και ρωτώ: εκεί μέσα μπαίνουν επιστημονικά άρθρα ή μπαίνουν πολεμικές πολιτικές; Ένας επιστήμων πολεοδόμος που θέλει να δει τι κάνουμε στην Ελλάδα θα πάει να αγοράσει από το περίπτερο το ANTI; Χαθήκανε άλλα πράγματα διεθνώς και στην Ελλά-

δα τα οποία έχουν μεγαλύτερη εγκυρότητα, από πλευράς επιστημονικής;».

Τάδε έφα, μεταξύ άλλων πολλών, ο καθηγητής του ΕΜΠ, τμήμα αρχιτεκτόνων, κ. Μπούρας προκειμένου να αιτιολογήσει την λευκή και άσπilon ψήφον που έριξε κατά την κρίση της Λέκτορος κ. Μ. Μαντουβάλου που ήταν υποψηφία για Επίκουρος. Το αποτέλεσμα ήταν 8 ψήφοι υπέρ, 5 λευκά —αλλά η κ. Μαντουβάλου δεν εξελέγη γιατί ο νόμος απαιτεί την απόλυτη πλειοψηφία του σώ-

ματος εκλεκτόρων και όχι απλώς των παρόντων —κάτι σαν το διαβόητο άρθρο 4. Λευκοί και απόντες, οι υπέρμαχοι του διαχωρισμού πολεοδομίας - πολιτικής τιμώρησαν για μία ακόμη φορά αυτούς που αναγκάζουν τους «επιστήμονες πολεοδόμους» να τρέχουν να αγοράζουν από τα περίπτερα ANTI.

Ευχαριστούμε τον κ. Μπούρα για τη συμπάθεια που τρέφει προς το ANTI. Γιατί όμως απέφυγε να τοποθετηθεί επί του περιεχομένου του άρθρου της Μ. Μαντουβάλου αλλά καλύφθηκε πίσω από τη μορφή «δημοσίευση σε πολιτική επιθεώρηση» για να το απορρίψει; Προφανώς είναι οπαδός της θεωρίας «το μέσο είναι το μήνυμα» —και φαίνεται πως τα πολιτικά περιοδικά τον ενοχλούν ως μέσα, έστω κι αν δηλώνει τα αντίθετα για να μην καταμετρηθεί στους «αντιδραστικούς». Κι από τότε η πολεοδομία η παραγωγή του δομημένου χώρου, έπαψε να είναι και πάλι πολιτική ανάμεσα σε συγκρουόμενα συμφέροντα; Κι είναι πασιγνωστό βέβαια πως η «επιστημονική εγκυρότητα» που επικαλείται ο κ. καθηγητής είναι ακριβώς ένα από τα πολιτικά όπλα της μιας πλευράς.

Θα χρειαστεί ίσως να επανέλθουμε στο θέμα της μη εκλογής της Μ. Μαντουβάλου γιατί έχει πολλές ενδιαφέρουσες πτυχές το όλο θέμα. Για μια ακόμη φορά όμως προκύπτει πως καλό είναι να φυλαγόμαστε από αυτούς που μας συμπαθούν: τους εχθρούς τους ξέρουμε.

Τούρκοι πολιτικοί πρόσφυγες και κάποιες επικίνδυνες προφάσεις

Η πρόσφατη άρνηση των αρμόδιων ελληνικών αρχών να δώσουν το δικαίωμα του πολιτικού πρόσφυγα σε τούρκο αγωνιστή της Αριστεράς, όπως και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ζουν οι τούρκοι πρόσφυγες στο Λαύριο θα πρέπει να προβληματίσουν τα δημοκρατικά κόμματα. Όπως, επίσης και δημοσιεύματα μερίδας του Τύπου, για ορισμένα ποινικά αδικήματα που έχουν διαπραχθεί από συγκεκριμένους τούρκους πρόσφυγες, των οποίων το μήνυμα είναι ότι για όλα αυτά είναι υπεύθυνοι στο σύνολό τους οι πολιτικοί πρόσφυγες.

Είναι φανερό ότι τα προηγούμενα δεν βοηθούν τον αγώνα του τούρκικου λαού για τη δημοκρατία, ούτε συμβάλλουν στην υποχώρηση σοβινιστικών αντιλήψεων και πολύ περισσότερο δεν καλλιεργούν ένα κλίμα φιλίας ανάμεσα στον αγωνιζόμενο τουρκικό λαό και τον ελληνικό. Είναι φυσικό πολλοί τούρκοι αγωνιστές να μην μπορούν να αποδείξουν με έγγραφα τη θέση τους.

Όταν αυτό όμως χρησιμοποιείται, όπως και άλλα, ως πρόφαση για να μην τους αναγνωριστεί το προσφυγικό δικαίωμα τότε μπορούμε να φθάσουμε στο σημείο όπως είχε συμβεί και στο παρελθόν να στέλνουμε δημοκράτες και αγωνιστές στις φυλακές του Εβρέν.

Δεν θα έπρεπε οι δημοκρατικοί φορείς να ενδιαφερθούν για αυτές τις περιπτώσεις; Δεν θα έπρεπε οι ελληνικές οργανώσεις, που ασχολούνται με τα προβλήματα των πολιτικών προσφύγων να ενδιαφερθούν περισσότερο για τις συνθήκες διαβίωσής τους στη χώρα μας; Νομίζουμε ότι μια μεγαλύτερη και συντονισμένη προσπάθεια από την πλευρά των δημοκρατικών οργανώσεων θα έδινε νέες δυνατότητες και θα απέτρεπε δυσάρεστες καταστάσεις. Πολιτική και ανθρωπιστική ευαισθησία δεν είναι αντιφατικές έννοιες.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και ιδιαίτερα ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν φαίνεται να ενδιαφέρονται για μια δημοκρατική ρύθμιση των προβλημάτων του Τύπου, αλλά για την άσκηση ενός αυστηρού εκ του συνεγγυς ελέγχου. Σ' αυτό δυστυχώς το συμπέρασμα οδηγούν και οι πληροφορίες γύρω από την τύχη του «Συγκροτήματος Λαμπράκη» (βλ. ANTI τχ. 312).

Τα γεγονότα εμφανίζονται με την ακόλουθη σειρά. Κατ' αρχήν, ο Χρ. Λαμπράκης εκδηλώνει την πρόθεσή του να εγκαταλείψει το Συγκρότημα και σημειώνει πως ενδιαφέρεται να το μεταβιβάσει χωρίς ωστόσο να αλλάξουν μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά του που αφορούν είτε στις ιεραρχικές εσωτερικές σχέσεις είτε στο γενικό πολιτικό προσανατολισμό του. Παράλληλα, αρχίζει να διαπραγματεύεται με την οικογένεια Βαρδινογιάννη, ενώ —σύμφωνα με άλλες πληροφορίες— του γίνονται προτάσεις μέσω Ζ. Χατζηφωτίου από τον εφοπλιστή Ξανθόπουλο. Το Καστρί, που βλέπει με δυσπιστία και μια ισχυρή δόση ανησυχίας τη συγκέντρωση οικονομικής και πολιτικής εξουσίας από την πολυπληθή οικογένεια Βαρδινογιάννη, θεωρεί πως πρέπει να παρεμβληθεί, να αποτρέψει αυτό το ενδεχόμενο και να ασκήσει αυτό τον πολιτικό έλεγχο δια μέσου των προσώπων που θα αγοράσουν το Συγκρότημα. Με το καθήκον να αναζητήσουν χρηματοδότη, επιφορτίζονται ο Γ. Κατσιφάρας και ο διοικητής της Εθνικής Τράπεζας Στ. Παναγόπουλος που στο πρόσωπο του Γιάννη Μαυρακάκη βρίσκουν την κατάλληλη ανθρωπο. Ο κ. Γ. Κατσιφάρας μας δήλωσε πλήρη άγνοια του θέματος αν και είναι πιθανόν ότι είχε γνωρίσει τον φέρελπι νέο εφοπλιστή από την εποχή που ήλεγχε το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας. Ο κ. Γ. Μαυρακάκης στερέωσε το δεσμό του με τον κ. Στ. Παναγόπουλο όταν πρόσφατα παραστάθηκε σαν κουμπάρος στο γάμο του δεύτερου με τη Λώρα Μολυβιάτη. Ο κ. Γ. Μαυρακάκης, που χαιρεί εμπιστοσύνης στο Καστρί και εκτιμάται από τους εφοπλιστικούς κύκλους για την αξιοσύνη του, ξεκίνησε πριν είκοσι χρόνια και έχει το προφίλ του αυτοδημιούργητου. Τώρα, με έδρα των επιχειρήσεών του στη Νέα Υόρκη, διαθέτει έναν στόλο 25 περίπου δεξαμενοπλοίων και καταθέσεις όψεως που υπερβαίνουν σύμφωνα με τις πληροφορίες μας τα 150 εκατ. δολάρια. Συνάμα, δεν φαίνεται να ενδιαφέρεται άμεσα να αναλάβει ο ίδιος κάποιον ενεργητικό ρόλο στη διαχείριση και τον πολιτικό έλεγχο του Συγκροτήματος, αλλά πιστεύοντας πως το κρίσιμο σημείο δεν είναι οι θεσμοί αλλά οι άνθρωποι, εκχωρεί την ευθύνη της έκδοσης στον κουμπάρο του Στ. Παναγόπουλο που φαίνεται πως τον έχει πείσει για το λαμπρό πολιτικό μέλλον του. Το ύψος της δαπάνης για την αγορά του Συγκροτήματος —περίπου 6 εκατ. δολάρια είναι το μέγιστο που διαπραγματεύεται ο Χρ. Λαμπράκης— δεν φαίνεται να αποτελεί αξιοσημείωτο ποσό για τον ελληνοαμερικανό επενδυτή και κατά τα φαινόμενα οι διαπραγματεύσεις δεν πρόκειται να χρονίσουν.

Αυτή η καθόλα απλή υπόθεση της μεταβίβασης του ιστορικού Συγκροτήματος θέτει τεράστια προβλήματα που ξεφεύγουν από το πλαίσιο μιας λίγο ως πολύ κοινοτοπής οικονομικοπολιτικής ιντριγκας.

Και πριν απ' όλα αναφέρονται στην ίδια τη δομή και τις σχέσεις ιδιοκτησίας που διαμορφώνονται στο χώρο του Τύπου. Το «Συγκρότημα Λαμπράκη», παρ' όλο το μέγεθός του ήταν πάντα και παρέμεινε μια αυστηρά οικογενειακή επιχείρηση. Είναι μάλλον σίγουρο πως οι βαθύτεροι λόγοι που οδηγούν τον ιδιοκτήτη του στην απόφαση να το πουλήσει, ανάγονται τελικά στην κρίσιμη αντίφαση ανάμεσα στον ορθολογισμό που αντιστοιχεί στον όγκο και το ειδικό βάρος μιας τεράστιας επιχείρησης και τον προσωποπαγή και αυταρχικό τρόπο διοίκησης που ανταποκρίνεται στην παράδοση της βιοτεχνίας. Ανεξάρτητα όμως από αυτό, το Συγκρότημα (όπως σημειώσαμε και

στο προηγούμενο τεύχος του ANTI, τεύχος 312 «1α χερια πάνω από την πόλη») δεν είναι δυνατό να αντιμετωπίζεται από την πολιτεία ως μια απλή επιχείρηση. Κι από αυτή τη σκοπιά, οι όποιες προθέσεις του ιδιοκτήτη του συγκροτούν ένα ζήτημα που χρήζει ευρύτερης ρύθμισης, και αναφέρεται στη συνολική λειτουργία του Τύπου.

Επειτα, αυτή η υπόθεση αποτελεί αμάχητο τεκμήριο για τις προθέσεις και τις επιδιώξεις του Ανδρέα Παπανδρέου στο χώρο του Τύπου.

Το ζήτημα που τον απασχολεί δεν είναι ούτε η επεξεργασία και η εφαρμογή ενός νέου νόμου περί Τύπου ούτε η αποκατάσταση λειτουργιών που θα διασφαλίζουν την πλουραλιστική και αντικειμενική ενημέρωση. Στόχος του δεν φαίνεται να είναι η άνοδος του επιπέδου του δημοσίου διαλόγου και εν τέλει αυτό που θα λέγαμε απλά δημοκρατική πληροφόρηση. Όπως έχει καταδειχτεί και σε άλλα ζητήματα, ο σταθερός στόχος που έχει θέσει το Καστρί είναι η κατοχή και η άσκηση της εξουσίας δια μέσου του άμεσου ελέγχου των θεσμών είτε του κράτους είτε της κοινωνίας των πολιτών. Και στον τομέα του Τύπου, η κατοχή του Συγκροτήματος θα λειτουργεί ως μηχανισμός διαμεσολάβησης με τον πολιτικό χώρο της σοσιαλδημοκρατίας και ένα τμήμα των διανοουμένων, ενώ το δημιουργούμενο συγκρότημα του Ταύρου θα επεκτείνει το ρόλο του ως εκφραστή των αυταρχικών λαϊκιστικών τάσεων. Με δύο λόγια, το αίτημα της πληροφόρησης θα παραμένει ως ιδεολόγημα, ενώ ο κυβερνητικός πρακτικός ρεαλισμός θα πολλαπλασιάζει και θα ενισχύει τους μηχανισμούς χειραγώγησης.

ΚΑΘΕ ΠΕΡΣΙ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ...

Με την εξαίρεση μιας μερίδας του Τύπου και των κατοίκων της περιοχής ουσιαστικά κανένα υπεύθυνο παράγοντα δεν απασχόλησαν σοβαρά οι συνέπειες από τη μεγάλη φωτιά των πετρελαιοδεξαμενών στη Θεσσαλονίκη. Για τις συνέπειες στο περιβάλλον και ιδιαίτερα στις καλλιέργειες μίλησαν αρμοδιότεροι από μας: η έδρα της Οικολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, το Κέντρο Γεωργικών Ερευνών Βορείου Ελλάδας, το Κέντρο Γεωργικής Χημείας του αγροκτήματος του Πανεπιστημίου κ.ά.

Ουδείς αμφισβητεί την πραγματικότητα της ρύπανσης. Και αρκετές ήταν οι διαμαρτυρίες πολιτών, οικολογικών οργανώσεων και άλλων για τις συνέπειές της. Θα περιμέναμε λοιπόν από τους υψηλά ιστάμενους κυβερνητικούς παράγοντες να πάρουν πρωτοβουλίες και να μην περιοριστούν σε γενικόλογες δηλώσεις. Να δοθούν, δηλαδή, σαφείς απαντήσεις για τους κινδύνους από τη ρύπανση και να εξετασθεί η όλη κατάσταση που υπάρχει σε σχέση με τις δεξαμενές πετρελαίων και τις αποθήκες καυσίμων, οι οποίες, σχεδόν όλες, είναι κοντά σε κατοικημένες περιοχές.

Αν λάβουμε υπόψη την εμπειρία από τις φωτιές στα δάση και την ανυπαρξία κάποιων σχεδίων με μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, η περίπτωση της Θεσσαλονίκης θα έπρεπε να ήταν η αιτία όχι μόνο να αντιμετωπισθούν σοβαρά από τώρα τα προβλήματα με τις αποθήκες καυσίμων αλλά τουλάχιστον να συζητηθούν οι επιπτώσεις της φωτιάς. Φαίνεται όμως ότι και εδώ ισχύει η αρχή «κάθε πέρσι και καλύτερα».

Αυτό ισχύει και σε μια άλλη, διαφορετική περίπτωση, χαρακτηριστική, για τις «οικολογικές ανησυχίες» των κυβερνώντων. Στην Αθήνα, εδώ και ένα χρόνο έχουν αρχίσει οι εργασίες αποδωσής σε ένα τμήμα του Πικοίλου Όρους, για να κατασκευασθεί... σκοπευτήριο. Για τις συνέπειες της καταστροφής ενός ιδιαίτερα ζωτικού χώρου όπως είναι αυτό το βουνό για τους κατοίκους των δήμων Χαϊδάρου, Περιστερίου και Πετρούπολης ελάχιστα ενδιαφέρθηκαν. Οι εργασίες βέβαια προσωρινά έχουν σταματήσει. Όμως μπορεί να ξαναρχίσουν. Προς το παρόν, παρά τις προτάσεις για την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, στο βαθμό που είναι δυνατόν, δεν έχει γίνει καμία ενέργεια από τους αρμόδιους φορείς. Ας ελπίσουμε τουλάχιστον ότι πριν τις δημοτικές εκλογές θα υπάρξει κάποιο ουσιαστικό ενδιαφέρον.

Ένα θετικό πρώτο βήμα

Το νομοσχέδιο για τη νομιμοποίηση των εκτρώσεων καταγράφεται οπωσδήποτε στα θετικά του κυβερνητικού έργου. Έρχεται, έστω και καθυστερημένα, να δώσει τέλος σ' ένα καθεστώς υποκριτικού πουριτανισμού που τιμωρούσε, υποτίθεται, με βαρύτατες ποινές μια πρακτική αναπόφευκτη και ως εκ τούτου ευρύτατα διαδεδομένη. Το αποτέλεσμα ήταν να καλλιεργούνται ενοχές, να κινδυνεύει η υγεία γυναικών εξαιτίας της πλημμελούς ιατρικής παρακολούθησης, να θησαυρίζουν κυκλώματα που κερδοσκοπούσαν ασύστολα εκμεταλλευόμενα το «παράνομο» της πράξης τους. Ο νέος νόμος θέτει το ζήτημα στη σωστή του βάση: πρόκειται για μια ιατρική πρακτική που πρέπει να οριστούν τα πλαίσιά της κι όχι ν' απαγορευθεί επειδή αντίκειται, δήθεν σε «θείους νόμους» ή οξύνει, τάχα, το «δημογραφικό πρόβλημα» της χώρας. Καθημερινά παραβιάζονται δεκάδες «θείοι νόμοι». Όμως η εκκλησία και οι θρησκευόμενοι κάνουν πως δεν βλέπουν — η έκτρωση όμως, συνδεδεμένη προφανώς με τη γυναικεία σεξουαλικότητα, αφήνει περιθώρια να κηρυχθεί σταυροφορία εναντίον της που τα κίνητρά της ανήκουν στην αρμοδιότητα των ψυχαναλυτών. Όσο για το δημογραφικό πρόβλημα είναι το τελευταίο βέβαια που μπορεί να λυθεί με την κατασταλτική βία του κράτους.

Υπάρχει όμως ένα πρόβλημα που είναι πριν και ένα άλλο που είναι πέραν του νόμου. Η έκτρωση, έστω και νόμιμη, δεν παύει να είναι επώδυνη και επικίνδυνη για τη γυναίκα. Καλό θα ήταν λοιπόν να υπάρχει πρόληψη της σύλληψης, πληροφόρηση δηλαδή για τις πρακτικές αντισύλληψης κι όχι ν' αντιμετωπισθεί, λόγω της νομιμοποίησής της, η έκτρωση ως «αντισυλληπτικό μέσο». Το πέραν του νόμου είναι η φανερή κοινωνική αποδοχή της έκτρωσης που τόσο η παράδοση όσο και οι επιθέσεις των φανατικών την εμποδίζουν. Γιατί ο νόμος δεν θα έχει βέβαια κανένα πρακτικό αποτέλεσμα αν οι εργαζόμενες «ντρέπονται» να ζητήσουν π.χ. αναρρωτική άδεια για να κάνουν έκτρωση. Αν το πρώτο είναι κυρίως υπόθεση του κράτους το δεύτερο είναι κυρίως υπόθεση των γυναικείων οργανώσεων.

τετράδια

πολιτικού διαλόγου έρευνας και κριτικής

τετράδιο δέκατο τρίτο χειμώνας '86

KENTΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Μαυρομυχάλη 39, τηλ. 3601956, 3610445, Αθήνα 10680

«Επί του πιεστηρίου» μας βρήκε πριν 15 μέρες η αγωγή του εντιμοτάτου Γεωργίου Κουρή, ο οποίος ζητά 20.000.000 δραχμές από το ΑΝΤΙ διότι δημοσιεύσαμε δύο άρθρα «άκρως δυσφημιστικά του προσώπου και της ιδιοκτησίας του».

Το φύλλο του εκδότη του Ταύρου είναι ανά το πανελλήνιο γνωστό για τη θρασύτητά του, την ασέβεια απέναντι σ' οποιονδήποτε θεσμό, την ικανότητά του να καλλιεργεί τη μισαλλοδοξία και τη σκανδαλοθηρία, έτσι ώστε να αποτελεί το πρότυπο του καθημερινού, του έρποντος φασισμού. Αποτελεί με την ειδησεογραφία του, τα σχόλιά του, τη θεματολογία του, ακόμα και τη γλώσσα του, τη μαγιά που ζυμώνει τις συνειδήσεις και τις καθιστά ευάλωτες στον επίσημο, τον πολιτικό φασισμό. Ο αυριανισμός αποτελεί δημόσιο κίνδυνο, τον μεγαλύτερο, ίσως κίνδυνο στο ιδεολογικό επίπεδο, που αντιμετωπίζει αυτή τη στιγμή η ελληνική κοινωνία.

Για τους λόγους αυτούς πολλές φορές και εκτενώς ασχοληθήκαμε με το ευτελές αυτό φύλλο. Και θα συνεχίσουμε και στο μέλλον να το κάνουμε, αδιαφορώντας για τις εναντίον μας αντιδράσεις, για τις αγωγές ή για τις απειλές ότι «θα μας δειρουν». Πολύ περισσότερο τώρα που η Αυριανή μετεξελίσσεται σε «συγκρότημα», με την έκδοση πρωινού, ημερήσιου, πολιτικού φύλλου που κατά προκλητικό τρόπο ονομάστηκε «Δημοκρατικός Λόγος» —σαν να ήταν ποτέ δυνατό από τα χαρακτηριστικά στοιχεία του «αυριανισμού» να προκύψει

21η ΑΠΡΙΛΙΟΥ:

«λόγος» και μάλιστα «δημοκρατικός».

Γνωρίζουμε πολύ καλά πως αυτή η αντιπαράθεση γίνεται με άνισους όρους. Η Αυριανή έχει τη δεδηλωμένη εύνοια της πολιτικής εξουσίας και τη στήριξη πλήθους παραγόντων της πολιτικής και κοινωνικής ζωής: είτε γιατί το συγκρότημα του Ταύρου τους εξασφαλίζει πρόσβαση στις «πλατειές λαϊκές μάζες», είτε γιατί φοβούνται, είτε γιατί —τελικά— ο έρπον φασισμός του αυριανισμού τους εκφράζει. Οι σχέσεις των εκδοτών της Αυριανής με το ίδιο το πρωθυπουργικό περιβάλλον, με υπουργούς και κορυφαία στελέχη του ΠΑΣΟΚ είναι πασίγνωστες κι επανειλημμένα έχουν καταγγελθεί απ' αυτές, εδώ τις στήλες. Είμαστε βέβαιοι πως τους περισσότερους απ' αυτούς, αν όχι όλους, θα τους βρούμε αντιπάλους στον αγώνα μας ενάντια στο ευτελές φύλλο. Και ευχαριστημένους, ι-

σως, που η Αυριανή βάζει χέρι στο ενοχλητικό Αντί: αν το δικαστήριο επιδικάσει τα 20.000.000 που απαιτεί ο συκοφαντηθείς αξιότιμος κ. Κουρής (μέσω του εξυμνητή του Παπαδόπουλου δικηγόρου του Κ. Ζηλεμένου) το Αντί κλείνει κι ορισμένοι θα ησυχάσουν. Το σκέφθηκε άραγε μόνος του και πρόλαβε μυχίους πόθους άλλων ο Κουρής ή το συζήτησε κιόλας πριν καταθέσει την αγωγή του;

Θέση μας είναι πως όσα κι αν πει, όσα κι αν γράψει κανείς είναι αδύνατο να δυσφημίσει το φύλλο του Ταύρου. Δεν χρειάζονται «συκοφάντες» για να καταδειχθεί το ποιόν του αυριανισμού: εμφανίζεται μόνο του καθημερινά στα περιπτερα κι υποβαθμίζει τα ήθη, τον πολιτισμό, την πολιτική μας ζωή.

Την 21η Απριλίου λοιπόν, ημέρα Δευτέρα, θ' αντιμετωπίσουμε τον αυριανισμό στα δικαστήρια —στα αστικά δικαστήρια, όχι στα ποινικά, και η υπόθεση θα εκδικαστεί με τη συνοπτική διαδικασία των «εργατικών διαφορών». Δεν τόλμησαν να μας μηνύσουν και ν' αντιμετωπίσουν μια δίκη ανοιχτή σ' ακροατήριο όπου θα κατέθεταν μάρτυρες, θα δινόταν δημοσιότητα, θα έγραφαν οι εφημερίδες. Προτίμησαν την αγωγή όπου όλα γίνονται με «γραπτές προτάσεις» και το δικαστήριο μόνο ένα μάρτυρα εξετάζει. Ο αυριανισμός νομίζει ότι θα μπορέσει να μας εξοντώσει στα «μουλωχτά», χωρίς ανοιχτές συγκρούσεις. Άλλωστε οι μηχανισμοί κινούνται ευκολότερα κι αποτελεσματικότερα στο σκότος.

ΔΕΙΓΜΑ ΓΡΑΦΗΣ

Καλά τούκανε του γέρου...μπαμπαλή η λησταιρχίνα

● ΗΘελε να κάνει...«τρέλες» ο 75χρονος με τη 19χρονη πεταλούδιτσα

ΒΕΒΑΙΩΣ είναι θλιβερό το πάθημα του 75χρονου γέρου-μπαμπαλή, που ΨΑΡΕΨΕ σε μια κόβα μια ΔΕΚΑΕΝΙΑ-ΧΡΟΝΗ και από κει την οδήγησε κατ' ευθείαν στο σπίτι του, ο αθεόφοβος για να της κάνει τα... τροπέζι και να «διασκεδάσουν»! Και στο τέλος η... πεταλούδιτσα αφού ΤΟΥΣΠΑΣΕ το κεφάλι του ΒΟΥΤΗΞΕ και εκατόν πενήντα χιλιάρικα...

ΚΟΥΑΤΟΥΡΙΑΡΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΖΗΤΗΣΕ ΝΑ...ΤΙΜΩΡΗΘΕΙ Η «ΑΥΡΙΑΝΗ»!!

Μήπως σου χρειάζεται ιατρεί μου... ψυχίατρος;

ΚΑΠΟΙΟΣ... τρελογαστός - δηλαδή ψυχίατρος, παίχει πελάτες τρελούς - μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ, στενός φίλος του Αράνη, που ακούει στο όνομα Ι. Άντας Σαόγγος, εκτός από ένα σωρό ΨΕΥΤΙΣ που κάθισαν και ορέσασαν προχθές στην Κεντρική Επιτροπή του κυβερνώντος κόμματος, ζήτησε, ο αθεόφοβος, να ληφθούν μέτρα εναντίον της... «Αυριανής» και του Αυριανισμού γιατί, λέει, τον περάδζει η... χυδαίότητα της εφημερίδας μας!

ΜΑ, γιατρέ μου, τι μέτρα μπορεί να λάβει το ΠΑΣΟΚ εναντίον της εφημερίδας μας; Να μας κάνει... ντα - ντά; Γιατί τίποτε άλλο δεν μπορεί να μας κάνει, αφού, εμείς, ποτέ δεν ζητήσαμε τίποτε από την κυβέρνηση και είμαστε η μοναδική εφημερίδα που δεν πήρε ποτέ της ούτε μια δραχμή δάνειο... Άσε, δε, που αν έλλειπε τούτη δω

Μαγκάκη, κατέβασε από τις έδρες των Δικαστηρίων τους Εισαγγελείς

● Οι εκπρόσωποι του Νόμου σ' όλα τα κράτη κάθονται απέναντί από τους δικηγόρους ΚΑΤΩ από τις έδρες των Δικαστών

Η ΠΡΟΧΘΕΣΙΝΗ... θριαμβευτική επανεκλογή στην Προεδρία της Ένωσης Εισαγγελέων του γνωστού χουντοεισαγγελέα Σπύρου Αλεξόπουλου - που πεταόκοβε τον κοσμάκη σαν Βασιλικός Επίτροπος του στρατοδικείου του Παπαδόπουλου - αποτελεί ΠΡΟΚΛΗΣΗ προς την κυβέρνηση και τον υπουργό της Δικαιοσύνης, ο οποίος, μόλις τις προάλλες, δήλωσε ότι τον πιάνει ΑΛΛΕΡΓΙΑ για τους δικαστές που συνεργάστηκαν με τη δικτατορία...

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΟ

Γενικό...ρεκτιφιέ έκανε εκδότισσα εφημερίδας!

● Στην ίδια κλινική με την Μαργαρίτα

ΟΛΕΣ οι εφημερίδες της αντιπολίτευσης ΛΥΣΙΑΣΑΝΕ προχθές και γράφανε του κόσμου τις ΑΝΙΔΕΣ, - ακόμα και η ΝΔ έβγαλε ανακοίνωση! - γιατί η σύζυγος του πρωθυπουργού πήγε τις προάλλες και έκανε κάποια μικροπέμβαση σε μια κλινική στην οποία παρέμεινε δύο μέρες...

Η «ΑΥΡΙΑΝΗ» αποκαλύπτει ότι στην ΙΔΙΑ αυτή κλινική ΠΑΡΕΜΕΙΝΕ επί ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΜΕΡΕΣ, για γενικό... ΡΕΚΤΙΦΙΑΣΜΑ, γνωστή και κοσμογυρισμένη εκδότισσα δεξιάς εφημερίδας...

ΜΟΝΟ την κυρία Παπανδρέου φρόντισαν να «καρφώσουν» γιατί είχε την τύχη νάναι η γυναίκα του Πρωθυπουργού μας...

Αθάναιες παροιμίες

Ο ΛΑΟΣ μας, αγαπητή «Αυριανή», έχει ειπωμένα μερικές παροιμίες, τόσο σοφές και τόσο γερά σπημένες στα πόδια τους που η αίσθησή τους διαπερνάει το χρόνο και φτάνουν ως τα σήμερα, ως τις ημέρες μας, για να σορώσουν τους ολοζώντανους, τους κομφεοκαλκούς, τους βρόμικους και προδότες ανθρώπους, όσους κερκάνονται πως κάποιος και κάτι είναι...

1. Ο ΑΡΣΕΝΗΣ αντιπαράθετεί σ' αυτόν και αντιμάχεται τον πρόεδρο της κυβέρνησης Ανδρέα Παπανδρέου. «Κι η κοσκινού τον άντρα με με τους πραγματευτάδες».

2. Η ΕΛΕΝΗ ΒΛΑΧΟΥ της «Καθημερινής» γράφει πως πας μη δεξιάς είναι καλύτερης ποιότητας και νοσηροσύνης η ένδραπος. «Βγήκεν η ντροπή στη στράτα και πομπεύει τους διαδότες».

3. Ο ΑΡΧΗΓΟΣ της «Νέας Δημοκρατίας» Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ βρίζει τον Παπανδρέου και τους υπουργούς του. «Οποιος φτύνει ψηλά λερώνει τη φάτσα του και λερώνει τα γένια του».

4. Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΚΥΡΚΟΣ καμώνεται τον μεγάλο αρχηγό και επικράτει το ΠΑΣΟΚ και τους πάντες. «Έκανε κι η μύγα κ... και πταλίτζι όλον τον κόσμο».

5. Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «Ακρόπολις» θα καταδικαστεί, για μια φορά ακόμα, να συκοφαντία του Αντισυνοελέα Θάλρου. «Σ'γα μη μουντζουρωθεί η μύτη της μουντζουρωγέτισσας».

6. Ο ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΦΑΡΑΚΗΣ κάνει τόνο λάθος πένυ στ' άλλο στη καθοδήγηση ενός ιστορικού κόμματος. «Τι έχεις Γιάννη; Ό,τι είχε πόντα. Πόλι μου τέχνη κλάκιν».

7. Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ο «Θεός» της Δεξιάς, κατευθύνει τη «Νέα Δημοκρατία» από την «Πολιτεία» και βουσοδμεί κατά της κυβέρνησης και των δημοκρατικών θεσμών. «Ο λύκος κι αν εγέρσασε κι άδραψε το μαλλί του, ούτε τα χούγια έχασε ούτε και τη βούλη του».

ΜΟΝΟ ΕΤΣΙ ΘΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ Η ΤΑΛΑΙΠΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

Να δίνονται 500 νέες άδειες κάθε φορά που απεργούν οι ταξιτζήδες

● Και να συνταξιοδοτηθούν οι τρολευτήδες για να ησυχάσουμε

ЗНТЗ Н 25^а МАРТИОВ 1821

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΤΖΩΡΤΖ ΣΟΥΛΤΣ

Από τις διμερείς σχέσεις στο τρίγωνο Αθήνα Ουάσιγκτον — Άγκυρα·

του Α. Φωκά

Για την Ουάσιγκτον οι επισκέψεις Σουλτς στην Αθήνα και την Άγκυρα έχουν δύο διαστάσεις. Η πρώτη αφορά το καθαρά διμερές πλαίσιο των σχέσεων ΗΠΑ - Ελλάδας και ΗΠΑ - Τουρκίας αντίστοιχα. Η δεύτερη διάσταση αφορά το πολύπλοκο πλέγμα της τριγωνικής σχέσης Ουάσιγκτον - Άγκυρας - Αθήνας, που επηρεάζει άμεσα την εύρυθμη λειτουργία της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ.

Η κυβέρνηση Ρέγκαν έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι η ανανέωση της συμφωνίας για την παραμονή των αμερικανικών βάσεων στην Ελλάδα αποτελεί πρόκριμα για την περαιτέρω αναθέρμανση των ελληνοαμερικανικών σχέσεων. Ακόμη και η πρόσκληση Ρέγκαν προς τον Παπανδρέου έχει ως ένα βαθμό εξαρτηθεί από το μέλλον των βάσεων. Αυτό προκύπτει επίσης από την απάντηση του Τζωρτζ Σουλτς σε δημοσιογράφους στο Παρίσι και στην Κωνσταντινούπολη ότι θα πιέσει την ελληνική κυβέρνηση να αποφασίσει για το θέμα των βάσεων. Πρόσφατα, ωστόσο, παρατηρείται μια ελαστικότητα στην αμερικανική αντιμετώπιση του προβλήματος. Η κυβέρνηση Ρέγκαν, και ειδικά ο υπουργός Άμυνας Ουάινμπέργκερ, έχει καταστήσει σαφές ότι δεν θεωρεί αναγκαία μια άμεση διευθέτηση του μελλοντικού καθεστώτος των βάσεων και ότι δεν θα είχε αντίρρηση να αναμένει ως τις αρχές του επόμενου χρόνου για την έναρξη των σχετικών συνομιλιών. Αλλά και ο Σουλτς προέβει σε δηλώσεις παραπλήσιου χαρακτήρα τονίζοντας ότι «δεν θα προσπαθήσω να αποσπάσω ακριβή απάντηση σ' αυτό το ταξίδι». Συνεπώς, σε αυτή τη φάση, η Ουάσιγκτον δεν φαίνεται να επείγεται για μια άμεση ελληνική διευκρίνιση σχετικά με την παραμονή ή όχι των βάσεων μετά το Δεκέμβριο του 1988. Εξάλλου ο έλληνας πρωθυπουργός, σε πρόσφατη συνέντευξη που έδωσε στο περιοδικό «Αμερικανικά νέα και παγκόσμια επιθεώρηση», υπογράμμισε ότι αν οι Ηνωμένες Πολιτείες αισθάνονται ότι δεν τους ικανοποιεί πλέον η συμφωνία του 1983, διότι δεν εξυπηρετεί τους μακροχρόνιους σχεδιασμούς τους δεν έχουν παρά να την καταγγείλουν και να ζητήσουν μια νέα. Ταυτό-

χρονα όμως διευκρίνισε ότι για την Ελλάδα η συμφωνία των βάσεων «παραμένει ισχυρή και έγινε νόμος του κράτους». Επιπλέον, κατά τη διάρκεια των συνομιλιών με τους «προπομπούς» του Αμερικανού Υπουργού εδόθη εντύπωση ότι η ελληνική πλευρά εξετάζει λεπτομερικά τόσο τον τρόπο και το χρόνο της παράτασης της συμφωνίας όσο και τις επιπτώσεις της στο εσωτερικό μέτωπο. Είναι λοιπόν πασιφανές ότι το θέμα των βάσεων δεν αποτελεί το κυρίαρχο θέμα της συνάντησης Σουλτς - Παπανδρέου.

Αλλά ούτε και η εξέταση των καθαρά διμερών τουρκοαμερικανικών σχέσεων φαίνεται να αποτέλεσε το κρίσιμο θέμα των συνομιλιών του Σουλτς με την τουρκική ηγεσία στην Άγκυρα. Στο διμερές επίπεδο, οι συνομιλίες αυτές περιστράφηκαν γύρω από το αίτημα της Τουρκίας για μια αποφασιστική αύξηση της στρατιωτικής και οικονομικής βοήθειας σε αντάλλαγμα των στρατιωτικών διευκολύνσεων που παρέχει στις ΗΠΑ. Επίσης, οι Τούρκοι ζητούν ευνοϊκότερους όρους για τα τουρκικά υφαντουργικά προϊόντα στις ΗΠΑ και κάποια αμερικανική συμμετοχή στην ανάπτυξη της εγχώριας πολεμικής βιομηχανίας.

Πράγματι οι δύο χώρες βρίσκονται σε διαπραγματεύσεις ύστερα από αίτημα της Άγκυρας για την ανανέωση της τουρκοαμερικανικής συμφωνίας αμυντικής και οικονομικής συνεργασίας (DECA) η οποία έληξε στο τέλος του 1985. Οι συνομιλίες αυτές όμως φαίνεται ότι θα παραταθούν επί αρκετό διάστημα. Αναφορικά με την τουρκική αξίωση για την αποδέσμευσή της από τις υποθήκες της αναλογίες 7:10 η Administration συμεριζεται το σκεπτικό των Τούρκων ότι οι κατά πολύ μεγαλύτερες σε αριθμό τουρκικές ένοπλες δυνάμεις έχουν μεγαλύτερη ανάγκη εκσυγχρονισμού από τις αντίστοιχες ελληνικές. Το πρόβλημα βέβαια είναι ότι το Κογκρέσο βλέπει τα πράγματα διαφορετικά και δεν χρειάζεται η Άγκυρα μια επίσκεψη του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ για να αντιληφθεί τις ιδιαιτερότητες του αμερικανικού πολιτικού συστήματος. Εξάλλου, σε συνέντευξη που έδωσε στη «Χουρριέτ» ο βοηθός του Τζωρτζ Σουλτς, James Wilkinson τόνισε ότι ο προϊστάμενός του «δεν μεταβαίνει στην Άγκυρα για την επίλυση του θέματος της συμφωνίας DECA».

Είναι λοιπόν σαφές ότι ο κύριος λόγος της επίσκεψης Σουλτς στην Άγκυρα και την Αθήνα ήταν η γενική νατοϊκή εκτίμηση ότι τον τελευταίο καιρό η ένταση στις σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας έχει αυξηθεί ανησυχητικά. Έτσι, στις 18 Μαρτίου ο Γενικός Γραμματέας του ΝΑΤΟ Λόρδος Κάρριγκτον εξέφρασε την ανησυχία του για την επιδείνωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων προσθέτοντας ότι το γεγονός αυτό έχει αποδυναμώσει τη νότια πτέρυγα της συμμαχίας. Τις ίδιες ανησυχίες εξέφρασε και ο βρετανός υπουργός Εξωτερικών σερ Τζέφρεϋ Χάου κατά τη διάρκεια επίσημης επίσκεψής του στην Αθήνα, μόνο μια βδομάδα νωρίτερα από αυτήν του Αμερικανού ομολόγου του. Ο Χάου άσκησε πίεση στην ελληνική κυβέρνηση για την έναρξη του διαλόγου με την Άγκυρα και ζήτησε τη συνεργασία του Παπανδρέου για την επίλυση του Κυπριακού το ταχύτερο δυνατό. Η επίσκεψη Χάου πρέπει να χαρακτηριστεί ως μια σφυγμομέτρηση των προθέσεων του Παπανδρέου στο θέμα των μεγάλων προβλημάτων στην τριγωνική σχέση της Ελλάδας με τη Δύση ενόψει των συνομιλιών Σουλτς.

Η αμερικανική πλευρά γνωρίζει ότι η επίλυση του κυπριακού αποτελεί το πρώτο βήμα για την αποκατάσταση της ενότητας στη νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ. Τόσο οι Αμερικανοί όσο και οι δυτικοευρωπαίοι συμεριζονται την άποψη ότι η εξομάλυνση των ελληνοτουρκικών σχέσεων αναπόφευκτα αρχίζει με τη διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος. Με γνώμονα τις θέσεις που ανέπτυξε ο Παπανδρέου στον Άγγλο υπουργό Εξωτερικών, ο Σουλτς παρότρυνε τόσο την Άγκυρα όσο την Αθήνα να ασκήσουν επιρροή στους τουρκοκυπρίους και ελληνοκυπρίους αντίστοιχα, για να γίνει αποδεκτό το νέο «Σύμφωνο - Πλαίσιο» του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, Ντε Κουεγιάρ.

Έχοντας υπόψη την αμετακίνητη ελληνική θέση στο θέμα της άμεσης απομάκρυνσης των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο, ο Σουλτς ανέπτυξε στην Άγκυρα «χαλαρό χρονοδιάγραμμα» για τη σταδιακή αποχώρηση του μεγάλου μέρους του τουρκικού στρατού κατοχής. Στο θέμα αυτό οι Αμερικανοί πιστεύουν ότι μπορούν να πετύχουν μια τουρκική υποχώρηση αφού οι νέες λιμενικές και αεροπορικές εγκαταστάσεις στον τουρκοκυπριακό τομέα επιτρέπουν την ταχεία άφιξη του στρατού στην Κύπρο. Επίσης η ύπαρξη στο νησί ενός μεγάλου αριθμού εκπαιδευ-

μένων Τούρκων εποίκων που εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο μετά από τη στρατιωτική τους θητεία ίσως συμβάλλει στην αποδοχή της αμερικανικής πρότασης. Πάντως στο θέμα της αποχώρησης του στρατού υπάρχει διάσταση γνώμων μεταξύ εκείνων που είχαν ανάμιξη στην εισβολή και που αντιτίθενται και συναισθηματικά στην αναχώρηση και άλλων στρατηγών που αντιμετωπίζουν το ζήτημα με μεγαλύτερο ρεαλισμό.

Εκεί όμως που η τουρκική πλευρά παραμένει ανυποχώρητη είναι στο θέμα των εγγυήσεων. Έτσι ένας από τους κύριους όρους που έθεσε ο Ντενκτάς είναι το δικαίωμα μονομερούς επέμβασης της Τουρκίας στην Κύπρο για διασφάλιση του σεβασμού της νέας συνταγματικής τάξης που θα εγκαθιδρυθεί με τη νέα συμφωνία.

Αλλά και ο πρώην πρωθυπουργός Ετσεβίτ δήλωσε στη Χουρριέτ (23.3.) ότι το Κυπριακό εμφανίζεται ως το βασικότερο πρόβλημα προς συζήτηση και συνέστησε στην τουρκική ηγεσία να εστιάσει το ενδιαφέρον της στα θέματα του Αιγαίου αφού το κυπριακό δεν έχει πλέον επείγοντα χαρακτήρα για την Τουρκία.

Πάντως οι θέσεις αυτές δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές από την ελληνική πλευρά. Ο Έλληνας πρωθυπουργός επανέλαβε ότι το θέμα της αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων, οι διενέργειες εγγυήσεις και η αποχώρηση των περίπου 40.000 εποίκων αποτελούν τα απαραίτητα στοιχεία για μια δίκαιη και μόνιμη λύση του κυπριακού. Στο μεταξύ η Αθήνα βρίσκεται σε συνεχή επαφή με την κυπριακή κυβέρνηση η οποία, ιδιαίτερα μετά τη σοβιετική πρόταση, βρίσκεται υπό ασφυκτική πίεση να αποδεχθεί τη νέα φόρμουλα Ντε Κουεγιάρ. Η Αθήνα τονίζει ότι πρέπει να δοθεί τέλος στην ολέθρια τακτική του παρελθόντος που ακολουθούσε η κυπριακή κυβέρνηση, να δέχεται σταδιακά σοβαρότατες επιμέρους συμφωνίες που ευνοούν τους Τούρκους και παράλληλα να δέχεται να παραμένουν εκκρεμής τα ζωτικού ενδιαφέροντος θέματα που αφορούν τον ελληνισμό.

Αλλά και στα διμερή ελληνοτουρκικά θέματα η Αθήνα κατά τη διάρκεια των συνομιλιών Σουλτς υιοθέτησε μια αποφασιστική θέση. Η ελληνική κυβέρνηση ανέπτυξε το θέμα της τουρκικής απειλής αναλύοντας τους λόγους που εμποδίζουν την Ελλάδα μετά το 1981 να συνεχίσει το διάλογο με την Τουρκία. Επιπλέον, η Αθήνα εξήγησε στον Σουλτς ότι, ίσως με την εξαίρεση του μειονοτικού ζητήματος, συμφωνίες, συμβάσεις, και κανονισμοί που αμφισβητεί η Άγκυρα αποτελούν πολυμερείς και όχι διμερείς (ελληνοτουρκικές) συμφωνίες. Είναι λοιπόν αυτονόητο ότι μαζί με την Ελλάδα δεσμεύονται και οι άλλες χώρες που συνυπέγραψαν τις συμφωνίες αυτές. Έτσι, τουλάχιστον η Αγγλία, η Γαλλία και η Ιταλία έχουν την υποχρέωση να λάβουν ενεργό μέρος στο θέμα της στρατιωτικοποίησης της Λήμνου και Σαμοθράκης εφόσον συνυπέγραψαν τη σύμβαση του Μοντραί. Παραπλήσιες ευθύνες έχουν και οι ΗΠΑ για την αποκατάσταση της ομαλής λειτουργίας του ΝΑΤΟ στο θαλάσσιο και εναέριο επιχειρησιακό χώρο του Αιγαίου.

Βεβαίως και οι Τούρκοι από την πλευρά τους ανέπτυξαν στην Άγκυρα τις θέσεις τους πάνω στις ελληνοτουρκικές διαφορές. Εκτός από τα παράπονά τους προς τον Σουλτς για τη σημασία που δίνουν οι ΗΠΑ για έναν από τους «πιο απρόθυμους συμμάχους της» (Ελλάδα), η Άγκυρα εξέφρασε την έντονη πεποίθησή της ότι δεν εκτιμάται πλήρως στην Ουάσιγκτον. Σαν αντίβαρο για τη δυσμενή εντύπωση που δημιούργησε η αποκάλυψη ότι διαδοχικές τουρκικές κυβερνήσεις από το 1964 ακολούθησαν μια διακριτική και φυλετική στάση έναντι των Ελλήνων πολιτών της Κωνσταντινούπολης, η τουρκική κυβέρνηση ανακίνησε και θέμα μουσουλμανικής μειονότητας στη Δυτική Θράκη. Το βεβαρυμένο μητρώο της Τουρκίας τόσο στο θέμα της μεταχείρισης μειονοτικών πληθυσμών όσο και στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που να μην μπορεί να κάνει πειστικούς τους Τούρκους συνομιλητές του αμερικανού υπουργού.

Ενώ είναι πολύ νωρίς για να γίνει μια αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της περιοδείας Σουλτς, είναι σαφές ότι ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών έχει πλέον μια προσωπική εικόνα των προβλημάτων μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας και γνωρίζει ότι χωρίς μια διευθέτηση των εκκρεμοτήτων αυτών δεν θα αποκαταστούν πλήρως οι διμερείς Τουρκοαμερικανικές και Ελληνοαμερικανικές σχέσεις. Για την Αθήνα, το θέμα των βάσεων είναι άμεσα συνδεδεμένο με μια πιο αποφασιστική στάση των ΗΠΑ έναντι των τουρκικών διεκδικήσεων στην Κύπρο και το Αιγαίο. □

η νέα ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ

JET-OIL: Ο ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

- **Ηλίας Ευθυμιόπουλος:** Η επιχείρηση της καταστροφής
- **Πάνος Πλαγιαννάκος:** Η φωτιά φούντωσε τις ανησυχίες
- **Σπύρος Ψύχας:** Η αποθήκη αμμωνίας

ΕΡΕΥΝΑ

- **Σπύρος Ψύχας:** Το «Γκάζι» και το μέλλον των εγκαταστάσεων

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

- **Κοσμάς Μεγαλομάτης:** Χημικά όπλα εναντίον του Ιράν

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

- **Ηλίας Ευθυμιόπουλος:** Λεωφόρος στον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας

ΦΥΣΗ

- **Τριαντάφυλλος Αδαμακόπουλος:** Διαχείριση της Γκιώνας
- **Germaine Aziz:** Αλλού τα λιβάδια είναι πιο πράσινα

ΘΕΜΑΤΑ

- **Μιχάλης Μοδινός:** Η ανάδυση των προσαρμοσμένων τεχνολογιών

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

- **Παύλος Λουκάκης:** Διαμάχες για το νέο ΓΟΚ για να ξεχνάμε τ' άλλα
- **Κίμων Χατζημπίρος:** Για έναν οικολογικό φόρο στη βενζίνη
- **Δημήτρης Παπαϊωάννου:** Όλα για την παραγωγικότητα

Πριν τρεις μήνες θεωρήθηκε ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Χρήστος Σαρτζετάκης είχε αναδειχθεί ως νέος και απρόβλεπτος έως τότε παράγοντας των μελλοντικών εξελίξεων. Πριν δύο μήνες ως τέτοιος καταλύτης θεωρήθηκε ο κ. Γερ. Αρσένης και πριν ένα μήνα η υφέρπουσα πολιτική δυσαρέσκεια, ιδιαίτερα στην επαρχία και μάλιστα μετά πέντε εφησυχαστικούς μήνες, από την εξαγγελία των νέων οικονομικών μέτρων. Ακόμη ένας, ο τέταρτος κατά σειρά, απρόβλεπτος παράγοντας (στο άλλοτε δικομματικό) πολιτικό σκηνικό εισάγεται αυτές τις μέρες, επιτείνοντας το αίσθημα της ρευστότητας. Ο λόγος για τον τώως Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κων. Καραμανλή και την πολυσυζητημένη επίσκεψη του αμερικανού υπουργού Εξωτερικών κ. Τζωρτζ Σουλτς στην Πολιτεία. Η σημασία της επίσκεψης αυτής είναι κατάδηλη αν λάβει υπόψη του κανείς ότι ο κ. Σουλτς φέρεται ότι θα επιδώσει στον κ. Κ. Καραμανλή προσωπική επιστολή του κ. Ρ. Ρήγκαν και ότι η επίσκεψή του στην Πολιτεία έχει περιληφθεί στο επίσημο πρόγραμμα, που έχει συνταχθεί από το Στাইτ Νηπάρτμεντ. Μπορεί βέβαια να προβλέψει κανείς ότι την επίσκεψή του αυτή ο κ. Σουλτς θα επενδύσει με φιλόφρονους λόγους για την προσωπικότητα και το πολιτικό έργο του κ. Κ. Καραμανλή, όπως και ότι οι φιλικοί κάλαμοι του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας θα της δώσουν εξαιρετικά προβολή.

Παρά τις επιμέρους σκοπιμότητες ή και τις επιμέρους φοβίες και φημολογίες, που θα προκληθούν από την επίσκεψη στην Πολιτεία γεγονός παραμένει ότι η συνάντηση Σουλτς - Καραμανλή δεν στερείται ιδιαίτερης πολιτικής σημασίας. Πραγματοποιείται σε μια εποχή κατά την οποία όχι μόνο οι ΗΠΑ έχουν αποφασίσει να επιτύχουν τη νομιμοποίηση του δυτικού συστήματος και της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ στην Ελλάδα αλλά και κύκλοι προσκείμενοι στον κ. Κων. Καραμανλή πιστεύουν ότι «ξανάρχεται πάλι η ώρα του, όπως τον Ιούλιο του 1974». Αν σημειώνεται ασφαλώς αυτή η πεποίθηση και προσδοκία των κύκλων της Πολιτείας δεν είναι από κάποια πολιτική σκοπιμότητα, αλλά για να καταδείξει ότι η συνάντηση της Πολιτείας αποτελεί ένα «γεγονός» το οποίο θα επηρεάσει, κατά ένα βαθμό, τις μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις και «σεναριολογίες» (ακόμη και αν στο μέλλον όλες οι προσδοκίες του κ. Κ. Καραμανλή αποδειχθούν φρούδες). Σημειώνονται γιατί υποδηλώνουν ότι ο κ. Κ. Καραμανλής, που δεν έπαψε ποτέ από τις 9 Μαρτίου 1985 να

Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής είναι μια ιδέα...

του Δ. Μιχαήλ

διακατέχεται από το σύνδρομο ότι «δεν θέλω να αποθάνω όπως ο Χαρίλαος Τρικούπης και ο Ελευθέριος Βενιζέλος» επιζητεί πλέον —και μάλιστα ενθαρρυνμένος— αν όχι «ρεβανσιστικό» δεύτερο γύρο, τουλάχιστον εξασφάλιση της ιστορικής του υστεροφημίας σε σύγκριση με το ΠΑΣΟΚ και τους κ. Παπανδρέου και Χρ. Σαρτζετάκη. Και από την άποψη αυτή θα συνεχιστούν οι προσεκτικές πολιτικές του κινήσεις και μάλλον θα ενταθούν. Η επίσκεψη του κ. Σουλτς φέρεται να εδραιώνει στο περιβάλλον του κ. Κ. Καραμανλή και στον ίδιο ότι «δεν έχει κλείσει το τελευταίο κεφάλαιο της πολιτικής του ιστορίας».

Τι όμως επιδιώκουν οι ΗΠΑ με τη συνάντησή αυτή, που όντως έχει ένα πολιτικό χαρακτήρα, αφού ο κ. Σουλτς δε θεώρησε τυπικό και σκόπιμο να συναντήσει λ.χ. και κάποιο από τους «ομοιοβαθμούς» παροπλισμένους πολιτικούς όπως οι πρώην Πρόεδροι κ. Τσάτσος και Μ. Στασινόπουλος και πρωθυπουργοί όπως οι κ. Ράλλης και Παν. Κανελλόπουλος; Γιατί αυτή η κατάδηλη διακρίση;

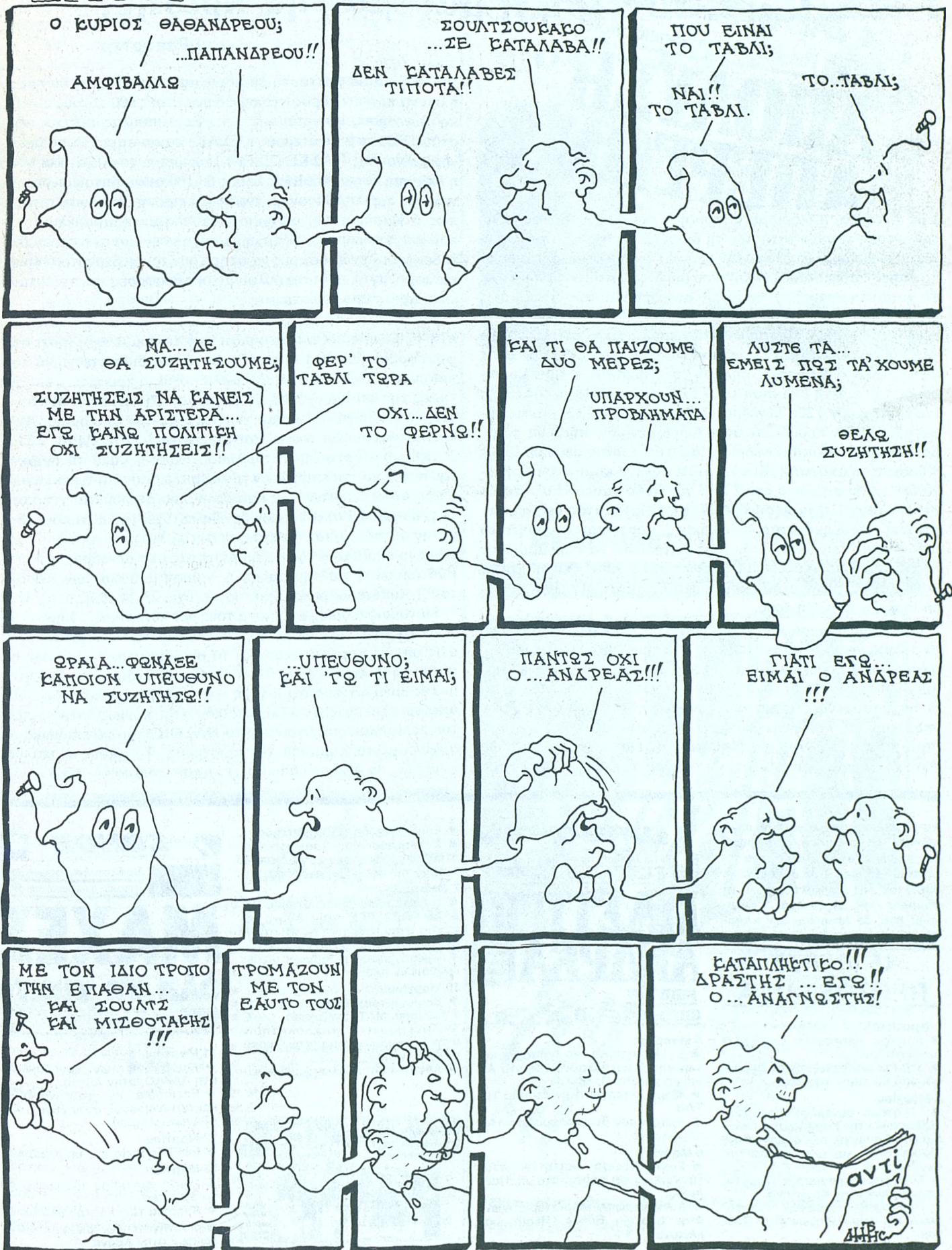
Το πρώτο νόημα της επίσημης επίσκεψης στην Πολιτεία είναι ότι τερματίζονται οι κάθε λογής πικρίες, που φέρεται να διατηρούσε ο κ. Κων. Καραμανλής για την αμερικανική στάση στις 9 Μαρτίου του 1985 και συγκεκριμένα ότι ο κ. Παπανδρέου —όπως έχει ήδη γραφτεί

σε δεξιές εφημερίδες τον περασμένο Φεβρουάριο— ότι αποφάσισε την «αντιδεξιά» επιλογή με την ανοχή, τουλάχιστον, των ΗΠΑ. Τα παράπονα αυτά έχουν διαβιβασθεί μέσω του αρχιεπισκόπου Βορείου και Νοτίου Αμερικής κ. Ιακώβου, επίσης «μεσολαβητή του ΠΑΣΟΚ» στο Στাইτ Νηπάρτμεντ και οι εξηγήσεις που δόθηκαν στον κ. Καραμανλή (ότι ακόμα και ο τότε πρέσβης κ. Μ. Στερνς αιφνιδιάστηκε και έπεσε έξω στις προβλέψεις του) θεωρήθηκαν επαρκείς. Ωστόσο, θα ήταν αφελές να υποστηρίξει κανείς ότι η μετάβαση Σουλτς στην Πολιτεία έχει αποκλειστικό σκοπό να διαλύσει αυτή την παλαιά παρεξήγηση. Ο κ. Κων. Καραμανλής αναγνωρίζεται έτσι σε ηγετικό παράγοντα του συντηρητικού χώρου και μάλιστα σε μία εποχή κατά την οποία οι σχέσεις του κ. Μητσοτάκη με τις ΗΠΑ είναι τυπικές αν όχι ψυχρές. Παράλληλα, ο κ. Κων. Καραμανλής αναβαθμίζεται και προς το ΠΑΣΟΚ μετά την αρνητική απήχηση, που είχαν η προεκλογική του δήλωση και μάλιστα σε μια εποχή, που αυξάνεται η «δημοτικότητα» του, ενώ είναι καθοδική εκείνη του κ. Σαρτζετάκη. Όμως η αναβάθμιση αυτή γίνεται χωρίς να θιγεί το «ευρωπαϊκό προφίλ» του κ. Καραμανλή (αντίθετα μάλιστα μετά την επίσκεψη Σουλτς πρόκειται να συνεχισθεί από τον φιλικό Τύπο η ευρωπαϊκή εικόνα του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας) και από την άποψη αυτή στενεύουν τα περιθώρια και η επιρροή της όποιας «δεξιάς στροφής» του ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Κ. Καραμανλής, σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες του «Αντί» δεν πρόκειται να προβεί σε οποιαδήποτε δήλωση, που θα ξεπερνάει τον γνώριμο «εθνικό πατερναλισμό» του και θα δίνει την εντύπωση μιας «ανοικτής συμπόρευσης» με τους αμερικανούς. Θα συνεχίσει να παραμένει «κεντροδεξιός» και ευρωπαϊστής φιλοδυτικός.

Στόχος της επίσκεψης Σουλτς —και αυτό θα το δείξουν σύντομα δηλώσεις και διακυβεύματα— είναι να ενισχυθεί το γόητρο του κ. Κων. Καραμανλή ως «δοκιμασμένα υπεύθυνου πολιτικού ηγέτη», φιλοδυτικού και όχι με αντίληψη «πατρωνείας» προς την πολιτική των ΗΠΑ, να αναδειχθεί σε αντίπαλο πολιτικό δέος προς το ΠΑΣΟΚ, το οποίο θα εισπράττει την πολιτική φθορά του ΠΑΣΟΚ και θα την «ιδεολογικοποιεί» (με συγκρίσεις στη δική του μεταδικτατορική διακυβέρνηση και προσωπικότητα). Ο 79χρονος Κ. Καραμανλής δεν αποτελεί για τους αμερικανούς μια στενά πολιτική εφεδρεία, αλλά περισσότερο έναν άξονα αναφοράς και συσπείρωσης για το μέλλον ακόμα και χωρίς τη δική του πολιτική παρουσία. □

ΣΛΟΥΘ...

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΣΕΕ: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ ή βάθεμα της κρίσης;

του Ρεπόρτερ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Η κυβέρνηση προειδοποιεί
ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ
«ΧΩΡΙΣ ΕΛΕΟΣ»
**ΑΠΟΛΥΣΗ
ΑΠΕΡΓΩΝ**

Στις 4 Απρίλη η διορισμένη διοίκηση της ΓΣΕΕ, σύμφωνα με την εντολή του δικαστή που τη διόρισε, προχωρά στη διενέργεια συνεδρίου, του 23ου στην ιστορία του ταλαιπωρημένου από βίαιες παρεμβάσεις ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος. Το χαρακτηριστικό στοιχείο του συνεδρίου αυτού, δέκα μόλις μέρες πριν τη διενέργειά του, είναι η ασάφεια τόσο στις προθέσεις των βασικών πρωταγωνιστών του όσο και στις προοπτικές που ανοίγονται (αν πραγματοποιηθεί τελικά)! Πριν τρεις μήνες, όταν ο δικαστής, δηλαδή το κυβερνών κόμμα, καθαιρούσε την αιρετή διοίκηση της ΓΣΕΕ που προήλθε από το (όχι και τόσο γνήσιο) 22ο Συνέδριο το Δεκέμβρη του '83, κανείς παρατηρητής δεν προέβλεπε ότι η διορισμένη διοίκηση θα πραγματοποιούσε τελικά συνέδριο μέσα στις προθεσμίες που έβαζε η δικαστική απόφαση. Κι αυτό γιατί κανένα κόμμα που κυβερνά δεν κάνει συνέδριο στη ΓΣΕΕ για να το χάσει. Η θλιβερή ιστορία του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος δείχνει, δυστυχώς, ότι οι εκάστοτε κυβερνήσεις, κρατώντας αλώβητο το οπλοστάσιο των μέσων που τους επιτρέπουν να παρεμβαίνουν στο συνδικαλιστικό κίνημα και να το ελέγχουν, δεν διακινδυνεύουν τη διενέργεια συνεδρίων στη ΓΣΕΕ αν δεν είναι σίγουρες για την έκβασή τους.

Πώς όμως διαγράφονται οι προοπτικές για το 23ο Συνέδριο αν τελικά γίνει; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι πολύ δύσκολη και μπορεί να δοθεί μόνο μέσα από μια σειρά άλλων προβληματισμών και ερωτημάτων. Πρώτα απ' όλα: ποιοι είναι οι διαγραφόμενοι συσχετισμοί δυνάμεων; Από τα στοιχεία που υπάρχουν και που είναι δύσκολο να διασταυρωθούν γιατί ο κ. Ραυτόπουλος κρατά ζηλότυπα για τον εαυτό του το μητρώο των συνεδρίων, φαίνεται ότι οι γνήσιοι συνέδριοι είναι καπου

500, ενώ καμιά εκατοστή συνέδριοι αμφισβητείται αν θα πρέπει ή όχι να πάρουν μέρος στο συνέδριο. Στους 600 αυτούς συνολικά συνέδρους φαίνεται ότι ο κ. Ραυτόπουλος ελέγχει γύρω στους 200, κάτι λιγότερους η ΕΣΑΚ, καμιά σαρανταριά οι διαγραμμένοι της ΠΑΣΚΕ (ΣΣΕΚ) 15 περίπου το ΑΕΜ, και 60-65 η επίσημη δεξιά (ΔΑΚΕ). Στους 80-100 αμφισβητούμενους συνέδρους περιλαμβάνονται γνωστές επιρροές συνδικαλιστές όπως ο Καρακίτσος, ο Λυκιαρδόπουλος, ο Μαραβέλιας κ.ά. που ακολουθώντας την αρχή να πηγαίνουν πάντα με το δοβλέτι δεν έχουν ενδοιασμούς να στηρίζουν τον κυβερνητικό συνδικαλισμό του κ. Ραυτόπουλου αν οι προσφορές του τελευταίου είναι αρκούντως δελεαστικές.

Φαίνεται, κατά συνέπεια, ότι η τελική κατανομή δυνάμεων στη 45/μελή διοίκηση θα κριθεί από τη συμμετοχή ή όχι στην ψηφοφορία των 80-100 συνεδρίων που τα διαπιστευτήριά τους παρουσιάζουν αδυναμίες. Μ' άλλα λόγια, η προοπτική επικράτησης της επίσημης ΠΑΣΚΕ (23 έδρες στις 45) είναι αντιστρόφως ανάλογη με το βαθμό γνησιότητας του συνεδρίου. Αν οι αντιπολιτευόμενοι του κ. Ραυτόπουλου (ΕΣΑΚ, ΑΕΜ, ΣΣΕΚ, ΔΑΚΕ, ανεξάρτητοι) κατορθώσουν πριν ή κατά τη διάρκεια του συνεδρίου να επιβάλουν τον αποκλεισμό από τις εκλογικές διαδικασίες εκείνων των συνεδρίων που στερούνται γνησιότητας, η ομάδα Ραυτόπουλου δεν θα πετύχει την πολυπόθητη γι' αυτήν αυτοδυναμία. Αν πάλι, οι αντιπολιτευόμενοι δεν μπορέσουν να επιβάλουν όρους γνησιότητας στο συνέδριο τότε ο κ. Ραυτόπουλος για την άμεση ή έμμεση βοήθεια των Καρακίτσου, Λυκιαρδόπουλου κ.ά. θα πετύχει 23-24 έδρες στις 45.

Τα νούμερα όμως από μόνα τους δεν λένε τίποτε. Σημαντικό είναι να αναλυθεί το συνολικό πλαίσιο των συνθηκών μέσα στις οποίες πραγματοποιείται το συνέδριο της ΓΣΕΕ. Με δοσμένη τη σκληρή κομματικοποίηση του συνδικαλιστικού κινήματος είναι φανερό ότι η τύχη του συνεδρίου τελικά θα κριθεί από τις εξελίξεις σε άλλα επίπεδα και, κυρίως, στο επίπεδο του περιήφου διαλόγου που το ΠΑΣΟΚ επίμονα επιδιώκει να αρχίσει με τα κόμματα της αριστεράς. Τα οποία σε επίπεδο κορυφής, θα ήθελαν να υπάρξει κάποιος διάλογος... κατονομαζόμενοι

Το σύντομο χρονολόγιο που ακολουθεί, είναι μια σκιαγράφηση του κοινωνικού κλίματος, του τελευταίου 15ήμερου σε συνθήκες... διαλόγου της κυβέρνησης με τα κόμματα της Αριστεράς. Ευτυχώς: στις 25 Μαρτίου δεν απήργησαν οι στρατιώτες.

15 ΜΕΡΕΣ ΠΡΩΤΟΣΕΛΙΔΑ

3 Μαρτίου:

- Απεργία ιδιοκτητών φορτηγών αυτοκινήτων.
- Στα Γρεβενά κλείστηκαν οι δρόμοι από και προς την πόλη.

4 Μαρτίου:

- 11 άτομα συνελήφθησαν στην Έδεσσα και την Καβάλα σε επεισόδια που έγιναν μεταξύ απεργών αυτοκινήτιστών και απεργοσπαστών συναδέλφων.
- Συγκέντρωση αγροτών ντοματοπαργαγών στην Κομοτηνή.
- Πικετοφορία οδηγών λεωφορείων και ηλεκτροδηγών στην Ομόνοια.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
«Υπονόμηση από φορτηγά, τρακτέρ, Ν.Δ.
Ο Λαός απαιτεί εφαρμογή του νόμου»

**ΜΑΣΤΙΓΙΟ
ΑΝΔΡΕΑ**
κατά των
απεργιών

5 Μαρτίου:

- Συλλαλητήριο καπνοπαραγωγών της Αιτωλοακαρνανίας στο Αγρίνιο και την Πρέβεζα.
- 48ωρη απεργία στην εταιρία ΤΙ-ΤΑΝ.

6 Μαρτίου:

- Εμπρησμός βυτιοφόρου στον Ασπρόπυργο.
- Συγκέντρωση φοιτητών στα Προπύλαια και πορεία στο υπ. Παιδείας.
- Συγκέντρωση περιπεριούχων στην πλατεία Βάθης. Περίπτερα κλειστά.

- Επιστράτευση φορτηγατζήδων.
- Συλλήψεις και τραυματισμοί στου Ζωγράφου στα έργα διαπλάτυνσης της οδού Παπανδρέου.

7 Μαρτίου:

- Πανελλαδικό συλλαλητήριο ΓΕ-ΣΑΣΕ + ΠΑΣΕΓΕΣ στην Αθήνα «ενάντια στην αγροτική πολιτική της ΕΟΚ που εφαρμόζει το ΠΑΣΟΚ».
- 24ωρη απεργία ασυρματιστών εμπορικών πλοίων.

10 Μαρτίου:

- Εισβολή τρακτέρ σε 16 πόλεις.
- 4 διμοιρίες ΜΑΤ στο Σχιστό.
- Πανεργατικό συλλαλητήριο στην Κέρκυρα ενάντια στην οικονομική πολιτική.
- Απεργία υπαλλήλων λιμενικού.

ΕΘΝΟΣ 48

Δεκάδες συλλήψεις οδηγών φορτηγών
Τραυματίες αστυνομικοί στην Εθνική

**ΜΑΧΕΣ
όλη τη νύχτα**

11 Μαρτίου:

- Διαδήλωση των εργαζομένων στη ΛΑΡΚΟ, στην Αθήνα.
- Επεισόδια με φορτηγατζήδες και αστυνομικούς στην εθνική οδό Αθηνών - Λαμίας.

12 Μαρτίου:

- ΕΦΕΕ: πορεία στο υπ. Παιδείας.

13 Μαρτίου:

- Στάση εργασίας ιδιωτικών εκπαιδευτικών.
- Απεργία ταξί και τρολεϊ.
- Φορτηγατζήδες απεργοί διαδηλώνουν στην Αθήνα.

από συνθήκες «ομαλότητας» στο κοινωνικό μέτωπο. Διάλογος με ξύλο και συλλήψεις απεργών δεν μπορεί να γίνει.

Παραπέρα: η ένταση που παρατηρείται πρόσφατα στο κοινωνικό πεδίο με τις απεργιακές εκρήξεις είναι αυτόνομες εκφράσεις κοινωνικής δυσανεξίας ή πυροδοτούνται από κομματικά κέντρα; Σίγουρα υπάρχει λαϊκή δυσφορία για τα κυβερνητικά μέτρα. Όμως η έντονη κομματικοποίηση του συνδικαλιστικού κινήματος δεν αφήνει δυστυχώς περιθώρια για αυτόνομες απεργιακές κινητοποιήσεις. Οι τελικές αποφάσεις για το αν θα γίνει ή όχι μια απεργία παίρνονται σε κομματικά κέντρα. Και η συγκεκριμένη μορφολογία των πρόσφατων απεργιακών κινητοποιήσεων δείχνει ότι τα κόμματα που δίνουν την τελική έγκριση για την πραγματοποίηση ή όχι των απεργιακών κινητοποιήσεων, διστάζουν να έλθουν σε μετωπική σύγκρουση με το κυβερνών κόμμα.

Το ασυντόνιστο και ασύνδετο των απεργιακών αυτών εκρήξεων, η χρονική σποραδικότητα και η εμφανής έλλειψη συγκεκριμένης στρατηγικής για αντιπαράθεση με την κυβέρνηση, δείχνει ξεκάθαρα ότι τα κομματικά κέντρα της αντιπολίτευσης δεν θέλουν (τουλάχιστον στην παρούσα φάση) να προχωρήσουν σε συνολική αντιπαράθεση με την πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια όλα μπορούν να συμβούν. Και διάλογος να γίνει και να μην γίνει. Και συνέδριο να γίνει και να μην γίνει. Και να κερδίσει ο κ. Ραυτόπουλος και να χάσει.

Το μόνο σίγουρο σ' όλο αυτό τον κυκεώνα είναι ότι οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, πιασμένοι στα δόκανα μιας αντεργατικής πολιτικής και ενός σφιχτά κομματικοποιημένου συνδικαλιστικού κινήματος, χρησιμοποιούνται αντικειμενικά τόσο από το κυβερνών κόμμα όσο και από τα κόμματα της αντιπολίτευσης σαν πιόνια σε μια σκακιέρα όπου οι πρωταγωνιστές (και κυρίως το ΠΑΣΟΚ) ξέρουν τι θέλουν χωρίς όμως να το λένε ανοιχτά. Το 23ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ, αν γίνει και αν δεν ακολουθηθεί απο οργανική διάσπαση του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος, θα δώσει απαντήσεις στα κρίσιμα προβλήματα της εργατικής τάξης; Είναι φανερό ότι κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει μόνο στην έκταση που το 23ο Συνέδριο δώσει την αφορμή για μια περισσότερο αυτόνομη πορεία του συνδικαλιστικού Κινήματος. Αν θα γίνει ή όχι κάτι τέτοιο κανείς δεν μπορεί να το προβλέψει. Σίγουρα όμως μετά το 23ο Συνέδριο (γίνει δεν γίνει) η κατάσταση στο ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα δεν μπορεί να μείνει εκεί που είναι σήμερα...

14 Μαρτίου:

- Στάσεις εργασίας ΕΑΣ, ΗΛΠΑΠ, ΗΣΑΠ.

16 Μαρτίου:

- Αίρεται η επιστράτευση φορτηγατζήδων, λύνεται η απεργία.

Η ΑΥΓΗ

Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών αποκαλύπτει τις προθέσεις του στο θέμα των βοσκών

ΣΟΥΛΤΣ: ΕΡΧΟΜΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΠΙΣΩΩ

Ντόντ: «Προέχει η συλλογή συντάξεις του ΝΑΤΟ»

Αιματηρές συγκρούσεις στα Γιαννιτσά αγροτών και ΜΕΑ

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

Εξοπλισμός για την αντιμετώπιση της πυρκαγιάς

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Οι εργαζόμενοι και οι διαπραγματευτές της κυβέρνησης

Τι σημαίνει σκληρή εργασία

Το λόγο και τα έργα του ΠΑΣΟΚ

Συντονισμένη απόπειρα για την κατάλυση των εργατικών

«Διάλογος» στα λόγια και αυταρχισμός στην πράξη

20 Μαρτίου:

- 48ωρη απεργία ιδιωτικών εκπαιδευτικών.

- 24ωρη απεργία οικοδόμων.

- Στάσεις λεωφορείων-τρολεϊ.

- Συλλήψεις εργατών καθαριότητας.

21 Μαρτίου έως 7 Απριλίου:

- Απεργία σ' όλα τα πλοία με ελληνική σημαία.

21 Μαρτίου:

- Απεργία στις Τράπεζες.

- 10.000 καπνοπαραγωγοί των Γιαννιτσών κάνουν πορεία προς Θεσσαλονίκη.

24 Μαρτίου:

- 4ωρη στάση εργασίας στον ηλεκτρικό σιδηρόδρομο.

27 Μαρτίου:

- Στάση εργασίας στα λεωφορεία τρολεϊ, ηλεκτρικό.

Θρίλερ πού μιλάνε στην καρδιά και στο λογικό

Ένας παλαιόμαχος αγωνιστής για τὰ δικαιώματα τού ανθρώπου, παλιός σύμβουλος τού στρατηγού ντε Γκωλ, βρίσκεται σ'αγανακτισμένος στο γραφείο του. Όλοι πιστεύουν πως ένοχος είναι ένας sui generis λατινοαμερικανός πολιτικός εξόριστος.

Όλοι, εξω από έναν καχεκτικό καθηγητή φιλολογίας, κοινωνικό παρία με θαρμένο ποινικό μητρώο.

Μά η μηχανή πού βάζει μπρός ό καθηγητής αρπάζει στα γρανάζια της και συντρίβει μιά κοπέλα με τρυφερή καρδιά... και κουρελιάζει κόμπασες ανθρώπινες ζωές...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΡΑΜΠΑΒΙΛΑ άνθρωποι στη θάλασσα!

Τό ίδιο συναρπαστικό μέ τό πορεύεις μες από τούνελ
και τό κλεφτοφάναρα στην άναστρη νύχτα

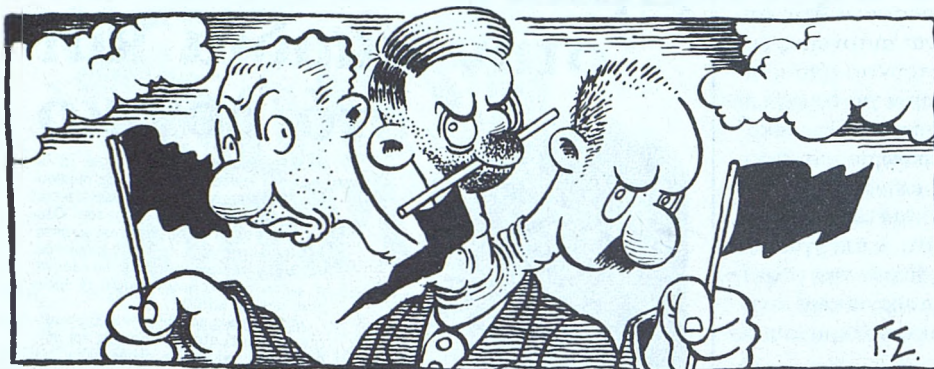
Το σύγχρονο περιοδικό
κάθε 1η του μήνα
μουσική σινεμά video χορός

αυτό το μήνα

- Γούντνι Άλλεν
- Mickey Rourke
- Σχολές κινηματογράφου
- Η βιντεοκασέτα σήμερα
- Οι έγχρωμες οθόνες T.V.
- Α' Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Video
- Ελεύθερη ραδιοφωνία-έρευνα
- Sting
- Billy Ocean
- ZZ Top
- Clannad
- Pete Townshend
- Talk Talk
- Bang
- Grammys '86
- Pet Shop Boys
- Red Wedge
- Simply Red
- Feargull Sharkey
- Ελληνικό Ροκ
- Cock Robin

Όλες οι ταινίες, οι βιντεοταινίες, οι ταινίες στην TV
και οι δίσκοι του μήνα.

ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Η τριπλή καπηλεία του Κιλελέρ

του Βαγγέλη Γιαχνή

Αναμφισβήτητο σύμβολο των οραμάτων του αγροτικού κόσμου το Κιλελέρ, δεν προσφέρεται μόνο για επετειακές εκδηλώσεις, αλλά δίνει και την αφορμή για την αξιολόγηση και την αποτίμηση των πεπραγμένων του αγροτικού κινήματος. Το Κιλελέρ που στάθηκε ορόσημο όχι μόνο για το αγροτικό κίνημα, αλλά και για όλες τις κατοπινές ευρύτερες κοινωνικές διεργασίες, δεν είναι δυνατόν να έχει μόνο επετειακό χαρακτήρα και να λειτουργεί σαν βαλβίδα εκτόνωσης των αγωνιστικών διαθέσεων της ελληνικής αγροτιάς. Μια παρόμοια εκφυλιστική ερμηνεία της βαριάς διαθήκης των νεκρών κολίγων, θα είχε ολέθριες συνέπειες για το αγροτικό κίνημα. Πολύ περισσότερο, σήμερα, που το αγροτικό ζήτημα διέρχεται τη διελκυστική του αποπροσανατολισμού και των συγχύσεων. Είναι ανάγκη λοιπόν ν' απαντηθεί το ερώτημα:

● Πώς διαμορφώθηκε και ποια είναι η κατάσταση στον αγροτικό χώρο σήμερα και τι δυνατότητες υπάρχουν για την υπέρβασή της, αν αυτή κρίνεται αναγκαία.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ

Οι όροι που επηρέασαν και διαμόρφωσαν την πραγματικότητα της ελληνικής γεωργίας είναι από ιστορική άποψη, λίγο έως πολύ, γνωστοί. Ενώ το ίδιο γνωστές είναι και οι επιπτώσεις:

- κατάτμηση και κατακερματισμός της γης,
- αναχρονιστικές καλλιέργειες με παράλληλη ακαμψία και αντίσταση των αγροτών στον εκσυγχρονισμό,
- ευκαιριακός και άναρχος μηχανικός εξοπλισμός,
- ανύπαρκτος κεντρικός σχεδιασμός και καλλιεργητικός προγραμματισμός,
- παντελής έλλειψη συνεταιριστικής υποδομής για τη μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων,
- διογκωμένος αριθμός μη εργαζόμενων και υποαπασχολούμενων στον αγροτικό τομέα και τέλος,
- υψηλό κόστος παραγωγής και μειωμένη ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων.

Ωστόσο, παρά την ύπαρξη των προαναφερομένων προβλημάτων, μεσολάβησε μια περίοδος ('80-'85) σχετικής ευμάρειας και ευεξίας που συντέλεσε στην παραποίηση του πραγματικού περιεχομένου των προβλημάτων και στον αποπροσανατολισμό του αγροτικού κινήματος. Πράγματι μετά την οριστική ένταξη της χώρας, στην Κοινότητα (1.1.81) ως πλήρες μέλος, τέθηκαν αυτόματα σε λειτουργία δύο βασικοί μηχανισμοί προσαρμογής στην Κοινή Αγροτική Πολιτική. Αυτοί είναι:

- η αύξηση των τιμών στα ελληνικά προϊόντα, για να εξισωθούν με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά και,
- η αναπροσαρμογή της «πράσινης δραχμής» σε σχέση με τη δραχμή.

Σαν χρονικό όριο, περάτωσης της προσαρμογής, η συμφωνία προσχώρησης, πρόβλεπε την 31-12-85. Σ' αυτό το διάστημα, πράγματι ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες, και από 1.1.86 διανύουμε τη φάση της πλήρους εξομίσωσης των τιμών με εκείνες που ισχύουν σ' όλες τις χώρες της Κοινότητας. Για να έχουμε, ωστόσο πλήρη την εικόνα που θα διαμορφωθεί στο χώρο των τιμών κατά το τρέχον έτος '86-'87, παραθέτουμε τον πίνακα των τιμών που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και του οποίου εισηγητής είναι ο αρμόδιος επιτροπος για τη γεωργία κ. Αντρίεσεν. Στον πίνακα καταγράφουμε και τα ποσοστά των αυξήσεων σε Ευρωπαϊκές Λογιστικές Μονάδες (ECU) για να καταστεί εμφανής η άκαμπτη επιμονή της ΕΟΚ στην εφαρμογή της δημοσιονομικής πειθαρχίας και λιτότητας. Μηδενικές λοιπόν και σε ορισμένες περιπτώσεις αρνητικές οι αυξήσεις στις τιμές των αγροτικών προϊόντων που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Για τους ευρωπαίους αγρότες η απώλεια από τις προτεινόμενες τιμές για το '86-'87, στο εισόδημά τους θα είναι ισόβαθμη με το προβλεπόμενο ύψος (4-5%) του πληθωρισμού. Για τους Έλληνες όμως τα πράγματα είναι πολύ χειρότερα. Παρά το γεγονός ότι στον πίνακα εμφανίζονται υψηλά ποσοστά αύξησης σε δραχμές η απώλεια είναι αρκετά μεγαλύτερη. Η μέση αύ-

ΕΙΔΟΣ	ΑΥΞΗΣΕΙΣ	
	ΣΕ ΔΡΑΧΜΕΣ	ΣΕ ECU*
1. Σιτάρι μαλακό	12%	0%
2. Σιτάρι σκληρό	12%	0%
3. Κριθάρι	12%	0%
4. Αραβόσιτος	12%	0%
5. Ρύζι	12%	0%
6. Τσίχλα-Ζάχαρη	12%	0%
7. Ελαιόλαδο	12%	0%
8. Ελαιούχοι Σπόροι	12%	0%
9. Βαμβάκι	12%	0%
10. Κρασί	12%	0%
11. Οπωροκηπευτικά	12%	0%*
12. Καπνά (περίπου)	8,3%	-3%*
13. Γάλα	12%	0%
14. Βούτυρο	7,5%	-4%
15. Γάλα σε σκόνη	15,9%	+3,5%
16. Βόειο κρέας	12%	0%
17. Πρόβειο κρέας	12%	0%
18. Χοιρινό κρέας	12%	0%
19. Αποξηραμένες ζωοτροφές	12%	0%

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ:

α) Στον πίνακα αναφερόμαστε μόνο στον μέσο όρο των διαφόρων τιμών (βάσης, παρέμβασης και ενδεικτικής) και έχουν συμπεριληφθεί τα ποσοστά που προκύπτουν από τη μεταβατική και εξισωτική προσαρμογή.

β) Τόσο στα οπωροκηπευτικά όσο και στα καπνά υπάρχει μεγάλη απόκλιση τιμών κατά είδος.

γ) στα καπνά προτείνεται και ένα ποσοστό προμολόγησης που ανέρχεται σε 8,5% κατά μέσο όρο.

ξηση σε δραχμές φτάνει στο ύψος του 11,5%, αλλά αυτό προκύπτει από την υποτίμηση του Οκτωβρίου του '85 που ισοδυναμούσε με 18%. Υπάρχει συνεπώς μια κατ' αρχήν, απώλεια που φτάνει στο 6,5%. Αν σ' αυτό προστεθεί και η διαφορά που θα προκύψει από τον προβλεπόμενο πληθωρισμό (23% σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ) η πραγματική απώλεια του αγροτικού εισοδήματος σε σύγκριση με τον περασμένο χρόνο θα προσεγγίσει στο 18%. Το ποσοστό αυτό είναι ασφαλώς πολύ μεγαλύτερο από το προβλεπόμενο ποσοστό (10-12%) της απώλειας του εργατικού εισοδήματος για το ίδιο χρονικό διάστημα. Πρέπει ακόμα να ληφθεί υπόψη ότι, σύμφωνα με τη νέα οικονομική πολιτική περικυκλώνονται οι εθνικές επιδοτήσεις και τα καλλιεργητικά δάνεια της ΑΤΕ, ή εν πάση περιπτώσει, εκείνα που θα δοθούν, θα έχουν σχεδόν απαγορευτικό χαρακτήρα λόγω του υψηλού επιτοκίου. Όλα αυτά πιστοποιούν ότι επήλθε το τέλος της πλασματικής ευδαιμονίας που καλλιεργήθηκε στους αγρότες την τελευταία πενταετία, κατά την οποία ενώ πράγματι αυξήθηκε το αγροτικό εισόδημα, τούτο δεν διοχετεύθηκε για τον εκσυγχρονισμό της υποδομής και την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, ώστε να αντιμετωπισθεί η ανταγωνιστική πρόκληση των ευρωπαϊκών προϊόντων. Οι ευθύνες για την όλη κατάσταση είναι αμφίπλευρες. Τόσο η κυβέρνηση με την αλληλοαναιρούμενη πολιτική της στο ζήτημα των συνεταιρισμών και των αναδιρθρώσεων, όσο και οι αγρότες με την εμμονή τους στα αιτήματα των επι-

δοτήσεων για την κάλυψη του κόστους παραγωγής, χωρίς ν' αναφέρονται —έστω και δευτερευόντως— για τη μείωση του κόστους, έχουν συμβάλλει τα μέγιστα. στην αδιέξοδη κατάληξη.

Το πρόβλημα είναι ασφαλώς πολυδιάστατο και δεν αφορά μόνο τους αγρότες. Όταν το 1/3 της ελληνικής κοινωνίας βιοπορίζεται από το γεωργικό εισόδημα και το 50% του εθνικού εισοδήματος διαμορφώνεται από τη γεωργική απασχόληση και παραγωγή, ποιος μπορεί να αμφισβητήσει το εθνικό περιεχόμενο του προβλήματος;

Μ' αυτή την έννοια οι ευθύνες των κυβερνήσεων (της Δεξιάς αλλά και της σημερινής) είναι πολύ σημαντικότερες απ' αυτές των αγρωτών.

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ

Αλλά «τι μέλλει γενέσθαι»; Παρά την ανελαστικότητα των όρων του προβλήματος υπάρχουν ορισμένα περιθώρια για την εξεύρεση διεξοδικών λύσεων. Η επιτυχία των λύσεων αυτών βρίσκεται σε απόλυτη συνάρτηση με την υλοποίηση τριών βασικών προϋποθέσεων:

- την εκπόνηση μιας εθνικής πολιτικής, που θα πάρει υπόψη της το κοινοτικό πλαίσιο, αλλά δεν θα αυτοπεριορίζεται και δεν θα υποτάσσεται χωρίς όρους σ' αυτό·
- την κατάρτιση ενός δημοκρατικού μακροπρόθεσμου προγράμματος με κεντρικό στόχο τη μείωση του κόστους παραγωγής και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών προϊόντων·
- τη συνειδητή ενεργοποίηση και την ενότητα ολόκληρου του αγροτικού κόσμου.

Πρέπει πάντως να ομολογηθεί ότι η σημερινή κατάσταση απέχει πάρα πολύ από τις αναφερόμενες προϋποθέσεις. Οι θετικές πλευρές των προσπάθειών της πρώτης τετραετίας, για θεσμικό εκσυγχρονισμό —με τα νομοσχέδια με τους συνεταιρισμούς και τους αγροτικούς συλλόγους— καθώς και κάποιες ενέργειες για τη βελτίωση της συνεταιριστικής υποδομής, σχεδόν ακυρώθηκαν από μια αδικαιολόγητη αναποφασιστικότητα και ολιγωρία. Ο λεκτικός βερμπαλισμός (πόλεμος κατά των μεσαζόντων, μάχη του τελάρου κτλ.) καθώς και η έλλειψη ουσιαστικής διαφωτιστικής δουλειάς έδωσε τη δυνατότητα στους караδοκούντες «τοκογλύφους» του αγροτικού μόχθου και στη μισαλλόδοξη επαρχιακή δεξιά να περάσουν σε μια —κατά μέτωπο— αντεπίθεση. Η Θεσσαλονίκη ξανάχρησε τις μέρες αυτές το μένος των ολοφυρόμενων «αγρωτών» που ζητούσαν την εξάλειψη κάθε προοδευτικού μέτρου που είχε ληφθεί στην προηγουμένη τετραετία. Αυτή η κατάσταση δεν αντιμετωπίζεται, ασφαλώς, με διοικητικές μεθόδους, τα ΜΑΤ και τα ΜΕΑ δεν είναι δυνατόν να υποκαταστήσουν τους φυσικούς υπερασπιστές των προοδευτικών κατακτήσεων που δεν είναι άλλοι από τους ίδιους τους αγρότες. Ωστόσο, η συγκεχυμένη και τολαντευόμενη αγροτική πολιτική που εφαρμόστηκε από

τη σημερινή κυβέρνηση αφαίρεσε τη δυνατότητα της κινητοποίησης του ενωμένου προοδευτικού αγροτικού κόσμου για την υπεράσπιση κι αυτών, έστω, των λίγων φιλοαγροτικών μέτρων. Όλα αυτά τα χρόνια οι αγρότες εγκαταλείφθηκαν στη θαλπωρή των κοινοτικών και εθνικών επιδοτήσεων και παροχών, ενώ οι υπουργοί Γεωργίας «καθάριζαν» για λογαριασμό τους από τη Βουλή ή την τηλεόραση.

Σήμερα η αφύπνιση είναι οδυνηρή. Το αγροτικό κίνημα είναι πλέον, οριστικά, διασπασμένο σε τρεις κομματικές κατηγορίες. Η δεξιά με τους «αντισυλλόγους» της και τη Συνομοσπονδία Δημοκρατικών Αγροτικών Συλλόγων Ελλάδας (ΣΥΔΑΣΕ), το ΠΑΣΟΚ με την πλειοψηφία στη ΓΕΣΑΣΕ και στην ΠΑΣΕΓΕΣ και το ΚΚΕ με 3-4 τοπικές ομοσπονδίες αγροτικών συλλόγων. Η διαιρετική οξύτητα στους κόλπους του αγροτικού κινήματος είναι τόσο έντονη ώστε φέτος το Κιλελέρ θα γιορτασθεί τρεις φορές! Το ΚΚΕ με τις ομοσπονδίες του γιορτάζει το Κιλελέρ την Κυριακή στις 23.3.86, το ΠΑΣΟΚ με την ΓΕΣΑΣΕ και την ΠΑΣΕΓΕΣ στις 30.3.86 και η Δεξιά με την ΣΥΔΑΣΕ στις 6.4.86. Αυτή είναι η κατάληξη του ρωμαλέου αγροτικού κινήματος που αναπτύχθηκε κυρίως στη μεταπολιτευτική περίοδο. Οι αιτίες και οι ευθύνες ήταν πολλές. Τις περισσότερες ωστόσο επωμίζονται οι δημοκρατικές δυνάμεις του αγροτικού κινήματος. Είναι αυτές που επέμεναν στον ακατανόητο δεισμό του αγροτικού συνδικαλισμού. Η οικονομική έκφραση με τους συνεταιρισμούς και η πολιτική με τους αγροτικούς συλλόγους. Είναι το ΚΚΕ —δια στόματος Λουλέ— που υποστήριξε με πάθος τη θεσμοποίηση του απαράδεκτου δεισμού και του αγροτικού συνδικαλισμού στη Βουλή. Είναι το ΠΑΣΟΚ που αντιτάχθηκε αρχικά σ' αυτή τη συνδικαλιστική αντίληψη, για να τη θεσμοθετήσει αργότερα όταν ήρθε στην Κυβέρνηση. Ο πρωτοφανής διαχωρισμός των οικονομικών δραστηριοτήτων από συνδικαλιστικές, μπορεί να εξυπηρετούσε τις μικροκομματικές τους επιδιώξεις στη δεδομένη πολιτική συγκυρία, εμπεριείχε και το σπέρμα της διάσπασης. Κι αν η ύπαρξη των αγροτικών συλλόγων ήταν νομοτελειακή αναγκαιότητα, όταν το κράτος της Δεξιάς στραγγάλιζε το συνεταιριστικό κίνημα, δεν υπήρχε καμιά δικαιολογία για τη συντήρησή τους στη συνέχεια και ιδιαίτερα μετά την κυβερνητική αλλαγή του '81. Οι αγροτικοί σύλλογοι είχαν εκπληρώσει την αποστολή τους. Οι δημοκρατικοί συνεταιρισμοί θα έπρεπε ν' αναλάβουν ολοκληρωτο το βάρος των αγροτικών προβλημάτων. Σ' αυτούς δεν θα υπήρχαν περιθώρια διασπαστικών κινήσεων. Ο θριαμβος του συγκυριακού μικροκομματισμού μετατράπηκε σε μπουμπρανγκ. Η Δεξιά ανεμίζει τις σημαίες του ρεβανσιισμού και της απελευθέρωσης από την... κολλεκτιβοποίηση. Ίσως είναι η ώρα η πρωτοβουλία να περάσει σ' εκείνους τους αγρότες που θέλουν να αυτοδιαχειρίζονται τις τύχες τους. Τα λάβαρα δεν μπορούν να καλύψουν πλέον το κενό της στρατηγικής του αγροτικού κινήματος.

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΩΤΣΟΣ: 'Η διάσπαση της υπαρκτής κίνησης της ζωής (Συζήτηση με τους Ι. Μπασιλάκη και Θ. Στεφάνου). ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΩΤΣΟΣ: 'Μετά την κατάληξη και κάποια έλξη (Ποίημα). ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΣΚΟΒΙΤΗΣ: 'Η παύση του '18ου — Ντοστογιέφσκυ, Κάμιν, Καμύ (Δοκίμιο: τελευταία σελίδα).

ΜΗΜΗ ΙΤΑΛΟ ΚΑΛΒΙΝΟ

BERNARDO VALLI: 'Αν με νίκη τα χείματα ένας συγγραφέας ('Ο Ι. Καίνο στο Παρίσι. Απόδοση: Χρήστος Καρμυράς). ΙΤΑΛΟ ΚΑΛΒΙΝΟ: Μικρά στην πόλη (Δίηγημα. Απόδοση: Χ. Καρμυράς).

ΝΟΒΕΛ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ 1985

ELENA GUICHARDI: Διάσπαση από «Νέο Μυστήριο» ('Ανορθό στο έργο του C. Simenon. Απόδοση: Χ. Καρμυράς). PASCAL MAURI: Διαβάνε τον, θά σ' ας δώσει (Συνέντευξη. Απόδοση: Χ. Καρμυράς).

WOLFGANG GEBRO FISCHER: Πολυμερές Προσέγγιση (Συνθετικό ποίημα. Απόδοση: Άλκηφι Διαμαντοπούλου). ROBERT STADLER: Γάι την υπαρκτή νύκτα (Ποίημα. Απόδοση: Χρήστος Καρμυράς). ΑΠΟΛΟΝΙΟΣ ΚΑΡΩΤΣΟΣ: 'Επιστολή (Επιστολή. Απόδοση: Άντωνα Τριβιλιώτη). ΠΑΝΟΣ ΔΙΑΚΟΦΑΝΗΣ: Δύο πεζογραμμάκια (Ποίημα. Απόδοση: Άντωνα Τριβιλιώτη). Δύο πεζογραμμάκια (Ποίημα. Απόδοση: Άντωνα Τριβιλιώτη). ΕΝΔΕΙΞΗ: Δύο πεζογραμμάκια (Ποίημα. Απόδοση: Άντωνα Τριβιλιώτη). CYRIL HILLY: Σ' αφήνω να μείνεις (Ποίημα. Απόδοση: Άντωνα Τριβιλιώτη). ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΩΤΣΟΣ: 'Απόδοση: Άντωνα Τριβιλιώτη. Δύο πεζογραμμάκια (Ποίημα. Απόδοση: Άντωνα Τριβιλιώτη). ΔΗΜ. ΠΕΤΣΙΛΙΑΝΗΣ: Τέ φως (Δίηγημα). Σ. ΠΑΤΑΚΑΣ: Τρία ποίματα.

BRANISLAV STANOVIC: 'Η κριτική (Δίηγημα. Απόδοση: Νόβελ Ρέζακ). ΜΑΝΔΙΝΑ ΠΡΑΤΙΚΑΚΗ: Δύο ποίματα. ΑΝΝΑ ΑΧΜΑΤΟΒΑ: Τρία ποίματα για τον 'Αλέξανδρο Μελάνι (Απόδοση: Γ. Κοντογιάννη). ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΝΙΛΑ: Οι σύγχρονοι Έλληνες ποιητές της δεκαετίας (Μελάνι, α' μέρος). HANS MAGNUS ENTSCHENBERGER: Τέσσερα ποίματα ('Απόδοση: Ν. Πασατσιούλης). ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΩΤΣΟΣ: Δύο ποίματα. ΔΕΙΤΕΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΜΙΚΡΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. ΑΕΔΩΜΑΤΑ. ΤΟ ΣΥΝΕΜΑ. ΤΟ ΒΙΒΙΟ. ΤΑ ΦΑΓΑ.

19-20

Διεύθυνση
Διεύθυνση

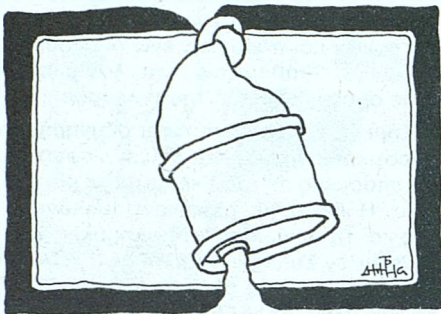

Για πρώτη φορά η σύγχρονη οικονομία βρίσκεται αντιμέτωπη μ' ένα τόσο πολύπλοκο πρόβλημα, όπως είναι αυτό της πτώσης της τιμής του πετρελαίου. Οι οικονομικοί αναλυτές βρίσκονται ενόψει ενός δυσεπίλυτου γρίφου. Η πτώση της τιμής θα ενισχύσει την ανάκαμψη των οικονομιών του δυτικού κόσμου, ή θα συντελέσει στην κατάρρευση του διεθνούς νομισματικού συστήματος; Όπως και να είναι πάντως για να γίνει μια ουσιαστική προσέγγιση του προβλήματος θα πρέπει να συνδεθεί με τις γενικότερες παγκόσμιες οικονομικές εξελίξεις. Με λίγα λόγια για να καταστεί εμφανής η ουσία του προβλήματος, είναι σκόπιμο να μην αρκεστούμε στις επιφανειακές περιγραφικές εκδηλώσεις, αλλά να ερευνήσουμε το περιεχόμενο που βρίσκεται πίσω από αυτές. Αυτή τη στιγμή απ' όλες σχεδόν τις αναλύσεις προκύπτει ότι ο πόλεμος ξεκίνησε από τον Σείχη Γιαμανί που έχει σα στόχο «την αυθάδεια της κ. Θάτσερ και ορισμένων άλλων πετρελαιοπαραγωγών χωρών που δεν είναι μέλη του ΟΠΕΚ και χάλασαν την... πιάντα». Είναι όμως έτσι; Θα μπορούσε ο κ. Γιαμανί, όσο ισχυρός κι αν είναι, να προκαλέσει παγκόσμια οικονομική αναταραχή; Ασφαλώς όχι. Πίσω απ' τα συμφέροντα της Σαουδικής Αραβίας, βρίσκονται άλλα ισχυρότερα, από πολιτική και οικονομική άποψη, συμφέροντα. Μια προσεκτικότερη ανάλυση των πετρελαϊκών κρίσεων θα αναδείκνυε τους ουσιαστικούς παράγοντες της κρίσης. Δεν ήταν καθόλου τυχαία η απότομη άνοδος των τιμών του πετρελαίου στη δεκαετία του 1970. Πριν απ' αυτή είχαν προηγηθεί έντονες εξελίξεις στο διεθνές νομισματικό σύστημα με την απελευθέρωση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, τόσο μεταξύ τους όσο και ως προς το χρυσό. Αλλά και οι νέες εξελίξεις στις τιμές του πετρελαίου δεν είναι άσχετες από την —από καιρού— συζητούμενη πτώση της τιμής του αμερικανικού δολαρίου. Συνεπώς δεν πρόκειται για μια «γενναία πρωτοβουλία» του κ. Γιαμανί. Η πτώση της τιμής του πετρελαίου είναι κυρίως μια οικονομική επιλογή των ΗΠΑ με πολιτικές προεκτάσεις.

Βεβαίως, τόσο οι έριδες και οι ανταγωνισμοί στους κόλπους του ΟΠΕΚ όσο και οι φιλοδοξίες της κ. Θάτσερ δεν είναι ασήμαντες πλευρές του προβλήματος. Είναι γνωστό ότι οι χώρες του ΟΠΕΚ κάτω απ' την πίεση των αυξανόμενων οικονομικών προβλημάτων, των δυσβάσταχτων τόκων, των υψηλών τιμών στα καταναλωτικά αγαθά και της κακής διαχείρισης, δεν κατάφεραν να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά και με πολιτικό τρόπο το ισχυρό τους όπλο. Αρκετές χώρες του ΟΠΕΚ, αλλά και άλλες πετρελαιοπαραγωγές χώρες μη μέλη, δεν ευθυγραμμίσθηκαν με την πολιτική της μείωσης της προσφοράς για να διατηρηθούν οι τιμές σε υψηλό επίπεδο. Αυτή η ερμαφρόδιτη κατάσταση άσκησης πιεστικής πίεσης στις τιμές του ΟΠΕΚ και η πτώση των τιμών από εκείνες τις χώρες που έχουν και τα περισσότερα προβλήματα (Ιράν - Ιράκ κτλ.) ήταν αναπόφευκτη. Η ραγδαία όμως μείωση των τιμών τη δεδομένη στιγμή δεν πρέπει να θεωρείται συμπτωτική. Είναι γνωστό ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετώπιζαν οι δυτικοευρωπαϊκές οικονομίες ήταν το ακριβό δολάριο σαν αποτέλεσμα κυρίως των υψηλών αμερικανικών επιτοκίων. Τα υψηλά επιτόκια των ΗΠΑ αποτελούσαν ισχυρότατο πόλο έλξης του διεθνούς κεφαλαίου και στερούσαν τις οικονομίες άλλων βιο-

Χοντρό πόκερ

του Αντ-οικονομικού

μηχανικών χωρών από αναγκαία παραγωγικά κεφάλαια, χωρίς τα οποία και αυτή η αύξηση των εξαγωγών τους απέναντι στις αμερικάνικες ήταν δώρο-άδωρο. Παράλληλα, η οικονομική δυσπραγία των δυτικοευρωπαϊκών χωρών δεν ήταν μακροπρόθεσμα ευνοϊκή για τις ΗΠΑ. Το υπέρρογκο εξωτερικό χρέος έπρεπε να ελεγχθεί, ενώ οι εξαγωγικές δραστηριότητες των ΗΠΑ είχαν μειωθεί σημαντικά. Αυτά τα δεδομένα ώθησαν τις ισχυρότερες οικονομικές χώρες του κόσμου, (Αμερική, Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία) σε μια επανεξέταση της κατάστασης το περασμένο φθινόπωρο. Στη συνάντηση αυτή έγινε φανερό ότι είχε επιτευχθεί μια συμφωνία για την ανάκαμψη των δυτικοευρωπαϊκών χωρών. Προϋπόθεση ωστόσο για την ανάκαμψη ήταν η πτώση της τιμής του δολαρίου. Όμως οι ΗΠΑ δεν έδειξαν να είναι διατεθειμένες να δεχθούν το βάρος μιας γρήγορης ευρωπαϊκής ανάκαμψης πάνω στο δολάριο. Εξάλλου μια «τεχνητή» πτώση του δολαρίου δεν θα έπειθε τους ιδιώτες επενδυτές. Για όλους αυτούς τους λόγους έπρεπε να βρεθούν άλλες λύσεις που θα ήταν αποσυνδεδεμένες από το δολάριο και τα αμερικάνικα επιτόκια.

Το πετρέλαιο ήταν ασφαλώς η προσφορότερη λύση αφού η Ευρώπη είναι ο βασικός εισαγωγέας. Υπάρχει βέβαια το πρόβλημα της Βρετανίας. Η κ. Θάτσερ είναι πολύ «στριμωγμένη» αφού το κόστος παραγωγής του πετρελαίου της Β. Θάλασσας ανέρχεται στα 12-15 δολάρια το βαρέλι, ενώ αυτό της Σ. Αραβίας φτάνει μόλις στα 1-2 δολάρια. Παρόλα αυτά δεν φαίνεται ν' ανησυχούν ιδιαίτερα, γιατί το όφελος που θα προκύψει από τη γενικότερη ανάκαμψη θα είναι μεγαλύτερο από τις απώλειες του πετρελαίου. Πρέπει ωστόσο να παρατηρηθεί ότι παρά την ανακούφιση που θα αισθανθούν οι ευρωπαϊκές οικονομίες από την εξελίξη στις τιμές του πετρελαίου, δεν πρόκειται να ξεπεράσουν τη γενικότερη οικονομική κρίση, η οποία δεν εξαρτάται μόνο από τα ενεργειακά προβλήματα. Ένας άλλος στόχος της ίδιας πολιτικής που ασκείται στις τιμές του πετρελαίου είναι η ΕΣΣΔ και οι Ανατολικές χώρες. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ για κάθε δολάριο πτώσης της τιμής του πετρελαίου η ΕΣΣΔ χάνει 600-700 εκατομμύρια δολάρια σε συνάλλαγμα. Ενώ οι Financial Times υπολογίζουν ότι τα συναλλαγματικά της έσοδα θα μειωθούν κατά 40% περίπου.

Σημειώνεται ακόμη ότι, με εξαίρεση τη Ρουμανία η ΚΟΜΕΚΟΝ αγοράζει πετρέ-

λαιο από την ΕΣΣΔ σε τιμές που καθορίζονται από τον κινούμενο πεντάχρονο μέσο όρο των διεθνών τιμών. Αυτό σημαίνει ότι για τις ανατολικές χώρες το σοβιετικό πετρέλαιο είναι πολύ ακριβότερο και αναγκάζονται, προκειμένου να ρίξουν το κόστος ν' αγοράσουν, πετρέλαιο από την ελεύθερη αγορά που απαιτεί ασφαλώς επιπρόσθετο ξένο συνάλλαγμα και νέο εξωτερικό δανεισμό.

Η νέα κατάσταση που δημιουργείται λοιπόν στο χώρο του πετρελαίου, θέτει αναμφίβολα σε δοκιμασία τους στόχους του κ. Γκορμπατσώφ και αποδυναμώνει ακόμη περισσότερο οικονομικά την ΕΣΣΔ που ήδη αδυνατεί να παρακολουθήσει τους υπέρρογκους εξοπλισμούς της υπερατλαντικής υπερδύναμης. Αλλά όπως κάθε παιχνίδι, έχει και αυτό, τα δικά του «ρίσκα».

Το Μεξικό, η Ινδονησία η Νιγηρία, το Ιράν και το Ιράκ έχουν πανικοβληθεί στην κυριολεξία. Η πτώση των τιμών στο πετρέλαιο καθιστά αδύνατη την εξόφληση του εξωτερικού τους χρέους.

Μόνο το χρέος του Μεξικού υπολογίζεται σε 100 δις δολάρια, ενώ για το 1986 θα πρέπει να καταβάλει 14 δις δολάρια για τοκοχρεωλύσια. Παράλληλα για κάθε δολάριο που μειώνεται η τιμή του πετρελαίου χάνει περίπου 500 εκατομμύρια δολάρια, ή αν θα σταθεροποιηθεί στα 20 δολάρια το βαρέλι, θα χάσει 4 δις δολάρια μέσα σ' ένα χρόνο.

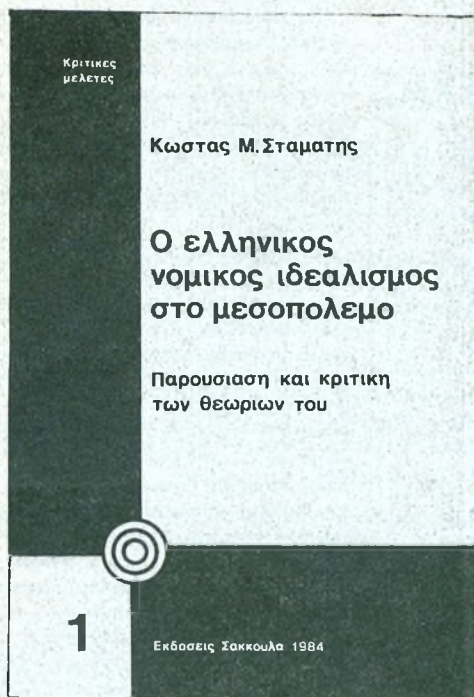
Αλλά, αν το Μεξικό, η Νιγηρία και οι υπόλοιπες υπερχρεωμένες πετρελαιοπαραγωγές χώρες δηλώσουν «πτώχευση» τότε απειλείται σοβαρά το διεθνές νομισματικό σύστημα με κατάρρευση. Πάντως για τις χώρες του τρίτου κόσμου δεν αλλάζει και πολύ η κατάσταση από την πτώση της τιμής του πετρελαίου, γιατί η ενεργειακή τους κατανάλωση είναι χαμηλή. Το μοναδικό όφελος που θα προκύψει ίσως γι' αυτές θα είναι από τη μείωση των τιμών στα εισαγόμενα βιομηχανικά προϊόντα. Αυτό όμως θα εξαρτηθεί από την πολιτική που θ' ασκήσουν οι βιομηχανικές χώρες.

Σε ό,τι αφορά τη χώρα μας που στηρίζει το ενεργειακό της ισοζύγιο, κατά 70% σε εισαγωγές πετρελαίου, το συναλλαγματικό όφελος που θα προκύψει για φέτος από τη μείωση της τιμής του αργού θα είναι γύρω στα 1.100 εκατομμύρια δολάρια. Πρόκειται για ένα σημαντικό ποσό που θ' ανακουφίσει σε μεγάλο βαθμό το ισοζύγιο πληρωμών. Όπως αποδείχθηκε και από την ασήμαντη μείωση των τιμών στη βενζίνη κτλ. η κυβέρνηση προσανατολίζεται στην αξιοποίηση του συναλλαγματικού οφέλους για την αποπληρωμή και των τοκοχρεωλυσίων του εξωτερικού χρέους. Ευνοϊκή συνεπώς η νέα κατάσταση για την Ελλάδα, αλλά δημιουργεί και ένα νέο πρόβλημα. Τι θα γίνει με τον Πρίνο;

Είναι γνωστό ότι το κόστος παραγωγής του πετρελαίου της Θάσου ανέρχεται στα 25-30 δολάρια το βαρέλι. Αφού το εισαγόμενο είναι κατά 50% φθηνότερο, θα πρέπει φυσιολογικά να κλείσουν οι «κάνουλες» του ελληνικού πετρελαίου. Ενώ είναι άγνωστη η τύχη των προγραμμάτων για νέες γεωτρήσεις. Τι ποσά χάνονται απ' το αναπόφευκτο «λουκέτο» του Πρίνου και πόσοι εργαζόμενοι θα βρεθούν χωρίς δουλειά;

Γοητευτικό το παιχνίδι του μαύρου χρυσού για τους μεγάλους αλλά πόσο οδυνηρό για τους μικρούς...

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ • ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΚΟΜΟΤΙΝΗ

ΕΚΤΟΣ

ΤΟ Περιοδικό για νέους

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΙΑ
ΔΑΝΔΟΥΛΑΚΗ

•
ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΥΛΟ
ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟ

•
ΜΕ ΤΟΝ ΤΑΣΟ
ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟ

ΕΡΕΥΝΕΣ

ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ
ΝΕΟΙ «ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ»
ΤΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

•
Η ΠΕΜΗ ΖΟΥΝΗ
ρωτά για την άνοιξη
τον ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΥΡΚΟ ΚΑΙ
τον ΔΙΟΝΥΣΗ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟ
«ονειρεύεται» με τον
ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΤΑΛΕΙΦΟ

ΤΕΥΧΟΣ 3 - ΑΠΡΙΛΗΣ 86 - ΔΡΧ. 150

ΜΟΥΣΙΚΗ - ΘΕΑΤΡΟ - CINE - ΒΙΒΛΙΟ - ΦΩΤΟ - ΣΠΟΡ - ΚΟΜΠΙΟΥΤΕΡ

Διαβάστε το αν θέλετε να γνωρίσετε μια πραγματικά αλλιώτικη Βιρτζίνια Γουλφ, όλο κέφι και χιούμορ, δεξιότεχνιδα της παρωδίας και της σάτιρας, που διηγείται μ' έναν τρόπο εξάισιο την κάπως «σκαμπρόζικη» ιστορία του/της Ορλάντο.

Ο Πέμπτη ανήκει σε μια μυστική οργάνωση αναρχικών που έχουν ορκιστεί να καταστρέψουν τον κόσμο. Το έργο, γεμάτο εκπλήξεις και μυστήρια, ξετυλίγεται μ' έναν ιλιγγιώδη ρυθμό. Μια γοητευτική, ξεκαρδιστική ιστορία, με ασύλληπτη πλοκή.

Μια τέως πουτάνα, ένας τέως διανοούμενος, ένας τέως άνθρωπος κι ένα αινιγματικό μωρό σ' ένα συγκλονιστικό οδοιπορικό στο παλιό και σύγχρονο Μαρόκο. Ταξιδεύουν στη βασανισμένη κατάξερη γη του και συγχρόνως μέσα στην ιστορία, στους μύθους, στη Θρησκεία και στα παραμύθια του. Περιπλανιούνται ανάμεσα στους ανθρώπους του: ταξιτζήδες, χωριάτες, τυφλούς, ζητιάνους, χασικλήδες, άγιους, προφήτες, αλλοπαρμένους.

Μια από τις πιο ευαίσθητες ιστορίες πάνω στην ανθρώπινη μοίρα. Ο ήρωας του έργου, ο Συμεών Περπινιάν, έχει ένα και μοναδικό όνειρο στη ζωή του, να χτίσει ένα σπιτάκι. Κι αυτό το ταπεινό, αθώο, κοινότοπο όραμα θα συντριβεί αμείλικτα από το πεπρωμένο.

Ένας έρωτας όπου απαιτούνται τα πάντα, επιτρέπονται όλα τα χτυπήματα... Κάθε προκατάληψη, κάθε σύμβαση σβήνει μπροστά στη ζωώδη ορμή του σεξουαλικού πάθους.

ΑΣΤΑΡΤΗ

ΣΟΛΩΝΟΣ 121 - ΤΗΛ. 3606 597

Διάλογοι, πρωτοβουλίες, συσπειρώσεις

Αν και η πρόταση διαλόγου του ΠΑΣΟΚ προς την Αριστερά έχει φέρει από άποψη δημοσιότητας σε δεύτερη μοίρα τις διεργασίες στο χώρο της κομμουνιστικής αριστεράς, τούτο δεν σημαίνει και ότι έχουν ανασταλεί. Ήδη στις οργανώσεις του ΚΚΕ εσ. άρχισαν οι συζητήσεις των θέσεων για το 4ο Συνέδριο και οι διαδικασίες εκλογής αντιπροσώπων για τις περιφερειακές συνδιασκέψεις. Από τις μέχρι τώρα ψηφοφορίες φαίνεται ότι καμία άποψη δεν προσεγγίζει το 50%. Το ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι στην Αθήνα και σε ορισμένες μεγάλες πόλεις φαίνεται να υπερισχύει —με σχετική πλειοψηφία— η πρόταση της μετεξέλιξης, ενώ αντίθετα στην επαρχία υπερισχύει η πρόταση της αναβάθμισης. Αυτά αφορούν τις κομματικές οργανώσεις στις οποίες η πρόταση «των 4» για νέο κόμμα προσεγγίζει το 10% ενώ αναμένεται ιδιαίτερα ισχυρή στις οργανώσεις της νεολαίας.

Εσωτερικά στο ΚΚΕ εσ.

Έτσι, σύμφωνα με τα μέχρι στιγμής ενδεικτικά στοιχεία για το πώς διαμορφώνονται οι τάσεις (αφού στις πιο μαζικές οργανώσεις Α' Αθήνας, Β' Αθήνας, δεν προχώρησαν οι διαδικασίες, ενώ στη Θεσσαλονίκη, δεν έχουν αρχίσει ακόμα) στον Πειραιά υπερισχύει η πρόταση της αναβάθμισης εγγίζοντας το 70%. Στις εργατικές και επιστημονικές οργανώσεις της Αθήνας μπορεί να φθάσει το 50%. Αντίθετα στην Α' Αθήνας η πρόταση της μετεξέλιξης υπερισχύει και φαίνεται να πλησιάζει το 65% ενώ στη Β' Αθήνας το 55%. Στη Θεσσαλονίκη υποστηρίζεται ότι θα πλειοψηφίσει η πρόταση της μετεξέλιξης η οποία μπορεί να ξεπεράσει το 60%. Στην επαρχία οι δύο προτάσεις δεν έχουν μεγάλη διαφορά, ενώ στις οργανώσεις του εξωτερικού παρουσιάζονται ως ισοδύναμες.

Μέχρι τώρα η τέταρτη πρόταση Γουργιώτη, Νεφελούδη κ.ά.) φαίνεται να μην έχει σοβαρή υποστήριξη, ενώ αντίθετα η τρίτη πρόταση Κ. Φιλίνη, Μπ. Θεοδωρίδη κ.ά.) η οποία υποστηρίζεται από ορισμένα στελέχη «επιφανείας» μπορεί μαζί με τη νεολαία να ξεπεράσει το 15% στο σώμα του συνεδρίου.

Με δεδομένο όμως ότι στις κυριότερες οργανώσεις δεν έχουν γίνει ψηφοφορίες είναι αδύνατο να υπάρξει σαφής εκτίμηση. Αναμένεται πάντως ότι το ΚΚΕ εσ. θα δώσει τημμηατικά στη δημοσιότητα τα αποτελέσματα των ψηφοφοριών, από τα οποία θα προκύψουν και οι πρώτες ενδείξεις. Όμως και απ' αυτό ακόμη δεν μπορεί να γίνει εκτίμηση για τις αποδόσεις των προσυνεδριακών συνδιασκέψεων, πολύ περισσότερο του συνεδρίου.

Οι ανέντακτοι

Ενώ λοιπόν στο ΚΚΕ εσ. άρχισε η προ-

νεδριακή διαδικασία και αναμένεται να αρχίσει —καθυστερημένα— ο διάλογος και στην «Αυγή», από την πλευρά των ανέντακτων αριστερών συνεχίζεται η συζήτηση. Μετά την ανοικτή συζήτηση «των 48», που υποστηρίζουν τη διατήρηση του κομμουνιστικού χαρακτήρα του κόμματος, στο θέατρο «Γκλόρια», ετοιμάζεται αντίστοιχη εκδήλωση από τους υποστηρικτές της ίδρυσης νέου κόμματος, γνωστοί ως «κίνηση των 18», στο ίδιο θέατρο για τη Δευτέρα 31 Μαρτίου στις 7.30 μ.μ. Στο μεταξύ 40 πρώην μέλη και στελέχη του ΚΚΕ σε κείμενό τους προς το ΚΚΕ εσ. ζητούν ένα νέο φορέα της Αριστεράς. Στο κείμενο, που μεταξύ άλλων υπογράφουν οι Β. Κουρής, Γ. Βασιλακάκης, Μ. Τρανταλίδης, Θ. Σαρακίνης, Δ. Φύσσας κ.ά., υποστηρίζεται ότι ο προβληματισμός που αναπτύσσεται σήμερα «μπορεί να δημιουργήσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση της αριστερής εναλλακτικής λύσης, προς μια νέα δυναμική πολιτική σύνθεση στο χώρο της Αριστεράς, αναπερνώντας τις ελπίδες για την πραγμάτωση του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού της κοινωνίας μας».

Παρότι αναμένεται το θέμα του χαρακτήρα και του τίτλου του ΚΚΕ εσ. να είναι το κεντρικό θέμα στο επόμενο συνέδριό του, η πρόταση διαλόγου του ΠΑΣΟΚ θέτει για μια ακόμη φορά τα προβλήματα στρατηγικής και πολιτικής γραμμής. Προβλήματα που σήμερα, αν και δεν είναι τελικά στο κέντρο των συζητήσεων, θα είναι σημαντικά για την οποιαδήποτε πορεία αυτού του χώρου.

Αυτά ήταν άλλωστε και εκείνα που καθόρισαν την ως τώρα πορεία του. Συνεπώς, υποστηρίζεται από πολλούς, στο βαθμό που δεν αντιμετωπίζονται επί της ουσίας και διακινούνται, η κρίση της Αριστεράς δεν πρόκειται να ξεπεραστεί.

Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο που σχετίζεται με τα προηγούμενα είναι και η πολιτική για τις δημοτικές εκλογές. Έχει αναγγελθεί ήδη η συγκρότηση «Αυτόνομης Δημοτικής Κίνησης», στην οποία συμμετέχει και το ΚΚΕ εσ. με στόχο την αυτόνομη κάθοδο στην Αθήνα. Όμως δεν υπάρχει σαφήνεια, απ' ό,τι φάνηκε στη σχετική συνέντευξη Τύπου, από την πλευρά του ΚΚΕ εσ. ούτε για την αυτόνομη κάθοδο, ούτε για τις συμμαχίες που θα γίνουν και οι οποίες προφανώς έχουν να κάνουν με την πολιτική και τις θέσεις που θα καταλήξει το συνέδριό του.

Νέες πρωτοβουλίες

Κινητικότητα όμως υπάρχει και στο χώρο που προέρχεται από το ΠΑΣΟΚ. Σε κείμενό τους πάνω από 50 πρώην στελέχη του ΠΑΣΟΚ που αποχώρησαν πριν το 1980 και ανέντακτοι της αριστεράς ανακοινώνουν τη μορφοποίηση μιας πρωτοβουλίας που έχει ξεκι-

νήσει από καιρό σε Όμιλο. Στο κείμενο, που υπογράφουν μεταξύ άλλων οι Κ. Πετρογιάννης, Γ. Παπαγιαννόπουλος, Δαμ. Βασιλειάδης, Γ. Λύτρας, Γ. Τσαφιούλας, Γ. Λαμπρόπουλος, Εύη Καρακώστα, Γ. Βουγιουκλάκης, Γ. Παναγιωτόπουλος, Δ. Σάρρας κ.ά. τονίζεται ότι διαμορφώθηκε μετά τις εκλογές του 1985 «μια πορεία επαναπροσδιορισμού του πολιτικού στίγματος όλων των κοινοβουλευτικών κομμάτων. Επαναπροσδιορισμός που άρχισε να αναίρει σαν κυρίαρχη την μέχρι τώρα υπαρκτή αντίθεση «ΠΑΣΟΚ ή Δεξιά» που καθόρισε σε σημαντικό βαθμό τις πολιτικές εξελίξεις».

Από όσους πήραν την πρωτοβουλία της ίδρυσης του «Ομίλου» τονίζεται ότι αυτή έχει «την έννοια της ολοκλήρωσης μιας προσπάθειας άρθρωσης πολιτικού λόγου με συγκεκριμένους στόχους και προοπτική και παράλληλα της πρόθεσής μας να αγωνιστούμε για ευρύτερες ενωτικές διαδικασίες μέσα από πρακτικές δημοκρατικού διαλόγου και κατοχύρωσης των επιμέρους απόψεων». «Στρατηγικός στόχος», αναφέρεται στη διακήρυξη του Ομίλου: «παραμένει η δημιουργία του φορέα της Δημοκρατικής Αριστεράς και ο οποίος θα προκύψει από ιδρυτικό συνέδριο. Αυτός ο στόχος σήμερα δεν είναι μακρινός, τώρα που η κινητικότητα στο χώρο των ανέντακτων της ευρύτερης Αριστεράς αυξάνεται και παράλληλα πληθαίνουν οι αποδεσμεύσεις από τους επίσημους κομματικούς φορείς».

Στο κείμενο τους αφού επισημαίνουν τα «αρνητικά χαρακτηριστικά του φορέα του σοσιαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα και τις εγγενείς αδυναμίες της κομμουνιστικής Αριστεράς» θεωρούν ότι «σήμερα υπάρχει η αναγκαioτητα κατοχύρωσης εκείνων των διαδικασιών και ώριμων κοινωνικών στόχων που να επιτρέπουν την ακηδεμόνευτη έκφραση της διαλεκτικής σύγκλισης των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων στο επόμενο στάδιο της πορείας για τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό και ιδιαίτερα:

α. Η απλή αναλογική σαν πάγιο εκλογικό σύστημα σε όλα τα επίπεδα.

β. Η κατοχύρωση και διεύρυνση των αστικών δικαιωμάτων και ατομικών ελευθεριών που οδηγεί στην ισονομία των πολιτών.

γ. Η σταθεροποίηση του εργατικού εισοδήματος και του κοινωνικού μισθού σαν βάση για μία οικονομική ανάπτυξη με κοινωνικό περιεχόμενο».

Στο χώρο των διαγραμμένων ή αποχωρησάντων από το ΠΑΣΟΚ αναμένεται και το συνέδριο της Συνδικαλιστικής Κίνησης το Μάιο. Πολιτικές πρωτοβουλίες ωστόσο μέχρι τότε δεν θα πρέπει να αναμένονται μιας και το βασικό που απασχολεί, απ' ό,τι φαίνεται αυτή την περίοδο τους συνδικαλιστές, είναι το συνέδριο της ΓΣΕΕ. Παρόλα αυτά πολλά θα εξαρτηθούν κυρίως από την πολιτική, που θα διαμορφωθεί από την πλευρά της Αριστεράς στην πρόταση διαλόγου του ΠΑΣΟΚ. Πρόταση η οποία, φιλοδοξεί από μια μερίδα του ΠΑΣΟΚ να διαμορφώσει ένα νέο πολιτικό σκηνικό και την απαρχή μιας νέας στρατηγικής. Φιλοδοξία όμως που κάθε άλλο μπορεί να διατυπωθεί αξιόπιστα σήμερα όταν τα κυρίαρχα και καθοριστικά στοιχεία της κυβερνητικής πολιτικής άλλα μέτωπα ανοίγουν...

Μάριος Βικελίδης

«Ελιγμός» ή «στρατηγική στροφή», αναρωτιούνται και στο ΠΑΣΟΚ...

Οι ηγετικοί παράγοντες, αλλά και ο κομματικός μηχανισμός του ΠΑΣΟΚ, προσπαθούν, μετά το πρώτο ξάφνιασμα, να ανιχνεύσουν τις βαθύτερες αιτίες που οδήγησαν τον κ. Α. Παπανδρέου, στη διατύπωση της πρότασης για το διάλογο με την «παραδοσιακή» αριστερά.

Αρκετά στελέχη του κυβερνώντος κόμματος, έχουν ήδη καταλήξει, ότι ο πρώτος λόγος, είναι η προσπάθεια μετάθεσης του πεδίου αντιπαράθεσης, από τα οικονομικά θέματα στους όρους και τις προϋποθέσεις, —και γιατί όχι στις ειλικρινείς ή όχι προθέσεις— του διαλόγου. Σύμφωνα με τις ίδιες ηγέτες, με αυτό τον τρόπο δημιουργείται μία κατάσταση αναμονής, και κερδίζεται χρόνος για την υλοποίηση της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής, χρόνος που μεγαλώνει εξαιτίας των αντιφάσεων και των ταλαντεύσεων της αριστεράς απέναντι στην πρόταση.

Ο ΠΑΡΑΓΩΝ ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΟΦ

Η σημερινή κατάσταση των δύο ΚΚ και οι αντιφάσεις τους, είναι μία δεύτερη και βασική αιτία, του πρωθυπουργικού αφηνιάσμου. Το ΠΑΣΟΚ έχει ήδη πληροφορηθεί, ότι στη συνάντηση της αντιπροσωπείας του ΚΚΕ στα πλαίσια του 27ου Συνεδρίου με τη σοβιετική ηγεσία, η τελευταία «δεν μάζησε τα λόγια της» σχετικά με το ΠΑΣΟΚ. Τόνισε δηλαδή, ότι εκτός από τη γενική γραμμή Γκορμπαςόφ, για τη συνεργασία με τα σοσιαλιστικά αλλά και σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, «το ΠΑΣΟΚ παρουσιάζει μία σειρά από ιδιομορφίες, θετικού χαρακτήρα, εξαιτίας της ειδικής θέσης και της ιστορίας της Ελλάδας». Παρότι εκτιμάται ότι οι παραινδύνσεις της σημερινής ηγεσίας του ΚΚΣΕ, έχουν πολύ λιγότερο την έννοια της γραμμής από ό,τι παλιότερα, οπωσδήποτε επηρεάζουν ιδεολογικά τα ηγετικά κλιμάκια του ΚΚΕ.

Οι προηγούμενες πληροφορίες και εκτιμήσεις, φαίνεται ότι ενισχύθηκαν από τη συνομιλία που είχε με το γενικό γραμματέα του ΚΚΣΕ, ο κ. Α. Τσοχατζόπουλος, πάντα στα πλαίσια του 27ου Συνεδρίου. Ο Μ. Γκορμπαςόφ, τόνισε την «ιδιαίτερη εκτίμησή του για την πρωτοβουλία των 6 και το ρόλο της Ελλάδας» καθώς και τη «θετική στάση» της τελευταίας στο θέμα των πυραύλων, χωρίς να θίξει καθόλου τα θέματα των βάσεων ή της αποχώρησης από το ΝΑΤΟ, ενώ η στάση ανώτατων Σοβιετικών αξιωματούχων σε συνομιλίες με ελληνικά κυβερνητικά στελέχη, πριν από λίγο καιρό, καθόλου δεν περιείχε την ιδέα μιας «ρήξης» της Ελλάδας με τον αμερικάνικο παράγοντα, το αντίθετο μάλιστα.

Προγραμματίζοντας το δεύτερό του ταξίδι στο εξωτερικό, στην Αθήνα, μετά το περσιό στο Παρίσι (γεγονός που κάθε άλλο παρά στερείται σημασίας), ο σοβιετικός ηγέτης προσδιόριζε ακριβώς τα όρια της σημερινής πολιτικής του απέναντι στη Δ. Ευρώπη. Μίας πολιτικής που δεν αποσκοπεί, τακτικά τουλάχιστον, στη διάλυση του ΝΑΤΟ, αλλά στην ενθάρρυνση των διαφοροποιήσεων και των αυτονομήσεων ορισμένων ευρωπαίων εταίρων, πάντα μέσα στα πλαίσια της συμμαχίας. Για ορισμένα χρόνια, φαίνεται να είναι απόλυτη η προτεραιότητα που δίνουν οι σοβιετικοί ηγέτες, τόσο στην αναδιοργάνωση της οικονομίας τους, όσο όμως και στην ομαλότερη διεξαγωγή των αλλαγών, κομματικών και κοινωνικών, που θα επακολουθήσουν στις υπόλοιπες χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας.

Ξαναγυρίζοντας όμως στην ελληνική Αριστερά, ο κ. Παπανδρέου φαίνεται να ανησυχούσε και για τη διαφανόμενη ομαλοποίηση των σχέσεων ανάμεσα στο ΚΚΕ και το ΚΚΕ εσωτ.

Ενόψει των δημοτικών εκλογών, το ΠΑΣΟΚ κινδύνευε —και κινδυνεύει— να βρεθεί ανάμεσα σε δύο πυρά, χωρίς καμιά εγγύηση ότι ένας διμέτωπος παρόμοιος με αυτόν, των εκλογών του 1985, θα είχε αυτή τη φορά θετικά αποτελέσματα.

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ

Η τρίτη αιτία της πρότασης, ήταν ακριβώς «ενδοπασοκική»: εκτός από το ξεπέρασμο μίας δύσκολης Συνόδου που είχε προγραμματιστεί με κεντρικό θέμα συζήτησης την αυτοκριτική εξέταση ολόκληρης της πορείας του ΠΑΣΟΚ, η κομματική βάση ιδιαίτερα στην επαρχία φαίνεται να ανασαίνει, μετά από μία περίοδο ασφυκτικού «κατενάτσιο», απαντώντας τώρα σε κάθε κριτική από τα αριστερά, με το «ορίστε, ελάτε να τα συζητήσουμε».

Λιγότερο ειδυλλιακή, εμφανίζεται πάντως η κατάσταση, στο επίπεδο της ηγεσίας. Το Εκτελεστικό Γραφείο, που αντιμετωπίζει και το πρόβλημα της ενδοκομματικής, αναγνώρισής του, αισθάνεται ιδιαίτερα ενοχλημένο, τόσο γιατί κανένα μέλος του οργάνου, εκτός του κ. Α. Τσοχατζόπουλου, δεν ήξερε την πρόταση, όσο και επειδή ένας από τους εμπνευστές της τελευταίας, είναι το τώως μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου Κ. Λαλιώτης.

Ως αντίδραση στην κατάσταση αυτή, θα πρέπει να θεωρηθούν αφενός το πρωτοσέλιδο του «Έθνους» της περασμένης Πέμπτης που επανέφερε μία παλιότερη πρόταση του Εκτελεστικού για «ριζική αναδόμηση» της κυβέρνησης, αφ' ετέρου και οι «σχετικοποιήσεις» του εύρους και των προοπτικών της συνεργασίας με την Αριστερά.

Οι διαφοροποιήσεις όμως αυτές και η ασάφεια που επικρατεί στο εσωτερικό του κυβερνώντος κόμματος, σχετικά με το διάλογο και τις προοπτικές του, οφείλονται κυρίως στο γεγονός ότι ο καθένας ερμηνεύει με τον τρόπο του, τις «γραφές», δηλαδή στην περίπτωση μας προθέσεις του πρωθυπουργού. Ορισμένοι από τους υποστηρικτές της πρότασης, αποδίδουν στον κ. Α. Παπανδρέου τη διάθεση «στρατηγικής στροφής» (τέλος αυτοδυναμίας, εκδημοκρατισμός κτλ.) ενώ το ΕΓ φαίνεται να προτιμά την εκδοχή της «τακτικής». Τα ερωτήματα για τον «ελιγμό» και τις υγιείς ή μη προθέσεις της πρωτοβουλίας, δεν διατυπώνονται αποκλειστικά από τα 2 ΚΚ ή τους δημοσιογράφους...

Αξίζει πάντως εδώ να σημειωθεί, ότι ορισμένες πρόσφατες «κινήσεις» του κ. Α. Παπανδρέου, δείχνουν ένα προσανατολισμό προς ένα «εθνικό ηγεμόνα», παρά έναν ηγέτη - κομματικό αρχηγό, όπως η ομιλία στη Βουλή για τον Βενιζέλο, και κυρίως επισήμανσεις στο γυρισμό από τη Σουηδία, για το «περαστικό» της πασοκικής διακυβέρνησης και τα «γενικότερα συμφέροντα» του έθνους.

Φαίνεται ότι ο κ. Παπανδρέου, εκτιμώντας ότι με βάση τη σημερινή πορεία του κυβερνητικού έργου, ακόμη και μία νίκη στις άλτες εκλογές, θα περιείχε το σπέρμα της αμφισβήτησης από την επόμενη μέρα, σκέφτεται για πρώτη φορά σοβαρά, το θέμα της μετάβασης στην Προεδρία, αλλά και της αλλαγής του εκλογικού συστήματος. Για το πρώτο, υπάρχει βέβαια πάντα το «πρόβλημα Σαρτζετάκης», ενώ η παραχώρηση της αναλογικής στα μικρά κόμματα, θα ήταν η μοναδική ίσως δυνατότητα, για την ανάδειξη Προέδρου από τη σημερινή Βουλή.

ΠΟΙΑ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ;

Σε ό,τι αφορά πάντως το εκλογικό σύστημα, οι σκέψεις μέσα στο κυβερνητικό στρατόπεδο, δεν αφορούν παρά την απλή αναλογική κατά περιφέρειες, που θα μπορούσε να δώσει «20 βουλευτές στο ΚΚΕ, και 5 στο ΚΚΕ εσωτ.». Όμως και η καθιέρωση ενός παρόμοιου συστήματος δεν είναι κάτι αυτονόητο, αφού «όταν είσαι στην κόψη του ξυραφιού, όπως το 1985, δεν δίνεις τίποτα, αλλά όταν ξέρεις ότι χάνεις έτσι ή αλλιώς την πλειοψηφία, (όπως μπορεί να συμβεί σ' αυτή την τετραετία) μπορείς να τη δώσεις». Απέναντι σε αυτό το πρόβλημα, η Αριστερά είναι περίπου σαν να καλείται να τετραγωνίσει τον κύκλο: για μία τέτοια παραχώρηση, απαιτείται πολιτική φθοράς του ΠΑΣΟΚ (ώστε να χάνει σίγουρα την αυτοδυναμία) την ίδια στιγμή που για να πραγματοποιηθεί απαιτείται καλό κλίμα, δηλαδή διάλογος με το ΠΑΣΟΚ.

Η χρησιμοποίηση πάντως του διαλόγου και της συνεργασίας με την Αριστερά, ως ένα όπλο στις Ελληνοαμερικανικές σχέσεις, ενόψει της επίσκεψης Σουλτς, είναι ασφαλώς μία τέταρτη αιτία της πρότασης και στο σημείο αυτό, ο Παπανδρέου παίζει το παιχνίδι «μονά - ζυγά δικά μου»: η μεν συνεργασία με την Αριστερά θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και σαν διπλωματικό χαρτί απέναντι στις ΗΠΑ, σε περίπτωση όξυνσης των σχέσεων, όσο όμως και σαν παράγοντες ελαχιστοποίησης των αντιαμερικανικών αντιδράσεων, σε περίπτωση ομαλοποίησής τους... Και απ' αυτή την άποψη, τα αποτελέσματα της επίσκεψης Σουλτς, με πιο χαρακτηριστικό δείγμα —τη διατύπωση— ή όχι πρόσκλησης του πρωθυπουργού για την Ουάσιγκτον, ίσως παίξουν ρόλο όχι μόνο για τις εθνικές εξελίξεις, αλλά και τις προοπτικές του ενδοαριστερού διαλόγου.

Στέλιος Κούλογλου

Η Αριστερά και οι αντοχές του «άλματος της Χαλκίδας»

του Χρ. Κυριαζή

Οι προηγούμενες ημέρες, και ιδιαίτερα η εβδομάδα 17-23 Μαρτίου, λειτούργησαν κατά τρόπο ακυρωτικό προς δύο κατευθύνσεις: προς την «πρόταση αριστερού διαλόγου» που απηύθυνε ο κ. Παπανδρέου από το «πέλαγος» της Χαλκίδας στις 7 Μαρτίου και που έμεινε το ίδιο ασαφές και αναμικτή στο κείμενο του ΕΓ' που υποτίθεται ότι θα την εξειδίκευε· και προς τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τους κομμουνιστές αποδέκτες αυτής της πρότασης, που έβλεπαν καθημερινά να συρρικνώνονται τα περιθώρια ακόμα και της υποχρέωσής τους να απαντήσουν στην πρόταση κατά τρόπο μη δογματικό και εκ των προτέρων απορριπτικό, αφού μια χειρονομία διαλόγου δημιουργεί ούτως ή άλλως κάποια δυναμική, σε επίπεδο, τουλάχιστον, συμβολικό. Η ακύρωση αυτή τόσο των προοπτικών όσο και των προκαταρκτικών περιθωρίων του διαλόγου, προήλθε από την πρακτική που εγνωσμένα επέλεξαν να ακολουθήσουν κάποιοι σαφώς διαγεγραμμένοι και εντοπισμένοι πυρήνες στον ίδιο τον κυβερνητικό μηχανισμό, οι οποίοι, μπροστά σε μια διόγκωση της απεργιακής κινητικότητας, θυμίσαν, πως αν χρειαστεί, αυτοί ξέρουν να δείχνουν ότι «το ΠΑΣΟΚ δεν ξεχνά πως δεν είναι Αριστερά».

Από τον κ. Τόμπρα μέχρι τον κ. Γάκη Παπαδημητρίου, διαμεσολαβώντας του κ. Κουτσόγιωργα, και με την «Αυριανή» σταθερά προσηλωμένη στον αγώνα της λάσπης κατά των «βασιβουζούκων», κατά Γιαννόπουλο, απεργών, η εικόνα που αυτές τις θερμές ημέρες έδειξε το κυβερνητικό στρατόπεδο απέναντι στην κίνηση «αριστερής συναίνεσης» του ίδιου του αρχηγού του ήταν, επιεικώς, κωμικοτραγική.

Όπως κωμικοτραγική είναι η άποψη «προσκειμένων πηγών στο ΠΑΣΟΚ» (Εξόρμηση 21-27/3/1986), ότι η πρόταση του κ. Παπανδρέου είναι «επιλογή που επιβεβαιώνει για άλλη μια φορά την πρωτοβουλία κινήσεων του ΠΑΣΟΚ στην πολιτική σκηνή: «είχαμε γράψει στο προηγούμενο τεύχος (Η παλίσρροια του Ευρίπου, τα «άλματα» και τα «θαύματα») ότι το ΠΑΣΟΚ διερχόμενο μια περίοδο συνολικής κρίσης, έχει γι' άλλη μια φορά, επιλέξει την πάση θυσία επιβεβαίωση της «πρωτοβουλίας» του, μεταχειριζόμενο τη γνωστή πια μέθοδο του εντυπωσιασμού.

Η «Εξόρμηση» και διάφοροι άλλοι «έγκυροι κύκλοι», προ-

σφέρουν πολύ κακές υπηρεσίες, όταν σπεύδουν να βεβαιώσουν τη διατήρηση της πρωτοβουλίας από το ΠΑΣΟΚ πριν κάνουν τον πρώτο αναγκαίο κύκλο η πρόταση Παπανδρέου, όταν κάποιοι μέσα από την κυβέρνηση αλλά φρονούν και αλλιώς πράττουν και όταν στις πρώτες αντιδράσεις της αριστεράς έχουν προβλεφθεί, για πρώτη ίσως φορά, οι πτωχές κομπορημοσύνες των μαθητευόμενων μάγων περί «διατήρησης της πρωτοβουλίας», «στριμώγματος της Αριστεράς», κλπ. Οι σπεύδοντες δεν θα έπρεπε να είναι τόσο άκομψα κουτοπόνηροι, να προεξοφλούν δηλαδή την «ηγεμονία» του ΠΑΣΟΚ, όταν αυτή είναι το ζητούμενο, και να μην καταθέτουν αυτό που είναι, πλέον, κοινή αντίληψη: ότι είναι πρώτη φορά που το ΠΑΣΟΚ κάνει άνοιγμα στην αριστερά και, συγχρόνως, υπό δυσμενείς για το ίδιο συνθήκες του πολιτικού σκηνικού, ενός σκηνικού που από την επόμενη ίσως των εκλογών έχει εμφανώς εισέλθει σε οξυτάτη κρίση.

Αριστερά: τα ατού

Σίγουρα η εικόνα που παρουσίασε το κυβερνητικό στρατόπεδο απέναντι στους απεργούς, διευκόλυνε κατά πολύ τους αριστερούς αντίπαλους, τουλάχιστον στο να διαχειρίζονται με περισσή άνεση και ουσιαστικά μόνοι τους, πλέον, τους όρους κάτω από τους οποίους θα δέχονταν το διάλογο, αφού η μόνη γλώσσα που χρησιμοποιούσαν οι συνεργάτες του κ. Παπανδρέου ήταν η ωμή καταστολή: φαίνεται πως ελάχιστο πρόκριμα για την εγκυρότητα και τη νομιμότητα της πρότασης του Πρωθυπουργού, δεν είναι το αν και το τι θα απαντήσουν οι κομμουνιστές, αλλά το αν και το πότε θα γίνει ο ανασχηματισμός, επιβεβλημένος πλέον λόγω αποδεδειγμένης πολιτικής ακαταλληλότητας και ισχυρών ετεροχρονιστικών συνδρόμων του υπάρχοντος κυβερνητικού —και όχι μόνον— υλικού. Το πρόβλημα βεβαίως, είναι ότι τι ήθος της κυβερνητικής πρακτικής έχει ενσωματώσει βαθύτατα το πολιτικό, ιδεολογικό, ηθικό «μωσαϊκό» των φορέων της, κατά τρόπο που ο ηγέτης της κυβέρνησης να συμφύρει κατάλληλους και ακατάλληλους και να τους χρησιμοποιεί όλους επιλεκτικά, ανάλογα με την περίπτωση, συνθέτοντας στρεβλωτικά τα ασύνθετα.

Με δεδομένη αυτή τη σκλήρυνση της στάσης που, ξεκινώντας από κάποιους συγκεκριμένους κύκλους, χαρακτήρισε συνολικά τη συμπεριφορά της κυβέρνησης απέναντι στον ευαίσθητο κοινωνικό και πολιτικό χώρο που αφορούσε κυρίως η πρόταση του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ —δηλαδή την Αριστερά και ορισμένα τμήματα του εργατικού της ακροατηρίου— τα δύο ΚΚ επιβεβαιώθηκαν στην κατ' αρχήν δυσπιστία και κρίση εμπιστοσύνης τους απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Και αυτό είναι άλλο ένα ατού. Από μια άλλη άποψη, όμως, από την άποψη της πολιτικής τους ευθύνης αλλά και της κοινωνικής δυσχερείας στην οποία διατελούν τα ΚΚ, η πρόταση διαλόγου είναι μια τυπική περίπτωση πολιτικής επιχείρησης που οι κανόνες της πολύ απέχουν της ευκολίας και της απλότητας. Η, τουλάχιστον, η στάση απέναντι σ' αυτή την επιχείρηση δεν μπορεί να είναι μόνον και κυρίως: «ναι στο διάλογο, αλλά υπό όρους», αφού το κύριο ζητούμενο είναι, ο διάλογος να αποκτήσει την πολιτική δυναμικότητα που θα τον αξιώνει σαν διάλογο, να υποχρεωθεί ο προτείνων να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της πρότασής του από θέσεις και σε προοπτικές άλλες από τις αρχικές δικές του, να παιχτεί ανοιχτά η υπόθεση της ηγεμονίας, πράγμα που σημαίνει ότι οι όποιοι όροι δεν μπορούν να είναι κάτι εξ' υπαρχής δεδομένο, αλλά μια επιλογή διαδικαστικού χαρακτήρα, ικανή απλώς να διαφυλάξει τις εσωτερικές ισορροπίες αυτού που θέτει τους όρους. Εξ' άλλου για να επιβληθούν εκ των προτέρων όροι, σημαίνει ότι όποιος τους προτείνει έχει ήδη τη δύναμη της επιβολής γενικά στο διάλογο, πράγμα που δεν προκύπτει για κανένα από τα δύο ΚΚ στη σημερινή διάταξη δυνάμεων.

Είναι χαρακτηριστική των δυσκολιών αυτής της πολιτικής επιχείρησης, η στάση του ΚΚΕ που σαφώς διακρίνεται και διαφοροποιείται σε δύο φάσεις: στην πρώτη ανακοίνωση του ΠΓ του (Ριζοσπάστης 12-3-1986), η πρόταση της Χαλκίδας χαρακτηρίζεται σαν «ελιγμός» με «στόχο να συγκαλύψει τη συντηρητική στροφή της κυβερνητικής πολιτικής (και να *παρπλανήσει* τους αριστερούς ψηφοφόρους...», ενώ εκτιμάται ότι «η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ αποκλείει προκαταβολικά από τη συζήτηση» μια σειρά θέματα όπως η οικονομική πολιτική, η ομαλότητα στο συνδικαλισμό, η απλή αναλογική, θέματα που η ανακοίνωση του ΠΓ αφήνει να διαγράφονται, συγχρόνως, και ως όροι διαλόγου. Όταν έλαβε την πρόταση του ΕΓ του ΠΑΣΟΚ, και χωρίς ουσιαστικά να διαφοροποιούνται τα δεδομένα της αρχικής πρότασης Παπανδρέου, η ηγεσία του ΚΚΕ διαφοροποιήθηκε: το ΠΓ, κατ' αρχάς, να μην συνεδρίασε την Τρίτη 18-3-1986, να μην πήρε ομόφωνα απόφαση, όμως προσέφυγε στην Ολομέλεια της ΚΕ με εισήγηση του κ. Φλωράκη, «προκειμένου να έχει μια ευρύτερη νομιμοποίηση» της στάσης που θα τηρήσει απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, όπως έλεγαν, τις επόμενες της Ολομέλειας ημέρες, στελέχη του κόμματος, κι αυτό είναι ένα πρώτο δείγμα μιας περισσότερο υπεύθυνης στάσης. Δεύτερη διαφοροποίηση είναι ότι στην ανακοίνωση του Προεδρείου της Ολομέλειας (Ριζοσπάστης 23-3-1986), η πρόταση του ΠΑΣΟΚ δεν χαρακτηρίζεται πλέον σαν «ελιγμός» (αφού αυτό σημαίνει τελεία και παύλα στο διάλογο) και μόνον το μέλος της ΚΕ Θ. Καρτερός εξακολουθεί να θεωρεί ελιγμό την πρόταση, σε άρθρο μάλιστα που δημοσιεύεται την ίδια ημέρα με την ανακοίνωση του Προεδρείου της Ολομέλειας... Η Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ —όπου, κατά έγκυρες πληροφορίες, μια μικρή ομάδα «απολιτικών» «γραφικών» στελεχών της είπαν «όχι στο διάλογο»— διαφοροποιείται από την πρώτη ανακοίνωση του ΠΓ και στο ότι τα θέματα που αρχικά θεωρούνταν ότι αποκλείονται από το διάλογο εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ, τώρα τίθενται ως ζητήματα διαλόγου (απλή αναλογική, εισοδηματική πολιτική κ.ά.), δηλαδή θεωρούνται εκ μέρους του ΚΚΕ —που είναι «έτοιμο (πλέον) να συζητήσει με το ΠΑΣΟΚ»— αξιοπίστως διαπραγματεύσιμα με το ΠΑΣΟΚ.

Ελαστικότητα και λεπτές ισορροπίες

Βεβαίως το ΚΚΕ θέτει όρους στο ΠΑΣΟΚ για την έναρξη του διαλόγου, όμως οι δύο από αυτούς, οι σοβαρότεροι, σε μια γενικότερη εκδοχή τους, έχουν τεθεί και ως θέματα προς συζήτηση: η αναστολή των διαδικασιών για το νόθο συνέδριο της ΓΣΕΕ και η αναστολή εφαρμογής των Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου· ο πρώτος όρος απαντάται και ως θέμα διαλόγου: «αποκατάσταση δημοκρατικής νομιμότητας στο συνδικαλιστικό κίνημα», και ο δεύτερος (που ουσιαστικά είναι αμφισβήτηση της εισοδηματικής πολιτικής) απαντάται επίσης ως θέμα διαλόγου: «επανεξέταση της κυβερνητικής εισοδηματικής πολιτικής». Η σχετική αυτή διττότητα των όρων του ΚΚΕ προσδίδει σίγουρα μεγαλύτερη ελαστικότητα στη στάση του, μολονότι η ηγεσία του κόμματος γνωρίζει πως δεν μπορεί να υπερβεί κάποια όρια, επί ποινή να κατηγορηθεί για δεύτερη φορά, και με πολύ βαρύτερες συνέπειες από την πρώτη, ως ευνοϊκή προς «μωρατόριουμ». Κάτω από αυτή την οπτική θα πρέπει να ιδωθούν και τα όσα είπε ο κ. Φλωράκης μετά την εκδήλωση για το Κιλελέρ, καθώς και η άνεση χρόνου που θέλει να δείξει ότι έχει το ΚΚΕ με το να αναβάλει για αργότερα τη σύνταξη του κειμένου του ΠΓ του. Και στην τήρηση αυτών των ισορροπιών δεν παίζει μικρό ρόλο ο όρος που τίθεται για την αναστολή ισχύος των Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου: η απελευθέρωση των συλλογικών διαπραγματεύσεων θα σήμαινε για το ΚΚΕ έναρξη διαλόγου υπό την ελεύθερη εκτύλιξη των διεκδικητικών κινήσεων, στοιχείο που ικανοποιεί, ως όρος, τουλάχιστον τους «σκληρούς» του κομματικού του μηχανισμού, αλλά

και διασφαλίζει το ριζοσπαστικό προφίλ της ηγεσίας.

Στη διαφοροποίηση της στάσης του ΚΚΕ έναντι της πρώτης ανακοίνωσης του ΠΓ, συνέτειναν ορισμένοι παράγοντες, μεταξύ των οποίων θα πρέπει να αναφερθεί η συνάντηση Λαλιώτη - Ανδρουλάκη, η «συνέντευξη» του κ. Παπανδρέου κατά την επιστροφή του από τη Στοκχόλμη και τα γενικότερα παιχνίδια που παίζονται αυτή τη στιγμή στη διασταύρωση των σοβιετικών και των αμερικανών στην Μεσόγειο, που «κρίσιμο κρίκο της» αποτελεί η Ελλάδα.

Ηγετικό στέλεχος του ΚΚΕ εσ. εκτιμούσε, ότι, με την απόφαση της Ολομέλειας της ΚΕ του, το ΚΚΕ «υποβαθμίζει» τα ζητήματα, περιορίζοντάς τα σε εργατιστικά και οικονομιστικά πλαίσια, που δεν εξαντλούν ούτε όμως και χαρακτηρίζουν μια πολιτική της αριστεράς σήμερα. Ο ανανεωτικός πόλος της κομμουνιστικής αριστεράς προσδιορίζει τη στάση του απέναντι στην πρωτοβουλία ΠΑΣΟΚ με δύο κύριους άξονες: πρώτον, τη χρέωση του ΠΑΣΟΚ με τη σημερινή πολύπλευρη κρίση, που τη θεωρεί «καρπό συγκεκριμένων πολιτικών επιλογών» της κυβερνήσεως και, δεύτερον την απαίτηση να αλλάξει η γενικότερη πολιτική, και οι τρόποι άσκησής της που ακολουθεί το κυβερνών κόμμα. Και την αλλαγή αυτή η ηγεσία του ΚΚΕ εσ. την περιμένει μονομερώς εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ —ως ένα απαραίτητο δείγμα αποκατάστασης ενός άλλου πολιτικού κλίματος— και σε μια σειρά τομείς προβλημάτων, από τη σύσταση διακομματικής επιτροπής για την τηλεόραση μέχρι την καθιέρωση της απλής αναλογικής. Στη συνεδρίαση της ΚΕ του ΚΚΕ εσ. (Παρασκευή 21-3-1986), «δυσ-τρεις ήσαν εκείνοι που αρνήθηκαν παντελώς το διάλογο» και η όλη συζήτηση είχε σαν βασική αναφορά της την αντίληψη που διέπει το άρθρο του κ. Γιάνναρου στην «Αυγή» της Πέμπτης 20-3-1986. Η περιέργη δυστοκία που χαρακτηρίζει την τελική επεξεργασία της απάντησης εκ μέρους του ΕΓ του ΚΚΕ εσ. εάν δεν έχει σχέση με σκοπιμότητες γενικότερου βελινεκούς (επίσκεψη Σουλτζ, απάντηση ΠΑΣΟΚ στην ανακοίνωση του ΚΚΕ κτλ.), θα πρέπει να ερμηνευθεί με το δεδομένο ότι πολύ μεγάλη προσοχή δίνεται στην τεχνική της διατύπωσης κάποιων απόψεων και θέσεων: το ΚΚΕ εσ. έχει διαμορφώσει την αντίληψη ότι ο σχετικός μαξιμαλισμός και οι συνάδουσες πολιτικές προϋποθέσεις που θέτει προκειμένου να συζητήσει με το ΠΑΣΟΚ, θα πρέπει να αντιρροπηθούν από την ελαστικότητα με την οποία θα τίθενται αυτές οι προϋποθέσεις: «δεν μπορείς να προτάξεις όρους όταν αρχίζεις διάλογο, αλλά μπορείς να αναβαθμίσεις τα ζητήματα του διαλόγου, θέτοντάς τα με αρνητική μορφή», λένε κύκλοι της ηγεσίας του κόμματος· δηλαδή, δεν μπορείς να πεις ότι δεν αρχίζω διάλογο αν το ΠΑΣΟΚ δεν «δώσει» τιμίο συνέδριο στη ΓΣΕΕ, αλλά μπορείς να πεις: «πώς να συζητήσω όταν έχετε βάλει τον Αρκουδέα στη ΓΣΕΕ», ή «δεν μπορείτε να αναγορεύετε το δικομματικό θέατρο σε αρχή του πολιτικού παιχνιδιού».

Τις ώρες που γράφονταν τούτες οι γραμμές το ΠΑΣΟΚ δεν είχε δώσει επίσημη απάντηση στις απόψεις που διατύπωσε το ΚΚΕ και στις απόψεις ηγετών του ΚΚΕ εσ. Αυτό είναι ήδη ένα σημαντικό κενό στην πρωτοβουλία του Α. Παπανδρέου, αν λάβει κανείς υπόψη ότι τέτοιες «μάχες» δίνονται λεπτό προς λεπτό, αφού αυτό απαιτεί η συμβολική τους. Σε άλλες στήλες αυτού του τεύχους, που αφορούν τις αντιθέσεις στο εσωτερικό του ΠΑΣΟΚ, ίσως δίνεται, έμμεσα, μια εξήγηση γι' αυτή την «αργοπορία» του ηγετικού επιτελείου των κυβερνώντων. Διότι, αν δεν «φτάνει» αυτές οι εσωκομματικές αντιθέσεις για τη σχετική άπνοια και αδράνεια του ΠΑΣΟΚ μετά το «άλμα» της Χαλκίδας, τότε πράγματι βρισκόμαστε μπροστά σε άλμα στο κενό, ή σε μπαλόνι που έσκασε: η δύναμη της πρότασης θα είναι αντίστοιχη προς το θόρυβο που κάνει το σκάσιμο του μπαλονιού. Απλώς, μπορεί να τρέψει ορισμένους σε ασύνταχτη φυγή...

Η «πρόταση Παπανδρέου» τα λογοπαίγνια και η παραδοξολογία

Ένας λόγος παρά τη «δόξαν» και τη δόξα του σοσιαλισμού του Γιώργου Βέλτσου

Η «πρόταση συνεργασίας» που αναγγέλθηκε από τον Ανδρέα Παπανδρέου στη Χαλκίδα, η επιφυλακτικότητα της Αριστεράς, τα άρθρα των θεωρητικών της και γενικά ο θόρυβος, θέτουν για μια ακόμη φορά το πρόβλημα του κοινωνικού δεσμού ως «παίγνιο λόγων».

Αυτό στη γλώσσα της «μετα-μοντέρνας συνθήκης»¹ —όχι μόνο της επιστήμης αλλά και της πολιτικής— σημαίνει:

α. ότι αυτός που προτείνει —ο λογο-παίκτης ή ο πομπός του λόγου— κάνει κυριολεκτικά ένα «*χτύπημα*» με την πρότασή του. δίνοντας στο παιχνίδι του λόγου, τη σημασία της επίθεσης σε μια μάχη προτάσεων και αντιπροτάσεων με ελάχιστο πραγματικό αντίκτυπο·

β. ότι οι κανόνες που διέπουν το λόγο του, και οι όροι της πρότασής του, νομιμοποιούνται σε μια πρότερη, και εκτός λόγου ρητή ή άρρητη συμφωνία μεταξύ παικτών. (Έτσι, όταν ο κ. Παπανδρέου «προτείνει» και «χτυπά», γνωρίζει ότι μετά από ρητή ή άρρητη συμφωνία με τους «αποδέκτες» της πρότασής του, θα πάρει οπωσδήποτε απάντηση, γιατί αυτό σημαίνει και «πολιτική φαντασία» κατά τον κ. Μασσαβέτα)·

γ. ότι ο λόγος αυτού που προτείνει και που εισέρχεται έτσι σε ένα καθολικό λογοπαίγνιο, δεν αποζητά τελικά τον αντίλογο, δεν τελειούται δηλαδή από ένα διάλογο επιχειρημάτων και δεν επιδιώκει, όπως θα ήταν φυσικό, τη *συναίνεση* (consensus), απλούστατα γιατί στη «μετα-μοντέρνα συνθήκη» της πολιτικής πραγματικότητας την οποία ο κ. Παπανδρέου φαίνεται να «αναγνωρίζει», το περιφνημο *consensus* δεν είναι ο σκοπός αλλά μια *φάση* των πολιτικών λογοπαιγνίων.

Δεν θα πρέπει κάποτε να το δηλώσουμε; Το consensus είναι πλέον μια «αξία» *ύποπτη*, μια έννοια που όπως η «ορθολογικότητα», συνιστά από μόνο του δομή για την άσκηση ελέγχου και για τη νομιμοποίηση μιας άλλης μορφής (κοινοβουλευτικής;) κυριαρχίας. Σήμερα, γιατί κι αυτό πρέπει να ειπωθεί, η κυριαρχία δικαιω-νίζεται όχι απλώς *μέσω της συναινεσεως* αλλά ως *συναίνεση*. Και η συναίνεση, ενώ λογικά θα έπρεπε να οδηγεί σε συμμετοχή και αυτοπροσδιορισμό απολήγει σε ξένωση και ανελευθερία ιδιωτικής. μέσα σ' έναν τυπικά ελεύθερο «δημόσιο χώρο».

Η διαμάχη

Οι παρατηρήσεις αυτές που αφορούν όλες τις εναλλαγές της «*ρεφορμιστικής*» πολιτικής όποιο όνομα ή προσδιορισμό κι αν παίρνει στον υπαρκτό σοσιαλισμό και στις φιλελεύθερες Δημοκρατίες, οδηγούν στη διαμάχη δύο μεγάλων σύγχρονων κοινωνικών φιλοσόφων: του γάλλου J.F. Lyotard και του γερμανού Jürgen Habermas που παρουσιάζει συνοπτικά σε άρθρο του ο καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Βιρτζίνια των ΗΠΑ, Richard Rorty.

Υπάρχει για τον Habermas μια πιθανότητα συμμετοχής και επικοινωνίας που θα επιτρέψει στους πολίτες των σύγχρονων Δημοκρατιών να πουν επιτέλους «*εμείς*» και όχι «*αυτοί*». Κι η πιθανότητα, δεν είναι άλλη από την πραγμάτωση μιας «συναίνεσης καθολικής», ενός consensus δηλαδή με «παγκόσμιο» ισχύ που μόνον αυτό θα «ορθολογικοποιεί» την επικοινωνία, θα την καθάρει από τις υποκειμενικότητες, θα αντικειμενοποιεί και θα νομιμοποιεί εξασφαλίζοντας μια «κοινότητα επικοινωνίας» κι έναν «κοινωνικό, βιωμένο κόσμο».

«Το consensus», θα γράψει ο Habermas στο έργο του «*Λόγος*

και νομιμότητα», «είναι ο μόνος πιθανός ορίζοντας για την ανθρώπινη ζωή».

Είναι όμως;

Οι αντιρρήσεις

Με κινεί νο να θεωρηθώ ως «νεο-συντηρητικός» από όλους τους αισιόδοξους ρασιοναλιστές συναδέλφους μου των «μεγάλων θεωριών» όπως ο Ιστορικός υλισμός και η Κριτική θεωρία του υπερασπίζεται άλλωστε και ο J. Habermas, θα ήθελα να σημειώσω εδώ τις αντιρρήσεις μου στη θεωρία —και την αποτελεσματικότητα— του consensus, (συναίνεσης) από τη μεριά του «*παραλόγου*».

Δεν υπερβάλλω. Η θέση του J.F. Lyotard, τον «*παρα-λόγο*» (la paralogie) θέτει ως σκοπό των επιστημονικών και πολιτικών λόγων και όχι την *συναίνεση*. Και τούτο όχι μόνον γιατί οι λόγοι και τα παίγνια λόγων είναι εξ ορισμού ετερόμορφα, όχι μόνο γιατί η «*φύση*» τους είναι διαρκώς αμφίβολη και *παρά τον λόγο* δηλαδή «*ανελέπιστη*» και «*απροσδόκητη*» (βλ. και Λεξικό Δημητράκου) αλλά και διότι τέλος και σκοπός των *δια-λόγων* πολιτικών και επιστημονικών, είναι το «*παρά τον λόγον*».

Και στις δύο λοιπόν περιπτώσεις, τόσο δηλαδή στην *πολιτική* όσο και στην *επιστήμη*, αυτό που βρίσκεται παρά τον λόγο είναι το *συμφέρον*. Συμφέρον «*χειραφετικό*»², στην καλύτερη περίπτωση για όσους πιστεύουν ακόμη στη διαλεκτική, όπως ο J. Habermas· και *συμφέρον*, θα έλεγα *διαφορικό* που ζητά να διαφοροποιηθεί ο ιδιαίτερος εκείνος τύπος πολιτικού ή επιστημονα από όλες τις μεγάλες θεωρίες, τα μεγάλα «*λόγια*» τα κριτικά ή μετακριτικά «*αφηγήματα*» που αναζητούν το συνεχώς «*καλύτερο*» και «*πειστικότερο*» επιχείρημα· και που την ίδια στιγμή συντηρούν και νομιμοποιούν τη δική τους εξουσία, στο όνομα της *χειραφέτησης* ως του μόνου συμφέροντος του κριτικού τους λόγου.

Πρέπει να διαφοροποιηθούμε. Πρέπει να διαφοροποιηθούμε από τα τρέχοντα πολιτικά και θεωρητικά σχήματα τόσο τα εξουσιαστικά όσο και τα υποτιθέμενα αναρχικά. Πρέπει να διαφοροποιηθούμε όχι μόνο από τις *παραδοσιακές κοσμοαντιλήψεις* των μυθολόγων συμφεροντολόγων και των σύγχρονων θεολόγων που εισάγουν και σήμερα δογματική σκέψη και πράξη και που κυριαρχούν, αλλά και από τις κριτικές χειραφετικές θεωρίες που συνδέουν μια γενική επιστημολογία με μια φιλελεύθερη εντέλει πολιτική. Και η διαφοροποίηση αυτή δεν σημαίνει διόλου εγκατάλειψη της *θεωρίας* υπέρ μιας *ad hoc* προσδιορισμένης *άρνησης*. Δεν σημαίνει επιστροφή σε «*φιλοσοφίες του υποκειμένου*», ατομικού και συλλογικού. Σημαίνει αντίθετα —ή μάλλον διαφορετικά— *ενδιαφέρον* και *συμφέρον* για τον μικρό, αποσπασματικό, *ασεβή*, *ατελή*, *αναποφάσιστο λόγο*, που ανήκει στη μετα-μοντέρνα εποχή του «*τέλους της φιλοσοφίας*» αλλά και της πολιτικής με τις ναπολεόντιες φιλοδοξίες, το άσκοπο πάθος και την αναχρονιστική - μελοδραματική ρητορική.

Σημαίνει τέλος, κατασκευή —και όχι «*ανασκευή*» όπως θα ήθελε ο J. Habermas— μιας θεωρίας που θα αποδεικνύει με τα μέσα της γνώσης, την *αυτο-ακύρωση* της γνώσης.

Αυτήν την παραδοξολογία να ονομάζω *γενεαλογία*. Συνίσταται στο εξής:

α. συνδέει την *αλήθεια* με την *εξουσία*, εφόσον δεν υπάρχουν σήμερα σχέσεις εξουσίας νομιμοποιημένες και συναινετικές, που να αγνοούν τα αποτελέσματα της αλήθειας (έτσι η «πρόταση Παπανδρέου» αφήνει αδιάφορη τη γενεαλογία, ως προς τον βαθμό ειλικρίνειάς της)·

β. αδιαφορεί για την «ουσία» των πραγμάτων και τις «καλές προθέσεις» των διαπραγματευτών. (Η γενεαλογία συνθέτει ασυνέχειες μη - διαπραγματεύσιμες και συμβάντα καθημερινά. Όχι «διακηρύξεις» και «προγράμματα»). Αδιαφορεί ακόμα και για το «κατά μέτωπον» ή το «πλάι - πλάι» των ευέλικτων μοντέρνων πολιτικών, γιατί η γενεαλογία δεν είναι πολιτική και η πολιτική δεν είναι το παν·

γ. δεν δέχεται ότι το κράτος και οι θεσμοί είναι οι μόνοι «χώροι» της εξουσίας, αλλά αντιλαμβάνεται ως θεσμούς και όλους τους «μηχανισμούς», όλους τους «δρόμους» που κυκλοφορεί το σώμα ως κόμβος σχέσεων και της ελάχιστης εξουσίας. Το σώμα ισοπύδωνει και η πολιτική και η θεωρία της, τα «μέσα» και οι «τόποι» εξαπλώσεώς της: τα κόμματα, οι εφημερίδες, τα πανεπιστήμια, η τηλεόραση.

Τι άλλο μένει λοιπόν, να αντιτάξει κανείς ως *διαφορά* στην πολιτική και επιστημονική «*παρα-λογία*», παρά την ίδια τη δική του *παρα-δοξο-λογία* που τον καθορίζει γενεαλογικά, όχι πολιτικά και που προέρχεται από το αναπόφευκτο: *να λειτουργείς, να διαλογίζεσαι και να μιλάς υποχρεωτικά, μέσα στο παίγνιο των λόγων που αμφισβητείς και που αναγνωρίζεις τη λογική αλλά όχι και ιστορική υπεροχή τους.*

Λέω: *λογική* και όχι *ιστορική*, γιατί αν *λογικά* ο επιστημονικός και ο κατά τεκμήριο χειραφετικός πολιτικός λόγος της Αριστεράς, διαφέρουν στο επίπεδο της επιχειρηματολογίας και των κριτηρίων τους ως προς την διαταρακτική - διαφορική γενεαλογική *παρα-δοξο-λογία*, τούτο δεν σημαίνει ότι μπορούν να ισχύουν και *ιστορικά*. Χωρίς να υποστηρίξω ότι το *τυχαίο* ή το *παράδοξο* είναι «το θεμέλιο της ιστορίας» (Cournot), δεν μπορώ παρά να μην τους προσδίδω εξίσου σημαντική θέση με το *προβλεπόμενο* και το *ορθολογικά επιλεγμένο*, εφόσον δέχομαι στην ιστορία —και όχι στη λογική— τη συνάντηση δύο ανεξαρτήτων «σειρών»: του *συστήματος* ως δομής και του *συμβάντος*, ως σύμπτωσης.

Άλλωστε ως *ιστορική προοπτική*, δεν αναγνωρίζει και δεν παραδέχεται η Αριστερά, κι εκείνον τον *παράδοξο λόγο* που δεν θα διεκδικεί καμιά θεσμική θέση και καμιά κρατική ενίσχυση; Λόγο *κοινωνικό - κομμουνιστικό - γενεαλογικό* ή *λόγο της τέχνης*, ως αντι-επιστημονικό και αντι-πολιτικό ιδανικό αφήγημα;

Η πρόκληση

Ο J.F. Lyotard στο κείμενό του «*Τι είναι το μετα-μοντέρνο*;»³ που δημοσιεύθηκε συμπτωματικά και στα ελληνικά, μας προτείνει να «επινοούμε υπαινιγμούς του νοητού, που δεν μπορεί να απεικονιστεί».

Μήπως πρέπει να πω το ίδιο για έναν νέο πολιτικό λόγο. Μήπως πρέπει, τώρα, να επινοήσουμε υπαινιγμούς ενός πολιτικού λόγου που αντιλαμβάνεται πως η «πειθώ» και τα «επιχειρήματα» συνιστούν κι αυτά μορφή πνευματικής βίας και πως η συναίνεση

που αποσπάται κυριολεκτικά μετά από πειθώ, δεν είναι συμφωνία ελεύθερη αλλά εκβιασμένη; Αν ο κοινοτικός αφηγηματικός λόγος της προφορικής μιλημένης γλώσσας και μαζί του ο ανιδιοτελής λόγος της τέχνης διαφέρουν από τον πολιτικό και επιστημονικό λόγο είναι γιατί εισάγονται με την παραδοξολογία και τον υπαινιγμό. Όχι με την επιχειρηματολογία. Εισάγονται με μια τομή, μια σφήνα παρεμβατική ανάμεσα σε ασύμβατες «νησίδες λόγου» και όχι με μια διαλογική διαπραγμάτευση. Άλλωστε και ο κοινοτικός λόγος και ο λόγος της τέχνης είναι σε κάθε περίπτωση ασύμμετρα είδη λόγου. Και «τα είδη λόγου, τα μαθαίνουμε με φράσεις και όχι με κανόνες», με μια αμήχανη σωματική προσχώρηση που δεν πιστεύει πια στην αντιπροσώπευση και συνεπώς στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία, την πολιτική της ρητορικής της και τη θεωρία του σημειομένου της. Μήπως κι αυτό ακόμη το σημαντικό της λέξης «ελευθερία» ή «συμμετοχή» ή «αλλαγή» δεν το προσδιορίζει πάντα μια κυρίαρχη πολιτική τάξη; Μήπως ο Nietzsche, έσχατος ερμηνέας αυτού που δεν υπάρχει για να ερμηνευθεί —του θεού ή του ανθρώπου— δεν ειδοποιεί πως τις λέξεις ανακαλύπτουν πάντα οι κυρίαρχοι των καταστάσεων και των λογοπαϊγνίων;

Οι παρατηρήσεις μου εδώ, έχουν, όπως αντιλαμβάνεται ο αναγνώστης, *ερμηνευτικό* αποκλειστικά χαρακτήρα. Η αμφισβήτησή μου τόσο της *πολιτικής* με ορθολογική ως προς τους σκοπούς της δραστηριότητα όσο και της *θεωρίας* που θεωρεί ως αντικειμενική την προσφυγή στον ορθολογισμό, με υποχρεώνει να θέσω εδώ το εναρκτήριο ερώτημα της διαμάχης του *μοντερνισμού* με τον *μετα-μοντερνισμό* όπως το διατυπώνει ο J.F. Lyotard:

— «μπορούμε σήμερα να συνεχίσουμε να οργανώνουμε το πλήθος των γεγονότων που προέρχονται από τη *φύση* και την *κοινωνία*, υπάγοντάς τα στην ιδέα μιας παγκόσμιας ιστορίας της ανθρωπότητας;».

Μπορούμε δηλαδή, να τοποθετηθούμε μέσα στον μεγάλο «λόγο» οποιασδήποτε κριτικής ή μετακριτικής θεωρίας, από τον *Διαφωτισμό* έως τον *Μαρξισμό* και την *Κριτική θεωρία*;

Την απάντηση στο ερώτημα αυτό θέτω ως *πρόκληση* για την ελληνική Αριστερά και τη θεωρία της που δεν περιορίζεται στο να την εφησυχάζει ή να την εκθέτει —με τι αδιέξοδο τρόπο— στα λογοπαίγνια του κ. Α. Παπανδρέου.

1. Βλ. το έργο του J. F. Lyotard, «*Η μετα-μοντέρνα συνθήκη*» εκδ. Minuit, σελ. 24 κ. επ.
2. Βλ. για συντομία το εναρκτήριο μάθημα του J. Habermas στο Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης τον Ιούνιο του 1965 δημοσιευμένο και στα ελληνικά. (περ. «Δευκαλίων» τευχ. 4).
3. J.F. Lyotard, «*Τι είναι το μετα-μοντέρνο*», περ. «Θέματα χώρου + τεχνών» Τευχ. 16, 1985, σ. 38.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗ

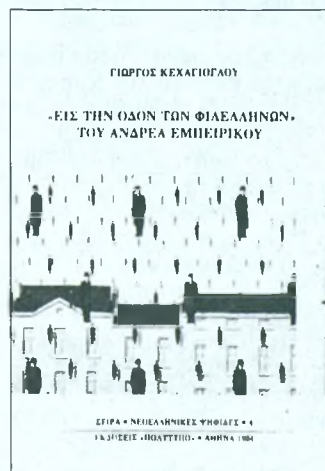
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΤΟ ΠΕΡΙΦΗΜΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΟΥ
ΡΟΛΦ ΧΟΧΟΥΤ

ΕΝΑΣ ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΒΑΣΙΣΤΗΚΕ Η ΟΜΟΝΥΜΗ ΤΑΙΝΙΑ
ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΪ ΡΑΪΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗ

Βασ. Ηρακλείου 26, Θεσσαλονίκη, τηλ. 236556

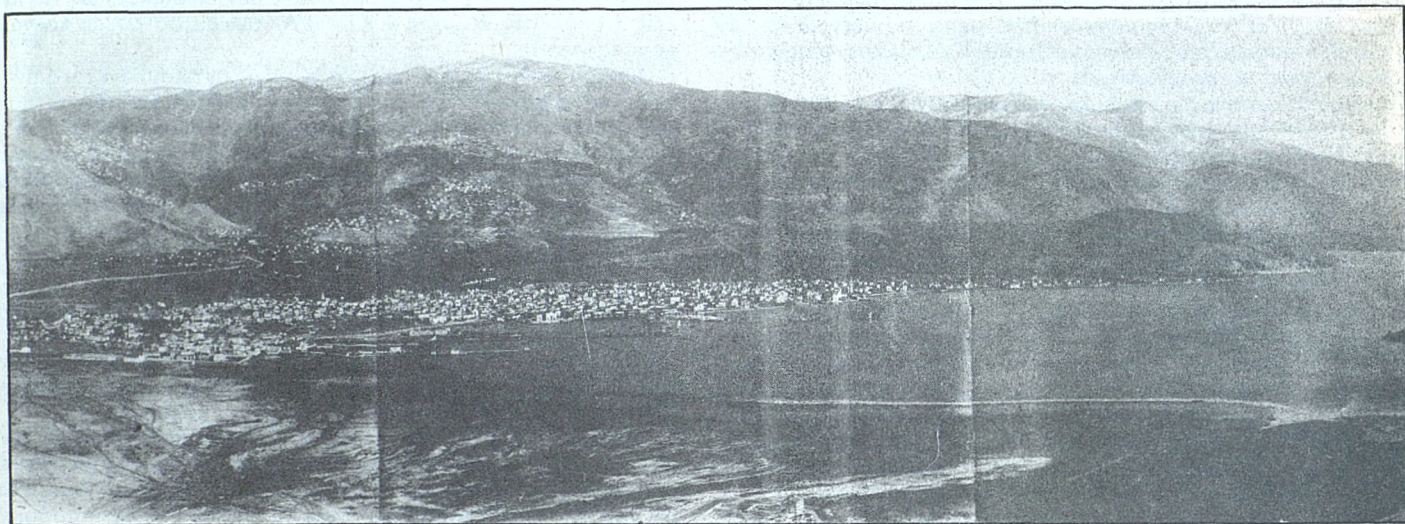
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΨΗΦΙΔΕΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ
ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ»
ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΡΙΚΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. Κοτζιά και Σία,
Τσιμισκή 78

Σ' αυτό το τεύχος του ANTI, όπως είχαμε προαναγγείλει στο τχ. 309, συνεχίζουμε την έρευνα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση: παρουσιάζουμε την πόλη του Βόλου από τη σκοπιά της αντίληψης και των δραστηριοτήτων της δημοτικής της αρχής. Κύριο μέλημά μας παραμένει να αποτελέσουν οι έρευνες αυτές βήμα για τον εμπλουτισμό του προβληματισμού σχετικά με τις δυνατότητες για την ανάπτυξη της δραστηριότητας της ΤΑ στη σημερινή συγκυρία. Υπάρχουν βέβαια και οι επικείμενες δημοτικές εκλογές που απ' ό,τι φαίνεται διαμορφώνουν τελικά το πλαίσιο και των αντίστοιχων συζητήσεων για την ΤΑ. Μηνύματα όμως για τις επιπτώσεις της μέχρι τώρα λειτουργίας της και το μετασχηματισμό αυτού του θεσμού υπάρχουν. Ας ελπίσουμε ότι πριν τις εκλογές αλλά και μετά θα βρεθούν τρόποι να συζητηθούν αυτά τα μηνύματα και οι σποραδικές αντιλήψεις, για τη δημιουργία προϋποθέσεων για νέου είδους σχέσεις με τους κατοίκους των πόλεων, που υπάρχουν σε πολλούς χώρους. Την έρευνα επιμελήθηκε η Ράνια Κλουτσινιώτη.

Μνήμη και εικόνα της σύγχρονης πόλης

της Ράνιας Κλουτσινιώτη

Το άρωμα από τα άνθη σπάνιου φυτού, ας πούμε από τα άνθη μιας μανολίας και η αίσθηση ζαλάδας, που συνοδεύουν πλούσιες γεύσεις από μεσημεριάτικη επίσκεψη σε τσιπουράδικο, ανακαλούν στη μνήμη το Βόλο, την πόλη με τη μεγάλη βιομηχανική και εμπορική παράδοση. Την πόλη που διατηρεί φανερά τα σημάδια της συνεχούς παρουσίας της, από τη Νεολιθική Εποχή έως σήμερα, μα που αντλεί τη σύγχρονη εικόνα της από τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, όπως άρχισαν να διαμορφώνονται στην περιοχή ήδη από τα μέσα του 18ου αιώνα.

Τότε ακόμη μόνον τουρκικός πληθυσμός κατοικούσε στην περιοχή της σημερινής πόλης, στον μαχαλά του Κάστρου, στη θέση της αρχαίας Ιωλκού, στη σημερινή συνοικία των Παλιών. Οι χριστιανοί διέμεναν στον Άνω Βόλο και εμπορεύονταν στο βδομαδιάτικο πανηγύρι έξω από το Κάστρο και στο λιμάνι δίπλα του, απ' όπου εξαγόταν τα προϊόντα των κοντινών ηλιοπορίτιων χωριών και της γεωργικής παραγωγής της Θεσσαλίας. Η βιοτεχνική παραγωγή του Πηλίου, που στα τέλη του 18ου αιώνα βρισκόταν στη μέγιστη οικονομική ακμή της, άρχισε να παρακμάζει στις αρχές του 19ου αι. εξαιτίας του συναγωνισμού με την αναπτυσσόμενη στην Ευρώπη βιομηχανία. Οι κάτοικοι του στρέφονται αναγκαστικά στη γεωργία και πλέον από την έλλειψη τοπικών βιοτεχνικών προϊόντων, δημιουργούνται συνθήκες για διεύρυνση της εσωτερικής αγοράς. Ο συνδυασμός των δύο αυτών παραγόντων με τη δημιουργία του πρώτου ελληνικού κράτους το 1830 συντελεί στην ανάπτυξη του λιμανιού του Βόλου, που γίνεται εις βάρος των λιμανιών του Ανατολικού Πηλίου του Τρίκερι, των έως τότε κύριων εξαγωγικών λιμανιών των προϊόντων του Πηλίου. Ουσιαστικά η πόλη άρχισε

να κατοικείται μετά το 1856, όταν άρθηκαν οι σχετικές απαγορεύσεις του σουλτάνου, τις οποίες προκαλούσαν οι τοπικές Τουρκικές Αρχές και οι 150 οικογένειες Τούρκων, που έμεναν στο Κάστρο. Μαρτυρίες του 1874 περιγράφουν ότι έξω και στα ανατολικά του Κάστρου στην οργανωμένη με σχολεία και εκκλησία συνοικία Νέα Μαγαζιά, έμεναν 1000 οικογένειες, που αποτελούνταν κυρίως από πηλιορείτες αλλά και κατοίκους άλλων Θεσσαλικών περιοχών. Με την προσάρτησή της στο ελληνικό κράτος, στις 2 Νοεμβρίου 1881, έγινε πόλος της οικονομικής ζωής της Θεσσαλίας, απ' όπου ελέγχονταν όχι μόνον η εμπορία των προϊόντων και η εισαγωγή καταναλωτικών ειδών, αλλά και σε σημαντικό βαθμό, τα μέσα παραγωγής και η μεταποίηση των προϊόντων.

Η πόλη ακμάζει. Βολιώτες έμποροι και επιχειρηματίες αγόρασαν τη γη από τους τούρκους τσιφλικάδες και αποχώρησαν. Με τους σιδηροδρόμους Θεσσαλίας το 1884, ο Βόλος συνδέεται με τα παραγωγικά κέντρα του εσωτερικού, τη Λάρισα και την Καλαμπάκα. Όσο η κίνηση του λιμανιού αυξάνεται, τόσο εκσυγχρονίζονται τα έργα υποδομής και οι εγκαταστάσεις του. Αγροτικός πληθυσμός από το Πήλιο και τη Θεσσαλική ενδοχώρα καταφθάνει εδώ, δημιουργώντας έτσι πληθώρα φτηνών εργατικών χεριών. Στις αρχές του 20ου αιώνα ο Βόλος είναι ένας από τους πλέον αναπτυσσόμενους βιομηχανικούς πόλους της Ελλάδας, με εξειδίκευση στην καπνοβιομηχανία, τα μηχανουργεία και τα υφαντήρια. Πλούσιοι ομογενείς, που κατάνοταν από την περιοχή και είχαν εγκατασταθεί στην Αίγυπτο, επανέρχονται επενδύοντας χρήματα σε επιχειρήσεις στον Βόλο. Η ανερχόμενη αστική τάξη κατασκευάζει επιβλητικά

δημόσια κτίρια, το Μουσείο, το Δημοτικό Νοσοκομείο, την Εμπορική Σχολή, κ.ά., καθώς και μεγάλα αρχοντικά, όλα σε νεοκλασικό ρυθμό, ταυτιζόμενη με τα ιδεολογικά πρότυπα του ελληνικού κράτους. Η έντονη δραστηριότητα της οξύνει τις αντιθέσεις και ωθεί αφ' ενός στην ίδρυση του πρώτου εργατικού κέντρου της χώρας, το 1908 και αφ' ετέρου σε πολιτιστική ανθιση και αντιπαραθέσεις, που ως ακραία έκφρασή τους μπορεί να θεωρηθεί η εκπαιδευτική προσπάθεια του Δελμούζου και των δημοτικιστών.

Με τη μικρασιατική καταστροφή, ενώ περιορίστηκε σημαντικά η ελληνική εμπορική δραστηριότητα και ο ρόλος του Βόλου ως διαμετακομιστικού κέντρου συρρικνώθηκε, η εγκατάσταση στην περιοχή 12.000 προσφύγων δημιούργησε προϋποθέσεις για νέα ανθιση της βιομηχανικής παραγωγής και για περαιτέρω ανάπτυξη του τραπεζικού κεφαλαίου. Τότε ιδρύθηκαν το εργοστάσιο τσιμέντων, η πλινθοκεραμοποιία, εργοστάσια ειδών διατροφής, υφαντουργικές βιομηχανίες και δύο νέες τράπεζες, που προστέθηκαν στα ήδη υπάρχοντα υποκαταστήματα των μεγάλων τραπεζών. Όμως, με την παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 η εμπορική και η βιομηχανική δραστηριότητα της πόλης τραντάζονται. Κατά τα στοιχεία της απογραφής του 1937, από τους 5.500 απασχολούμενους στη βιομηχανία, το συντριπτικό ποσοστό εργάζεται σε έξι μεγάλα καταστήματα σιδηροβιομηχανίας, υφαντουργίας, καπνοβιομηχανίας και τσιμεντοποιίας, που η παραγωγή τους κυκλοφορεί σε ολόκληρη την ελληνική αγορά. Δημιουργήθηκαν μ' αυτόν τον τρόπο οι συνθήκες για εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού, η οποία και αποτέλεσε συγκριτικό πλεονέκτημα για την περαιτέρω ανάπτυξη των ιδίων κλάδων και που διαμέσου της σε ένα βαθμό κατορθώθηκε να ξεπεραστεί η σοβαρότατη καμπή του 1953, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Σήμερα ο Βόλος είναι πολεοδομικό συγκρότημα, που συνάποτελείται από δύο δήμους —του Βόλου και της Ν. Ιωνίας (έγινε Δήμος το 1947) —και έξι κοινότητες— του Αγίου Ονούφριου, της Αγριάς, της Άλλης Μεριάς, της Ανακασιάς, του Άνω Βόλου και του Διμηνίου, που κατά τα στοιχεία της απογραφής του 1981 είχαν συνολικό πληθυσμό 107.407 κατοίκους, εκ των οποίων οι 71.378 κατοικούσαν στη διοικητική περιοχή του Δήμου Βόλου. Ο πληθυσμός του, που ήδη από το 1951 ήταν 74.139 κάτοικοι, αυξάνεται συνεχώς ακόμη και κατά την κρίσιμη δεκαετία 1961-1971, όπου μειώθηκε όχι μόνον ο πληθυσμός του Νομού Μαγνησίας, αλλά και αυτός ολόκληρης της Θεσσαλίας. Η συρρίκνωση της οικονομικής και κοινωνικής του εμβέλειας, που υπήρξε κοινός τόπος για όλα τα αστικά κέντρα της χώρας και συνέπεια του ισχυρού συγκεντρωτισμού της Αθήνας, φάνηκε ότι αρχίζει να ξεπερνιέται από τα μέσα της δεκαετίας 1971-1981, όπου όχι μόνο αυξάνεται ο πληθυσμός του με μεγαλύτερο από το συνήθη μέσο δείκτη, αλλά και συρρέουν άτομα νέα στην ηλικία, που έρχονται να εργασθούν και να εγκατασταθούν εδώ. Την ίδια περίπου περίοδο, 1973-1978, δημιουργήθηκαν 1.500 νέες θέσεις απασχόλησης στη βιομηχανία, που όμως οφείλονται κατά μεγάλο μέρος στην επέκταση των εγκαταστάσεων της βιομηχανίας τσιμέντων ΑΓΕΤ, μιας μονάδας που, εξαιτίας της θέσης της μέσα στην πόλη, δημιουργεί σοβαρά προβλήματα περιβάλλοντος. Ο δείκτης απασχόλησης στη βιομηχανία και στη βιοτεχνία είναι από τους υψηλότερους που παρατηρούνται σε ολόκληρη τη χώρα. Από τις περίπου 33.000 θέσεις απασχόλησης, που διέθετε το πολεοδομικό συγκρότημα το 1981 στο σύνολο των τομέων οικονομικών δραστηριοτήτων, τις 9.500 καλύπτουν μονάδες που απασχολούν πάνω από 10 άτομα και τις 4.000 μικρότερες βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες.

Οι ιδιαίτερες συνθήκες, που επέτρεψαν την εξειδίκευση του Βιομηχανικού Κέντρου Βόλου στους μηχανολογικούς κλάδους —επεξεργασία μετάλλου, μηχανοποιία, κατασκευή μεταφορικών μέσων, ναυπηγική, κατασκευή γεωργικών μηχανών, μηχανολογικά και ηλεκτρικά είδη, κ.ά. και στους κλάδους παραγωγής προϊόντων από ελαστικά και χημικά, εξακολουθούν να υφίστανται, ενώ αναπτύσσονται σημαντικά και οι κλάδοι που παράγουν καταναλωτικά είδη. Η βιομηχανική περιοχή που ίδρυσε η ΕΤΒΑ έχει προ πολλού κορεσθεί και ήδη έχουν προχωρήσει οι διαδικασίες για τη δημιουργία νέας, στην περιο-

χη του Βελεστίνου. Συγχρονως η λειτουργία της γραμμής Βόλου - Συρίας με τη διαμετακόμιση φορτηγών, που έδωσε σημαντική ώθηση στην κίνηση του λιμανιού, μαζί με τη μεγάλη αύξηση της κίνησης εισαγωγών - εξαγωγών εμπορευματικού φορτίου παρουσιάζουν από το 1979 σοβαρή κάμψη, που οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στην ενδοαραβική διένεξη. Στο μεταξύ μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε εξέλιξη, που η ανάπτυξη της οφείλεται κυρίως στο μοναδικό φυσικό περιβάλλον και την οικιστική πολιτιστική κληρονομιά και παράδοση της περιοχής. Στην περιοχή του Βόλου και του Πηλίου διακινούνται περί τους 700.000 επισκέπτες το χρόνο, οι οποίοι διαμένουν στις 2200 ξενοδοχειακές κλίνες που διαθέτει ο Βόλος και στις 2700 το Πήλιο.

Υπόγειες ή εμφανείς αντιθέσεις και συγκρούσεις εξακολουθούν να υπάρχουν ανάμεσα στους εργαζόμενους και στους φορείς της οικονομικής δραστηριότητας και των ισχυρών συμφερόντων, που όμως έχουν προ πολλού αποπροσωποποιηθεί. Με τη μεταπολεμική κρίση και τη συγκέντρωση της οικονομικής εξουσίας στην Αθήνα, το τοπικό κεφάλαιο πέρασε στα χέρια εθνικών ή πολυεθνικών επιχειρήσεων και εταιρειών. Οι τραπεζίτες και οι βιομήχανοι δεν είναι πια Βολιώτες, όπως άλλωστε και οι κάτοικοι, που δεν είναι πλέον μόνον Βολιώτες και ούτε πλέον κατά κύριο λόγο βιομηχανικοί εργάτες. Στη σύνθεση του ενεργού πληθυσμού της πόλης «οι εργαζόμενοι δι' ιδίον λογαριασμόν» και «τα συμβοηθούντα και μη αμοιβόμενα μέλη», κατά τους όρους της στατιστικής υπηρεσίας, κατέχουν σημαντικό ποσοστό, δίχως να θέτουν βέβαια σε αμφισβήτηση την ποσοστιαία υπεροχή των εχόντων «πάσης φύσεως εξαρτημένη σχέση εργασίας». Ο σταδιακός μετασχηματισμός του πληθυσμού της —περισσότερο από τη διόγκωση, που δεν υπήρξε και ραγδαία, η μετεγκατάσταση της προπολεμικής άρχουσας τάξης στην Αθήνα και οι σεισμοί του 1955 —μετά τους οποίους ανοικοδομήθηκε το 80% των κατοικιών—, συντέλεσαν κατά κύριο λόγο στην καταστροφή του μεγαλύτερου μέρους από τα ιδιωτικά νεοκλασικά κτίριά της, που βρίσκονταν στις κεντρικές συνοικίες της πόλης και στην αντικατάστασή τους από πολυκατοικίες. Τώρα η πόλη προσπαθεί να συνδεθεί με την παράδοση της, αγκιστρωμένη σε όσα λιγοστά δημόσια και ιδιωτικά κτίρια, καπναποθήκες και εγκαταλειμμένες βιομηχανίες έχουν απομείνει εγκλωβισμένα στο σύγχρονο, και όχι μόνον αρχιτεκτονικό, ρυθμό της.

Ωστόσο, ένα φάντασμα που έχει δύο όψεις πλανάται πάνω της. Από τη μια η οικονομική στασιμότητα και η παθητική στάση της κοινωνίας της, και από την άλλη η ελπίδα για αναιρέσή τους. Η παρουσία του δεν είναι τόσο έντονη τα μελαγχολικά και κρύα πραινά, που ξεδιπλώνεται αντίκρυ στο διαβάτη η μοναδική σε ομορφιά μεγάλη παραλία της. Μα ούτε και είναι ορατό τις καλοκαιρινές βραδιές, που δίπλα στη θάλασσα αμέτρητα «τραπεζάκια έξω» γεμίζουν ασφυκτικά από βουερό και φαινομενικά ανέμελο πλήθος. Πίσω από τη βιτρίνα, στο εσωτερικό του Βόλου και πέρα στη Νέα Ιωνία, τόσο στις εκδηλώσεις της πλατείας Δημαρχείου, στις συναντήσεις των φορέων και στα Δημοτικά Συμβούλια, όσο και στην πλατεία Ελευθερίας, στην Ιάσωνος, στις καφετέριες, στα μπαρ, στα τσιπουράδικα, στα διαμερίσματα και στους ευδαίμονες της κήπους, οι άνθρωποι διακατέχονται από κοινά αισθήματα αδιεξόδου. Όλοι μιλούν για ανεργία, για το Πανεπιστήμιο, για την παράδοση, για τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία, για την τεχνολογία, τον τουρισμό, το εμπόριο, και το λιμάνι. Για τις δυνατότητες και τις προοπτικές. Για έλλειψη επικοινωνίας. Για την κρίση.

«Όμως το βέβαιο είναι πως αν ζητήσεις, από οποιονδήποτε κάτοικο της Ζηνοβίας να σου περιγράψει πως φαντάζεται την ευτυχία στη ζωή, αυτός πάντα θα οραματίζεται μια πόλη σαν τη Ζηνοβία, με τους πασσάλους της και τις κρεμαστές της σκάλες, μια Ζηνοβία ίσως εντελώς διαφορετική, γεμάτη από λάβαρα και κορδέλες ν' ανεμίζουν, αλλά που πάντα αναπαράγεται από συνδυασμό των στοιχείων εκείνου του πρώτου μοντέλου».*

* *Ιταλο Καλβίνο - Οι Αόρατες πόλεις «οι λεπτόπλοκες πόλεις 2η, έκδ. «Οδυσσέας», μετάφραση Ε.Γ. Ασλανίδη και Σάσας Καπογιαννοπούλου.*

Ο Δήμος δεν είναι διαχειριστική- διοικητική υπηρεσία, είναι μια δυναμική μονάδα κοινοτικής ζωής

Το «ΑΝΤΙ» συζητά με το Δήμαρχο Βόλου

ΑΝΤΙ: Τα επτά τελευταία χρόνια που είσαστε Δήμαρχος ακούμε πως έχετε αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες, τόσο ως προς την κατεύθυνση της οργάνωσης και της λειτουργίας του Δήμου σας, όσο και ως προς την πλαισίωσή του από όργανα και επιτροπές, που καθιστούν τη δράση του πιο αποτελεσματική. Μπορείται να μας αναφέρετε συνοπτικά τη σημερινή οργάνωση και στελέχωσή του;

Μ. Κουντούρης: Πριν δύο σχεδόν τετραετίες ο Δήμος ξεκίνησε με τις «κλασικές» δραστηριότητες, το Ληξιαρχείο, το Δημοτολόγιο, το Νεκροταφείο, την Καθαριότητα, τα Σφαγεία, τη Φρουταγορά και με ιδιαίτερα περιορισμένο αριθμό υπαλλήλων, στη συντριπτική τους πλειοψηφία διοικητικούς. Σήμερα, η διοικητική και διαχειριστική υπηρεσία έχουν περιοριστή στο ελάχιστο δυνατό, και αντίθετα έχουν δημιουργηθεί δυναμικές υπηρεσίες με μεγάλο προσωπικό και αποδοτικότητα. Εκτός από αυτές, δημιουργήσαμε τα τελευταία χρόνια ένα πλήρες θεσμικό πλέγμα οργάνων, με μορφή Νομικών Προσώπων Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου, όπως τη Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης - Αποχέτευσης Μείζονος Περιοχής Βόλου, τον Καλλιτεχνικό Οργανισμό, το Δημοτικό Κέντρο Ερευνών - Μελετών Βόλου, τον Αθλητικό Οργανισμό, τη Φιλαρμονική, τον Οργανισμό Κέντρου Παιδιού, και το Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων.

Πέρα από τα Νομικά Πρόσωπα πλαισιωνόμαστε από επιτροπές, που συγκεντρώνουν άτυπα την εθελοντική προσφορά πολιτών για την οργάνωση εκδηλώσεων και την πραγματοποίηση συγκεκριμένου κοινωφελούς έργου,

όπως την Επιτροπή της Βαλκανικής Έκθεσης Χειροτεχνίας, που οργανώνει για πέμπτη φορά φέτος την έκθεση, την Επιτροπή Οργάνωσης του Καρναβαλιού, που λειτουργεί για τρίτη χρονιά, την Επιτροπή Οργάνωσης του Ελεύθερου Πανεπιστημίου, που λειτουργεί για πέμπτη περίοδο, την Επιτροπή Περιβάλλοντος και την Επιτροπή Αυτοδιαχείρισης του «Στεκιού των Νέων».

ΕΡ.: Μέσα από αυτά τα όργανα, τις υπηρεσίες και τις επιτροπές έχετε προχωρήσει και προωθείτε παρεμβάσεις κάθε είδους και παράγετε συγκεκριμένο έργο. Προφανώς η δράση σας δεν μπορεί παρά να απορρέει από κάποια συνεκτική αντίληψη, που έχετε σχηματίσει ατομικά εσείς προσωπικά ή και συλλογικά ως δημοτικό συμβούλιο, για το ρόλο που ένας Δήμος μπορεί να διαδραματίσει στη διαμόρφωση της πόλης και της ελληνικής κοινωνίας.

ΑΠ.: Στην παρούσα συγκυρία γίνεται όλο και περισσότερο αισθητή η ανάγκη ενός σύγχρονου και ακριβέστερου προσδιορισμού της διοικητικής μονάδας που ονομάζουμε «Δήμο», όχι μόνο για λόγους απαραίτητης αναπροσαρμογής της διοίκησης γενικά, αλλά και για λόγους και επιλογές κατεύθυνσης. Όπως είναι γνωστό η μονάδα «αγροτική κοινότητα» αποτελούν μαζί με τον «αστικό Δήμο» τις δύο βασικές ενότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ανάμεσα στα μικρά και τα πολύ μεγάλα πληθυσμιακά μεγέθη, που δημιουργούν προβλήματα διαφορετικής υφής και που πιθανώς να απαιτούν άλλου είδους αντιμετώπιση, υπάρχει μια μέση πραγματικότητα που παρουσιάζει πολλές δυνατότητες εξέλιξης και προσαρμογής στις σημερινές α-

νάγκες με τις σημερινές επιλογές. Υπάρχει το μέσο μέγεθος, του Δήμου των 50-150.000 κατοίκων, ένα είδος «μητροπολιτικού» Δήμου, ο Δήμος - πρωτεύουσα νομού. Οι 50, από τους 75 μεγάλους Δήμους της χώρας, είναι πρωτεύουσες νομών, που στην πλειοψηφία τα μεγέθη τους ταυτίζονται περίπου με τα μεγέθη των Δήμων των συμπρωτεύουσών και που αποτελούν εκ των πραγμάτων μια ενισχυμένη πληθυσμιακά πραγματικότητα που αν ήταν και διοικητικά ενισχυμένη θα μπορούσε να παίξει ένα ρόλο καθοριστικό στη μελλοντική ανάπτυξη της χώρας. Γιατί οι δυνατότητες που έχουν και η υποδομή που διαθέτουν εκ των πραγμάτων, μπορεί με μια μικρή ενίσχυση να τους κάνει Δήμους - πιλότους που να βοηθήσουν σε μια πιο ισόρροπη ανάπτυξη όλων των Δήμων της χώρας. Δίχως φυσικά η ενίσχυση αυτή να εξελιχθεί σε νέα ενδιάμεση διοικητική βαθμίδα και ούτε να γίνει υποχρεωτικός γενικός θεσμός για όλους δήμους δεν την αντέχουν. Από μια τέτοια εμπειρία θα μπορούσαν να προκύψουν και πειραματικές προτάσεις και υποδείξεις πολυτίμες για τους άλλους Δήμους και γενικότερα για ολόκληρη την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας.

Αν εξεταστούν, περιληπτικά βεβαίως, οι ιδιομορφίες και οι αρετές του Δήμου - Πρωτεύουσας Νομού, θα διαπιστώσουμε τρία σημαντικά στοιχεία.

Πρώτον το ότι συγκεντρώνει ένα μεγάλο σχετικά πληθυσμό σε ενιαίο εδαφικό χώρο, καθώς και βασικές λειτουργίες παραγωγής και υπηρεσιών, διαφοροποιημένων ποιοτικά και ποσοτικά, που του επιτρέπουν να αναπτύσσει λειτουργίες και δραστηριότητες με σημαντικά μειωμένο το διοικητικό κόστος και γενικά το κόστος των παρεχομένων υπηρεσιών, ενώ ταυτόχρονα μεγιστοποιείται το κοινωνικό όφελος από την ποιότητα και τον πολλαπλασιασμό των υπηρεσιών.

Δεύτερον, το ότι αποτελεί μια σύνθετη μονάδα, με χαρακτηριστικά από τη μια ανάλογα μ' εκείνα της «Κοινότητας» δηλαδή ενιαίο έδαφος, συμπαγή πληθυσμό με σχετικά κοι-

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Το «ΑΝΤΙ» συζητάει
με το Βολιώτη λογοτέχνη
Γιάννη Μουγογιάννη

ΑΝΤΙ: Λέγονται πολλά για την πολιτιστική παράδοση του Βόλου. Μήπως θα μπορούσατε, πολύ συνοπτικά, να δώσετε μian εικόνα αυτής της κίνησης όπως διαμορφώθηκε απ' όταν η πόλη άρχισε να εξελίσσεται σε αστικό κέντρο του Θεσσαλικού χώρου;

Μουγογιάννης: Η πρώτη ιστορία της πολιτιστικής κίνησης της πόλης μπορεί να φανερωθεί μόνο και μόνο από την αναφορά στα πε-

ριοδικά έντυπα που έβγαιναν εκείνον τον καιρό. Πρωτοπόρα μορφή του περιοδικού Τύπου στον τόπο στάθηκε ο Ζωσιμάς Εσφιγμένιτης, από το 1886 έως το 1901. Το Ημερολόγιο «Η Φήμη», και το μακρόχρονο περιοδικό «Προμηθεύς», συγκέντρωναν πέρα από την αρθρογραφία του ίδιου, και μια πληθώρα συνεργατών, ακριβώς στην περίοδο όπου η κοινωνία μετασχηματιζόταν, έστω με ανολικήρωτη μορφή, σε προοδευτική αστική.

Η δημιουργία του πρώτου Εργατικού Κέντρου στο Βόλο, το 1908 και η μεγάλη εκπαιδευτική προσπάθεια - τομή, που επιχειρήθηκε από τον Αλέξανδρο Δελμούζο στο «Παρθενάγειο του Βόλου» υπήρξαν αφετηρίες μιας πολιτιστικής ανέλιξης, που είχε σημαντικές επιδράσεις στην κατοπινή εξέλιξη. Το 1918 κυκλοφορεί σε αρκετά τεύχη το περιοδικό «Αχιλλής» και το 1922 το περιοδικό «Φάρος» σε 8 τεύχη, που διανέμονταν και στα περίπτερα της Αθήνας από τον, φοιτητή τότε, γιατρό Κώστα Στριμμένο. Το 1923 ιδρύθηκε ο «Σύλλογος Φιλοτέχνων Βόλου», που το 1926 εξέδωσε το περιοδικό «Φιλότεχνος» με διευ-

θυντή τον Αρ. Βεκιαρέλλη. Η λιγόχρονη διάρκειά του —εννιά τεύχη— δεν αναιρεί τη σπουδαιότητά του. Οι συνεργάτες του ήταν επώνυμοι και καθηγμεμένοι συγγραφείς και ο προβληματισμός του σύγχρονου. Ακόμα ο ίδιος σύλλογος ίδρυσε και τη Σχολή Ζωγραφικής, της οποίας το έργο υπήρξε αποφασιστικό στον τομέα της αξιοποίησης καλλιτεχνικών ταλέντων.

Οι «Φίλοι των Γραμμάτων» δραστηριοποιήθηκαν με σωματειακή μορφή, μέσα στη Μεταξική δικτατορία κι έδωσαν μια λεύτερη πνοή, στην ασφυκτική νύχτα του φασισμού. Η «Φιλολογική σελίδα» της εφημερίδας «Η Θεσσαλία» που τη διέθυνε ο Τάκης Οικονομάκης, αποτέλεσε το μόνιμο βήμα έκφρασης αυτής της ομάδας, που κύρια την εξέφραζαν ο Γιάννης Σιαφλέκης, Κίτσος Μακρής, Αγήνορας Αστεριάδης, Μενέλαος Λουντέμης, Κώστας Στριμμένος, Ανδρέας Τσούφης κ.ά. Στην περίοδο της κατοχής η φωνή των Βολιωτών διανοουμένων δεν εσίγησε. Μέσα από τον αντιστασιακό Τύπο και τις καθημερινές εφημερίδες του Βόλου εξωτερικευόταν η

νή καταγωγή, άρα και πολιτιστικές καταβολές και κοινό κώδικα συμπεριφοράς και

τρίτον, ότι επιτρέπει την επέκταση της λαϊκής συμμετοχής, χωρίς αυτή να συνεπάγεται αναγκαστικά την προσκόλληση στα στενά τοπικιστικά προβλήματα δίχως το ενδιαφέρον για τα προβλήματα που τίθενται σε εθνικό επίπεδο να οδηγεί τη μονάδα της τοπικής αυτοδιοίκησης σε τάσεις υποκατάστασης των βασικών κρατικών λειτουργημάτων, δηλαδή της άμυνας, του σχεδιασμού της εξωτερικής πολιτικής και του θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου της όλης κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας. Μια μεγαλύτερη διοικητική και οικονομική αυτοδυναμία κάνει το Δήμο - πρωτεύουσα νομού το κατ' εξοχήν ευνοϊκό έδαφος για την ανάπτυξη των συμμετοχικών διαδικασιών σε όλες του τις μορφές, με στόχο τη δημιουργία ενός αντιγραφειοκρατικού μοντέλου διοίκησης που θα είναι ταυτόχρονα πιο παραγωγικό και αποτελεσματικό. Το φυσικό πεδίο ανάπτυξης της τοπικής συμμετοχικής δημοκρατίας θα γίνει ταυτόχρονα και φυσικό φράγμα απόκρουσης κάθε προσπάθειας ή διάθεσης για επέκταση του κρατισμού.

Στην προσπάθεια που κάναμε έως σήμερα στο Δήμο Βόλου και την οποία συνεχίζουμε, δράσαμε σε όσα περισσότερα επίπεδα μας ήταν δυνατό, ερευνώντας και τα αποδεικτικά στοιχεία μιας τέτοιας αντίληψης και φυσικά σκοπεύουμε να επεκταθούμε και σε άλλα. Πιστεύω πως τελικά μπορεί να γίνει ο Δήμος το κέντρο ζωής της πόλης, ο μοχλός που συντονίζει όλη τη δραστηριότητά της. Πώς είναι δυνατό τελικά να ταυτιστεί η έννοια Δήμος με την έννοια Πόλη.

ΕΡ.: Όταν μιλάτε για δράση σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων τι ακριβώς εννοείτε; Θα διαφοροποιείται για παράδειγμα μια τέτοια δράση ανάλογα με τον τομέα; Θα είναι τότε υποδειγματική, τότε συντονιστική, τότε ενθαρρυντική, κτλ.; Και πώς μπορεί να γίνει ο Δήμος το σημείο αναφοράς της οικονομικής και της κοινωνικής δραστηριότητας της πόλης;

ΑΠ.: Κοιτάξτε, από την πείρα μου από το Δήμο Βόλου και εξετάζοντας από θεσμική και από πολιτική σκοπιά το ποιος πρέπει και το ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος ενός τέτοιου Δήμου έχω φτάσει σε ορισμένα συμπεράσματα.

Στον τομέα των έργων, της πολεοδομίας, της ανάπτυξης της πόλης και της κατοικίας, ο Δήμος πρέπει να έχει ρόλο ρυθμιστικό, δηλαδή να μπορεί να εντοπίζει τις ανάγκες και να κατασκευάζει τα έργα που λείπουν και είναι απαραίτητα για την ισόρροπη λειτουργία των πάσης φύσεως κοινωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης και της κοινωνικής στέγης. Επίσης πρέπει να κατασκευάζει τα έργα που ομορφύνουν την πόλη και ανεβάζουν την ποιότητα της καθημερινής ζωής και της παραγωγής, καθώς και να προβλέπει και να αναλαμβάνει τα έργα που αναβαθμίζουν την κοινωνική και πολιτιστική ζωή, εξυπηρετώντας ανάγκες παιδαγωγικές, μορφωτικές, πολιτιστικές, ψυχαγωγικές.

Στον τομέα της παραγωγικής ανάπτυξης στόχος του Δήμου πρέπει να είναι η εξασφάλιση εργασίας στους πολίτες και ιδιαίτερα στους νέους, αναλαμβάνοντας έναν ρόλο ενθαρρυντικό και παραδειγματικό ταυτόχρονα. Ο Δήμος πρέπει να βοηθάει την ιδιωτική πρωτοβουλία επισημαίνοντας τομείς που επιδέχονται ανάπτυξη, υποδεικνύοντας αντικείμενα και μεθόδους, ενθαρρύνοντας τη δημιουργία και τη διατήρηση επιχειρήσεων με δυναμικό παραγωγής, μεταποίησης και υπηρεσιών χρησιμών και ωφέλιμων στην πόλη, κυρίως στους τομείς που παραμελούνται και δημιουργούν εξάρτηση από το εξωτερικό. Έναντι αυτής της βοήθειας ο Δήμος πέρα από την αυτονόητη εξασφάλιση εσόδων για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, θα μπορεί να έχει την απαίτηση από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις να μην κάνουν ενέργειες και να μην έχουν δραστηριότητες που υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής στην πόλη και που οχλούν τους κατοίκους. Επίσης, μπορεί να δημιουργεί ο ίδιος επιχειρήσεις υποδειγματικές σε καίριους τομείς της παραγωγής και των υπη-

ρεσιών, που να λειτουργούν παραδειγματικά, προπαγανδίζοντας τις σύγχρονες μορφές οργάνωσης και αποδοτικότητας, τη σύγχρονη τεχνολογία, τη ρύθμιση της παραγωγής ύστερα από επιστημονική μελέτη της αγοράς. Οι επιχειρήσεις αυτές θα είναι ταυτόχρονα παράδειγμα για την καταστολή της υπέρμετρης κερδοσκοπίας και για το ανέβασμα της ποιότητας των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών.

Στον τομέα του ελεύθερου χρόνου, ο ρόλος του Δήμου πρέπει να είναι εμπλουτιστικός. Η οργάνωση εκδηλώσεων πνευματικών, καλλιτεχνικών, αθλητικών, και γενικά ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων πάσης φύσεως εκτός που επιτρέπει στους πολίτες να περνούν ευχάριστα τις ελεύθερες ώρες τους, αποτελούν ταυτόχρονα πολύτιμες ευκαιρίες επικοινωνίας με τον Δήμο και επομένως μέσα ενθάρρυνσης της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά.

ΕΡ.: Θέλετε να πείτε δηλαδή πως ο προσανατολισμός των δημοτικών δραστηριοτήτων —ενεργειών και έργων— που μέχρι σήμερα αναλάβατε, καθώς και αυτών που προγραμματίζεται έχει ως κατευθυντήριο άξονα τον προβληματισμό που μόλις αναπτύξατε; Και κάτι άλλο. Η δράση της Δημοτικής Αρχής Βόλου απλώθηκε σε τόσο βαρύ φάσμα;

ΑΠ.: Όλα τα προηγούμενα αποτελούν ένα στόχο που καθημερινά κατακτούμε και που μας οδηγούν σε μια συνεχή προσπάθεια αναστοχασμού του προσανατολισμού των δραστηριοτήτων του Δήμου. Δίχως βέβαια να διαφοροποιούνται απόλυτα από τις παραδοσιακές δραστηριότητες ενός κλασικού Δήμου, εμπλουτίστηκαν με την απαραίτητη υποδομή για την παραπέρα εκμετάλλευση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων, που πραγματικά διαθέτει ο ιδιότυπος Δήμος - πρωτεύουσα Νομού.

Για παράδειγμα σχετικά πρόσφατα σε ευρεία σύσκεψη του Δημοτικού Συμβουλίου με όλους τους παράγοντες της πόλης και του Νομού - Νομάρχη, βουλευτές, κόμματα, πο-

φωνή της ντόπιας διανοήσης. Αμέσως μετά την απελευθέρωση οι «Φίλοι των Γραμμάτων» πάλι, εκδίδουν το περιοδικό «Θεσσαλικά Γράμματα» με υπεύθυνο στα πρώτα τεύχη τον Νίκο Παπαχατζή και στ' άλλα τον Κίτσο Μακρή. Συνολικά βγήκαν 7 τεύχη. Το 1952 κυκλοφορεί από τον Γιώργο Παπαγεωργίου το περιοδικό «Εποχή» σε μικρό αριθμό τευχών, ενώ το 1962 το λιγότερο «Αργώ» με επιμελητή τον Λεφτέρη Ραφτόπουλο. Λίγο αργότερα βγαίνει το περιοδικό «Δίαυλος» που το επιμελούνται οι Γιάννης Φάτσης και Ηλίας Λεφούσης και «Παρουσίες» του Λεφτέρη Ραφτόπουλου. Και τα δυο σταμάτησαν τον Απρίλη του '67.

ΕΡ.: Τι έγινε μετά τη δικτατορία; Ξαναάρχισε αυτή η δραστηριότητα; Έχει σήμερα την ίδια μορφή; Επικεντρώνεται πάλι σε εκδόσεις περιοδικού τύπου ή εκφράζεται από άλλου τύπου δραστηριότητες;

ΑΠ.: Θα έλεγα ότι η πολιτιστική κίνηση του Βόλου, από το 1974 και μετά, αλλάζει μορφή. Κατ' αρχήν εκφράζεται γύρω από τους πολιτιστικούς φορείς που διαθέτει η πόλη, όπως

οι «Φιλότεχνοι του Βόλου», η «Εταιρεία Θεσσαλικών Ερευνών», η «Θεατρική Λέσχη Βόλου», η «Κινηματογραφική Λέσχη», το «Καλλιτεχνικό και Πνευματικό Εντευκτήριο», τα χορωδιακά - μουσικά και χορευτικά συγκροτήματα και μέσα από τις τρεις αιθουσες καλλιτεχνικών εκθέσεων. Τη στιγμή αυτή εκδίδονται στο Βόλο τρεις περιοδικές εκδόσεις, που καλύπτουν ευρύ φάσμα της ανθρώπινης γνώσης και δημιουργίας. Η Εταιρεία Θεσσαλικών Μελετών, πέρα από τις άλλες εκδόσεις, κυκλοφορεί και το περιοδικό σύγγραμμα «Αρχειο Θεσσαλικών Μελετών», το Καλλιτεχνικό Εντευκτήριο, τα «Κείμενα του Βόλου» και ο καλλιτεχνικός οργανισμός του Δήμου Βόλου το περιοδικό «Βόλος», η πόλη μας.

Θέλω εδώ να επισημάνω ότι στο χώρο της πολιτιστικής κίνησης η δράση της Δημοτικής Αρχής υπήρξε μεγάλη και αποφασιστική και ιδιαίτερα βέβαια με τη δημιουργία του «Καλλιτεχνικού Οργανισμού». Πέρα από τους γνωστούς θεσμούς, όπως π.χ. Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, κτλ. στο αξιοποιημένο από

πενταετίας Θερινό Δημοτικό Θέατρο της πλατείας Ρήγα Φεραίου, πραγματοποιούνται κάθε καλοκαίρι, πολλές και σημαντικότερες εκδηλώσεις, που δίνουν και το στίγμα της πολιτιστικής προόδου. Οι «Εβδομάδες» Νέων Καλλιτεχνών και Ερασιτεχνικής Δημιουργίας, «Ελληνικού και Βαλκανικού Κινηματογράφου», ο «Θεσσαλικός Κύκλος Τέχνης» που επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και περιλαμβάνει θεατρικές, μουσικές, χορευτικές κ.ά. παραστάσεις από συγκροτήματα και σχήματα καταξιωμένα στον ελληνικό χώρο, δίνουν τη δυνατότητα στο κοινό της πόλης, σ' όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού να 'ρχεται σ' επαφή μ' όλη τη σύγχρονη καλλιτεχνική παραγωγή, που συνδυάζεται και με την Έκθεση Βαλκανικής Χειροτεχνίας που πέρσι συμπλήρωσε το 4ο έτος λειτουργίας της.

Τέλος, θέλω να επισημάνω, πως παρόλη τη γενική παθητικότητα που διέπει τη νεοελληνική κοινωνία, οι κάτοικοι του Βόλου ενεργοποιούνται και συμμετέχουν ενεργά σε όλες αυτές τις εκδηλώσεις. □

λίτες, πανεπιστήμια, επιμελητήρια, κπλ. παρουσίασε το πλαίσιο πενταετούς προγράμματος ανάπτυξης στο οποίο θα πρέπει να επικεντρωθεί η δημοτική δραστηριότητα, κάνοντας παράλληλα μια συνοπτική σύνδεση με τα έργα που έγιναν την προηγούμενη πενταετία και που προετοίμασαν αυτή τη νέα πολυδιάστατη παρέμβαση. Θα αναφέρω πολύ περιληπτικά ορισμένα από τα στοιχεία αυτού του πλαισίου, περισσότερο για να καταδείχουν οι προθέσεις μας.

Πρώτον μπορεί πλέον να δημοπρατηθεί και να κατασκευαστεί η οδική παράκαμψη της πόλης, που θα την ανακουφίσει από την κυκλοφορία των βαρέων οχημάτων και θα βελτιώσει τις κυκλοφοριακές συνθήκες στο εσωτερικό της πόλης, για τον κάτοικο και τον επισκέπτη. Η λειτουργία της θα επιτρέψει την αναδιοργάνωση των επιφανειακών χώρων στάθμευσης μέσα στην πόλη και θα στηρίξει την κατασκευή δύο πολυόρων δημοτικών κτιρίων στάθμευσης.

Στον εκπαιδευτικό - μορφωτικό - πολιτιστικό τομέα ο ρόλος του Δήμου πρέπει να είναι *συμπληρωματικός* στις ανάλογες δραστηριότητες και πρωτοβουλίες του κράτους. Ο Δήμος μπορεί να αναλάβει την *προσχολική*

αγωγή, όπου η κρατική μέριμνα βρίσκεται ακόμη στα σπάργανα, προσελκύοντας ταυτόχρονα και δραστηριοποιώντας τη συμμετοχή των γονέων. Μπορεί επίσης να οργανώσει μονάδες παροχής εκπαίδευσης στους νέους και ελεύθερης παιδείας στους ενήλικες, σε τομείς όπου οι δημόσιοι οργανισμοί παρουσιάζουν ανεπάρκειες. Όπως π.χ. στον τομέα της καλλιτεχνικής παιδείας, ή στον τομέα της κατάρτισης για ειδικά επαγγέλματα (παραδοσιακά ή σπάνια), που η ανάληψή τους από τους κρατικούς οργανισμούς είναι ασύμφορη και για την ώρα αδύνατη.

Δεύτερον, το πρόγραμμα των πλατειών και των πεζόδρομων, που δημιουργήσαμε έως σήμερα, μπορεί να συμπληρωθεί με μία παρέμβαση μεγάλης πνοής. Τη μετατροπή ενός φαρδιού παράλληλου προς την παραλία άξονα, που απολήγει δυτικά και ανατολικά στα δύο ποτάμια, σε γραμμικό πάρκο / παιδότοπο / παιχνιδότοπο / ποδηλατόδρομο, που θα μεταβάλει κυριολεκτικά την ποιότητα και τον τρόπο ζωής των κατοίκων των κεντρικών συνοικιών της πόλης και θα συμβάλει ενεργά στην παραμονή της χρήσης κατοικία στο κέντρο. Να πούμε πως το πλέγμα αυτό των πλατειών και των πεζόδρομων συνδυάζεται με το πλέγμα των πανεπιστημιακών εγκαταστάσεων, μερικές από τις οποίες υπάρχουν ήδη μέσα στην καρδιά της πόλης. Τρίτον, με την ολοκλήρωση των έργων του αποχετευτικού δικτύου και των εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού, θα απορρυπανθεί σταδιακά ο Παγασιτικός και κατά συνέπεια δίνεται η δυνατότητα για επαναλειτουργία των ακτών του Βόλου ως υποδοχέων λουτρικών δραστηριοτήτων, συνδυασμένων με την ίδρυση και λειτουργία δημοτικών εγκαταστάσεων, αναψυχής, εστίασης, τουρισμού - παραθερισμού και φυσικά κέντρων θαλάσσιου κυρίως αθλητισμού. Τέταρτον, μπορούμε να αναδείξουμε την καθοριστική φυσιογνωμία των δύο κατέναντι λόφων της λεκάνης του Βόλου, παρεμβαίνοντας στον εμπλουτισμό του δασικού χαρακτήρα, στη δημιουργία πανεπιστημιακού βοτανικού κήπου και στη διαδικασία για ενεργοποίηση των ανασκαφών ώστε τα σημαντικά αρχαιολογικά κατάλοιπα που υπάρχουν εκεί να ενταχθούν στη λειτουργία της πόλης. Πέμπτον, με τη μελετητική και διοικητική προεργασία καθώς και με τις ενέργειες και έργα που έχουν ήδη ολοκληρωθεί, μπορούμε πια να προχωρήσουμε με ταχύτερο ρυθμό στη σταδιακή εφαρμογή του προγράμματος ανάπτυξης της συνοικίας «Παλιά» του Βόλου και στην αναβάθμιση του δυτικού τομέα της πόλης, όπου προβλέπονται πολύμορφες λειτουργίες και δραστηριότητες, όπως οργάνωση και κατασκευή στέγης που θα παραλάβει τις παραδοσιακές βιοτεχνικές - χειροτεχνικές και εμπορίας σχετικών ειδών, χρήσεις, δημιουργία πλατείας - παζάρι, οργάνωση και κατασκευή κατοικίας και ιδιαίτερα φοιτητικής κατοικίας, δημιουργία σταθμού υπεραστικών λεωφορείων, απελευθέρωση του τμήματος του λόφου ώστε να αναδειχθούν τα λείψανα της αρχαίας Ιωλκούς, απόκτηση μια παλαιάς καπναποθήκης και εκεί λειτουργία δημοτικού κέντρου παραδοσιακής βιοτεχνίας και πρωτοποριακού σχεδιασμού, και πολλές άλλες πολυποικίλες δραστηριότητες.

ΕΡ.: Για κάποιον που δεν γνωρίζει τις δυνατότητες που παρέχει η ίδια η πόλη, καθώς και τις δυνατότητες που έχει για δράση μια Δημοτική Αρχή, όλα όσα είπατε προηγούμενα φαίνεται να είναι πολύ αισιόδοξα και ίσως δύσκολα πραγματοποιούνται στις σημερινές συνθήκες.

ΑΠ.: Έτσι θα ήταν και θα είχατε δίκιο.

Σε ό,τι ανάφερα αφορούσε σε έργα που τώρα μπαίνουν μπροστά. Πρόκειται για ενέργειες που προετοιμάζουμε πολύ προσεκτικά τα τελευταία χρόνια και στηρίζονται σε μια σοβαρή προϋποάρχουσα μελετητική υποδομή με την οποία έγιναν άλλωστε όλες οι επιλογές των έργων των τελευταίων ετών. Αυτό προφανώς το έχουν αντιληφθεί και οι εκπρόσωποι των φορέων των πολιτών που, πέρα από τις επιμέρους παρατηρήσεις τους, βασικά αποδέχτηκαν το πρόγραμμα που τους προτείνουμε.

ΕΡ.: Δεν έγινε ίσως αρκετά σαφής ο τρόπος με τον οποίο η Δημοτική Αρχή παρεμβαίνει στην παραγωγική ανάπτυξη της περιοχής και στον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων.

ΑΠ.: Ο Δήμος εκτός από τη σημερινή οργάνωση και υποδομή που διαθέτει, έχει κινήσει ήδη τις διαδικασίες για τη δημιουργία δύο πρόσθετων Δημοτικών Επιχειρήσεων, μιας οικιστικής με κύριο μέλημα την ανάπτυξη των παλιών και μιας τουριστικής με αφητηρία το Ξενία, που έχει πλέον περιέλθει στην αρμοδιότητά του, και τα κυλικεία και χώρους αναψυχής στους παραλιακούς χώρους, που η κατασκευή τους ολοκληρώνεται. Επίσης η σχολή βιοτεχνικής χειροτεχνίας και πρωτοποριακού σχεδιασμού, που γίνεται σε συνεργασία με τον ΕΟΜΕΧ και άλλους φορείς και με πιθανότατη χρηματοδότηση από το κοινοτικό ταμείο της ΕΟΚ, πιστεύουμε να λειτουργήσει του χρόνου, αν όχι σε όλα, τουλάχιστο σε μερικά τμήματά της. Τώρα μελετάμε στο Δημοτικό Κέντρο Ερευνών τη δυνατότητα για σύναψη προγραμματικής σύμβασης με το Υφυπουργείο Νέας Γενιάς και φυσικά του Υπουργείου Πολιτισμού ώστε να παρέμβουμε και στο χώρο της καλλιτεχνικής παιδείας με δημιουργία αντίστοιχων σχολών και εργαστηρίων. Για να τελειώσουμε θέλω να πω πως ετοιμάζουμε τη λειτουργία μιας έκθεσης παραγωγικής φυσιογνωμίας του Βόλου, στο πάρκο των πολλαπλών χρήσεων που έχουμε ήδη διαμορφώσει και όπου θα προβάλλονται όχι μόνον τα πολυποικίλα προϊόντα της περιοχής, αλλά και η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών που είναι στενά δεμένες με την παραγωγική διαδικασία. Ο Δήμος εδώ παρεμβαίνει υποδειγματικά και ενθαρρυντικά στην ανάπτυξη της περιοχής.

Όλα αυτά, βέβαια, απαιτούν δύο βασικές προϋποθέσεις για να καταστεί δυνατή η υλοποίηση ενός τέτοιου προγράμματος. Πρώτον να εξασφαλιστούν οι αναγκαίοι οικονομικοί πόροι, για τους οποίους επισημαίνουμε διάφορες πηγές χρηματοδότησης, μέχρις ότου το κράτος εξασφαλίσει την οικονομική αυτοτέλεια των Δήμων. Και δεύτερον να αποκτηθεί μία ευρεία συναίνεση φορέων και πολιτών, που για να το στηρίξουν θα πρέπει προφανώς να πάρουν μέρος στη διαδικασία της τελικής διαμόρφωσής του. □

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 1974

	Ψήφοι	Ποσοστά
Έγκυρα	33.164	%
ΝΔ	14.044	42,34
ΕΚ-ΝΔ	9.052	27,29
ΕΑ	7.292	21,98
ΠΑΣΟΚ	2.775	8,36
Ανεξάρτητοι	1	—

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 1977

	Ψήφοι	Ποσοστά
Έγκυρα	33.865	%
ΝΔ	12.143	36,07
ΠΑΣΟΚ	6.364	18,90
ΕΔΗΚ	4.788	14,22
ΚΚΕ	6.952	20,65
Συμμαχία	1.755	5,21
Εθνική Παράταξη	1.382	4,11
Διάφοροι*	281	0,84

* ΕΚΚΕ, ΛΔΕ, Ανεξάρτητοι.

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 1981

	Ψήφοι	Ποσοστά
Έγκυρα	35.989	%
ΠΑΣΟΚ	16.909	46,98
ΝΔ	10.043	27,91
ΚΚΕ	7.083	19,68
ΚΚΕ εσωτ.	710	1,97
ΚΟΔΗΣΟ	533	1,48
Κ. Προοδευτικών	369	1,03
Χρ. Δημοκρατία	184	0,51
ΕΔΗΚ	82	0,23
Διάφοροι*	76	0,21

* ΕΚΚΕ-ΜΑ, ΕΔΕ, Ανεξάρτητοι.

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ 1985

	Ψήφοι	Ποσοστά
Έγκυρα	38.970	%
ΠΑΣΟΚ	17.992	46,1
ΝΔ	13.544	34,7
ΚΚΕ	6.307	16,1
ΚΚΕ εσωτ.	831	2,1
Διάφοροι*	386	1

* ΕΠΕΝ, Κ.Φ., ΕΚΚΕ, Τροτσκιστές, «Ελευθεροί».

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΟ ΑΝΤΙ ΣΥΖΗΤΑΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ: **Βαγγέλη Παπαζαχαρίου**, κοινωνιολόγο - ερευνητή του Δημοτικού Κέντρου Ερευνών, **Γιώργο Χρήστου**, συντονιστή του Αθλητικού Οργανισμού του Δήμου, **Αίγλη Καραμαρλή**, κοινωνικό λειτουργό, υπεύθυνη του Δημοτικού Παιδικού Σταθμού, **Φίλιππο Βαρανάκη**, μέλος της Επιτροπής Στεκιού των Νέων, **Ήβη Αγγελοπούλου**, αρχιτέκτονα - ειδικό συμβούλο του Δήμου και **Σωτήρη Χατζή**, αρχιτέκτονα - πολεοδόμο, ερευνητή του Δημοτικού Κέντρου Ερευνών.

ΑΝΤΙ: Φαίνεται ότι η προσπάθεια του Δήμου να παρέμβει στη διαμόρφωση της κοινωνικής και παραγωγικής φυσιογνωμίας της περιοχής στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ερευνητική υποδομή του Κέντρου. Μπορείτε πολύ συνοπτικά να μας δώσετε μια εικόνα των δραστηριοτήτων του;

Β. Παπαζαχαρίου: Το Κέντρο ιδρύθηκε σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ στις αρχές του 1982. Τώρα που αρχίζουμε να ξεπερνάμε τις άμεσες και πιεστικές ανάγκες, άρχισαν να διαφαίνονται και οι προοπτικές να δουλέψουμε με πρόγραμμα. Είμαστε τέσσερις ερευνητές με διαφορετικές ειδικότητες και με βοηθητικό προσωπικό. Ήδη πέρασι ολοκληρώσαμε μεταξύ άλλων την έρευνα και τη μελέτη ενός κύκλου τριών θεμάτων που η εφαρμογή τους θα διευρύνει ουσιαστικά τη δραστηριότητα του Δήμου. Πρόκειται για την οργάνωση σε ενιαίο οικονομοτεχνικό και παιδαγωγικό πλαίσιο όλων των βρεφονηπιακών σταθμών, κρατικών, δημοτικών και διαφόρων ιδρυμάτων, που λειτουργούν σήμερα στο Βόλο, καθώς και για τη σύναψη μιας προγραμματικής σύμβασης με το ΥΠΠΟ για την πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης. Το τρίτο θέμα, που οργανώσαμε σε συνεργασία με τον Κίτσο Μακρή, τον Δ. Ζαχαρίου διευθυντή του ΕΟΜΕΧ και τους κ. Γκορτζιογιάννη και Γαλανόπουλο, είναι μια ολοκληρωμένη πρόταση για τη δημιουργία στο Βόλο σχολών παραδοσιακής βιοτεχνίας και πρωτοποριακού σχεδιασμού, με έρευνα του νομικού πλαισίου, του επιπέδου διδασκαλίας, της αθρόωσης των τμημάτων και των προγραμμάτων σπουδών και φυσικά του κόστους εγκατάστασης και λειτουργίας.

Το πρόγραμμα που έχουμε τώρα προστά μας είναι πιο σφαιρικό και μακρόπνοο και φιλοδοξεί να ερευνήσει το σύνθετο φαινόμενο της ανεργίας - αεργίας στην πόλη, πέρα από τις έτοιμες τυπολογίες του υπουργείου Εργασίας και τα πλασματικά συμπεράσματά τους. Επίσης θα επεκταθούμε στην έρευνα των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων που θα έχει η λειτουργία του Πανεπιστημίου στο Βόλο, σε συνδυασμό με την έρευνα αγοράς κατοικίας και τη δραστηριοποίηση του προγράμματος ανάπλασης των Παλίων. Το θέμα της τουριστικής ανάπτυξης της πόλης θα μας απασχολήσει ιδιαίτερα και στόχος μας είναι να επισημάνουμε τις πραγματικές ελλείψεις στην πόλη στον τομέα των προσφε-

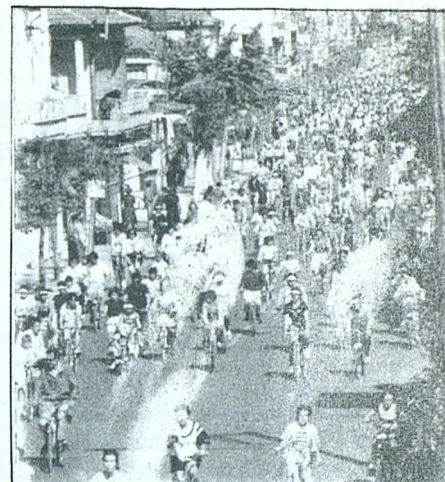
ρομένων αγαθών και υπηρεσιών και να ανευρούμε τους υποδειγματικούς τρόπους και τα εργαλεία παρέμβασης του Δήμου σε αυτό τον τομέα.

ΑΝΤΙ: Δημιουργήσατε στα πλαίσια του Δήμου τον Αθλητικό Οργανισμό. Πιστεύετε ότι έχετε να προσφέρετε κάτι διαφορετικό, μιαν άλλη ποιότητα στον αθλητικό τομέα ή τελικά θα διαχειριστείτε καλύτερα τα προγράμματα και τις εγκαταστάσεις της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού;

Γ. Χρήστου: Βασικός μας σχόχος είναι η αξιοποίηση κάθε δυνατότητας για ανάπτυξη του μαζικού λαϊκού αθλητισμού, με την καλλιέργεια της ολυμπιακής ιδέας και με έμφαση στην αξία της συμμετοχής και όχι της διάκρισης. Έχουμε πρόθεση μέσα από διάφορες πρωτοβουλίες και από επιμέρους ρήξεις, εάν χρειαστεί, να διαχωρίσουμε τη θέση μας απέναντι στον αυξανόμενο επαγγελματισμό και τις γνωστές παρενέργειές του, δωροδοκίες, χουλιγκανισμό, κ.ά. Έχουμε ήδη αποκτήσει εμπειρία με τη δοκιμαστική λειτουργία του Δημοτικού Κέντρου Νεότητας, όπου δίνονται οι δυνατότητες σε όλους τους δημότες να αθλούνται καθημερινά με την επίβλεψη υπεύθυνων γυμναστών. Άμεσος στόχος μας είναι να επεκτείνουμε και να δημιουργήσουμε πλέγμα μικρών αθλητικών κέντρων σε όλες τις γειτονιές, που θα λειτουργεί με τη βοήθεια ομάδων εκμάθησης από νέους και νέες της πόλης μας.

ΑΝΤΙ: Ο Δήμος έχει δημιουργήσει τον Οργανισμό Κέντρου Παιδιού, που διοικείται από 11μελές συμβούλιο, του οποίου τα 7 μέλη είναι πολίτες και το 1 εκπρόσωπος των εργαζομένων στους δημοτικούς σταθμούς. Γνωρίζουμε πως διεκδικείτε να αναλάβετε τη διαχείριση όλων των σταθμών προσχολικής παιδείας που υπάρχουν σήμερα στην πόλη σας. Ποιοι είναι οι στόχοι σας και πώς σκέπτεστε να δραστηριοποιηθείτε, ώστε να πραγματοποιηθεί το πρόγραμμά σας;

Αι. Καραμαρλή: Η πείρα που αποκτήσαμε από τη διαχείριση του ενός από τους δύο δημοτικούς παιδικούς σταθμούς, απόδειξε ότι παρόλο που έχουμε πολύ καλύτερες συνθήκες διαπαιδαγώγησης του παιδιού και εργασίας των απασχολούμενων και ότι είμαστε οι μόνοι που μπορούμε να αξιοποιήσουμε και να ενθαρρύνουμε την ενεργητική συμμετοχή των γονέων στη διαχείριση, στην οργάνωση και τη λει-

τουργία του. Ιδιαίτερα για όσους πολίτες δεν είχαν μέχρι τώρα ανάμειξη στα κοινά, μια τέτοια συμμετοχή θα αποτελέσει προπαιδεία για την ενασχόλησή τους με πολυπλευρές δραστηριότητες του μπορεί να οργανώνονται παράλληλα. Στον παιδικό σταθμό που λειτουργεί έχουμε 120 παιδιά με 4 νηπιαγωγούς, 3 άτομα βοηθητικό προσωπικό και 1 διευθύντρια. Παράλληλα, ο Οργανισμός φιλοδοξεί να παρεμβεί και στον τομέα της εξωσχολικής απασχόλησης και της συμβουλευτικής παιδείας για περιπτώσεις προβληματικών παιδιών. Πάντως είμαστε έτοιμοι να αναλάβουμε την προσχολική παιδεία συνολικά και ήδη μαζεύουμε υπογραφές και ενημερώνουμε τους πολίτες ώστε να δραστηριοποιηθούν όλοι για να τα καταφέρουμε.

ΑΝΤΙ: Σε ένα αστικό κέντρο όπως ο Βόλος που αναπτύσσεται και έχει σήμερα περί τους 120 χιλιάδες κατοίκους, είναι φυσικό να επιταχύνονται οι καθημερινοί ρυθμοί και να δημιουργούνται στη νεολαία ιδιαίτερα συμπτώματα αβεβαιότητας και αποδιοργάνωσης, που την ωθούν μεταξύ άλλων στην κατανάλωση και τη διακίνηση ναρκωτικών. Ως μέλος της επιτροπής αυτοδιαχείρισης του δημοτικού στεκιού νέων θα έχετε εντοπίσει συγκεκριμένα προβλήματα και θα έχετε συγκροτήσει άποψη για τους τρόπους παρέμβασής, που η ΤΑ μπορεί να προωθήσει. Μπορείτε να μας δώσετε μια εικόνα;

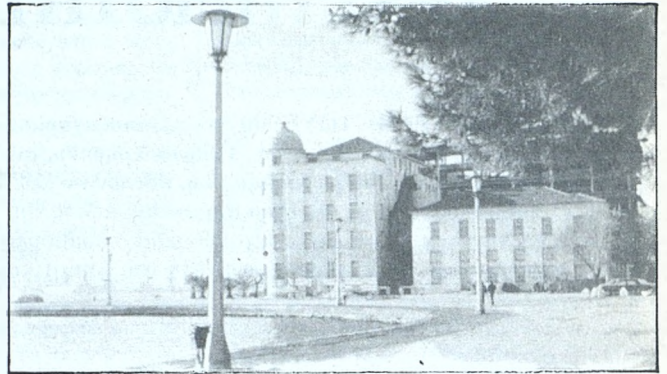
Φ. Βαρανάκη: Είναι αλήθεια πως η θέση του Βόλου, το λιμάνι, το μέγεθος του, η κοινωνική δομή του, κ.ά., ευνοούν τη δημιουργία δυσμενών όρων, όπως τους περιγράψατε παραπάνω. Δίχως να εμφανίζεται ιδιαίτερο πρόβλημα στα ποσοτικά μεγέθη ανεργίας ή χρήσης ναρκωτικών, μπορούμε να πούμε πως ποιοτικά οξύνεται καθημερινά. Η τοπική αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να μένει απίθης απέναντι σε ένα πρόβλημα που αφορά στην κοινωνία της πόλης και τη σχέση του πολίτη με την οργανωμένη κοινωνία της. Ο Δήμος προετοιμάζει την ίδρυση δύο νέων στεκιών, τώρα σε περιφερειακά σημεία της πόλης και η εμπειρία από το κεντρικό δείχνει ότι μπορεί να συμβάλουν στην ανάπτυξη του προβληματισμού και της επικοινωνίας των νέων. Δημιουργείται ένα κέντρο συνάντησης νέων αφού η ίδια η Επιτροπή Αυτοδιαχείρισης αποτελείται από εκπροσώπους των μαθητικών συμβουλίων των Λυκείων της πόλης, από εκ-

προσώπους του Εργατικού Κέντρου και από νέους εργαζομένους στο Δήμο. Γενικά ο Δήμος πρέπει να συμβάλει όσο και όπου μπορεί στη δημιουργία κλίματος κοινωνικής πρόνοιας, που να αναιρεί την αίσθηση ανασφάλειας και να εμπνέει αισιοδοξία για τη ζωή, στον τομέα της παιδείας, της εργασίας, του ελεύθερου χρόνου και της υγείας.

ΑΝΤΙ: Μία από τις Επιτροπές που πλαισιώνουν το Δήμο με εθελοντική προσφορά ιδιωτών έχει αναλάβει να δραστηριοποιήσει τους πολίτες σε θέματα ρύπανσης, πράσινου και εν γένει εξωραϊσμού του δομημένου περιβάλλοντος. Οπωσδήποτε επειδή η οργάνωση και η διαχείριση του χώρου παραμένει από τις σημαντικότερες δραστηριότητες του Δήμου, θα θέλαμε να μας δώσετε μια εικόνα των μέσων που διαθέτει για να ανταποκριθεί καθώς και των σημαντικών παρεμβάσεων που πραγματοποιεί.

Η. Αγγελουπούλου: Η Τεχνική Υπηρεσία που επικεφαλής της από πολλά χρόνια είναι ο πολιτικός μηχανικός Χρ. Παπαδόπουλος, έχει μεγάλη εμπειρία και παράδοση. Σήμερα είναι πολύ μεγάλη. Διαθέτει τμήματα μελετών, επίβλεψης και εκτέλεσης έργων με αυτεπιστασία, μακρόχρονης διάρκειας και υψηλού κόστους. Μόνο στο γραφείο μελετών απασχολούνται 3 αρχιτέκτονες, 1 συγκοινωνιολόγος, 1 γεωπόνος, 2 πολιτικοί μηχανικοί, 2 μηχανολόγοι και 6 σχεδιαστές. Ο Δήμος Βόλου, πρώτος στη χώρα το 1979 ανέλαβε την Υπηρεσία Πολεοδομικών Εφαρμογών και τις αντίστοιχες πολεοδομικές αρμοδιότητες. Είχε αναθέσει τη Ρυθμιστική Μελέτη της πόλης στο γραφείο μελετών «Θύμιος Παπαγιάννης και Συνεργάτες» το οποίο και σήμερα, με ανάθεση του ΥΧΟΠ, προχωρεί στην αναθεώρηση και επέκταση του Ρυμοτομικού Σχεδίου. Συνεργάζεται με τη ΔΕΠΟΣ και έχει ήδη εκδοθεί το Διάταγμα που κηρύσσει υπό ανάπλαση την συνοικία των Παλιών, για την οποία προκέρχεται —και ολοκληρώσει— Πανελλήνιο Αρχιτεκτονικό Διαγωνισμό. Η παρέμβασή του στο δομημένο περιβάλλον, από χρόνια τώρα είναι σημαντική. Τρεις μεγάλες παρεμβάσεις που ολοκληρώνονται αυτή τη στιγμή αλλάζουν το χαρακτήρα της πόλης. Η διαμόρφωση όλης της ακτής από το Ξενία μέχρι τον Άναυρο και της κοίτης του Αναύρου, το εκθεσιακό πάρκο στο πεδίο του Άρεως και η πρώτη φάση από το πλέγμα πεζοδρόμων - ποδηλατοδρόμων. Παράλληλα ολοκληρώνουμε τον εξοπλισμό των 15 συνοικιακών πλατειών που έχουμε δημιουργήσει, με κέντρα Νεότητας, Αθλητισμού, προσχολικής και εξωσχολικής απασχόλησης, κ.ά., με διαφορετικά στοιχεία σε κάθε μια από αυτές ώστε τα κτίρια που γίνονται στο εσωτερικό τους να ανήκουν σε όλη την πόλη ώστε να μην κινδυνεύουν να ερημωθούν. Από τα έργα της Επιτροπής Περιβάλλοντος, στην οποία αναφερθήκατε, είναι να εισηγηθεί τον προγραμματισμό των μελλοντικών παρεμβάσεων και να προπαγανδίζει τα έργα του Δήμου σε όλη την πόλη, ώστε να γίνονται γνωστά και κτήμα των πολιτών και να δημιουργείται περιβαλλοντική συνείδηση. Πιθανόν αργότερα να εξελιχθεί σε φορέα, πάντως προς το παρόν λειτουργεί πολύ καλά και με καλή συχνότητα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Το Θεσσαλικό Πανεπιστήμιο είναι γεγονός. Με την ιδρυτική του πράξη καθορίζεται ως έδρα του η πόλη του Βόλου, στην οποία προγραμματίζεται να λειτουργήσουν οι Σχολές Ανθρωπιστικών Επιστημών, με τέσσερα τμήματα και Επιστημών Παραγωγής, με τρία τμήματα, καθώς και το Τμήμα Επιστημών Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού.

Το Πανεπιστήμιο στη Θεσσαλία είναι γεγονός για έναν επιπρόσθετο λόγο. Με τη μεθοδική δράση της Διοικούσας Επιτροπής του, με πρόεδρο τον Π. Λαζαρίδη, αποκτώνται σταδιακά η κτιριακή υποδομή και οι απαραίτητοι χώροι για τη δημιουργία πανεπιστημιακού πλέγματος ενταγμένου οργανικά στον ιστό της σύγχρονης πόλης. Στην προσπάθεια αυτή έχει συμβάλει ουσιαστικά η Δημοτική Αρχή και η μακρόχρονη πλέον συνεργασία τους αποβλέπει σε κοινό στόχο: στη λειτουργική - αρμονική συνύπαρξη ΠΟΛΗΣ και ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ.

Από πρόσφατη μελέτη που συντόνισε το μέλος της Δ.Ε. Τάσος Κωτισιόπουλος, παραθέτουμε ορισμένα γενικά στοιχεία:

«Βασική επιλογή, που στηρίχθηκε τόσο στην εκτίμηση γεωγραφικών, οικονομικών - κοινωνικών και πολιτιστικών παραγόντων όσο και στις δυνατότητες που διαθέτει ή μπορεί να αποκτήσει ο θεσσαλικός χώρος, καθώς και σε ανάγκες εθνικού επιπέδου, είναι το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας να αναπτυχθεί, ως οργάνωση και μέγεθος, σε πλήρες πανεπιστήμιο. Δηλαδή με επιστημονικούς κλάδους που αλληλοσυμπληρώνονται και με μια προοπτική επιστημονικής ολοκλήρωσης ώστε να καλύπτονται όσο το δυνατόν περισσότερες πλευρές του επιστητού. Στόχος είναι η ολοκληρωμένη λειτουργία του ως πνευματικού και ανα-

πτυξιακού πόλου αλλά και η αποτελεσματική αποσυμφόρηση, στο μέλλον, των άλλων δύο μεγάλων πανεπιστημιακών κέντρων της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

Μια δεύτερη βασική επιλογή είναι να αποφευχθούν, στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, οι γνωστές αρνητικές επιπτώσεις που προκαλούνται από την υπερβολική κατάτμηση των ακαδημαϊκών μονάδων και των χώρων και να επιδιωχθεί, κατά το δυνατόν, η συνεκτικότητα στο χώρο και η ακαδημαϊκή συνοχή του Πανεπιστημίου.

Οι δύο αυτές επιλογές συνδυάζονται ακόμη: α) με τις μέχρι τώρα αποφάσεις της πολιτείας για τον ακαδημαϊκό προσανατολισμό των πρώτων τμημάτων του πανεπιστημίου· β) με τις επιμέρους εισηγήσεις ειδικών για τις προοπτικές των τμημάτων αυτών και με την προσπάθεια να εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο να ανασυνταχθούν τα τμήματα αυτά σε σύγχρονες βάσεις· γ) με την πιθανότητα λειτουργίας, από την πρώτη φάση, μεταπτυχιακών σπουδών παράλληλα με τις προπτυχιακές και, τέλος· δ) με την ενδεχόμενη πειραματική εφαρμογή νέων εκπαιδευτικών μεθόδων και με την ενδεχόμενη πειραματική εφαρμογή ενός συστήματος κύκλων σπουδών στις προπτυχιακές σπουδές.

Οι επιλογές αυτές θα πρέπει να συνδυαστούν ακόμη και με την αντίληψη της Διοικούσας Επιτροπής για τον πολλαπλό κοινωνικό ρόλο ενός πανεπιστημίου· μια αντίληψη που οδήγησε στη θεμελιώδη επιλογή του να αποφευχθεί κατά το δυνατόν η λογική ενός αυτόνομου και απομονωμένου campus και να επιδιωχθεί —όπου συντρέχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις υποδομής— η ιδιαίτερα χρήσιμη κοινωνικά και σαφώς συμφέρουσα οικονομικά ένταξη των πανεπιστημιακών δραστηριοτήτων στον ιστό της πόλης».

Σ. Χατζής: Έχει ενδιαφέρον να αναφερθεί ότι με την εκτέλεση των έργων με αυτεπιστασία, πέρα από τις παράλληλες εργολαβίες, ο Δήμος απασχόλησε πέρσι πάνω από 200 εργάτες και τεχνίτες με χρηματοδότηση του ΟΑΕΔ και 50 άτομα, ως προσωπικό επιστάσις από την Τεχνική Υπηρεσία. Καταλαβαίνετε ότι με αυτόν τον τρόπο ασκεί και εργασιακή πολιτική, παρεμβαίνει στην αγορά εργασίας ως σημαντικός παράγοντας. Αυτό όμως που είναι ιδιαίτερα σημαντικό, πέρα από την ποσοτική ανακούφιση της ανεργίας, είναι η

ποιοτική του παρέμβαση. Δημιουργεί καλούς εργατοτεχνίτες. Μια ματιά στα δημοτικά έργα πείθει για την υψηλή ποιότητά τους. Τα ωφέλη για την πόλη είναι τεράστια. Γίνονται έργα που δεν αναφέρονται σε παθητική κατανάλωση, αλλά στοχεύουν στην ενεργητική συμμετοχή του πολίτη. Ο Δήμος μεθοδεύει έργα που έχουν κοινωνικό προσδιορισμό, αξιοποιεί δυνατότητες και λειτουργεί με επιχειρηματικό πνεύμα στην αγορά, επανατροφοδοτώντας το κοινωνικό σύνολο με τα κέρδη που επενδύει σε νέα έργα. □

— Έχω ένα χιλιάριχο, φύγαμε;
 — Είσαι για κάνα τάβλι;
 Παιζουν μέσα...
 — Τι γκόμενες ήταν αυτές, δεν τις πάω καθόλου αδελφάκι.
 — Λαχεία, τυχερά λαχεία...
 — Ακόμη στην Αθήνα είν' ο Κώστας; Δε βαρέθηκε εκεί κάτω;
 — Η τηλεόραση έχει κύριο Φασμπίντερ.
 Θα κουλτουριαστούμε πάλι.

Κρόσσια από κουβέντες, βράδυ στην Ιάσονος. Χειμώνας κι οι νεολαίοι μαζεμένοι, ανάκατοι με τις μηχανές τους, μπερδεμένοι μες τα πολύχρωμα φώτα των μαγαζιών, ντυμένοι περιέργα ή απλά, φιγούρες από ταινίες του Κόμπολα, πρόσωπα φρέσκα με τη θλίψη ή την αγωνία κάποτα στα μάτια, συνθέτουν το πιο ζωντανό, αλλά και το πιο πολυσυζητημένο ενσταντανέ της πόλης μας.

Στα σκαλιά της πολυκατοικίας, δίπλα στο «Στέκι» ένας νεαρός με μακριά μαλλιά αραγμένος, μ' ένα μικρό μπουκάλι κονιάκ στο χέρι, φέρνει στο νου εικόνες απ' τα γεφύρια του Τάμεση και του Σηκουάνα, από τα πάρκα του Άμστερνταμ. Περνάει ένα κορίτσι, μ' ένα ποδήλατο.

— Τι κάνεις; τον ρωτάει ανέμελα.

Προχωρώ και τους αφήνω πίσω. Σε λίγο με προσπερνούν δίπλα δίπλα...

Βάδισμα γοργό, κορμιά λυμένα. Πάνε προς το πάρκο. Η σκοτεινή του «ισορροπία» μια άλλη ιστορία...

Μπερδεύομαι σε μια παρέα αγοριών. Ανάμεσά τους ο Κωστής, ο μικρός λαχειοπώλης, λέει ανιγίματα.

— Τι είναι αυτό που τρώει σανό και δυναμώνει, τρώει πετρέλαιο και δυναμώνει, τρώει ξύλο και δυναμώνει;

— Κώστα, έρχεσαι συχνά στην Ιάσονος;

— Έρχομαι, έχει κόσμο... θα πάρεις λαχείο;

— Αγοράζουν λαχεία, τα παιδιά;

— Άμα περισσέψουν απ' τα φλίππερ, αγοράζουν. Μακρύς μακρύς καλόγερος και ένα μάτι έχει! Τι είναι;

— Η καμινάδα!

— Έχασες το βελόνι! Πάρε ένα τυχερό!

Αγοράζω το τυχερό, ο Κώστας φεύγει να προλάβει το μεροκάματο, μένω με τα παιδιά και κουβεντιάζουμε για την Ιάσονος.

— Φοβόμαστε συνήθως ό,τι δεν γνωρίζουμε, μου λέει ο πιο ομιλητικός από όλους. Κι αυτά τα περιέργα φωτισμένα ή συσκοτισμένα μαγαζιά που μαζεύουν κάθε βράδυ τη φωνακλάδικη νεολαία είναι ένα καινούργιο φαινόμενο για τη συντηρητική μας πόλη. Ύστερα είναι όλα συγκεντρωμένα

Τα παιδιά της Ιάσονος

της Φωτεινής Μπουλτοή

σε δυο τρία τετράγωνα, τα παιδιά σαν να 'χουν κάνει κατάληψη σ' αυτό το χώρο. Είναι ο μικρός μας κόσμος, ασφαλής για μας κλειστός και επικίνδυνος για τους «απ' έξω».

— Είναι πράγματι ασφαλής για σας; Και οι φήμες; Ναρκωτικά, μαχαιρώματα, φασαρίες;

— Τόσα χρόνια εδώ, ποτέ δεν μας πλησίασαν για ναρκωτικά, μου λέει ένας άλλος. Ύστερα εδώ είναι κέντρο, δεν σε πλησιάζει κανείς αν δεν σε ξέρει από άλλα κυκλώματα...

Αργά το βράδυ συμβαίνουν κάποιοι «τσαμπουκάδες». Αν δεν θες να μπλέξεις, δεν μπλέκεις... Τώρα έγινε και μονόδρομος. Τα αυτοκίνητα σαν να χώρισαν στη μέση αυτό το χώρο. Ο κόσμος που κάποτε έκανε κύκλους για ν' αποφύγει το «τετράγωνο της αμαρτίας» τώρα ξεθάρρεψε και περνάει. Νομίζω πως η μονοδρομηση θα χαλάσει το «γκέτο» της Ιάσονος, αυτό το «ξέφραγο αμπέλι» που μας ένωνε, κόπηκε στα δύο...

— Και το «καμάκι»; Έρχεστε εδώ να βρείτε κορίτσια;

— Τα παιδιά που έρχονται εδώ, τα περισσότερα έχουν πιο σύνθετα προβλήματα από το να βρουν ένα φλερτ. Ύστερα τα «καλά» κορίτσια δεν κατεβαίνουν στην Ιάσονος. Στην αρχή έρχονταν οι πατεράδες και τα βγάζαν με το ζόρι απ' τα μαγαζιά. Τώρα κόπασε το πράγμα, αλλά ακόμη τα κορίτσια είναι ελάχιστα σε σχέση με τ' αγόρια.

Άφησα το νεαρό να δείχνει στη «δικιά» του τους κανόνες του ηλεκτρονικού παιχνιδιού, κράτησα τη γεμάτη δέος έκφραση που είχε η κοπέλα στα μάτια της και περπάτησα προς το «Στέκι των Νέων».

Κάθησα με μια παρέα, κάπως αλλιώτικη από τις άλλες.

— Τι γίνεται εδώ, τους ρωτάω.

— Κόσμος πάει κι έρχεται, μου απαντούν.

— Τι κόσμος, δηλαδή;

— Νέος κόσμος, που βγαίνει μια βόλτα το βράδυ, να βρει να πει δυο κουβέντες. Πού αλλού να πάει; Εδώ θα φάει ένα χάμπουργκερ, θα πει μια μπύρα, θα παίξει ένα παιχνίδι, κι ύστερα ίσως φύγει για κάπου αλ-

λού, ντισκοτέκ, σινεμά, κάνα πάρτι ή για σουζες στη Λαρίσης.

Την κουβέντα κόβει ένα ψηλό, ξανθό παιδί που χαιρετάει το συνομιλητή του.

— Γεια, χάθηκες, δεν είσαι δω; τον ρωτάει.

— Εδώ είμαι, λιγάκι φευγάτος. Έχω ένα σπίτι στο Κατηχώρι. Αράζω εκεί, τι να κάνω να κατέβω;

— Είναι ένας πρώην της «πιάτσας», μου λέει ο φίλος που κουβεντιάζουμε. Έχει περάσει απ' τα διάφορα «λούκια». Τώρα αναχώρησε... Χάνονται πολλοί, έτσι, από δω. Η Ιάσονος είναι μια φάση στη ζωή της. Είναι λιγάκι σαν βιτρίνα η Ιάσονος, σαν ένα πάλλο, που κάνει κανείς το «σόου» του...

— Πες μου για τα «λούκια» που ανέφερες πριν.

— Σε μικρογραφία υπάρχουν εδώ, όλες οι ομάδες οι βρίσκεις στην Αθήνα. Πρεζάκηδες, χαπάκηδες, μηχανόβιοι, αναρχικοί, μέλη κομματικών νεολαιών, χριστιανομαρξιστές και κουλτουριάρηδες. Το τι θα διαλέξει ο καθένας εξαρτάται από πολλά πράγματα. Πώς μεγάλωσε, τι προβλήματα αντιμετωπίζει, πώς τη βλέπει γενικά τη δουλειά... Χτυπάνε την Ιάσονος σαν άντρο ναρκομανών, στα χωριά του κάμπου κυκλοφορούν περισσότερα. Ναρκωτικά έχει κι αλλού, θα ξέρεις φαντάζομαι γιατί και πώς διακινούνται... Η Ιάσονος δεν «φαίνεται τίμια» και σαν τη γυναίκα του Καίσαρα την πατάει... Τα περιέργα και τα επικίνδυνα γίνονται αλλού, κι όλη βέβαια η αξιολόγηση κοινωνία μας, το ξέρει που.

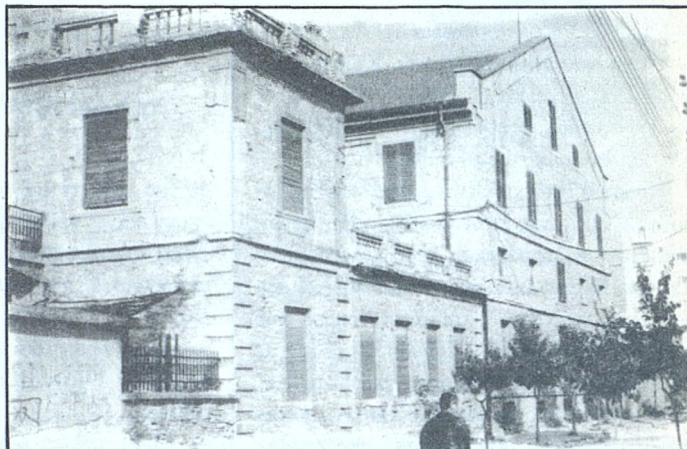
— Ξαναγυρίζουν όσοι φεύγουν από δω;

— Κάποιος έφυγε για πάντα, κι έγινε ήρωας. Ο Ηλίας... Τον χτύπησε το ρεύμα το καλοκαίρι, στις πρόβες κάποιας συναυλίας. Τον ξέραμε όλοι εδώ. Είχε περάσει κι αυτός διάφορα. Σωστό άτομο. Στο τέλος φτιάξανε ένα συγκροτηματάκι. Να κάνουν κάτι τα παιδιά, να μην είναι άλλο θεατές, είχαν πράμα να δώσουν... Πέθανε κι όλος ο κόσμος εδώ βρέθηκε αντιμέτωπος με το θάνατο. Η Ηλίας από ηλεκτροπληξία ναι, αλλά και τα ναρκωτικά είναι θάνατος... Την είδανε στραβά τα παιδιά και κει που ήταν χωρισμένοι σε... σαράντα κομμάτια, γίνανε πιο διαλλακτικοί, κάνουν τώρα κουβέντες μεταξύ τους, την φάχνουν να καταλάβουν μπας και τα ναρκωτικά είναι μια ακόμα μπλόφα του «διαίρει και βασίλευε» όπως και τα κόμματα ή το ποδόσφαιρο...

* Αναδημοσίευση από το περιοδικό «ΒΟΛΟΣ, η πόλη μας», που εκδίδει ο Καλλιτεχνικός Οργανισμός Δήμου Βόλου. Απόσπασμα.

Η βιομηχανία του Βόλου από το 1881 μέχρι σήμερα

του βουλευτή Μαγνησίας Δ. ΠΙΤΣΙΩΡΗ

Βρισκόμαστε στο 1881 κάπου έναν αιώνα μετά την έναρξη της «βιομηχανικής επανάστασης» όταν στις 2 του Νοέμβρη προσαρτάται η Θεσσαλία και μαζί της ο Βόλος που αριθμεί μόλις 4987 κατοίκους. Στη Δύση έχουν ήδη διανυθεί οι δύο πρώτοι «οικονομικοί κύκλοι» και έχει αρχίσει η εποχή των εφαρμογών της χημείας και του ηλεκτρισμού όταν στο Βόλο στα 1894 λειτουργούν τα πρώτα ατμοκίνητα εργοστάσια.

Η «βιομηχανική επανάσταση» έχει ξεκινήσει στον τόπο μας με καθυστέρηση ένα αιώνα.

Τέσσερεις είναι οι κυριότεροι λόγοι αυτής της ανάπτυξης.

1. Το μεγάλο διαμετακομιστικό λιμάνι του Βόλου που συνδέεται με τους Θεσσαλικούς σιδηροδρόμους το 1884.
2. Τα αγροτικά προϊόντα του Πηλίου και του κάμπου που προσφέρονται για μεταποίηση, εμπορία και εξαγωγές.
3. Η στροφή μερίδας των κοτσαμπάσιδων και τσιφλικάδων, αυτών που ακολουθούνε τον Τρικούπη και αργότερα το Βενιζέλο, στο εμπόριο και στη βιομηχανία.
4. Η υποκατάσταση των τοκογλύφων από σημαντικές τοπικές τράπεζες όπως η «Ηπειροθεσσαλική» η «Εμποροβιό» η «Κοσμάδουλος».

Τέλος, η ταχύτατα αναπτυσσόμενη πόλη προσφέρει φθηνά εργατικά χέρια που μετά την εγκατάσταση των χιλιάδων προσφύγων θα γίνουν ακόμη περισσότερα.

Η συγκροτούμενη εργατική τάξη του Βόλου είναι ο άλλος πόλος του εντυπωσιακού καπιταλιστικού άλματος του μεσοπόλεμου. Το κίνημα θα γράψει τη δικιά του ιστορία και γρήγορα οι ταξικές συγκρούσεις θα φθάσουν σε αιματηρά γεγονότα όπως αυτά του '36 χρονιά που το ΚΚΕ πήρε στις εκλογές το 49% των ψήφων στο Βόλο.

Η πρώτη γενιά των βιομηχανιών

Ο ιδρυτής της «δυναστείας» Γκλαβάνη, κατάγεται από τον Άνω Βόλο όπου έχει ένα αλευρόμυλο, μεταπηδά στη σιδηρουργία το 1887, αρχίζει να κατασκευάζει αγροτικά μηχανήματα φθάνοντας να απασχολεί 1.200 εργάτες με εξαγωγές στην Τουρκία και συμμετοχή στις προμήθειες πολεμικού υλικού.

Δύο ιστορικές επιχειρήσεις ο Παπαγεωργίου και ο Μουρτζούκος παράγουν μάλλινα υφάσματα.

Η πρώτη φτάνει να απασχολεί 1000 άτομα το 1931 όταν ενθουσιασμένος ο Ε. Βενιζέλος εγκαινιάζει τις νέες εγκαταστάσεις, ο δεύτερος 600 άτομα.

Μια άλλη οικογένεια από το Κατηχώρι ιδρύει πρώτα ένα τσιγαράδικο και αργότερα τη «βιομηχανία τσιγάρων Μαντάγγου» που κατακτά την πρώτη θέση στον κλάδο και απασχολεί μέχρι και 1.500 εργάτες και εργάτριες.

Στη σιδηρουργία και μηχανοποιία αποκτάνε φημισμένο όνομα οι «Σταματόπουλος», «Ροδίτης», «Αξελός» που παράγουν μάλιστα

και μηχανές εξωτερικής καύσης. Στα 1925 βολιώτες κεφαλαιούχοι μεταξύ αυτών οι Α. Αποστολίδης και Α. Χρυσοχοϊδης βάζουν 92.000 χρυσές λίρες και ιδρύουν την τσιμεντοβιομηχανία «ΟΛΥΜΠΟΣ».

Τέσσερα χρόνια αργότερα θα χρεοκοπήσει και θα συγχωνευθεί με τον «ΗΡΑΚΛΗ» στη γνωστή ΑΓΕΤ.

Ήδη έχει ξεσπάσει η παγκόσμια οικονομική κρίση, οι βολιώτικες τράπεζες κλείνουν. Ο πόλεμος παρεμβάλλεται χωρίς να ανακόψει τον αφανισμό του ντόπιου βιομηχανικού κεφαλαίου.

Στη δεκαετία του '50 οι βιομήχανοι Παπαγεωργίου - Μαρτζώκος - Μαντάγγος - Σταματόπουλος και αργότερα ο Γκαβάνης θα κλείσουν.

Ο Βόλος θα ζήσει χρόνια μεγάλης φτώχειας και ανεργίας. Το ειδικευμένο προσωπικό θα μεταναστεύσει στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Μια δεύτερη κατηγορία «μεσαιών» επιχειρήσεων που κατάφερε να αναπτυχθεί συμπληρωματικά από πρώην τεχνίτες θα ακολουθήσουν την τύχη των «μεγάλων» λίγα χρόνια αργότερα.

Πρόκειται για την κρουνοποιία Κ. Παπαρρήγα την κεραμοποιία Σ. Τσαλαπάτα, τη βιομηχανία ζυμαρικών Σκαρίμπα, το μύλο Καπουρνιώτη, τη μεταλλοβιομηχανία Σωτηρίου, τα χυτήρια Βόλου, τα χυτήρια Τοπιδόγλου, τη βιομηχανία ακρυλικών νημάτων ΚΟΡΑΚΡΥΑ ΑΕ που δεν πρόφτασε να λειτουργήσει.

Οι λόγοι που οδήγησαν στην παρακμή

Επισημαίνω τους κυριότερους λόγους που πολλοί συνεχίζουν να ισχύουν δυστυχώς και σήμερα.

1. Ο οικογενειακός χαρακτήρας των επιχειρήσεων που η ίδια η ταχύτατη ανάπτυξη τους ξεπέρασε τις ικανότητες των ιδρυτών και των κληρονόμων της πρώτης και δεύτερης γενιάς.

2. Οι εθνικές και πολιτικές ανωμαλίες.

3. Η έλλειψη μιας συγκροτημένης πολιτικής στήριξης της παραγωγής, το κράτος περιορίστηκε στη δημιουργία των εξωτερικών οικονομιών, υποδομή κτλ.

4. Η αδυναμία των βολιώτων βιομηχάνων να προσαρμοσθούν στις νέες συνθήκες ντόπιου και ξένου ανταγωνισμού και η μονοσήμαντη ταύτιση της έννοιας της παραγωγικότητας με το χαμηλό κόστος της εργασίας.

5. Η εμφάνιση νέων τομέων με μεγάλο κέρδος και γρήγορη απόδοση, εμπόριο, οικοδομές, παρασιτικά επαγγέλματα.

6. Η καθοριστική πρωτοκαθεδρία του αθηναϊκού κέντρου που συγκεντρώνει τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια το μεγαλύτερο μέρος του ανθρώπινου δυναμικού και των πόρων της χώρας, υπερσυγκεντρώνοντας στο λεκανοπέδιο βιομηχανία, εμπόριο και υπηρεσίες.

Παράλληλα με τον αφανισμό της πρώτης γενιάς των βιομηχανιών του Βόλου εγκαταλείπουν το Βόλο οι μεγάλες εξαγωγικές επιχειρήσεις καπνού και ελιάς.

Η δεύτερη γενιά των βιομηχανιών

Στα μέσα της δεκαετίας του '60 αρχίζει να αποδίδει η πολιτική κινήτρων για την επαρχιακή βιομηχανία και το ξένο κεφάλαιο.

Ιδρύεται η βιομηχανική περιοχή του Βόλου.

Στα επόμενα 15 χρόνια μέχρι το 1980 ο Βόλος ζει έναν ξέφρενο ρυθμό ίδρυσης μεγάλων και αξιόλογων μονάδων.

Το πορτραίτο της μεταποίησης σήμερα

1. Η απασχόληση στη βιομηχανία - βιοτεχνία μεταξύ '60 και '80 διπλασιάζεται από 10.000 σε 18.000 απασχολούμενους. Ο Βόλος εμφανίζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στη μεταποίηση γύρω στο 30% έναντι 20% στη χώρα.

2. Ο αριθμός των καταστημάτων παραμένουν στα ίδια επίπεδα 2.500 περίπου αλλά η συγκέντρωση είναι εντυπωσιακή, 12.000 περίπου άτομα απασχολούνται σε μονάδες άνω των 10 ατόμων, εκατό περίπου μονάδες απασχολούν το μισό δυναμικό.

3. Η κινητήρια δύναμη σε ίππους από 31.000 το '63 φτάνει τις 300.000 το '78 και ξεπερνά τους 400.000 σήμερα, σχεδόν το 10% όλης της χώρας το ίδιο και η κατανάλωση ενέργειας.

Η σύνθεση της μεταποίησης

Σε χοντρές γραμμές είναι η παρακάτω:

1. Είδη διατροφής: 531 μονάδες, 35 οι σημαντικότερες, απασχόληση 2.700 άτομα ή 15% του συνόλου.

2. Καταναλωτικά αγαθά: 1006 μονάδες 20 οι σημαντικότερες, απασχόληση 6.000 άτομα ή 33%.

Εδώ δεσπόζει ένα κλωστήριο βαμβακονημάτων 100.000 αδραχιών που ιδρύθηκε από ξένους και ελέγχεται σήμερα, σχεδόν μοναδική εξαίρεση, από βολιώτες. Ένα δεύτερο σύγχρονο κλωστήριο είναι υπερχρεωμένο. Μια μεγάλη μονάδα έτοιμου ενδύματος που ιδρύθηκε από γερμανούς, και όταν χρεωκόπησε η μητρική εταιρεία εγκαταλείφθηκε το δώδεκο εργοστάσιο ανέλαβε ο Οργανισμός Ανασυγκρότησης (ΟΑΕ) την «επιχείρηση» διάσωσης.

3. Χημικές-ορυκτά: 170 μονάδες, 17 οι σημαντικότερες με απασχόληση 2.500 άτομα ή το 14%.

Εδώ κυριαρχεί το μεγαλύτερο ίσως εργοστάσιο τσιμέντων στην Ευρώπη 4,5 εκ. τόνοι που διευθύνεται τώρα από την Εθνική Τράπεζα, είναι κυρίως εξαγωγικό και πλήττεται από τις χαμηλές τιμές τσιμέντου.

4. Βασικές μεταλλουργίες: 6 μονάδες, 5 οι σημαντικότερες, απασχόληση 1.800 άτομα ή το 10%. Σημαντικά είναι τα δύο «μίνι» χαλυβουργία με καμίνους τήξεως παλαισιδίου και ένα εργοστάσιο σιδηρονικελίου η ΕΛΣΙ ΑΕ της ΕΛΕΒΜΕ, όλα υπερσύγχρονα.

5. Ηλεκτρομηχανολογικές - κατασκευαστικές: 764 μονάδες, 27 οι σημαντικότερες με απασχόληση 5.000 άτομα ή το 28%.

Εδώ κυριαρχούν: α) το μεγάλο συγκρότημα χαλυβδίνων κατασκευών δυναμικότητας 20.000 τόνων το χρόνο που δουλεύει κυρίως έργα ΔΕΗ, β) η μοναδική ελληνική αυτοκινητοβιομηχανία που συναρμολογεί τα αυτοκίνητα ΝΙΣΑΝ, 15.000 το χρόνο και που συμπληρώνεται από δορυφορικές μονάδες.

Τα κύρια χαρακτηριστικά

Αναπτύχθηκαν μεγάλες μονάδες παραγωγής πρώτων υλών, μικρές προστιθέμενης αξίας, οι τέσσερις απ' αυτές είναι ενεργοβόρες.

Κεφαλαιουχικός εξοπλισμός και τεχνολογία εισάγονται. Οι οριζόντιες και κάθετες διασυνδέσεις είναι περιορισμένες. Δεν γίνεται έρευνα και αφομοίωση της ξένης τεχνολογίας.

Οι βιομηχανίες εντάσεως εργασίας, νημάτων και ετοιμών ενδυμάτων δέχονται τις γνωστές πιέσεις από τις «τρίτες χώρες». Λείπουν τελείως οι βιομηχανίες αιχμής οι λεγόμενες του «τρίτου κύματος».

Μερικές παρατηρήσεις για το μέλλον

Αν ο Βόλος διατηρήσει αυτό το βιομηχανικό δυναμικό στο μέλλον η ισορροπία της περιοχής είναι εξασφαλισμένη γιατί τόσο ο γεωργικός όσο και ο τομέας των υπηρεσιών έχουν περιθώρια ανάπτυξης.

Αυτό θα εξαρτηθεί από τις δυνατότητες παραπέρα εκσυγχρονισμού, ειδικευσης και συνεχής αύξησης της παραγωγικότητας ό-

λων των συντελεστών της παραγωγής. Υπάρχει ένα σύνολο μεσαίων μονάδων που δείχνει αξιόλογο δυναμισμό που φαίνεται να αντέχουν στον ανταγωνισμό. Οι προβληματικές επιχειρήσεις μπορούν να εξυγιανθούν εφόσον μετοχοποιηθούν τα χρέη, συγκροτηθούν ικανές διοικήσεις και βοηθήσουν οι εργαζόμενοι.

Η μεγάλη μονάδα ενδύματος μπορεί να εξελιχθεί σε «υποδειγματική» μονάδα «πιλότος» για τις εγχώριες ανάγκες τις εξαγωγές και την καθοδήγηση του κλάδου.

Το ενεργειακό πρόγραμμα, οι κρατικές προμήθειες και οι προγραμματικές συμφωνίες μπορούν και πρέπει να τροφοδοτήσουν πιο συντονισμένα και ευέλικτα το υπάρχον αξιόλογο κατασκευαστικό σύμπλεγμα. Η μεγάλη επένδυση του ανοξείδωτου χάλυβα 150 εκ. δολάρια πραγματοποιούμενη στην περιοχή του Αλμυρού θα ολοκληρώσει τον πόλο μεταλλουργικής ανάπτυξης που έχει εγκατασταθεί στον Αλμυρό όπου έχει την έδρα της η «εταιρεία έρευνας και εφαρμογών μετάλλων» που πρόσφατα συγκρότησε η ΕΛΣΙ ΑΕ με άλλες βιομηχανίες του κλάδου και τη ΔΕΗ. Η νέα βιομηχανική περιοχή Βελεστίνου που αποκτάται τώρα η έκταση μαζί με τις υπάρχουσες εκεί μονάδες: χαλυβουργία, χυτήρια, στρατιωτικό εργοστάσιο ανακατασκευής αρμάτων, σχηματίζουν τον τρίτο πόλο της βιομηχανίας στο νομό.

Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα ολοκληρώνει το πλέγμα των μονάδων μεταποίησης με γρήγορους ρυθμούς.

Η ανάπτυξη του λιμανιού αν ξεπεραστούν οι σημερινοί ανασταλτικοί παράγοντες (ενδοαραβικές διενέξεις) μπορεί να λειτουργήσει σαν πύλη της Ευρώπης προς τη Μέση Ανατολή και να συνδυασθεί με λειτουργία «ελεύθερης ζώνης».

Το πανεπιστήμιο της Θεσσαλίας και κυρίως οι σχολές Μηχανολόγων και Μεταλλουργίας θα συντελέσουν στη δημιουργική αλληλεπίδραση βιομηχανίας - εφαρμοσμένης έρευνας και ανάπτυξης - επιστήμης.

Τι χρειάζεται τώρα;

Αναντίρρητα η βιομηχανία όλης της χώρας και μαζί και η βιομηχανία του Βόλου βρίσκεται σε κρίσιμο σημείο για τους γνωστούς λόγους. Το κράτος καλείται να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο με συγκεκριμένες επεμβάσεις και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Η ιδιωτική πρωτοβουλία οφείλει να εκσυγχρονισθεί συνολικά και να προσαρμοσθεί στις νέες συνθήκες ευρωπαϊκού ανταγωνισμού χωρίς άλλη καθυστέρηση και δικαιολογίες.

Και οι εργαζόμενοι βρίσκονται μπροστά στο δίλημμα ή να συνεχίσουν να λειτουργούν παθητικά, αμυνόμενοι δηλαδή στις διεργασίες που κράτος και κεφάλαιο συντελούν ή δεν συντελούν ή να ενεργοποιηθούν κοινωνικά συμμετέχοντες στην άμεση διαχείριση του δημόσιου τομέα που ήδη είναι σημαντικός και στη βιομηχανία της περιοχής, αναδεικνύοντας έτσι τους εαυτούς του σε υποκείμενο των εξελίξεων στην προοπτική της κοινωνικής αλλαγής. □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΡΩΤΟ
ΕΣΤΟ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

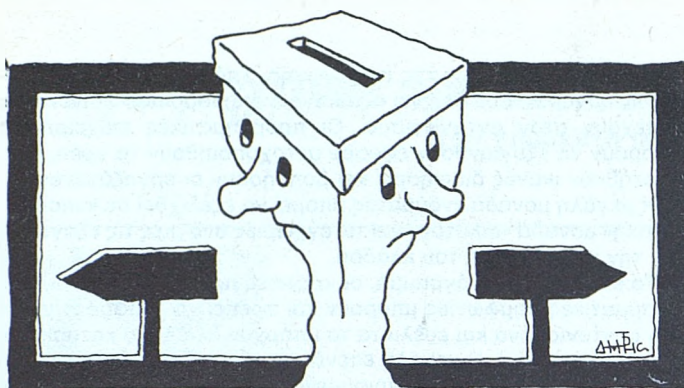
Η ΑΔΙΑΧΩΡΗΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΝΑΣ ΔΙΑΜΟΝΣ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΑΝΤΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΡΩΤΟ
ΕΣΤΟ
ΑΘΗΝΑ 1983

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Η ΑΔΙΑΧΩΡΗΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. Κοτζιά και Σία»,
Τσιμισκή 78

Η μοναξιά των γάλλων κομμουνιστών και τα μελλοντικά προβλήματα

του Άκη Κοσώνα

Ο κοινοβουλευτισμός είναι ένα παιχνίδι με κανόνες. Όποιος δέχεται τους κανόνες μετέχει, κι αφού μετέχει δικαιούται να εξωτερικεύει τα συναισθήματα που του προκαλούν τα εκλογικά αποτελέσματα. Ο λαός είναι βασικό κομμάτι του παιχνιδιού: ψηφίζει, αγανακτεί, χαιρείται, διαδηλώνει και προπαντός ξεχνά. Οι Γάλλοι είναι αγανακτισμένοι με το 10% που πήρε το «Εθνικό Μέτωπο» στις εκλογές της 16ης Μαρτίου. Οι Γάλλοι είναι ανήσυχoi με το 10% που πήρε το κομμουνιστικό κόμμα: «Φρικιαστική άνοδος της ακροδεξιάς» — «ανησυχχητική πτώση της κομμουνιστικής αριστεράς».

Τα πάντα αλλάζουν. Οι όροι διαφοροποιούνται, οι αξίες αντικαθίστανται από άλλες κι οι πολίτες απολαμβάνουν μια από τις δυνατότητες του κοινοβουλευτισμού: Να μιλούν με την ίδια ευκολία για το ΚΚΓ και για τα κοινωνικά απόβλητα που «τη ανοχή της δημοκρατίας» σχημάτισαν κόμμα. Να συγκρίνουν άνετα τον Μαρσαί (όχι, δεν εννοούμε ότι ο Μαρσαί είναι ο ενσάρκωτης του σύγχρονου μαρξιστικού οράματος, απλά καλώς ή κακώς είναι ο ηγέτης ενός κόμματος που αν μη τι άλλο είχε την πρώτη θέση στις προτιμήσεις του γαλλικού λαού από το 1945 μέχρι το 1962 κι από εκεί κι ύστερα ένα ποσοστό της τάξης του 22%) με τον ρατσιστή και βασανιστή στην Αλγερία Λε Πεν: «Μα γιατί, στο κάτω κάτω, κι αυτός ένας πολιτικός είναι».

Όμως τα αποτελέσματα των πρόσφατων εκλογών έδειξαν ότι οι πολίτες δεν συγκρίνουν τον Λε Πεν με τους «άλλους πολιτικούς» ακαδημαϊκά και μόνον. Τα γκάλοπ, του έδιναν γύρω στο 6%. Τελικά «εκδηλώθηκε» και ένα άλλο 3,8% υπέρ αυτού, αφού «στο παραβάν είμαστε μόνοι μας». Πόσο άραγε είναι το πραγματικό ποσοστό υπέρ του σύγχρονου ρατσιστικού λόγου, πόσοι από τους άλλους ψηφοφόρους δίστασαν τελικά και ψήφισαν «παράδοσιακά» ξεπερνώντας την κρυφή γοητεία της κτηνωδίας του «Εθνικού Μετώ-

που»; Αυτό μάλλον (κι ευτυχώς) δεν θα το μάθουμε ποτέ. **Η ουσία είναι, ότι η ξενοφοβία, ο χρωματικός ιμπεριαλισμός, ο μεγαλοϊδεατισμός, ξαναγεννιούνται και αποκτούν νόμιμο λόγο στο Κοινοβούλιο της Γαλλίας.** Και όχι μόνον αυτό. Αριθμητικά συγκεντρώνουν την ίδια δύναμη με όσα εκπροσωπούν οι κομμουνιστές. (2.740.972 ψήφοι για το ΚΚΓ, 2.705.497 ψήφοι για το «Εθνικό Μέτωπο»).

Προφανώς, η πορεία του ΚΚΓ είναι ένα ξεχωριστό ζήτημα που ζητά σελίδες (ίσως και τόμους) για την ανάλυσή του. Το ίδιο (για άλλους φυσικά λόγους) συμβαίνει (ή θα συμβαίνει σε λίγο καιρό) με το κόμμα του Λε Πεν. Κι αν στην περίπτωση του ΚΚΓ θα βρεθούν εκατοντάδες διανοούμενων της αριστεράς ανά την Ευρώπη να βασανίσουν τα μυαλά τους με σειρές από γιατί, στην περίπτωση του «Εθνικού Μετώπου» δεν θα βρεθεί κανείς. Πρώτα γιατί ο σύγχρονος φασισμός δεν έχει αναδείξει (προς το παρόν τουλάχιστον...) διανοούμενους κι ύστερα γιατί ο φόβος αρχίζει ν' απλώνεται σαν προστατευτική πάχνη γύρω απ' τα φαντάσματα του παρελθόντος που σιγά σιγά ξαναγυρίζουν. Οι αναλύσεις θα γίνουν, μόνο που είναι από τώρα βέβαιο ότι η προβληματική τους θα κινηθεί στα επιμέρους θέματα «που ευνόησαν την άνθιση του Λε Πεν». Και ποια είναι αυτά; Η ανεργία (3.000.000 άνεργοι), η πληθώρα των ξένων (έγχρωμων) εργατών στη Γαλλία, η αύξηση της εγκληματικότητας και της κοινωνικής ανασφάλειας... Αλλά πέρα απ' ό,τι άλλο υπάρχει, μήπως η υποβάθμιση των προβλημάτων αυτών από την αριστερά (στο όνομα ίσως της γενικόλογης ισότητας και του προλεταριακού διεθνισμού) προσφέρει στην ακροδεξιά την ευκαιρία της νομιμοποίησής της στη συνείδηση του λαού; Γιατί η αριστερά θα μπορούσε ν' αρθρώσει έναν άλλο λόγο (τουλάχιστον είναι ευκτέο) **που δεν θα είχε σχέση με μαζικές διώξεις μαύρων εργατών, που θα αντιμετώπιζε αποτελεσματικά την υμνολογία των χιτλερικών μεθό-**

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΩΜΑ

ΚΟΜΜΑΤΑ	1986	1981
P.S. (Σοσιαλιστικό Κόμμα)	31,04%	37,45%
P.C. (Κομμουνιστικό Κόμμα)	9,78%	16,17%
R.P.R. (Γκωλκικοί/«Συναγερμός για τη Δημοκρατία»)	11,21%	20,80%
U.D.F. (Κεντροδεξιά/«Ένωση για τη Γαλλική Δημοκρατία»)	8,31%	19,20%
Κοινή λίστα R.P.R. - U.D.F.	21,46%	—
F.N. («Εθνικό Μέτωπο»/Ακροδεξιά)	9,65%	0,40%
Άκρα Αριστερά	1,53%	1,41%
M.R.G. («Κίνημα Ριζοσπαστών της Αριστεράς»)	—	—
—Συνεργασία με P.S.	0,38%	—
Οικολόγοι	1,21%	1,12%
Διάφοροι αριστεροί σχηματισμοί	1,03%	1,80%
Διάφοροι δεξιοί σχηματισμοί	3,90%	2,80%

ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΤΟΥ ΚΚΓ ΑΠΟ ΤΟ 1945 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

1945 : 26,1%
1946 : 26,4%
1946 : 28,8%
1951 : 26%
1956 : 25,8%
1958 : 18,9%
1962 : 21,9%
1967 : 22,5%
1968 : 20%
1973 : 21,4%
1978 : 20,55%
1981 : 16,17%
1986 : 9,78%

Ζωρζ Μαρσαί: από το 1972 Γενικός Γραμματέας του ΚΚ Γαλλίας, πολύ κοντά σήμερα στο τέλος της καριέρας του.

δων κατά των Εβραίων, έναν λόγο που δεν θα βασιζόταν στην καταστολή, στις δυνατότητες ασφαλείας και στα CRS (γαλλικά MAT).

ΚΚΓ: 9,78% ή όταν δεν βλέπουμε πέρα απ' τη μύτη μας

Φαίνεται όμως ότι η γαλλική αριστερά στάθηκε ανίκανη όχι μόνο ν' ασχοληθεί σοβαρά με τα οξυμένα προβλήματα του τόπου, αλλά και να διαμορφώσει έναν πειστικό —έστω και προεκλογικό— λόγο: «Το ΓΚΚ διαμαρτύρεται συχνά για τον αποκλεισμό του από τα μέσα ενημέρωσης και έχει δίκιο. Να όμως, που οι εμφανίσεις του γενικού γραμματέα γίνονται μπουμεραγκ για το κόμμα. Ο Μαρσαί είναι ένας από τους αντιπαθέστερους πολιτικούς στη Γαλλία και γι' αυτό δεν φταίνε ούτε τα μέσα ενημέρωσης ούτε ο αντικομμουνισμός της γαλλικής κοινωνίας.

Φταίει μόνο ο ίδιος» (Ινβ Αφεντούλη στην «Αυγή» της 2/2/86).

Δεν ισχυρίζεται κανείς ότι αποκλειστικός φορέας του πειστικού λόγου είναι (ή πρέπει να είναι) ο ΓΓ του κόμματος. Αλλά αν ο ίδιος δεν μπορεί να πείσει —αφού για το λαό ο ηγέτης είναι ό,τι καλύτερο διαθέτει το κόμμα— τότε είναι εύλογο πως τ' άλλα στελέχη του κόμματος βρίσκονται αυτόματα σε πολύ δύσκολη θέση. Όταν λείπει ο κεντρικός πολιτικός λόγος και η πρόταση αντικαθίστανται από ευκαιριακές και οππορουνιστικές αντιπαραθέσεις με το κυβερνών κόμμα, είναι απλά ζήτημα χρόνου για το λαό ν' αντιληφθεί την απάτη, ή αν θέλετε την κενότητα. «Φταίνει για όλα οι σοσιαλιστές που δεν εξοικονομούν λεφτά για το λαό», έλεγε ο Ζωρζ Μαρσάι, πιστεύοντας προφανώς ότι αυτός ο λαός λησμόνησε πως οι κομμουνιστές κυβερνούσαν με τους σοσιαλιστές για τρία χρόνια. Και ναι μεν ο λαός ξεχνά, αλλά σε προβλήματα που έχουν άμεση σχέση με το πορτοφόλι του —άρα και με τη ζωή του— δεν συγχωρεί εύκολα. Πολύ περισσότερο ο γαλλικός λαός («ο δρόμος για την ευτυχία περνάει απ' το στομάχι») που ποτέ στην ιστορία δεν δέχτηκε μείωση του εισοδήματός του αν υπήρχαν άλλες εναλλακτικές λύσεις. Είναι δηλαδή όλοι οι Γάλλοι οππορουνιστές; Θα ρωτήσει κάποιος υπονοώντας ότι «ο λαός πρέπει να κάνει θυσιές» κτλ., στα πλαίσια της οικονομικής ανάκαμψης και άλλων εθνικών αιτημάτων. Απάντηση σε τούτο το ερώτημα είχε δώσει στον γράφοντα πριν 4 χρόνια ένας ξενοδόχος («Hotel de Rouen», ρυ ντε Πετί Σαμ, κοντά στο Λούβρο, ο André Gluba): «Κοιτάξτε αγαπητέ μου, τα πράγματα είναι απλά. Όταν οι Γάλλοι νιώθουν την ανάγκη κάποιων θεσμικών κοινωνικών αλλαγών ψηφίζουν σοσιαλιστές. Έτσι έγινε το '36 με το Λαϊκό Μέτωπο και τον Λέον Μπλουμ, έτσι και το '81. Στις εκλογές του '86 θα νικήσει η δεξιά με 45% περίπου και μετά από 10-20 χρόνια πάλι οι σοσιαλιστές για να δώσουν κάποιες παροχές και ν' ανταποκριθούν σε μερικά κοινωνικά αιτήματα. Οι τσέπες μας είναι μια χαρά με τους συντηρητικούς, έ, τώρα αν θέλουμε και περισσότερες κοινωνικές ελευθερίες, φωνάζουμε τους σοσιαλιστές και μας τις δίνουν». Αυτός που θα βιαστεί να καταδικάσει την παραπάνω τοποθέτηση σαν απλοϊκή, θα έχει καταδικαστεί εκ των πραγμάτων από την ιστορία. Σ' αυτή τη φάση οι Γάλλοι ήθελαν μεγαλύτερο εισόδημα και άνοιγμα της οικονομίας, θεώρησαν ότι η κεντροδεξιά συμμαχία θ' ανταποκριθεί στις επιθυμίες τους. Παράλληλα η αύξηση του καθημερινού ρατσισμού και η αναγωγή της ξενοφοβίας σε ιδεολογία («φταίνει οι ξένοι που υπάρχουν άνεργοι γάλλοι» όχι μόνο δεν καλλιεργούσε στο κοινό αίσθημα την αναγκαιότητα φιλελευθεροποίησης των δυνάμεων ασφαλείας αλλά αντίθετα απαιτούσε το δυνάμωμα της κοινωνικής καταστολής. Μπορεί «η καρδιά των Γάλλων να είναι αριστερά και η τσέπη τους δεξιά» (μας θυμίζει το «Κυριακάτικο Βήμα» της 23/3/86), αλλά στο ίδιο άρθρο α-

ναφέρεται η εκτίμηση του Μαξ Γκαλλώ που βρίσκεται σε φανερή αντίθεση με την προηγούμενη παροιμία: «Στο βάθος του ιστορικού τους ασυνειδήτου οι Γάλλοι πιστεύουν ότι ένας δεξιός πρόεδρος είναι πιο νόμιμος από έναν αριστερό».

Πού βρίσκεται το ΚΚ Γαλλίας μέσα σ' όλα αυτά; Πολλά στελέχη διαπιστώνουν την κρίση —έστω και καθυστερημένα— και ζητούν τη σύγκληση έκτακτου συνεδρίου, με την ελπίδα ίσως ότι θ' αλλάξει η ηγεσία, ότι θα βρεθεί πολιτική γραμμή (όχι για την έξοδο της χώρας από την κρίση αλλά του ίδιου του κόμματος) κι ότι επιτέλους θα χαραχτεί συγκεκριμένη στρατηγική, τέτοια που «δεν θα επιτρέψει να θυσιάζεται η ιστορία και η δυναμική των κομμουνιστών στ' όνομα μικροπολιτικών συμφερόντων αμφίβολης προέλευσης και αποτελεσματικότητας». Ο ευρωβουλευτής του ΚΚΕ εσωτ. Κώστας Φιλίνης τονίζει σε άρθρο του («Νέα» 23/3/86) σχετικά: «Συμπεράσματα σημαντικά πρέπει να βγάλουμε και για το Γαλλικό ΚΚ. Η συνεχιζόμενη μείωση της δύναμής του αποδεικνύει ότι δεν αρκεί να καταγγέλλονται οι αποτυχίες της κυβέρνησης του σοσιαλιστικού κόμματος. Πρέπει ταυτόχρονα να προβάλλονται νέες λύσεις στα προβλήματα και να επιλέγεται ένας δρόμος που θα αποτελεί υπέρβαση όχι μόνο της σοσιαλδημοκρατίας αλλά και της ξεπερασμένης δογματικής παλααιοκομμουνιστικής πολιτικής». Συγχρόνως ο Κ. Φιλίνης θεωρεί ότι τ' αποτελέσματα των γαλλικών εκλογών πρέπει ν' αποτελούν προειδοποίηση για το ΚΚΕ «που διαθέτει έναν πολλαπλάσιο δογματισμό». «Η καθοδική πορεία του Γαλλικού ΚΚ αποτελεί μια προειδοποίηση για το τι περιμένει τους κομμουνιστές εκείνους που επιμένουν να αρνούνται την ανανέωσή τους». Την εκτίμηση αυτή φαίνεται να τη δικαιώνει —άθελά του βέβαια— το μέλος του Τμήματος Διεθνών Σχέσεων της ΚΕ του ΚΚΕ, Σπ. Σταθάκης: «... το μισό εκατομμύριο ψήφοι που πήρε το ΓΚΚ παραπάνω από τις ευρωεκλογές του 1984, αποτελούν μια καλή όσο μικρή κι αν φαίνεται, επένδυση για νέους αγώνες για την υπεράσπιση των κατακτήσεων του γαλλικού λαού». («Νέα», 23/3/86).

Αλλά είναι φανερό ότι ο κ. Σταθάκης (και το ΚΚΕ συνολικά) βρίσκεται σε ιδιαίτερα δύσκολη θέση: συγκρίνει το αποτέλεσμα της 16ης Μαρτίου με αυτό των Ευρωεκλογών ξεχνώντας, εύλογα άλλωστε, να μιλήσει για το 25,8% του ΓΚΚ το 1956, το 22,5% του 1967, το 21,4% του 1973 και τελικά ακόμη και γι' αυτό το «πτωχό πλην τίμιο και αξιοπρεπές» 16,17% του '81. Και, αλήθεια, πώς είναι δυνατό να ισχυρίζεται ότι, «το μισό εκατομμύριο ψήφοι... είναι μια καλή επένδυση...», όταν το ακροδεξιό «Εθνικό Μέτωπο» πήρε σε σχέση με τις εκλογές του 1981, 2.600.000 ψήφους παραπάνω; Αν οι 500.000 ψήφοι είναι μια καλή επένδυση τότε οι 2,5 εκατ. τι είναι, στο βαθμό μάλιστα που τις ψήφους δεν τις έχει κερδίσει όχι το ΚΚ —ή τέλος πάντων ένα παραδοσιακό κοινοβουλευτικό κόμμα— αλλά το σχήμα των αποβλήτων

Η φιλοδοξία του Γκαλλικού ηγέτη και δημάρχου του Παρισιού Ζακ Σιράκ πραγματοποιήθηκε. Έγινε πρωθυπουργός. Μένει να δούμε τους χειρισμούς του για τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των κεντροδεξιών δυνάμεων.

Ως συνήθως χαμογελαστός ο αρχηγός του ακροδεξιού Εθνικού Μετώπου Ζαν-Μαρί Λε Πεν χέρι-χέρι με τον ιταλό ομοϊδεάτη του Αλμιράντε.

που περιλαμβάνει ρατσιστές, φιλοναζιστές, πρώην βασανιστές και καταδότες των γερμανικών αρχών κατοχής;

Είτε το θέλουμε είτε όχι το αποτέλεσμα είναι αυτό που μετράει. Και το αποτέλεσμα είναι ότι στη νέα Γαλλική Βουλή το ΚΚΓ και το «Εθνικό Μέτωπο» θα έχουν από 35 έδρες. Το αποτέλεσμα είναι ότι το Κομμουνιστικό Κόμμα Γαλλίας σπάει για πρώτη φορά από το 1932 το φράγμα του 10% προς τα κάτω. Το ΚΚΓ με αυτή την έννοια «δείχνει το δρόμο» για τη σκέψη, την ανάλυση και τη στάση των περισσότερων ΚΚ της Δυτικής Ευρώπης που βρίσκονται και αυτά σε πτώση. Η αριστερά μοιάζει να μην έχει παρά δύο επιλογές: να συνεχίσει να θριαμβολογεί ακόμα κι όταν χάνει στις εκλογές τη μισή από τη δύναμή της, ή ν' αρχίσει να σκέφτεται και ν' αντιδρά. Το δεύτερο είναι σίγουρα πιο δύσκολο αλλά και αναγκαίο. □

ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ: Ο λαός συνεχίζει τον αγώνα του

του Γιάννη Φλώρου

Φωτογραφίες: Τ. Κωστόπουλος

Το ΑΝΤΙ έχει βρεθεί αρκετές φορές κοντά στο λαό των Σαχραουί και στους μαχητές του Μειώπου ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ. Αυτή τη φορά ξανασηγάμε μετά από πρόσκληση του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ μαζί με την ελληνική αποστολή η οποία συμμετείχε στις εκδηλώσεις για τη δέκατη επέτειο της ανακήρυξης της Λαϊκής Αραβικής Δημοκρατίας της Σαχάρας (RASD) που έγινε στις 27 Φεβρουαρίου 1986¹. Στις εκδηλώσεις συμμετείχαν αντιπροσωπείες από πολλές χώρες, εκπρόσωποι κομμάτων, οργανώσεων νεολαίας και μαζικών φορέων, βουλευτές, δημοσιογράφοι και επιτροπές αλληλεγγύης από όλο τον κόσμο.

Το Κίνημα Απελευθέρωσης της Σαχάρας έχει μια προϊστορία αγώνων, με πολλές νίκες στο στρατιωτικό, αλλά και στο διπλωματικό πεδίο. Από το 1982 τελευταία φορά που απεσταλμένος του ΑΝΤΙ βρέθηκε στην αχανή έρημο της δυτικής Σαχάρας μέχρι τώρα μεσολάβησαν πολλά. Σήμερα η ΛΑΔ της Σαχάρας αναγνωρίζεται από 63 χώρες. Από τη Δυτική και Ανατολική Ευρώπη, όμως, μόνο η Γιουγκοσλαβία την έχει αναγνωρίσει. Η βοήθεια ωστόσο της Αλγερίας, πολλών κυβερνήσεων των αδόμευτων χωρών, αλλά και ορισμένων δυτικοευρωπαϊκών στάθηκε πολύτιμη στις δύσκολες στιγμές, ιδιαίτερα μετά τη συμφωνία του 1983 ανάμεσα στη Λιβύη και το Μαρόκο, η οποία είχε αποτέλεσμα να σταματήσει η οικονομική και στρατιωτική βοήθεια της Λιβύης στους Σαχαρινούς. Στο μεταξύ διάστημα μέχρι τώρα, εκτός από την αναγνώριση και τη λειτουργία διπλωματικών γραφείων του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ σε αρκετές ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, και τη θετική απόφαση της 87ης Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ η νεαρή ΛΑΔ της Σαχάρας κατέχει από το 1985, μετά την αποχώρηση του Μαρόκου, τη θέση του αντιπροέδρου στον Οργανισμό Αφρικανικής Ενότητας (ΟΑΕ). Αυτό δημιουργεί περισσότερο ευνοϊκές συνθήκες στο χώρο των Αδόμευτων για τον αγώνα του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ.

Ταυτόχρονα με τις διπλωματικές προσπάθειες και τις αναμφισβήτητες εκπληκτικές επιτυχίες των τελευταίων χρόνων στο διπλωματικό πεδίο, συνεχίζονται και οι μάχες στα κατεχόμενα εδάφη. Ο πόλεμος

των «λαντ ρόμπερ» στην έρημο δεν έχει σταματήσει. Οι μαχητές του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ χτυπούν συνεχώς τον εχθρό με την τακτική του ανταρτοπόλεμου. Τα στρατεύματα κατοχής του Μαρόκου, ελέγχοντας «χρήσιμο τρίγωνο», το οποίο περιλαμβάνει τις κυριότερες πόλεις αλλά και αρκετά κοιτάσματα φωσφάτων, τα οποία αποτέλεσαν και την αιτία εισβολής του Μαρόκου και της Μαυριτανίας το 1975, φυλάνε τα έξι τείχη που έχουν κτίσει γύρω από στρατηγικές τοποθεσίες. Σ' αυτά τα τείχη γίνονται οι επιθέσεις των ανταρτών, οι οποίοι μετά από κάθε επίθεση γυρίζουν στη βάση τους. Το Μαρόκο είναι υποχρεωμένο τώρα να διατηρεί πάνω από 100.000 άνδρες στις σημαντικές πόλεις και τις οχυρωμένες θέσεις. Μετά την υποχώρηση της Μαυριτανίας και τη συμφωνία με τη ΛΑΔ της Σαχάρας το 1979 το Μαρόκο ισχυρίζεται ότι όλη η περιοχή του ανήκει πάντα. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, δηλαδή, θεωρεί ότι οι Σαχαρινοί ποτέ δεν υπήρξαν και ότι όσοι τώρα τους πολεμούν είναι ή «μισθοφόροι» ή μεταμφιεσμένοι Αλγερινοί. Το καθεστώς του βασιλιά Χασάν όμως ουσιαστικά επιδιώκει την κυριαρχία στη Δυτ. Σαχάρα για τα μεγάλα κοιτάσματα φωσφάτων, τα μεταλλεύματα σιδήρου, λευκόχρυσου και άλλων μετάλλων, καθώς και για τις πλούσιες αλιευτικές περιοχές που υπάρχουν στη θάλασσα. Ταυτόχρονα όμως αξιοποιεί τον πόλεμο για να ξεπεράσει τα εσωτερικά προβλήματα. Δημιουργεί στο εσωτερικό ένα «εθνικής σημασίας» πρόβλημα και εξουδετερώνει, προς το παρόν, τις λαϊκές αντιδράσεις. Το κόστος όμως του πολέμου, παρά τη μαζική βοήθεια των ΗΠΑ είναι τεράστιο. Η διατήρηση του στρατού, αλλά και των εποικων που μετέφερε το Μαρόκο στις κατεχόμενες περιοχές για να αλλοιώσει τη σύνθεση του πληθυσμού και υπολογίζονται περίπου στις 100.000 αυξάνει τα προβλήματα. Το εξωτερικό χρέος της χώρας μεγαλώνει και οι αντιδράσεις στο εσωτερικό πολλαπλασιάζονται.

Παρόλες τις επιτυχίες του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ τις αποφάσεις του ΟΑΕ και του ΟΗΕ για μια δίκαιη ειρήνη τις οποίες το Μαρόκο απορρίπτει, ενώ από το ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ έγιναν αποδεκτές, η δικαίωση των αγώνων και

των εθνικών πόθων του Σαχραουί δεν έχει επιτευχθεί. Οι Σαχαρινοί όμως από τους ελάχιστους πια λαούς σήμερα που δεν έχουν αποκτήσει ακόμη πλήρη ανεξαρτησία, είναι αποφασισμένοι να συνεχίσουν τον αγώνα. «Όλη η πατρίδα ή ο θάνατος» είναι το σύνθημα με το οποίο υποδέχθηκαν τους ξένους, που φιλοξένησαν στην έρημο με την ευκαιρία της επετείου της 27ης Φεβρουαρίου 1976.

Στις λίγες μέρες που μείναμε εκεί η νεαρή ΛΑΔ της Σαχάρας, αν και αναγκασμένη να οργανωθεί με έναν ιδιότυπο τρόπο στα προσφυγικά στρατόπεδα στις απελευθερωμένες περιοχές και κυρίως σ' ένα τμήμα της Αλγερίας, έχει πετύχει σε πολλούς τομείς. Σε τέσσερις τώρα τεντουπόλεις είναι εγκατεστημένοι 165.000 πρόσφυγες². Εκεί εκπαιδεύουν το στρατό τους που είναι εφοδιασμένος με άρματα και θωρακισμένα αμερικανικής, γαλλικής και νοτιοαφρικανικής κατασκευής, λάφυρα τα περισσότερα από τον πόλεμο. Στη στρατιωτική παρέλαση της 27ης Φεβρουαρίου στην έρημο σε πολλά υπήρχαν ακόμα τα σήματα του Μαροκινού στρατού πάνω τους. Εκεί έχουν δημιουργήσει σχολεία, τεχνικές σχολές, σχολές φαντασμαγείας, και ραπτικής. Εκεί στους προσφυγικούς καταυλισμούς συντηρούν τα ήθη και τα έθιμα και αναπτύσσουν την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της πατρίδας τους.

Ο τρόπος με τον οποίο είναι οργανωμένη η κοινωνία τους καθορίζεται από τις ανάγκες του πολέμου και της αναγκαστικής λύσης των προσφυγικών στρατοπέδων. Χρήμα βέβαια δεν υπάρχει και ότι χρειάζονται για να ζήσουν τα μοιράζονται. Ανάλογα με όσα διαθετούν και τι ανάγκες υπάρχουν. Πολλούς τομείς της κοινωνικής και διοικητικής δραστηριότητας διαχειρίζονται οι γυναίκες οι οποίες κατέχουν ξεχωριστή θέση σε όλες σχεδόν τις πολιτικές και κοινωνικές δραστηριότητες.

Σ' αυτή τη σκληρή γη που λείπει και το νερό και η βλάστηση, που οι αμμοθυελλές περιτυλίγουν τις σκηνές με σύννεφα άμμου, οι Σαχαρινοί βρήκαν νερό και κατόρθωσαν να δημιουργήσουν πρότυπες καλλιέργειες λαχανικών.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες διαμόρφωσαν και το διοικητικό τους σύστημα. Δεν πρόκειται βέβαια για μια οργανωσή κράτους όπως εμείς τη φανταζόμαστε. Είναι μια οργάνωση ιδιόμορφη όχι μόνο εξαιτίας του πολέμου και της προσφυγιάς, αλλά και του χαρακτήρα του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ σαν οργανωτή όλου του λαού. «Το πώς θα οργανωθεί το κράτος όταν απελευθερωθεί η πατρίδα είναι ζητήματα που θα αποφασίσει ο λαός τότε», μας είπε ο συνοδός μας φοιτητής πριν το 1974 στη φιλοσοφική στην Ισπανία, στην οποία όμως έκανε μόνο μια χρονιά, γιατί στη συνέχεια ήρθε να πολεμήσει. Και δεν είναι ο μόνος. Πολλοί από τους γηγενείς και τα στελέχη του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ οπουδάζαν μέχρι τότε στην Ευρώπη, μετά πήραν μέρος στον πόλεμο και τώρα συμμετέχουν στον αγώνα, δίπλα στο λαό τους.

Στις σκηνές, που μας φιλοξένησαν, στις εκθέσεις με φωτογραφικά υλικά και υλικά χειροτεχνίας από παιδιά του σχολείου που μας πήγαν, πάντα σύμφωνα με το πρόγραμμα, και στο σχολείο «27 Φλεβάρη», που πήγαμε όσοι μείναμε μία μέρα παραπάνω, παντού υπήρχε η φωτογραφία του Ελ Ουάλι, Γ.Γ. του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ που σκοτώθηκε στις 9 Ιουνίου 1976 σε μια επίθεση στην Νουακσότ πρωτεύουσα της

Μαυριτανίας. Ήταν ο εμψυχωτής του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ, ήρωας και μάρτυρας του λαού. Τώρα γενικός γραμματέας του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ και πρόεδρος της Λαϊκής Αραβικής Δημοκρατίας της Σαχάρας είναι ο Μοχάμεντ Αμπντελαζίζ. Στη συνέντευξη Τύπου και στην ομιλία του στις 27 Φεβρουαρίου τόνισε ότι ο λαός της Σαχάρας θα συνεχίσει τον ένοπλο αγώνα μέχρι να δικαιωθεί. Ωστόσο, υπογράμμισε ότι όπως δείχνει και η εμπειρία άλλων λαών, που αγωνίστηκαν για την ανεξαρτησία τους, η λύση θα βρεθεί με διαπραγματεύσεις.

Και πράγματι το Μαρόκο παρά τους εποίκους που στέλνει, παρά το στρατό που διατηρεί, παρά τα τείχη που κατασκευάζει θα είναι υποχρεωμένο αργά ή γρήγορα να συζητήσει με το ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ. Μέχρι όμως να γίνει αυτό ο λαός της Σαχάρας έχει ανάγκη τη διεθνή αλληλεγγύη και την έκφραση της ενεργητικής συμπαράστασης. Αυτό είναι και το μήνυμα που μετέφεραν όσοι ξένοι βρέθηκαν στην επέτειο των 10 χρόνων από την ίδρυση της ΛΑΔ της Σαχάρας στις χώρες τους. Να αναπτυχθεί η αλληλεγγύη, να γνωρίσει η κοινή γνώμη το δίκαιο αγώνα του Σαχαρινού λαού και να πεισθούν οι κυβερνήσεις να αναγνωρίσουν την ΛΑΔ Σαχάρας.

Οι λίγες μέρες που ζήσαμε κοντά στους μαχητές του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ ήταν αρκετές για να δείξουν σε όλους μας ότι ο λαός της Σαχάρας είναι αποφασισμένος για τη νίκη. «Η RASD είναι μία μη ανατρέψιμη πραγματικότητα» ήταν ένα από τα συνθήματα στο χώρο των εκδηλώσεων για τα 10 χρόνια. Άνδρες και γυναίκες, νέοι και γέροι είχαν στο βλέμμα τους την αποφασιστικότητα και την πίστη ότι αργά ή γρήγορα θα επιστρέψουν στην πατρίδα. Την πεποίθησή ότι θα ξεπεράσουν τις δυσκολίες και θα μπορέσουν να ζήσουν και να φτιάξουν όπως αυτοί ονειρεύονται και θέλουν τη δική τους πατρίδα. Και αυτός ο αγώνας ενός λαού που χαράσσει με το όπλο στο χέρι εδώ και χρόνια τη δική του πορεία μέσα από τις πιο αντίξοες διενθείς συνθήκες και τους σκληρούς όρους που επιβάλλει ο πόλεμος της ερήμου δεν αξίζει μόνο εκδηλώσεις αλληλεγγύης ή κάποια ψηφίσματα.

Η ελληνική αντιπροσωπεία που πήγε εκεί ασφαλώς μπορεί να κάνει πολύ περισσότερο από όσα μέχρι τώρα. Ιδιαίτερα στην κρίσιμη φάση που βρίσκεται ο αγώνας του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ σήμερα, χρειάζεται η αλληλεγγύη να είναι ευρύτερη και περισσότερο συγκροτημένη. Σίγουρα οι ευρωβουλευτές του ΠΑΣΟΚ, του ΚΚΕ, του ΚΚΕ εσ. και της ΕΔΑ μπορούν να συμβάλουν θετικά στο Ευρωκοινοβούλιο αν λάβουμε υπόψη ότι οι σοσιαλιστές και κομμουνιστές ευρωβουλευτές που ήταν εκεί υποσχέθηκαν να δραστηριοποιηθούν προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης της διεθνούς αλληλεγγύης. Αλλά όμως και πολλές, άλλες κρίσιμες και ουσιαστικές πλευρές συμπαράστασης όπως ανακοίνωσε και η ελληνική αποστολή σε συνέντευξη Τύπου που έδωσε στις 13 Μαρτίου, οι οποίες αν διευρυνθούν θα είναι πολύτιμες, στην προσπάθεια να γίνει μεγαλύτερη η

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Χαιρετισμός για την Ειρήνη και τη Δημοκρατία

Εμείς όλοι όσοι υπογράφουμε αυτή την ανοιχτή επιστολή στο όνομα των παιδιών της Λαϊκής Αραβικής Δημοκρατίας των Σαχραουί, των παιδιών που τους έκλεψαν την παιδικότητα και το χαμόγελο, αυτών που τους εμπόδισαν να γνωρίσουν τα λουλούδια, να μαζέψουν φρούτα και να παίξουν στους κήπους, αυτών των παιδιών που στερήθηκαν το πιο θεμελιακό δικαίωμα όλων των παιδιών του κόσμου, την ειρήνη.

Η επίθεση των Μαροκινών μας υποχρέωσε να ζήσουμε στην εξορία. Μας επέβαλε τον πόλεμο, το θόρυβο των αεροπλάνων και των κανονιών. Μας στέρησε την αγάπη, και τη μόρφωση και μας υποχρέωσε να ζούμε πρόσφυγες υποφέροντας τον πιο κρύο χειμώνα και το πιο ζεστό καλοκαίρι.

Αν υπάρχουμε ακόμα σήμερα είναι

γιατί μας προστάτησαν ο λαός και το κράτος μας. Έτσι μπορέσαμε να μάθουμε ότι στον κόσμο υπάρχουν λουλούδια, λειβάδια, θάλασσες, άνοιξη και καλοκαίρια... χάρη σε κάποιες ζωγραφιές και απ' τα λόγια ενός δασκάλου... Όμως, μόνο η ειρήνη και η ελευθερία θα μας επιτρέψει να κάνουμε πραγματικότητα αυτή την εμπειρία.

Όλοι εσείς, λοιπόν, που αγαπάτε την ειρήνη και τη δικαιοσύνη, στο όνομα της ανθρωπιάς και της δικαιοσύνης, στηρείτε το λαό μας και εμποδίστε αυτόν τον καταστροφικό πόλεμο. Και πρώτα από όλα εξαλείψτε την κυρίαρχη αιτία του, που είναι η επίθεση του Μαρόκου εναντίον της ιερής μας γενέτειρας πατρίδας.

Στηρίζουμε τις ελπίδες μας και σε σας

Τα παιδιά των Σαχραουί

αλληλεγγύη των ελληνικών προοδευτικών δυνάμεων στην υπόθεση του λαού της Σαχάρας.

Θα έχει πράγματι ενδιαφέρον να αναλογισθούμε όλοι αριστεροί, προοδευτικοί, σοσιαλιστές, επαναστάτες, κομμουνιστές, αναρχικοί, δημοκράτες, γιατί και στο όνομα ποιων, ούτε μία ευρωπαϊκή χώρα (Δυτική και Ανατολική, καπιταλιστική, σοσιαλιστική ή κομμουνιστική) πλην της Γιουγκοσλαβίας δεν αναγνώρισε την ΛΑΔ της Σαχάρας. Τα εθνικοαπελευθε-

ρωτικά κινήματα —η επανάσταση για εδω— και μας, την νεότερη γενιά, μας σσημάδεψε, έστω και αργότερα, πολύ ή λίγο, με όνειρα, ρομαντισμούς και άλλα πολλά. Αυτή η αγωνία, το λαθεμένο —έστω— πάθος για το όνειρο ας ελπίσουμε τουλάχιστον ότι δεν θα μετατραπεί στις μέρες μας σε μια «τουριστική αγωνία» για άλλους και άλλα πράγματα: χώρες μακρινές, ερήμους, κτλ. και ούτε θα συντριβεί αντιμετωπίζοντας νέους ογκόλιθους αδιεξόδων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ο χώρος δεν επιτρέπει την παράθεση των ιστορικών στοιχείων της δημιουργίας του ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ και της ιστορίας των Σαχραουί. Οι ενδιαφερόμενοι πάντως μπορούν να ανατρέξουν για περισσότερες πληροφορίες: α. «Πορτραίτο της Δ. Σαχάρας», Ηλ. Καρράς, ΑΝΤΙ τχ. 95.

β. «Δ. Σαχάρα: Η γέννηση ενός έθνους», Ηλ. Καρράς, ΑΝΤΙ τχ. 95.

γ. «Δ. Σαχάρα: Το αντάρτικο της ερήμου», Μ. Βλέσσας, ΑΝΤΙ τχ. 106.

δ. «7 μέρες με το ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ», Στ. Κούλογλου, ΑΝΤΙ τχ. 208.

ε. «Στην ελεύθερη Σαχάρα», Λεωτ. Βουτσάς, Αυγή 5-8/3/78.

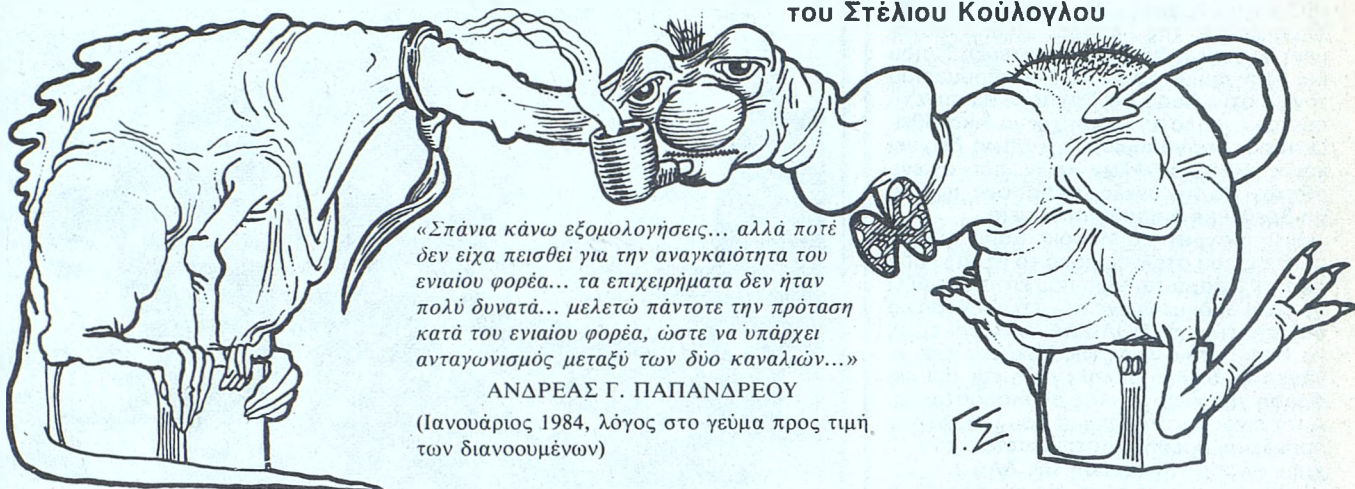
στ. «Δ. Σαχάρα: Το μικρό Βιετνάμ της Αφρικής»,

Γ. Βότσης, Ελευθεροτυπία 14-15/3/78.

ζ. «Φωσφάτα και ουράνιο πίσω από τον πόλεμο της ερήμου», Γ. Βότσης, Ελευθεροτυπία 12/3/78. 2. Η συνολική έκταση της Δ. Σαχάρας είναι 266.000 ΚΜ². Ο ακριβής πληθυσμός της δεν είναι γνωστός. Υπολογίζεται μεταξύ 400 και 800.000. Στα κατεχόμενα εδάφη, πλην των νομάδων, σύμφωνα με τους Σαχραουί, ζουν πάνω από 250.000.

ΤΕΡΑΣ 1 + ΤΕΡΑΣ 2 = ΤΕΡΑΣ²

του Στέλιου Κούλογλου

«Σπάνια κάνω εξομολογήσεις... αλλά ποτέ δεν είχα πεισθεί για την αναγκαιότητα του ενιαίου φορέα... τα επιχειρήματα δεν ήταν πολύ δυνατά... μελετώ πάντοτε την πρόταση κατά του ενιαίου φορέα, ώστε να υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ των δύο καναλιών...»

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

(Ιανουάριος 1984, λόγος στο γεύμα προς τιμή των διανοουμένων)

Τι κάνεις όταν έχεις να αντιμετωπίσεις δύο γραφειοκρατικά, ελλειμματικά τέρατα; Μήπως προσπαθείς να λύσεις το πρόβλημα, αντιμετωπίζοντας το κάθε ένα χωριστά, με την τακτική «του σαλαμιού»; Μήπως προσπαθείς να διαχωρίσεις το κάθε ένα σε μικρότερα «τερατάκια», ώστε να τα αντιμετωπίσεις ευκολότερα; Το ANTI βρίσκεται στην ευχάριστη θέση να αναγγείλει, ότι για πρώτη φορά, αυτές οι ξεπερασμένες λογικές αντιμετώπισης των τεράτων, αντικαταστάθηκαν από μία καινούργια: όταν έχεις δύο τέρατα, απλώς τα... ενιοποιείς, ή τουλάχιστον έτσι φαίνεται να πιστεύει η πρόταση περί «ενιαίου φορέα», που παρουσίασε την περασμένη εβδομάδα ο υφυπουργός Προεδρίας κ. Μ. Παπαϊωάννου.

Στις στήλες του ANTI, έχει επανειλημμένα τονισθεί, ότι ο τρόπος αντιμετώπισης της ραδιοτηλεόρασης από την κυβέρνηση, είναι χαρακτηριστικός όχι για το βαθμό δημοκρατικότητας των εκάστοτε αρμοδίων, αλλά κυρίως για τον τρόπο, τη «φιλοσοφία», με την οποία επιχειρείται να επιλυθούν σοβαρότατα και εκκρεμούντα κοινωνικά προβλήματα: η τηλεόραση δεν είναι στη σημερινή εποχή μόνο ένα από τα κέντρα της πολιτικής διαμάχης, αλλά και ο καθρέφτης της κοινωνίας, των μεταβολών και των εξελίξεών της.

Στην πραγματικότητα, οι δύο ΕΡΤ, είναι δύο προβληματικές επιχειρήσεις: πολιτικά, προκαλώντας προβλήματα και κόστος (τώρα πια και για εξωτερικά γεγονότα, όπως οι γαλλικές εκλογές), ακυρώνοντας τις όποιες απαραίτητες συναινετικές διαδικασίες. Οικονομικά, γιατί πρόκειται για δύο ελλειμματικές επιχειρήσεις, με αντιπαραγωγική κατεύθυνση, με προσωπικό περισσότερο, ή μάλλον πολλαπλάσιο από το αναγκαίο, χαλολυγμένο στην πλειοψηφία του να ενδιαφέρεται για οτιδήποτε άλλο, εκτός από την προάσπιση της ελευθερίας έκφρασης ή την ποιότητα. Θα μπορούσε να αντιληφθεί, ότι στα τόσα δισεκατομμύρια, που καλύπτουν τα ελλείμματα,

ας δίνονται και ορισμένα για τις δύο «ευαίσθητες» προβληματικές. Πράγματι, το πρόβλημα δεν είναι κυρίως οικονομικό: η χαμηλή ποιότητα των δύο ΕΡΤ, ο αναχρονισμός τους και η έλλειψη δημοκρατίας, παράγουν μία συγκεκριμένη «κουλτούρα» που απευθύνεται και επηρεάζει όλη την υπόλοιπη κοινωνία. Και εδώ είναι το πραγματικό πρόβλημα.

Πώς μπορεί να προσδεύσει —πολύ περισσότερο να βαδίσει στο σοσιαλισμό— ένας τόπος, όταν καθημερινά διαπαιδαγύγεται στην έλλειψη οποιουδήποτε προγραμματισμού, στην τήρηση μη ωραρίου, στην κουλτούρα του «αλαλούμ», στην κουτοπονηρία των αποτελεσμάτων των γαλλικών εκλογών, στο «άρπα-κόλλα», στη μικρότερη προσπάθεια;

Και ας προστεθεί εδώ ώστε να συμπληρωθεί το «παζλ», ότι όλα αυτά, δεν γίνονται «εν κενώ»: πραγματοποιούνται τη στιγμή, που ακριβώς στο χώρο των μέσων ενημέρωσης, συντελούνται ριζικές αλλαγές, που τείνουν να αλλάξουν τα έως τώρα δεδομένα. Αρχίζοντας από τη δορυφορική τηλεόραση που καταργεί τα εθνικά σύνορα περνώντας διαμέσου της καλωδιακής τηλεόρασης που θέτει ακόμη και πρόβλημα μιας νέας ηλεκτρονικής δημοκρατίας σε μία «κοινωνία των πολιτών» και καταλήγοντας στην ηλεκτρονική κάμερα που δεν απαιτεί πια εξαμελές συνεργείο για την κάλυψη κάποιου γεγονότος, αλλά έναν και μοναδικό άνθρωπο —ίσως απλά δημοσιογράφο— που θα την χειρίζεται. Συμπέρασμα: ένας παρόμοιος νόμος, θα πρέπει το λιγότερο να παίρνει υπόψη του αυτές τις αλλαγές, αν όχι να τις εισάγει, να προγραμματίζει και για το μέλλον.

ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΑΙΘΕΡΟΒΑΜΩΝΩΝ

Πώς απαντά η «πρόταση» σε όλα αυτά, μετά από πέντε σχεδόν χρόνια, διαπανηρών αυτοσχεδιασμών, κατατομήσεων, και μειζονών κρίσεων; Η ΕΡΤ-1 και η ΕΡΤ-2, σφυρίζοντας το ραδιοφωνικό μοτίβο που ήταν της μόδας πριν από

20 χρόνια, μετατρέπονται στο πρώτο και το δεύτερο πρόγραμμα, της Ανώνυμης Εταιρείας ΕΡΤ, η οποία περιλαμβάνει τέσσερις ακόμη διευθύνσεις: το ραδιόφωνο, που ενοποιείται και αυτό, την «Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας», το «Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων», και το «Σταθμό Βορείου Ελλάδος», που ανεξαρτοποιεί σε κάποιο βαθμό τη σημερινή υπηρεσία της συμπρωτεύουσας αποτελώντας, ένα από τα λίγα αποκεντρωτικά, εκσυγχρονιστικά και για τούτο θετικό μέτρα της πρότασης.

Τα αποτελέσματα, αν το σχέδιο εφαρμοσθεί, προβλέπονται καταστροφικά: πρώτα απ' όλα ενώ η σημερινή τάση σε όλο τον κόσμο, είναι η δημιουργία μικρών όσο το δυνατόν λιγότερο γραφειοκρατικών και περισσότερο ευέλικτων επιχειρήσεων, οι σημερινές γραφειοκρατίες των δύο ΕΡΤ, συνενώνονται σε μία ακόμη μεγαλύτερη. Ενώ κάθε ραδιόφωνο πρόγραμμα και κάθε σταθμός από όσους λειτουργούν, απαιτούν μία μικρή αποφασισμένη διευθύνουσα ομάδα (κάτι σαν τους «πέντε» της Λαλιωτικής ΕΡΤ-1) που θα προχωρήσει στην αναγκαία μεταρρύθμιση ο διευθυνών σύμβουλος της «ΑΕ ΕΡΤ» θα πρέπει τώρα να ασχολείται, να «υπογράφει» τα απαραίτητα γραφειοκρατικά χαρτιά για δύο τηλεοπτικούς σταθμούς, τους τέσσερις ραδιοφωνικούς, και τις άλλες διευθύνσεις.

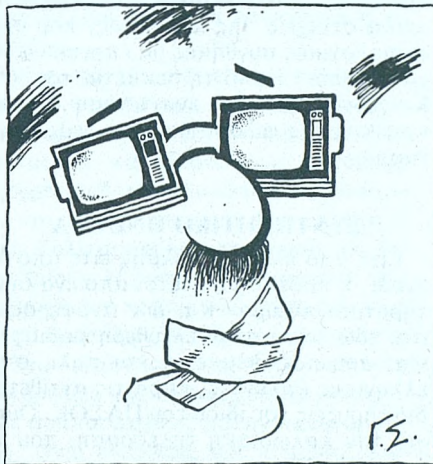
Δεύτερο: πρόθεση των εμπνευστών της πρότασης, είναι, μέσα στα πλαίσια του «τέρατος», η ορθολογικοποίηση της λειτουργίας των ΕΡΤ, η κατάργηση των «αλληλοεπικαλύψεων» αρμοδιοτήτων, που προκαλούσαν τριβές, αντιθέσεις και πολιτικά προβλήματα. Στην πραγματικότητα, μάλλον θα συμβεί το αντίθετο: ένας από τους παράγοντες που ταλάνιζαν μέχρι σήμερα και τις δύο ΕΡΤ, είναι ακριβώς οι «αγώνες εξουσίας», όχι μόνο μεταξύ του προέδρου και του διευθυντή, αλλά και μεταξύ του προέδρου κάποιου σταθμού και του διευθυντή του ραδιοφώνου, του τελευταίου με τους διευθυντές των διαφόρων ραδιοφωνικών προγραμμάτων (πρώτο, δεύτερο, τρίτο πρόγραμ-

μα), των τελευταίων με τους διευθυντές της τηλεόρασης, κτλ. Και οι αντιθέσεις αυτές, δεν ήταν κυρίως αποτέλεσμα δομικών ανωμαλιών. Προέκυπταν από την ανυπαρξία ενιαίας κυβερνητικής πολιτικής για τα μέσα ενημέρωσης, παράγοντας που όξυνε τις ενυπάρχουσες αντιθέσεις μέσα στο ΠΑΣΟΚ και τα τηλεοπτικά στελέχη. Είναι φανερό, ότι με τη «νέα» πρόταση, η οποία προσθέτει πέντε εξι ακόμη διευθυντές χωρίς να αίρει τις βασικές αιτίες των συγκρούσεων ανοίγεται εδώ πεδίο μάχης λαμπρόν: δεν απαιτούνται παρά καλά πολιτικά στηρίγματα, ισχυρά νεύρα, ξαναδιάβασμα του Μακιαβέλλι και προετοιμασία των αναγνώστων των εφημερίδων, να απολαύσουν νέες σπαρταριστές περιπέτειες. Και οι αντιθέσεις αυτές, έχουν ήδη αρχίσει, πριν καλά καλά παρουσιασθεί η πρόταση. Ανωτάτοι παράγοντες και των 2 ΕΡΤ, άρχισαν ήδη να αντιδρούν στο μέτρο που «δεν βλέπουν» τη «φωτογραφία» του εαυτού τους σε καμία από τις διευθυντικές θέσεις που προβλέπονται από την πρόταση, ενώ για τη θέση του «υπερ-διευθυντή», έχουν αρχίσει να κυκλοφορούν μια σειρά από ονόματα, όχι στενά κομματικά.

Τρίτον: τόσο στην ΕΡΤ-1 όσο και στην ΕΡΤ-2, υπάρχουν σήμερα μία σειρά από ικανότατοι δημοσιογράφοι, σκηνοθέτες, σκηνογράφοι, τεχνικοί και διοικητικοί υπάλληλοι, οι οποίοι αν και έχουν όρεξη να δουλέψουν πνίγονται μέσα στο κλίμα της γραφειοκρατίας, του ασφυκτικού πολιτικού ελέγχου, και του «μέσου όρου» των μετριοτήτων. Η μόνη πραγματική λύση για να ξεχωρίσει εδώ η ήρα από το στάρι είναι οι διάφοροι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί να αναγκασθούν να δουλέψουν με ανταγωνιστικά κριτήρια και με σκοπό την αυτοδυναμία και τη βιωσιμότητά τους. Στο κάθε εντελώς αυτόνομο κανάλι ή ραδιοφωνικό σταθμό θα έπρεπε να δοθούν συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα ώστε να καταστούν βιώσιμες επιχειρήσεις, κάτι που με τη σειρά του θα επέβαλε τις αναγκαίες ανακατανομές του προσωπικού, έστω και με πολιτικό κόστος.

Το προηγούμενο πρόβλημα, επιδιώκεται όμως να επιλυθεί με «ντρίππλα» αμφιβόλου αποτελεσματικότητας: οι εμπνευστές του σχεδίου, σχεδιάζουν να «μεταθέσουν» τους παραπάνησιους της ΕΡΤ-1 στην ΕΡΤ-2 (η οποία έχει όμως και αυτή πλεονάζον προσωπικό) ορισμένους δε από τους πλεονάζοντες και των δύο καναλιών στο «Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων» και την «Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας», ή τουλάχιστον αυτό σχεδίαζαν να κάνουν. Υπάρχουν επίσης απόψεις είτε να προωθηθεί ένα μέρος από το αξιόλογο στελεχικό δυναμικό της ΕΡΤ-1 στην ΕΡΤ-2, ώστε να ενισχύσουν το δεύτερο κανάλι, η αντίστροφα να πάρουν και ότι καλό υπάρχει από την ΕΡΤ-2, αφήνοντας την στη μοίρα της, και επενδύοντας μόνο στην ΕΡΤ-1. Φαίνεται όμως ότι τα και-

ροφυλακτούντα —σε παρόμοιες περιπτώσεις— σωματεία, τα οποία αρνούνται ακόμη και τις μετακινήσεις από το ένα γραφείο στο διπλανό, έδωσαν τη συγκατάθεσή τους στην πρόταση, παίρνοντας ως αντάλλαγμα, την πλειοψηφία σε ένα συμβούλιο, που θα «ρυθμίζει» τους όρους και τις συνθήκες εργασίας των υπαλλήλων. Προσωρινό αποτέλεσμα: στα πλαίσια της ενιαίας ΕΡΤ, το συνδικάτο γίνεται ακόμη ισχυρότερο, αν όχι πανίσχυρο. Και μετά από όλα αυτά, το ΠΑΣΟΚ εξακολουθεί να καταγγέλει τις συντεχνίες. Στις προθέσεις πάντα των υποστηρικτών του σχεδίου, είναι βέβαια και η «σύγκρουση με τις συντεχνίες», η οποία σχεδιάζεται για αργότερα, και αφού πρώτα περάσει το βασικό νομοθέτημα του ενιαίου φορέα. Όμως μια τέτοια σύγκρουση απαιτεί κάποιου είδους κοινωνικές συμμαχίες αν με την αναδιοργάνωση του προσωπικού των ΕΡΤ, δεν εννοούμε άρθρα 4, πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, ή τον κ. Αρκουδέα διευθυντή της ΕΡΤ-1. Και τέτοιες συμμαχίες απαιτούν μια δια-

δικασία ανοιχτών συζητήσεων, παροχή ελευθερίας για δημιουργία στους συντελεστές της παραγωγής και ελευθερία έκφρασης στους δημοσιογράφους, παραχωρήσεις που θα εξασφάλιζαν ακριβώς τους συμαχούς και μέσα στο προσωπικό που θέλει να κάνει τη δουλειά του, και μια ανοχή σε πολιτικό επίπεδο από τα άλλα κόμματα. Αν το πρόβλημα επιδιωχθεί να επιλυθεί διοικητικά, και αυτή είναι η πρόθεση, τα αποτελέσματα ίσως είναι αντίστροφα από τα αναμενόμενα.

Ο 230 ΔΕΝ ΖΕΙ, ΑΛΛΑ ΜΑΣ ΟΔΗΓΕΙ

Την ΕΡΤ θα διοικεί όμως ένα ενδεκαμελές διοικητικό συμβούλιο, αποτελούμενο από τον πρόεδρο - διευθύνοντα σύμβουλο, τους διευθυντές - συμβούλους των ΕΡΤ-1, ΕΡΤ-2 και της ραδιοφωνίας, τον σύμβουλο της «Εταιρείας Παραγωγής και Εμπορίας» και του «Ινστιτούτου οπτικοακουστικών μέσων», σύνολο 6 στους 11. Και οι 6 αυτοί, που

κατέχουν την πλειοψηφία και φυσικά τις κυριότερες θέσεις, διορίζονται κατευθείαν από την κυβέρνηση.

Τρία μέλη ορίζονται αντίστοιχα από τη ΓΣΕΕ, την Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων και το Συμβούλιο Ανωτάτης Παιδείας, ώστε να μην ξεχνάμε και τα διάφορα βάρη της δημοκρατίας, και τα δύο τελευταία, από το περίφημο δημιουργήμα της νέας πρότασης, την ΑΣΚΕ, ήτοι Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου, που μετουσιώνει «πλέρια τη λαϊκή συμμετοχή».

Όπως μέχρι τώρα είχαμε τη γενική συνέλευση της ΕΡΤ, η οποία έλεγχε μία φορά το χρόνο τη διοίκηση της ΕΡΤ, σε κλίμα γενικής ιλαρότητας, έτσι και τώρα θα έχουμε την ΑΣΚΕ, «που θα παρακολουθεί την τήρηση των γενικών αρχών». Εκπρόσωποι των Σωματείων, Γυναικείων Οργανώσεων, Επιμελητηρίων και Παπάδες (γιατί όχι και εκπρόσωποι των Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων ή της Αστυνομίας;) σε έναν απίθανο αχταρμά θα ελέγχουν τώρα δύο φορές το χρόνο τις γενικές κατευθύνσεις και βεβαίως το διορισμένο στην πλειοψηφία του από την κυβέρνηση διοικητικό συμβούλιο, θα αναλάβει το βαρύ και άχαρο έργο της καθημερινής δουλειάς...

ΔΥΟ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ

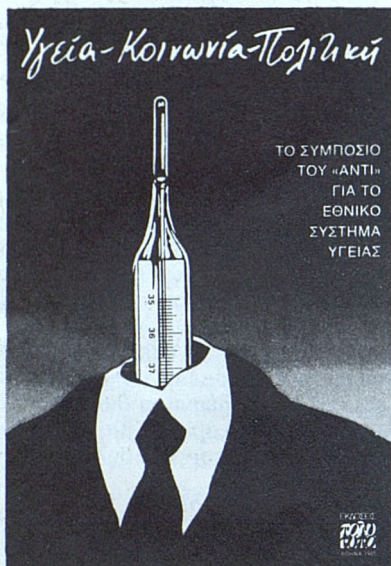
Στο σημείο αυτό, δεν έχουμε απλά την επανάληψη του ίδιου έργου, που εκτυλίσσεται από το 1974 και μετά: θεσμοθετώντας τον άμεσο κυβερνητικό έλεγχο σ' ένα σχήμα ακόμη πιο συγκεντρωτικό από τις δύο ΕΡΤ, η πρόταση δεν κάνει τίποτα άλλο, παρά να καθιστά αυτόν τον έλεγχο ακόμη πιο ασφυκτικό.

Αν το σχέδιο αυτό περάσει, τότε η ρευστότητα που επικράτησε με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία το 1981 και οι ρωγμές που δημιουργήθηκαν εξαιτίας των αντιφάσεων ανάμεσα στις φιλελεύθερες διακηρύξεις του και την πρακτική του, κλείνουν, δίνοντας τη θέση τους σε ένα ασφυκτικό και συμπαγές πλαίσιο εξουσίας, που δεν αποσκοπεί παρά στην εξάλειψη των «δομικών τριβών» και συνεπώς στην αποφυγή των δαπανηρών πολιτικών κρίσεων, που μαστίζουν περιοδικά τη ραδιοτηλεόραση.

Απ' αυτή την άποψη, το ένα βήμα προς της περιόδου Λαλιώτη - Ευθυμίου και της τριάδας της ΕΡΤ-1, μετατρέπεται πραγματικά σε δύο βήματα πίσω. Το σχέδιο που είχε ετοιμαστεί την περίοδο εκείνη, προέβλεπε τη δημιουργία αυτόνομων Ανωνύμων Εταιρειών που θα αντιπροσώπωναν στην ΕΡΤ-1, την ΕΡΤ-2 και το ραδιόφωνο και σε πολιτικό επίπεδο την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ελέγχου, που έχοντας τις αρμοδιότητες των αντίστοιχων επιτροπών του Κοινοβουλίου εισήγαγε το στοιχείο της διακομματικής συμφωνίας και συναίνεσης, στον πολιτικό χειρισμό της ραδιοτηλεόρασης. Οι ανώνυμες εταιρείες εξαλείφθηκαν λόγω αντίδρασης των συνδικάτων που έβλεπαν τη δύναμή τους να κόβεται στα πέντε και ίσως λόγω της διάθεσης

ΥΓΕΙΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΑ • ΠΟΛΙΤΙΚΗ

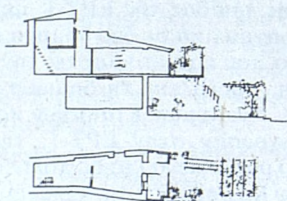
Τα πρακτικά του Συμποσίου για το Εθνικό Σύστημα Υγείας που οργάνωσε τον Απρίλη του 1984 το περιοδικό «ΑΝΤΙ».

Περιλαμβάνονται οι εισηγήσεις των: Γ. Τούντα, Γ. Κριμπά, Ν. Μανιού, Ν. Φίλια, Σπ. Δοξιάδη, Γερ. Πεντόγαλου, Άγγ. Χατζάκη, Έφης Λεοντίδου, Μ. Μυλωνάκη, Στ. Καφαντάρη, Ηλ. Κούβελα, Γ. Ευδοκίμω, Θ. Χατζόπουλου, Άλκη Βατόπουλου, Φ. Σαλαμίνιου, Γ. Κυριόπουλου, Δ. Τριχόπουλου, Κ. Στεφανή και του υπουργού Γ. Γεννηματά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΠΙΤΙΑ

ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΠΙΤΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

αμεσου κυβερνητικού ελέγχου. Η δε επιτροπή του Κοινοβουλίου, αποτραβηχτηκε από την πρόταση, δύο ώρες πριν την παρουσίασή της, λόγω αντιδράσης κοινοβουλευτικών Στελεχών του ΠΑΣΟΚ. Το επί Λαλιώτη σχέδιο, προχωρούσε σε ορισμένες εκσυγχρονιστικές τομές και έκανε κάποια βήματα εκδημοκρατισμού, με βάση τις συγχρονες ανάγκες, αφού μάλιστα θεσπίζονταν η παροχή ορισμένων τηλεοπτικών «ζωνών» στην τοπική αυτοδιοίκηση ή σε ιδιώτες, με τους τελευταίους να μην έχουν φυσικά δικαιοδοσία σε εκπομπές ενημερωτικού χαρακτήρα ή σε ειδήσεις.

Από το σχέδιο αυτό, δεν μένει σήμερα παρά το «Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων» με αρμοδιότητες την παρακολούθηση των εξελίξεων αλλά και την αρχαιοθέρηση, καθώς και η «Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας», η οποία έχει σκοπό αφενός μεν να αποφύγει τις «ρεμούλες» που συχνά παρατηρούνται και αφ' ετέρου να εισαγάγει το κριτήριο της ανταγωνιστικότητας και του κέρδους στις αυτόνομες τηλεοπτικές παραγωγές των ΕΡΤ. Πρόκειται για τα δύο —απελπιστικά μόνον— εκσυγχρονιστικά στοιχεία της πρότασης, που υπό φυσιολογικές συνθήκες θα έπρεπε να είχαν θεσπισθεί από τη δεκαετία του '60. Και εδώ βρίσκεται ένα ακόμη σημείο κριτικής της φιλοσοφίας της νέας πρότασης.

ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ

Είτε από έλλειψη τόλμης είτε από άγνοια, η πρόταση διέπεται από ένα συντηρητικό πνεύμα. Και δεν αναφερόμαστε εδώ μόνο στην ελεύθερη ραδιοφωνία, που παραπέμπεται και πάλι, στις ελληνικές καλένδες, παρά τις αντίθετες διακηρύξεις του ίδιου του ΠΑΣΟΚ. Ούτε για την καλωδιακή τηλεόραση, που αγνοείται πλήρως, ή ακόμη περισσότερο τις ιδιωτικές τηλεοράσεις που εισβάλλουν στην Ισπανία και τη Γαλλία και εδώ θα μπορούσαν να δοθούν σε φορείς στους οποίους θα συμμετείχε και η Τοπική Αυτοδιοίκηση, αν οι εγγχώριοι σοσιαλιστές δεν είχαν τέτοια μανία συγκέντρωσης των εξουσιών, αλλά και τέτοια φοβία έναντι σε οτιδήποτε ξεφεύγει από τον άμεσο έλεγχό τους.

Το μόνο επιχείρημα που απομένει στους οπαδούς της ενιαίας ΕΡΤ, είναι το παρακάτω: «γιατί να ακολουθούν τον πρωθυπουργό, δύο τηλεοπτικά συνεργεία στο εξωτερικό, αυξάνοντας τις δαπάνες, και όχι ένα;» «Και γιατί —θα προσθέταμε εμείς— να δείχνουν όλα τα ποδοσφαιρικά παιχνίδια και τα δύο κανάλια, κάθε Κυριακή;».

Το ερώτημα θα ήταν λογικοφανές ή και λογικό, πριν μερικά χρόνια: πραγματικά δεν υπάρχει καμία ανάγκη να πηγαίνουν δύο συνεργεία στο εξωτερικό, υπό τη στιγμή που η μοναδική τους αποστολή, είναι το φιλμάρισμα των χειραγώγων ή μιας συνέντευξης του πρωθυπουργού. Αντίθετα όμως, θα είχαν πολ-

λα να κάνουν, και τρία και τέσσερα κανάλια, όταν συνοδεύοντας τον πρωθυπουργό στη Σουηδία για παράδειγμα, κυνηγούσαν εκτός από τις επίσημες επαφές, συνεντεύξεις με το νέο Σουηδό πρωθυπουργό, με τους πολιτικούς ή τους απλούς πολίτες, με τους ξένους επισήμους, με τους έλληνες μετανάστες, με τον διευθυντή της αστυνομίας με τη χήρα του Πάλμε ή τα παιδιά του, με, με. Αν με δύο λόγια, μετέτρεπαν τα κατ' ευφημισμό τηλεοπτικά κανάλια της Ελλάδας, σε πραγματική τηλεόραση: γιατί το πρόβλημα ακριβώς είναι, ότι αυτο που έχουμε εδώ, δεν είναι τηλεόραση.

Δεύτερο, φυσικά δεν χρειάζεται να παρακολουθούνται όλα τα ποδοσφαιρικά παιχνίδια και από τα δύο κανάλια, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να τραβάνε το ένα τα μισά και το άλλο τα άλλα μισά: αν κάτι το θετικό συντελείται στον τηλεοπτικό κόσμο σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι ακριβώς η διαφοροποίηση της ραδιοτηλεόρασης. Το μοντέλο του μεσου θεατή - ακροατή που καταδυναστεύει μέχρι τώρα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στις απαιτήσεις και τα γούστα της «σιωπηρής» και κατά τεκμήριο συντηρητικής πλειοψηφίας, δίνει τη θέση του στη διαφοροποίηση των προγραμμάτων και του κοινού.

Αντί να έχουμε δηλαδή δύο κανάλια που απλώς το ένα θέλει να γίνει σαν το δεύτερο και αυτή είναι η μοναδική φιλοδοξία του, ή τέσσερα ραδιοφωνικά προγράμματα που μιμούνται το ένα το άλλο, η κυβέρνηση θα έπρεπε —κι εδώ είναι ακριβώς ο ρόλος του κράτους— να διαφοροποιήσει τη θεματική και τους στόχους τους, να τους στρέψει σε διαφορετικούς πελάτες, και σε διαφορετικές πηγές χρηματοδότησης, δίνοντας συγχρόνως στο κοινό τη δυνατότητα της ελεύθερης επιλογής, ανάμεσα σε διαφορετικά και όχι απελπιστικά όμοια προγράμματα, σταθμούς ή κανάλια.

Είναι φαίνεται γραφτό στη χώρα αυτή τη διαφοροποίηση των προγραμμάτων απέναντι σε μία «ομόφωνη» και ενιαία πια ΕΡΤ, να τη δώσει η δορυφορική τηλεόραση, για την οποία, μετά την κρίση στην ΕΡΤ-1, δεν φαίνεται πάλι να ασχολείται κανείς. Την ώρα ακριβώς που χρειάζονται μακροπρόθεσμες αποφάσεις, ένας νέος νόμος ετοιμάζεται, που δεν αποσκοπεί παρά στην ορθολογικοποίηση της λειτουργίας και την απόλωση των τριβών. Ο κ. Παπαϊωάννου θέλει φαίνεται, μετά από ένα «ήσυχος» Press-Room να φτιάξει και μία ήσυχη, ανώδυνη τηλεόραση, αφού ο εκδημοκρατισμός «έπρεπε να γίνει το '81 ή το '82, αλλά τώρα είναι αργά», ή ας γίνει μόλις τα πολιτικά πράγματα «πάνε καλύτερα». Και σύμφωνα με αυτή την προβληματική, «ήσυχη» τηλεόραση σημαίνει απόλωση των λειτουργικών τριβών και ασφυκτικότερος έλεγχος ώστε να αποφευχθούν οι συγκρούσεις. Τι σχέση έχουν όλα αυτά με τον αναγκαίο εκδημοκρατισμό και τον εκσυγχρονισμό της ραδιοτηλεόρασης; □

Μια δίκη

Γ.Σ. με πολλές προεκτάσεις

Η δίκη της Κ. Κολιτσοπούλου προκάλεσε σωρεία αντιδράσεων μέχρι και την επέμβαση του υπουργού Δικαιοσύνης κ. Γ.Α. Μαγκάκη. Το κείμενο, από το «Σπίτι Γυναικών Αθήνας», που ακολουθεί είναι μία από τις απόψεις που υπάρχουν στο κίνημα γυναικών. Το δημοσιεύουμε στη συνέχεια ολόκληρο θεωρώντας ότι τα ζητήματα που θέτει αποτελούν βασικά σημεία του διαλόγου που γίνεται στο χώρο του γυναικείου κινήματος.

Η άμεση παρέμβασή μας στη δίκη της Κάτιας Κολιτσοπούλου δεν ήταν τυχαία. Πέρα από την απαράδεκτη διαδικασία και την επίσης απαράδεκτη στάση του κοινού και του Τύπου, πέρα από την κατάφωρη παραβίαση των στοιχειωδών δικαιωμάτων του πολίτη και την κατάλυση κάθε έννοιας απρόσκοπτης απονομής της δικαιοσύνης, θεωρούμε ότι στο πρόσωπο της κυρίας Κολιτσοπούλου θίγεται η γυναικεία υπόσταση και αξιοπρέπεια. Στο πρόσωπό της θιγόμαστε όλες μαζί κι η κάθε μια χωριστά.

Η Κ.Κ. καταδικάστηκε πρωτοδικώς σε ισόβια δεσμά ως ηθική αυτουργός του φόνου του συζύγου της. Το δικαστήριο, δηλαδή της επέβαλε ποινή ίση με αυτήν του εραστή της και φυσικού αυτουργού του φόνου. Η δίκη διεξήχθη τότε —όπως και τώρα— εν μέσω ύβρεων και απειλών, σε κλίμα τρομοκρατίας και λιντσαρίσματος. Ο Τύπος και το «δημόσιο αίσθημα» διαμόρφωσαν σε μεγάλο βαθμό τόσο το κλίμα όσο και το τελικό αποτέλεσμα της δίκης. Έκτοτε πέρασαν 3 σχεδόν χρόνια κατά τα οποία η Κ.Κ. παρέμεινε στη φυλακή χωρίς, παρά τις επανειλημμένες αιτήσεις της, να μπορέσει να δει το παιδί της.

Αυτές τις μέρες η Κ.Κ. σύρεται κυριολεκτικά «σαν σακί με πατάτες» (κατά την εύστοχη έκφραση του συνηγόρου της κ. Γαβριηλίδη) ενώπιον του εφετείου. Η δίκη διεξάγεται με όρους εξίσου απαράδεκτους, προκαλώντας δύο φορές την παρέμβαση του ίδιου του υπουργού Δικαιοσύνης.

Η Δικαιοσύνη αποδεικνύεται εξόχως τυφλή: το «αγανακτισμένο κοινό», οι συγγενείς του θύματος, τα όργανα της τάξεως που —υποτίθεται— είναι επιφορτισμένα με τη φρούρηση της κατηγορουμένης, τη δέρνουν, τη βρίζουν, την προπηλακίζουν καθημερινά, κάποιοι προ-

σπαθεί να την στραγγαλίσει (sic!) και κανείς δεν βλέπει, δεν ακούει, δεν λέει τίποτε. Ο ίδιος ο πρόεδρος δηλώνει πλήρη άγνοια όταν οι συνήγοροι της Κ.Κ. καταγγέλλουν αυτά τα ανεκδιήγητα επεισόδια.

(Εμείς, πάντως και είδαμε και ακούσαμε. Η υπεράσπιση έχει στη διάθεσή της αρκετά ονόματα γυναικών που διατίθενται να καταθέσουν ως αυτόπτες μάρτυρες των αλληπάλληλων ξυλοδαρμών και προπηλακισμών που υπέστη η κυρία Κολιτσοπούλου στο χώρο του δικαστηρίου). Η δικαιοσύνη ανέχεται την εφαρμογή του νόμου του Λιντς στο ίδιο της το προαύλιο. Αντίθετα, η παρουσία μας στο δικαστήριο, ένα πανώ, κάποιες προκηρύξεις και κάποιες εκδηλώσεις ηθικής συμπαράστασης στην κατηγορουμένη, είναι ενέργειες ανεπίτρεπτες και σκανδαλώδεις που παρεμποδίζουν το έργο της.

Κι ερχόμαστε στην ίδια τη δίκη εάν, υπό τις κρατούσες συνθήκες, μπορούμε να μιλήσουμε για δίκη. Αλήθεια, ποιες είναι οι κατηγορίες που βαρύνουν την Κ.Κ.; Μήπως το ότι είχε εραστή; Μήπως το ότι ο σύζυγός της ήταν αστυνομικός; Μήπως το ότι είναι ξανθιά, όμορφη, εργαζόμενη και, κατά τους μάρτυρες έξυπνη; Ή μήπως το ότι δεν έπλενε τα πιάτα της με τη δέουσα επιμέλεια; Κατ' ουσίαν η Κ.Κ. κατηγορείται για το «σφοδρό έρωτα» που ενέπνευσε στο φυσικό αυτουργό του φόνου. Ο οποίος, κατά την υπεράσπισή του, κατέστη έρμαιο αυτής της «σατανικής και δαιμονικής γυναίκας» που του πήρε τα μυαλά και τον κατάρτησε, που τον έκανε φονιά. Ο ίδιος, φαίνεται, έχει το ακαταλόγιστο. Η παλιά καλή συνταγή: για τα εγκλήματα των ανδρών φταίνε οι γυναίκες. Chercej la femme. Πίσω απ' το οπλισμένο χέρι κάθε άντρα υπάρχει μια γυναίκα που

κινεί τα νήματα, που σπρώχνει στο κακό και που, τελικά, έστω και εν αγνοία της, διαπράττει το έγκλημα. Συλλήβδην ένοχες. Κι ο κύκλος κλείνει. Η Κ.Κ. δεν κατηγορείται μόνο για τη φυσική εξόντωση του συζύγου της, αλλά και για την ηθική εξόντωση του εραστή της ο οποίος, μέχρι να τη συναντήσει, ήταν καλό παιδί, σεμνό, ενάρετο, δεν πήγαινε με γυναίκες.

(Εδώ ο πρόεδρος παρεμβαίνει και μπορεί: ο κατηγορούμενος δούλευε σε ξενοδοχείο, τόσες τουρίστριες υπήρχαν. Το υπονοούμενο είναι σαφές: γιατί, αντί να καταφύγει σ' αυτήν την τόσο «εύκολη» λεία αγαπητικών, βιαστών και δράκων, προτίμησε να «κανονίζει» (sic!) τη γυναίκα - ιδιοκτησία κάποιου άλλου;).

Στο μεταξύ το φιλοθεάμον κοινό εξακολουθεί να εξακοντίζει ύβρεις και απειλές κατά της κατηγορουμένης, βιασπραγεί ατιμωρητί εναντίον της καλυμμένο πίσω από την ανωνυμία του όχλου, χλευάζει τις λεπτομέρειες της ιδιωτικής της ζωής, στις οποίες —προς γενικήν τέρψιν— επιμένει το δικαστήριο. Και όταν πλέον οι συνήγοροί της κατορθώνουν να εκμαιεύσουν από τη γιατρό των φυλακών και τον (συνταξιοδοτηθέντα) ψυχίατρο που την εξέτασαν ότι η Κ.Κ. δεν είναι εις θέσιν να παρακολουθήσει τη δίκη που θα κρίνει την ίδια της την τύχη, ο εισαγγελέας μιλάει για υποκρισία και δόλο, αναφέρεται στις πιθανές τύψεις που την κατατρύχουν, η πολιτική αγωγή υπερθεματίζει και η διαδικασία λήγει με επεισόδια και φωνές.

Όσο για το ρόλο του Τύπου και την ανεπίτρεπτη εκ μέρους του αντιμετώπιση της Κ.Κ. (που καταγγέλλθηκε ενώπιον του δικαστηρίου και από το συνήγορο κ. Δημακόπουλο) ειπώθηκαν και γράφτηκαν πολλά. Εμείς θα θέλαμε να επισημάνουμε ιδιαίτερος ότι η στάση κάποιων γυναικών δημοσιογράφων δεν μπορεί παρά να μας εκπλήσσει και να μας κάνει ν' αμφισβητήσουμε όχι πια τη γυναικεία τους συνείδηση, αλλά και αυτήν ακόμη τη γυναικεία τους ταυτότητα.

Και τελειώνοντας, θα θέλαμε να πούμε πως είμαστε πολύ —μα πολύ— λυπημένες.

Σπίτι Γυναικών Αθήνας
22 Μάρτη 1986

1. Επισημαίνουμε στην εφημερίδα «Τα Νέα» ότι στη δίκη δεν ήταν παρούσες μόνο «δεκάδες γυναίκες του Βιβλιοπωλείου των Γυναικών» (με το κείμενο των οποίων εξάλλου έχουμε σοβαρές διαφωνίες) καθώς και «αρκετά περιθωριακά άτομα» αλλά γυναίκες απ' όλες τις αυτόνομες γυναικείες ομάδες της Αθήνας, καθώς και της Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών.

2. Θα θέλαμε επίσης να διαχωρίσουμε τη θέση μας από την εκτίμηση κάποιων αναρχικών (ένας μπάτσος λιγότερος). Κι αυτό επειδή μια τέτοια εκτίμηση είναι μάλλον άσχετη με το δράμα που παίχτηκε μπροστά στα μάτια μας. Ηρεμία, παιδιά. Η Κ.Κ. δεν είναι η «17 Νοέμβρη».

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ: πολιτικός πονοκέφαλος ή κοινωνικό πρόβλημα;

του Νίκου Τσιλιχρήστου

Το πρόβλημα της τοξικομανίας των νέων έχει αποκτήσει τα τελευταία χρόνια ευρύτατες διαστάσεις. Αυτή η έξαρση του φαινομένου εκτός των κοινωνικών αιτιών που γεννούν και τροφοδοτούν το πρόβλημα, οφείλεται και στην έλλειψη ουσιαστικής αντιμετώπισης από πλευράς κράτους. Παρόλο που έγιναν βήματα θετικά απ' την κυβέρνηση, ωστόσο δεν ανατράπηκε αποφασιστικά η αυταρχική πολιτική της καταστολής που ακολουθήθηκε με συνέπεια για ολόκληρες δεκαετίες πριν, και που εν μέρει ισχύει ακόμα. Μερικά από τα στοιχεία αυτής της πολιτικής που παραμένουν ακόμα:

- Παρέμεινε ανέπαφο το ΝΔ 743/70 της Δικτατορίας.
- Δεν διαμορφώθηκε και φυσικά δεν λειτούργησε ολοκληρωμένο πρόγραμμα προληπτικής πολιτικής.
- Η καταστολή συνέχισε να υπάρχει και να δρα ανεξάρτητα απ' τη γενικότερη πολιτική πάνω στο πρόβλημα.
- Ο σωφρονισμός και η ψυχιατρική μεταχείριση λειτούργησε με βάση την αναχρονιστική λογική των σωφρονιστικών καταστημάτων και του ψυχιατρικού καταστήματος Κορυδαλλού, όπου εξαιτίας της έλλειψης μέσων και ειδικευμένου προσωπικού, μοναδική μέθοδος για την αντιμετώπιση των στερητικών φαινομένων και των κρίσεων των εξαρτημένων κρατούμενων ήταν η καθήλωση. Με αποτέλεσμα τις αθρόες απόπειρες αυτοκτονιών. Παρότι άλλαξαν αρκετά πράγματα εδώ, ωστόσο είμαστε ακόμα σε αρκετή απόσταση απ' τον επιθυμητό στόχο.

Τι έκανε η κυβέρνηση από τότε που ανέλαβε τη διακυβέρνηση της χώρας ως αυτή τη στιγμή πάνω στο πρόβλημα των ναρκωτικών;

Από τον πρώτο κιόλας καιρό πήρε σημαντικές πρωτοβουλίες και αποφάσεις.

1. Το υπουργείο Παιδείας συγκρότησε αμέσως επιτροπή για να διερευνήσει το χώρο της πρόληψης στα σχολεία όσον αφορά τα ναρκωτικά.
2. Συγκρότησε μια διυπουργική επιτροπή από τα συναρμόδια Υπουργεία:
 - Το υπουργείο Παιδείας, το υπουργείο Δικαιοσύνης, το υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, το υπουργείο Δημόσιας Τάξης και το υφυπουργείο Νέας Γενιάς και Αθλητισμού.

Παράλληλα λειτουργεί και η διυπουργική επιτροπή συμβούλων των υπουργείων για το ζήτημα των Ναρκωτικών.

Σύμφωνα με πληροφορίες του «ΑΝΤΙ» ολοκληρώθηκε επιτέλους η τροποποίηση του Νομοσχεδίου «περί ναρκωτικών» σ' όλες του τις λεπτομέρειες. Όπως είναι γνωστό, μέχρι σήμερα ίσχυε και ισχύει ο χουντικός νόμος 743/70, πράγμα απαράδεκτο για ένα τόσο οξύ πρόβλημα της νεολαίας μας. Ελπίζουμε ότι η κυβέρνηση με την πρωτοβουλία της να αποδείξει κάποια τόλμη και ρεαλισμό και να μην ακροβατεί σε μεσοβέζικες λύσεις.

Στο άρθρο που ακολουθεί, ο ειδικός συνεργάτης της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, **Νίκος Τσιλιχρήστος**, εκθέτει το πρόβλημα και τη συλλογιστική που οδήγησε στην πρωτοβουλία αυτή.

3. Ανέθεσε σε ειδικούς επιστήμονες με πείρα από την εργασία τους σε ανάλογους πειραματικούς σταθμούς Δυτικών χωρών και δημιούργησε σύγχρονη μονάδα αποκατάστασης τοξικομανών, η οποία λειτουργεί σε τρία επίπεδα:

- Το Συμβουλευτικό Σταθμό Εξαρχειών και της Θεσσαλονίκης. Το κέντρο Σωματικής Απεξάρτησης στο Νταού Πεντέλης.
- Τη θεραπευτική κοινότητα Σίνδου «Ιθάκη» για την κοινωνική επανένταξη των τοξικομανών.

4. Οργάνωσε την πληροφόρηση και την ενημέρωση γύρω απ' τα προβλήματα των νέων και τη διάδοση των ναρκωτικών με θετικότερες πειραματικές προσπάθειες του Υφ. Νέας Γενιάς για επιμόρφωση στελεχών (εκπαιδευτικών, κοινωνικών λειτουργών κτλ.), που θα επανδρώσουν σιγά σιγά το πρόγραμμα για την πολιτική πρόληψης στα σχολεία.

Αναφέρουμε πως μόνο το υφ. Νέας Γενιάς πραγματοποιήσει πάνω από 150 ομιλίες - συζητήσεις σ' όλη τη χώρα πάνω στο πρόβλημα των ναρκωτικών στους νέους.

5. Παράλληλα, έχει προχωρήσει σε βάθος έρευνα που προγραμμάτισε και χρηματοδότησε το υφ. Νέας Γενιάς και που κράτησε κράτηση σχεδόν τρία χρόνια.

Η παραπάνω έρευνα είναι μια πολύτιμη επιστημονική δουλειά, αφού για πρώτη φορά πραγματοποιείται στη χώρα μας,

που τα συμπεράσματά της δεν αφήνουν κανένα περιθώριο για δισταγμούς και ταλαντεύσεις, όσον αφορά την άμεση αλλαγή πλεύσης στον τρόπο αντιμετώπισης της τοξικομανίας των νέων.

Τα παραπάνω δεν αποτελούν μόνο θετικά βήματα για την αντιμετώπιση στην πράξη της τοξικομανίας των νέων, αλλά ταυτόχρονα αυτή η δραστηριότητα συσώρευσε πολύτιμη εμπειρία και γνώση. Είναι γνωστό, ωστόσο, πως δεν υπάρχει κανένας σύντομος και εύκολος δρόμος από τη θεωρία και εμπειρία στη διοικητική μορφοποίηση και πράξη. Μπορούμε όμως σήμερα με βάσιμη και τεκμηριωμένη αισιοδοξία να υποστηρίξουμε πως ήδη έχουμε διανύσει επιτυχώς εκείνο το πολύ δύσκολο και γεμάτο παγίδες διάστημα που αποτελεί προϋπόθεση για τη διαμόρφωση ενιαίας αντίληψης και πολιτικής της πολιτείας καθώς και την αναγκαία υποδομή, τόσο στον τομέα της πρόληψης και της καταστολής όσο και στον τομέα της θεραπείας.

Δύο πράγματα που έπρεπε να γίνουν και δεν έγιναν:

Πρώτον η χρησιμοποίηση και με προγραμματισμένο τρόπο των μαζικών μέσων ενημέρωσης όσον αφορά την πληροφόρηση και το

δεύτερο είναι η έγκαιρη τροποποίηση του επίμαχου Νομοσχεδίου και η έγκαιρη κατάθεσή του στη Βουλή προς ψήφιση. Αυτό ούτε τυχαίο είναι, ούτε σαν σημάδι απραξίας από μέρους των αρμοδίων φορέων μπορεί να ερμηνευτεί.

Τα μαζικά μέσα ενημέρωσης προκαλούν το φόβο σε μας τους ίδιους, όταν πρόκειται να εμφανιστούμε υπεύθυνα απέναντι σε φίλους και αντιπάλους για ένα σοβαρότατο πρόβλημα της νεολαίας μας, τη στιγμή που ακόμα εμείς οι ίδιοι δεν έχουμε διαμορφώσει ενιαία αντίληψη για την αιτιολογία και αντιμετώπισή του. Συν το σοβαρότατο επίσης γεγονός, πως δεν κατορθώσαμε έγκαιρα να συμφωνήσουμε ως την τελευταία λεπτομέρεια της σύνταξης του Νομοσχεδίου.

Η δυσκολία στην ολοκλήρωση ως την τελευταία λεπτομέρεια του Νομοσχεδίου, δείχνει το μέγεθος της ουσίας του προβλήματος που αντιμετωπίσαμε συνολικά πάνω στη θεμελίωση μιας σύγχρονης και ρεαλιστικής πολιτικής πάνω στο συνολικό πρόβλημα της νεολαιίστικης βίας και παραβατικότητας. Αυτός είναι ο ουσιαστικός λόγος που προβληματίσε βασανιστικά

την Επιτροπή που χρεώθηκε με τη σύνταξη του Νομοσχεδίου για τα ναρκωτικά. Χωρίς περιφράσεις μπορούμε να το πούμε κατευθιαν, πως δηλαδή βρέθηκε μπροστά σ' ένα καίριο ερώτημα που η απάντησή του ξεπερνούσε τα όρια της δικής της αρμοδιότητας, αφού η απάντηση εδώ προϋποθέτει πολιτική απόφαση. Το ερώτημα εδώ συνίσταται στο εξής: πού θα έδινε το αποφασιστικό βάρος ο Νόμος; Στην καταστολή ή στην πρόληψη; Θα μπορούσε ν' απαντήσει εύκολα κανείς πως θα έπρεπε να δίνει βάρος και στις δυο κατευθύνσεις. Όμως, όποιος γνωρίζει καλά το πρόβλημα των ναρκωτικών, γνωρίζει επίσης πως μια τέτοια απάντηση είναι το λιγότερο απλοϊκή. Για τον πολύ σοβαρό λόγο πως το πρόβλημα της καταστολής παρουσιάζεται ιδιαίτερα θολό και μπερδεμένο, αφού ο έμπορας ναρκωτικών δεν πουλάει ποτέ ο ίδιος στο δρόμο. Για την ακρίβεια δεν παρουσιάζεται πουθενά.

Αντίθετα, αυτοί που συνηθως πουλούν είναι οι ίδιοι οι τοξικομανείς για να μπορέσουν να εξοικονομήσουν τη δική τους μικροποσότητα. Έτσι, παρουσιάζεται το οπιοσδήποτε ανεπιθύμητο γεγονός η προσπάθεια του μηχανισμού της καταστολής να χτυπάει τον έμπορο στο πρόσωπο του θύματός του, τον τοξικομανή δηλαδή, που το μόνο που χρειάζεται είναι τη νοσηλεία από μέρους του κράτους. Μ' αυτή τη μέθοδο και πρακτική έχει αποδειχτεί από καιρό σε όλες τις χώρες που τη χρησιμοποίησαν σαν ολέθρια. Αφού ο τοξικομανής νέ-

ος ή και ο ευκαιριακός χρήστης ακόμα, γίνεται δυο φορές θύμα: από τη μια από τον έμπορο που παραμένει ελεύθερος και απ' την άλλη μεριά απ' το κράτος. Αναφέρου με με την ευκαιρία εδώ, πως η αδιάκριτη αυστηρότητα του Νόμου όσον αφορά τα ναρκωτικά είναι σύνθηδες φαινόμενο στα δικτατορικά καθεστώτα, όπου ως γνωστόν η βία, η εξαθλίωση των μαζών και η τοξικομανία οξύνονται σε οριακά σημεία. Στην ίδια λογική εντάσσεται και ο νόμος 743/70 της χούντας, η αδιάκριτη αυστηρότητα του οποίου έχει βαρύτατη ευθύνη για την οξύνση του προβλήματος της τοξικομανίας των νέων στη χώρα μας.

Επανερχόμενοι στο πρόβλημά μας και με πιο απλά λόγια, κινδυνεύουμε αν δεν προσέξουμε καλά τη σοβαρότητα της τροποποίησης του Νόμου, η καταστολή η ίδια να εμποδίζει αποφασιστικά το έργο της θεραπείας και της πρόληψης.

Ας μην ξεχνάμε πως το παραπάνω πρόβλημα αποτέλεσε τον πιο μεγάλο πονοκέφαλο, όσον αφορά την αντιμετώπιση των κυβερνήσεων όλων των χωρών που έχουν πρόβλημα ναρκωτικών.

Εμείς, δεν κάναμε τελικά τίποτα καινούργιο παρά μπήκαμε κατευθείαν στο ίδιο δίλημμα και τελικά δεν μας έμεινε κανένας άλλος δρόμος απ' το να καταλήξουμε σ' αυτό που οι άλλες χώρες έχουν από καιρό καταλήξει: στον κοινωνικό προσανατολισμό του Νόμου. Αντί δηλαδή η κοινωνία, στην προσπάθεια αντιμετώπισης ενός κοινωνικού προβλήματος όπως ει-

ναι τα ναρκωτικά και η νεολαιίστικη παραβατικότητα, να παράγει αστυνομικά όργανα, φυλακές και έγκλειστους τοξικομανείς νέους, επιλέγει την παραγωγή και μορφοποίηση κοινωνικής εργασίας. Αντί να μετατρέπει το κράτος σε κράτος-τιμωρό, προσανατολίζεται στη διαμόρφωση ενός κράτους πρόνοιας πρώτα απ' όλα. Αυτό σίγουρα προϋποθέτει μια γενναία πολιτική απόφαση στη βάση μιας σύγχρονης αντίληψης της ζωής, όπως διαμορφώθηκε στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, όσον αφορά τις καινοτομίες που πραγματοποιούμε στην τροποποίηση του Νόμου για τα ναρκωτικά, προσανατολιζόμαστε στη διαμόρφωση μιας πολιτικής ουσιαστικής αντιμετώπισης, μέσα απ' την πρόληψη και την καταστολή διαχωρίζοντας με σαφήνεια τις αρμοδιότητές τους, που στην πράξη θα σημαίνει από τη μια απόσπαση απ' το χώρο της βίας και των ναρκωτικών χρηστών ή τοξικομανών ειδικότερα αφού ο Νόμος δεν θα τους δίνει το αναγκαστικό εισιτήριο για το μεγάλο σχολείο των φυλακών, και απ' την άλλη με την πρόληψη στα σχολεία πρώτα απ' όλα θα μειώσουμε αποφασιστικά τη ζήτηση ναρκωτικών ουσιών απ' τους νέους.

Αν ο τελευταίος συλλογισμός δεν αποτελέσει την ενοποιητική αρχή της πολιτικής μας, όσον αφορά την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών, κινδυνεύουμε να συμβάλουμε οι ίδιοι στη συνέχιση της σύγκλισης πάνω στο πρόβλημα.

Πήρες σήμερα τον ΜΙΚΡΟ ΗΡΩΑ;

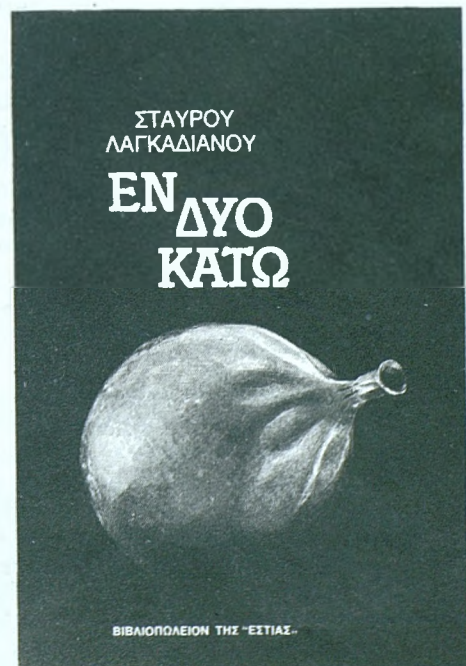

ΠΡΟΣΦΟΡΑ:

Αναπαραγωγές

**8 ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ
ΕΞΩΦΥΛΛΑ**
της πρώτης έκδοσης

Ι
Ε
Ρ
Ο
Φ
Ο
Σ
Η
Λ
Ο
Φ
Ε
Κ
Δ
Ο
Σ
Η
Κ
Σ
Ε
Β
'Ε
Κ
Δ
Ο
Σ
Η
Κ
Υ
Κ
Σ
Ε
Β
'Ε
Κ
Δ
Ο
Σ
Η

«...Πήδηξα απ' το ΡΕΟ και καθώς ήμουν ασυνήθιστος στο ύψος έσκασα στο δάπεδο, τα πόδια μου λύγισαν και σωριάστηκα κάτω. Το ίδιο κι ο Μύρωνας με τα μικρά μαύρα καταϊδρωμένα απ' το φόβο του μάτια, το ίδιο κι ο γιατρός, σωριάστηκε κι αυτός, 30 χρονών, 2 μέτρα ψηλά το ΡΕΟ, πού ν' αντέξει! Σκληρό το έδαφος σου πατρίδα! Κι η νοτάδα έπαψε να φέρνει μπόχες σαπισμένων φρυκιών, στεκάμενων νερών και πεθαμένων ψαριών από τον υγρό τάφο της λίμνης»

Στην επιφάνεια των πραγμάτων

Συνήθως, η εμβριθεία των αναλύσεων προσπερνά γρηγορά την «επιφάνεια» των πραγμάτων και προχωρά στο «βάθος». Η επιφάνεια αντιμετωπίζεται ως σκηνοθεσία, και φαντασμαγορία που δεν περικλείει την ουσία. Αντίθετα, ο σκληρός πυρήνας της αλήθειας φαίνεται να τοποθετείται σε βαθύτερα στρώματα. Αντίστοιχα, η αναλυτική ικανότητα μετριέται από το βαθμό διείσδυσης στην καρδιά των πραγμάτων και από την τέχνη με την οποία αποφεύγει να παγιδευτεί από την αίολη γοητεία της επιφάνειας.

Έτσι οι εκφράσεις που συγκροτούνται με το επίθετο «επιφανειακός» σφραγίζονται ανεξίτηλα από μια ευτελιστική σημασία, ενώ κάθε τι που ονομάζεται «βαθύ» αποκτά αμέσως ένα αποδεκτό νόημα. Τα παραδείγματα «επιφανειακό πνεύμα» —«σ' αγαπώ βαθιά» λειτουργούν εδώ ως αμάχητα τεκμήρια.

Παρότι ένας έρωτας της επιφάνειας θα κάλυπτε πιο σωστά την πραγματικότητα της σχέσης μια και δεν θα περιοριζόταν στην ψυχή και στο φύλο, αλλά θα αγκάλιαζε όλες τις λεπτομέρειες, τις πτυχές την έκταση της ανθρώπινης σωματικής παρουσίας. Με όμοιο τρόπο, ένα επιφανειακό πνεύμα θα έπρεπε να δηλώνει την ικανότητα να συλλαμβάνεται ένα σύνολο δεδομένων και ποσοτικών σχέσεων χωρίς το μέλημα να απομονωθεί —ερήμην του συγκεκριμένου— μια αφηρημένη και κρυμμένη αλήθεια.

Ωστόσο, αυτή η υποτίμηση της επιφάνειας και η πριμοδότηση του βάθους δεν είναι εντελώς αυτονόητες. Αρκεί να διαβάσει κανείς προσεκτικά τις εφημερίδες για να πεισθεί πως στην πλειοψηφία τους οι πολιτικές δηλώσεις στερούνται παντελώς βάθους. Όσο κι αν προχωρήσει κανείς σε βαθύτερα στρώματα ανακαλύπτει πως —όταν σχίσει το φλούδι της επιφάνειας— δεν βρίσκει τους θησαυρούς που περίμενε. Αυτοί οι λόγοι μοιάζουν με εκείνες τις κούκλες τις παραγεμισμένες με πίτουρο: όλο τους το νόημα εξαντλείται στην επιφάνεια κι από εκεί και πέρα, όσο κι αν σκάβει κανείς βαθύτερα, συναντά πάντα το ίδιο υλικό.

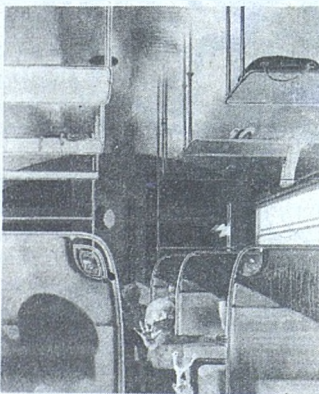
Εντούτοις, θα ήταν λάθος να μηδενίσει κανείς το νόημα αυτών των λόγων με μοναδική αιτιολογία την επιφανειακή ρητορεία τους. Φράσεις όπως οι ακόλουθες δεν είναι διόλου ανόητες: «γραμμή θανάτου», «θάλασσα αίματος», «ανάδελφον έθνος», «μη προνομιούχοι», «πραγματική αλλαγή», «μετεξέλιξη ή αναβάθμιση», «εθνικός διχασμός» κτλ. Είναι φράσεις που επαναφέρουν το δίπολο «επιφάνεια - βάθος» αποδίδοντας στην επιφάνεια τη σημασία που της είχε υπεξαιρεθεί.

Και τούτο για ένα λόγο μάλλον απλό. Η αναζήτηση της «βαθύτερης αλήθειας» εμπεριέχει μια προϋπόθεση που εντέλει ευνοεί τον μοναχικό ερευνητή - διανοούμενο. Αντίθετα, αν η ερμηνεία είναι κυρίως ζήτημα συσχετισμού δυνάμεων κι αν είναι πάντα η βούληση για δύναμη εκείνη που αναλαμβάνει να αποδώσει το νόημα, τότε ο ενταφιασμός της «αλήθειας» στο «βάθος» αποδεικνύεται ένα αθεμελιώτο αίτημα. Ενώ η επιφάνεια των πραγμάτων, το εύρος που καλύπτουν και οι δυνάμεις που κινούν, είναι η μόνη περιοχή όπου ο πολιτικός λόγος είναι ενεργός.

Σημειωματάριο Ειδήσεων

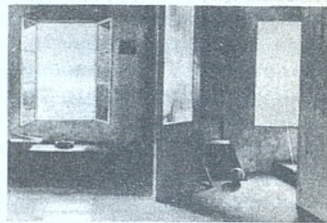
● Ο σύντομος αθηναϊκός χειμώνας —τόσο ισχνός, συνήθως σε πολιτιστικά γεγονότα— είναι ο παράδεισος των εκθέσεων ζωγραφικής. Και προφανώς δεν αποτελεί επαρκή αιτιολογία το περιορισμένο ενδιαφέρον του μεγάλου κοινού, για να αποσιωπήσει κανείς αυτή την πραγματικότητα. Ιδιαίτερα, όταν αρκετές από τις εκθέσεις αυτού του δεκαπενθήμερου, είναι εξαιρετικά σημαντικές. Με τη συνείδηση ότι πάμε μάλλον κόντρα στο ρεύμα, θα συνεχίσουμε να ενημερώνουμε για τα εικαστικά, ελπίζοντας ότι οι αναγνώστες μας δεν θα περιορίσουν τις αντιδράσεις τους στην έκφραση κάποιας δυσαρέσκειας, αλλά θα δοκιμάσουν να ελέγξουν και την ευαισθησία μας επισκεπτόμενοι κάποιες από τις εκθέσεις.

● Κατ' αρχήν, λοιπόν, στο Γαλλικό Ινστιτούτο Σίνα 31 άνοιξε από τις 20 Μαρτίου και θα διαρκέσει ως τις 18 Απριλίου η πρώτη σημαντική έκθεση του **Λεονάρντο Κρεμονίνι** στην

Ελλάδα. Εκτίθενται 11 μεγάλοι πίνακες, ομογενείς ως προς την περίοδο της σύνθεσής τους και το είδος της έμπνευσής. Ο Κρεμονίνι γεννήθηκε στην Μπολόνια το 1925, εγκαταστάθηκε το 1951 στο Παρίσι και σήμερα είναι καθηγητής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών αυτής της Πόλης. Ανάμεσα στους πολλούς μαθητές του αρκετοί ήσαν και έλληνες.

● Στην αίθουσα Τέχνης «Άνεμος» συνεχίζεται η εκθεση των **Γ. Παλαιολόγου, Άγγελου Ραζή και Γιάννη Τσαρούχη**. Αν ο Γ. Παλαιολόγος είναι κατ'

ευθείαν απόγονος του Τσαρούχη, ο Αγγ. Ραζής επιχειρεί μια ευρύτερη σύνθεση. Η θεματολογία του είναι πάντα ελληνική. Τα καφενεία, τα τοπία, τα πρόσωπα τον συνδέουν με την παράδοση του Τσαρούχη. Όμως ο χρωματικός και μορφολογικός χειρισμός των θεμάτων του αποδεικνύουν ποικίλες επιρροές αλλά κι ένα έντονο προσωπικό ύφος.

● Στην Εθνική Πινακοθήκη έχει διοργανωθεί μια μεγάλη έκθεση του **Λευτέρη Κανακάκη**, ενώ παράλληλα από την Γκαλερί F κυκλοφόρησε μια έκδοση με 10 σχέδια του καλλιτέχνη που χάθηκε τόσο πρόωρα.

● Όπως θα παρατήρησαν ήδη οι αναγνώστες μας η εικαστική περίοδος τελειώνει. Έτσι οι διάφορες αίθουσες τέχνης διοργανώνουν αυτή την περίοδο τις τελευταίες μεγάλες εκθέσεις της χρονιάς. Μέχρι τον επόμενο Οκτώβρη, το Σημειωματάριο Ειδήσεων θα φιλοξενεί αναγκαστικά ελάχιστες εικαστικές ειδήσεις.

● Πραγματοποιήθηκαν με επιτυχία η **Ανοιχτή συζήτηση για μια δημοκρατική τηλεόραση** που οργάνωσε το ΚΚΕ στο αμφιθέατρο της σχολής χημικών μηχανικών του ΕΜΠ (20-21 Μαρτίου). Εκτός από τις προγραμματισμένες εισηγήσεις— των Μ. Ανδρουλάκη, Μ. Δρεττάκη, Λ. Κομίνη, Γ. Κοντογώργη, Ε. Μπιτσάκη, Χ. Παππά, Β. Φίλια και Γ. Χουρμούζιδη— υπήρξαν

και αρκετές ενδιαφέρουσες παρεμβάσεις. Αναμένουμε την έκδοση των πρακτικών.

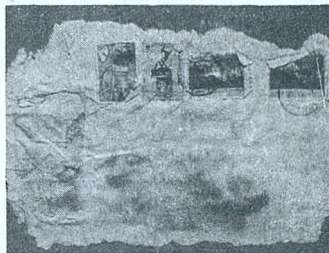
● Με εξαιρετικά πλούσια ύλη κυκλοφόρησε το διπλό τεύχος 19-20 του περιοδικού **Το Δέντρο**. Από τα κείμενα που αφορούν την ξένη πνευματική κίνηση ενδεικτικά αναφέρουμε τη **Μνήμη 'Ιταλο Καλβίνο** και το μικρό αφιέρωμα στο «Νέο μυθιστόρημα» και το συγγραφέα Κλωντ Σιμόν (Νόμπελ λογοτεχνίας 1985). Η συνέντευξη του Νίκου Κουρούζου παρουσιάζει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφού φωτίζει κάποιες πλευρές του ποιητικού του έργου. Υπάρχουν επίσης μεταφράσεις των W.G. Fischer, Kenneth White, B. Scerpanović, A. Αχμάτοβας, H. M. Entsesberger κ.ά., αρκετά κείμενα ελλήνων λογοτεχνών, μελέτες των Πλασκοβίτη και Γ. Δανιήλ καθώς και οι μόνιμες στήλες *Δεύτερη Ανάγνωση*, *Μικρά φιλολογικά*, *Αξιώματα*, *Το σινεμά*, *Το βιβλίο*, *Τα φύλλα*.

● Η Ομάδα Γυναικείων Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης οργανώνει και φέτος μια σειρά ελεύθερων μαθημάτων με θέματα που αφορούν τη γυναίκα. Τα μαθήματα άρχισαν στις 14-2-86 και θα τελειώσουν στις 23-5-86. Για τον Απρίλιο το πρόγραμμα περιλαμβάνει: 4-4-86. Προ των Προπυλαίων: Η είσοδος της Ελληνίδας στο πανεπιστήμιο / 11-4-86 Ιδεολογία και πολιτική στη διαπαιδαγώγηση των κοριτσιών στην οργάνωση νεολαίας της 4ης Αυγούστου / 18-4-86. Η ελληνίδα στην Αντίσταση: Πρωταγωνίστρια ή στο πλευρό του Αδάμ; / 25-4-86. Η γυναίκα έξω από τον χρόνο, η γυναίκα μέσα στο χρόνο: NADJA του Αντρέ Μπρετόν. Κάθε Παρασκευή 7-9 μ.μ. στην αίθουσα 103 της Φιλοσοφικής.

● Στην Γκαλερί Μπερνιέ, έγιναν χθες (Πέμπτη 27 Μαρτίου) τα εγκαίνια της έκθεσης του **Λουκά Σαμαρά**. Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 19 Απριλίου. Τα έργα που θα εκτεθούν στη γκαλερί Bernier αποτελούν την τελευταία

ζωγραφική δουλειά του καλλιτέχνη και είναι πορτραίτα του καλλιτεχνικού κόσμου, δηλαδή των κριτικών τέχνης, των εμπόρων, θεατών κτλ. Τα πορτραίτα αυτά είναι μάλλον αφηρημένα, όπως λέει ο ίδιος ο καλλιτέχνης και δείχνουν μια έντονη κριτική διάθεση αλλά και αυτοκριτική. Τα 10 πορτραίτα που θα εκτεθούν στη γκαλερί Bernier είναι ακρυλικά σε καμβά και δείχνονται για πρώτη φορά.

● Στις 27 Μαρτίου εγκαινιάστηκε και η έκθεση με την τελευταία δουλειά του Γ.

Ψυχοπαίδη στην Γκαλερί Ζουμπουλάκη. Με τον τίτλο «Το γράμμα που δεν έφτασε» ο ζωγράφος παρουσιάζει δέκα χρόνων δουλειά του (1977-1986) με θέμα τις επιστολές και τους ταχυδρομικούς φακέλους.

● Το Dracos art Center παρουσιάζει από τις 10 Μαρτίου ως τις 10 Απριλίου την τελευταία δουλειά του **Κώστα Βαρώτσου**.

● Η ελληνική Εταιρεία Δυσλεξίας, το περιοδικό «Ανοιχτό Σχολείο» και η Ομάδα Πρωτοβουλίας Δασκάλων, διοργανώνουν διήμερο σεμινάριο με θέμα: «Δυσλεξία».

Η δυσλεξία, δηλαδή η δυσκολία στη γραφή και στην ανάγνωση παιδιών με κανονική νοημοσύνη, δεν είναι πλατιά γνωστή ακόμα και στους άμεσα ενδιαφερόμενους (γονείς, εκπαιδευτικούς κτλ.). Το σεμινάριο —στο οποίο συμμετέχουν πολλοί ειδικοί επιστήμονες— γίνεται για την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση γύρω από το πρόβλημα που, αν και δεν θεωρείται «μείζον», λόγω άγνοιας μπορεί να προκαλέσει σοβαρά δευτερογενή προβλήματα.

Το σεμινάριο θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα συγκεντρώσεων του Κολεγίου Αθηνών, κτίριο Μπενάκειο, Ψυχικό, την Παρασκευή 4 Απριλίου και ώρα 6:30 μ.μ. —9.45 μ.μ. και το Σάββατο 5 Απριλίου και ώρα 9:30 π.μ. - 1. Θα ακολουθήσει συζήτηση.

Για περισσότερες πληροφορίες στα γραφεία της ΕΕΔ Αγ. Κωνσταντίνου 6, 6ος όροφος. Τηλ. 52.38.867 καθημερινά 5-7 μ.μ.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ

(ή ο τεχνίτης στην «κιβωτό» του)

Ο Παντελής Πρεβελάκης πέθανε μόνος του, στο σπίτι του στην Εκάλη. Λίγες ώρες αργότερα, το μεσημέρι του Σαββάτου, δύο άνθρωποι, η καθηγήτρια της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα και ο υπογράφων το κείμενο αυτό, ανέθεταν σε γνωστό κοσμηματοτεχνίτη των Αθηνών την κατασκευή μιας χρυσής πλακέτας, την οποία είχε αποφασίσει ομόφωνα να του απονεμίσει ο «Σύνδεσμος των Τοπικών Ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων Κρήτης». Ανυποψίαστοι συζητούσαν για το τι έπρεπε να γραφεί πάνω στην πλακέτα, για τον τύπο των γραμμάτων κ.ά. Ανυποψίαστοι, γιατί δεν είχαν μάθει πως ο Παντελής Πρεβελάκης είχε ήδη για πάντα φύγει.

Μάστορας δεινός του λόγου ήταν ο Παντελής Πρεβελάκης, με βαθιά γνώση της νεοελληνικής και της ευρωπαϊκής λογοτεχνικής παράδοσης. Τόσο το πεζογραφικό όσο και το ποιητικό του έργο κύριο άξονα αναφοράς τους είχαν την Κρήτη. Όχι όμως την Κρήτη όπως την παράστησε ο φίλος και ομότεχνός του Νίκος Καζαντζάκης —με την καρδιά της να πάλλεται στο ρυθμό ποικιλώνυμων φιλοσοφικών, και έξω από αυτόν εδώ τον τόπο κατασκευασμένων, θεωριών και δογμάτων. Η Κρήτη του Παντελή Πρεβελάκη είναι κατακτημένη, με καιρό και με κόπο, ύστερα από ένα αγώνα αντιμετρήματος προσωπικού με την αλήθεια και το ήθος της. Ίσως αυτός να είναι ο λόγος που η Κρήτη του Παντελή Πρεβελάκη είναι οικεία σε όσους πραγματικά την έχουν ζήσει, ενώ η Κρήτη του Νίκου Καζαντζάκη παραμένει και θα παραμένει ένας καθρέφτης, στον οποίο μονάχα οι ξένοι μπορούν εύκολα να βλέπουν και να αναγνωρίζουν το πρόσωπό τους...

Ο Παντελής Πρεβελάκης «συνοψίζεται», θα έλεγε κανείς, στις

Ο Παντελής Πρεβελάκης σε ζυλογραφία του Κώστα Γραμματόπουλου.

δύο τριλογίες του, τον «Κρητικό» και τους «Δρόμους της δημιουργίας», αλλά θα παραθεωρούσαμε την παρουσία του στα νεοελληνικά γράμματα και τη συμβολή του στο σμίλημα της νεοελληνικής γλώσσας αν δεν αναφέραμε τον «Νέο Ερωτόκριτο» —αυτή την «κιβωτό», που ο ίδιος με τόση τέχνη έφτιαξε, για να σωθεί, ίσως, από τη μανία των αέρηδων του ακριτου ή επιτηδευμένου μοντερνισμού. Των αέρηδων που δεν άφησαν, και θα εξακολουθήσουν για πολύ καιρό να μην αφήνουν, να ακουστεί από πιο πολλούς μια από τις φωνές που προσπάθησαν να αρθρωθούν ακουμπώντας σε πράγματα όσο γίνεται πιο αληθινά.

Ο Παντελής Πρεβελάκης πέθανε μόνος του, στο σπίτι του στην Εκάλη. Και τώρα μόνο σκέφτομαι τα λόγια που θα ταίριαζαν να γραφούν στη χρυσή πλακέτα, την οποία είχε αποφασίσει ομόφωνα να του απονεμίσει ο «Σύνδεσμος των Τοπικών Ενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων Κρήτης». Θα τα αναφέρω για την ιστορία του πράγματος: «Στον Παντελή Πρεβελάκη, τιμή και ευχαριστία για τη δική του «κιβωτό», που μας τη χάρισε με την αγάπη του».

Ν. Γιανναδάκης

ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Ανοικτή συγκέντρωση συζήτησης. Οργανώνεται από την «Κίνηση των 18». Δευτέρα 31 Μαρτίου 7:30 μ.μ. στο Θέατρο ΓΚΛΟΡΙΑ

Νικ Γκαϊήτζ ΕΛΕΝΗ

Ούτε λογοτεχνία ούτε ντοκουμέντο

της Νίκης Αϊντενάιερ

Νίκου Γκατζογιάννη, ΕΛΕΝΗ,
«Ελληνική Ευρωπαϊκή» Αθήνα 1983,
Μετάφραση Α. Κοτζιάς.

«Ποιος θα βρεθεί να γράψει για τις δικές μας Ελένες;». «Του συγχωρώ το βιβλίο, γιατί πρόκειται για τη μάνα του». «Μου θυμίζει την προπαγάνδα που φάγαμε με το κουτάλι ως παιδιά, με το βιβλίο που μας μοίραζαν στο κατηχητικό: γυρισμός στη Γαλαζία Ελλάδα».

(Σκορπίες γνώμες για το βιβλίο)

Δεν υπάρχει πιο άχαρο πράγμα από το να προσπαθείς να γράψεις μια κρίση για ένα βιβλίο, που το θέμα του κανονικά δε θα χωρούσε την παραμικρή κριτική: για την εκτέλεση μιας γυναίκας, μιας μάνας, που μοναδικό της έγκλημα ήταν πως θέλησε να φυγαδεύσει και να σώσει τα παιδιά της.

Νομίζω όμως πως ακριβώς στο σημείο αυτό της ευαισθησίας του αναγνώστη ποντάρει ο συγγραφέας του: (Το ΒΗΜΑ, 18.3.-1984) «εγώ έγραψα ένα βιβλίο για τη ζωή και το θάνατο της μητέρας μου. Αν το βιβλίο έχει κάποια αξία, είναι γιατί βασίζεται σε γεγονότα... Σίγουρα θα υπάρχουν παρόμοια γεγονότα και από την άλλη πλευρά, δεν τα ξέρω. Εγώ αυτό ήξερα, αυτό έγραψα». Διαβάζοντας όμως το πρώτο μέρος και τον επιλογο του βιβλίου διαπιστώνει κανείς πως δεν «ήξερε» αλλά «αναδιφώντας πεισματικά πηγές» (σελ. 27) έψαξε και έμαθε, χρησιμοποιώντας μάλιστα «όσα μυστικά της δουλειάς διδάχτηκα και ανέπτυξα στα είκοσι χρόνια μου ως ρεπόρτερ - ερευνητής» (σελ. 622), όλες τις μόνιμες μεθόδους άρα, που του έκανε προσίτες το επάγγελμά του του δημοσιογράφου. Ντοκουμέντο λοιπόν ήθελε να γράψει ο Ν. Γκ.. Όταν όμως γράφει κανείς ντο-

κουμέντο και μάλιστα ως δημοσιογράφος, δεν ψάχνει να μάθει και για την «άλλη πλευρά»;

Η μηπως έχουν θέση απομνημονευμάτων αναμνήσεις και εντυπώσεις ενός αγοριού 4 ετών, π.χ. από τις εσωτερικές αντιδράσεις των Άγγλων «που αναπολώντας θυμάται τώρα πως αναρωτιόμουν —τότε— τι γνώμη είχαν για το απομονωμένο μου χωριό και τι ρόλο έπαιζαν εκεί» (σελ. 132) ή για τον καπετάν - Πετρίτη που «ένα λούστρο πολιτισμένης ευρυμάθειας κάλυπτε τη κτηνώδη φύση του» (σελ. 142); Μηπως η απάντηση θα ήταν πως διχετεύει τώρα σε γεγονότα τότε προσωπικά του αισθήματα και απώψεις; Και μάλιστα σε ό,τι αφορά αισθήματα και αντιδράσεις και της Ελένης (και φυσικά πληθώρας άλλων προσώπων, ανάλογα με το αν αντιμετωπίζονται με συμπάθεια ή με προκατάληψη, αν έπαιζαν θετικό ή όχι ρόλο στη δική του υπόθεση, αν βοηθάν ή όχι στον προδιαγραφμένο στόχο του βιβλίου) όπως εξάλλου παραδέχεται —ή έξυπνα μας προειδοποιεί— και ο ίδιος «αλλά παρακολουθώντας τα δικά μου παιδιά κατάλαβα πως όσο εκείνη ζούσε είχε και την ανταμοιβή της σε γέλιο και χαρά. Η γνώση τούτη μου επέτρεπε ν' αντιμετωπίσω πιο εύκολα όσα θα μάθαινα» (σελ. 20). Και να τα ερμηνεύσει όμως;

Ας αφήσουμε το υφολογικό μέσον γραφής: σε τρίτο πρόσωπο ο ήρωας του έργου, δηλαδή, ο συγγραφέας, αφού ήρωας πραγματικός του έργου είναι ο συγγραφέας: γι' αυτόν ζούσε η μητέρα, γι' αυτόν ενήργησε όπως ενήργησε, γι' αυτόν είχε πάρει τις αποφάσεις της, γι' αυτόν τελικά κι άφησε να την εκτελέσουν «Γνώρι-

ζα πως εξαιτίας μου κυρίως διάλεξε εκείνο που διάλεξε. Κανένας δεν είχε την αμφιβολία πως πέθανε για να ζήσω εγώ» (σελ. 14) —βέβαια ήταν και τ' άλλα παιδιά, τα κορίτσια, αλλά όλες οι προσπάθειες του συγγραφέα να τις κάνει να συμμετάσχουν στην τραγωδία της οικογένειας επισκιάζονται από αυτό το «εγώ» που παραμένει κυριαρχικό ακόμη και στην εναλλαγή του με το τρίτο πρόσωπο «ο Νικόλας». Μια διεισδυτική αυταρέσκεια, του πρώτου σε τρίτο πρόσωπο, και μια αμετροέπεια που ούτε με το ζόρι δεν μπορείς να παραβλέψεις.

Δήθεν αθώα και παρεπιπτόντως υποβάλλεται σιγά σιγά το μίσος και η έχθρα για την «άλλη πλευρά». Μερικές κουρασμένες ή μάλλον άθελες δοκιμές αμεροληψίας, όπως στη σελ. 164, πέφτουν στο κενό ήδη στην επόμενη παράγραφο, ενώ φράσεις όπως «και μια από τις χωριάτισσες σωριάστηκε νεκρή κάτω από το βάρος του όλμου που κουβαλούσε» (φυσικά των ανταρτών) (σελ. 139), εισάγει ύπουλα και χωρίς καν σποδευτικό υπονοούμενο στην περσιτέρω έντονη, αναντίρρητη και διαφανή ατμόσφαιρα του βιβλίου, όπου κυριαρχούν, τρία χρώματα, άσπρο - μαύρο - γκριζό και παρά την έντονη διαβεβαίωση του συγγραφέα: «Προέχει η αλήθεια. Ούτε άσπρα ούτε μαύρα. Για να μην φτάσουμε πάλι εκεί» (Το ΒΗΜΑ, ό.π.). Άσπρο, οι καλοί και οι αθώοι. Αυτοί που ποτέ δεν ήξεραν τίποτε, έκαναν τη δουλίτσα τους, κοιτάζαν να θρészουν τον εαυτό τους και την οικογένεια και δεν αναμιγνύονταν ποτέ στην πολιτική, παρά μόνον αν ήταν να διατηρήσουν τα άγια πατροπαράδοτα. Σ' αυτούς ανήκουν βέβαια και οι εγγυητές της παγκόσμιας ελευθερίας —τότε και τώρα— Άγγλοι και Αμερικανοί (οι Γερμανοί, ε βέβαια, κατακτητές, αλλά τι να γίνει «γνωρίζοντας ότι οι αντάρτες ήταν σχεδόν το ίδιο επικίνδυνοι όσο και οι Γερμανοί» (σελ. 127), και στο βάθος η αντίσταση εναντίον τους έφταιγε για τα δεινά που τράβηξαν τα χωριά μας), οι κυβερνητικές «δυνάμεις τάξεως» (σελ. 186 με εισαγωγικά και στο εξής χωρίς εισαγωγικά: σε ποιον οφείλεται η κομψή αυτή περιγραφή άραγε;). Μαύρο, οι κακοί εγκληματίες: σ' αυτούς ανήκουν φυσικά οι δολοφόνοι - εκτελεστές, πρώτος και καλύτερος ο Άρης (Βελουχιώτης), που «εξάπελυνε πρωτοφανείς σφαγές σε όλη την Πελοπόννησο, ώστε να τρομοκρατηθεί ο πληθυσμός και να υποταχθεί ολοκληρωτικά στον ΕΛΑΣ» (σελ. 181), αλλά και όλοι οι αριστεροί ελασίτες - αντάρτες και διανοούμενοι «σύμφωνα με την αφήγηση ενός αντάρτη, του Δημήτρη Χατζή, που αργότερα έγινε πασίγνωστος πεζογράφος στην Ελλάδα» (σελ. 252). Γκριζό, οι κυβερνήσεις μετά από το '74

που επέτρεψαν να επιστρέψουν στη χώρα ατιμωρητί «οι εξοριστοι κομμουνιστές αντάρτες» ή «που νομιμοποίησαν το κομμουνιστικό κόμμα στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν την εισδοχή της Ελλάδας στην Κοινή Αγορά» (σελ. 19).

Όλα αυτά είναι ντοκουμέντα;

Αλλά ίσως, όπως λέει σε άλλο σημείο της συνέντευξής του στο ΒΗΜΑ (ό.π.) ο ίδιος ο συγγραφέας, αντίθετα από την Ελλάδα, παντού στον κόσμο, όπου το βιβλίο μεταφράστηκε «πήρε πολύ καλές κριτικές» γιατί «πουθενά δεν έδωσαν μεγαλύτερη προσοχή στην πολιτική του θέση παρά στη λογοτεχνική του αξία». Άρα το βιβλίο είναι λογοτεχνία, «και στη λογοτεχνική του αξία στάθηκε» και ο μεταφραστής του Αλέξ. Κοτζιάς (Το ΒΗΜΑ ό.π.).

Σίγουρα ο συγγραφέας χρησιμοποίησε λογοτεχνικά μέσα, —αν και μου φαίνονται πολύ αφελείς οι δανισμένοι τίτλοι από τον Καβάφη (Περιμένοντας τους βαρβάρους, σελ. 157) ή υπότιτλοι όπως του Π. Νερούδα σαν, ας πούμε, για την καταξίωση του πέμπτου μέρους και του περιεχομένου του (σελ. 583). Σίγουρα η ιστορία της Ελένης θα μπορούσε να αποτελέσει στόφα για ένα ιστορικό μυθιστόρημα με λογοτεχνικές αξιώσεις, αν ο συγγραφέας της ήταν λογοτέχνης, αν απογύμνωνε δηλαδή το υλικό του από κάθε επεξηγηματική παρένθεση και παύλα, από κάθε προπαγανδιστικό σχόλιο· αν κατάφερνε να κρύψει το δικό του πρόσωπο πίσω από μια μάσκα με διαστάσεις αφηρημένες και συγχρόνως πανανθρώπινες, αν το μήνυμά του θα έστελνε με το έργο του ήταν στο όνομα και στο βωμό της καταδίκης του παραλογισμού, από όπου κι αν αυτός προέρχεται, αν δεν χρειαζόταν να μας υποδεικνύει κάθε λίγο και λιγάκι τον αντικομμουνιστικό του χαρακτήρα, αν, θα ήταν πράγματι ένας συγγραφέας.

Τι απομένει λοιπόν από το βιβλίο του Νίκου Γκατζογιάννη «Ελένη», που, μεταφρασμένο σε τουλάχιστον 15 γλώσσες, με τεράστια εμπορική επιτυχία και απίθανη διαφήμιση, έχει κατακτήσει τη διεθνή αναγνώριση και έχει γίνει και φιλμ με απαιτήσεις Όσκαρ στα βουνά της Ισπανίας, αν δεν είναι ούτε λογοτεχνία ούτε ντοκουμέντο; Ένα «σχέδιο εκδίκησης», όπως το ονόμασε το περιοδικό «Transtlantic»; Ή μήπως η ανταπόκριση από το πεδίο του ψυχρού πολέμου ενός στριβαρού και αναγνωρισμένου δημοσιογράφου, που εξ επαγγέλματος ξέρει πως να πασάρει τις εντυπώσεις του φιληταρισμένες μέσα από τα ασπρόμαυρα γυαλιά του δικασμού και μιας νέας πόλωσης, που κάθε στιγμή караδοκει στον κόσμο ολόκληρο και προπαντός στη χώρα μας; □

Μια ασήμαντη ψυχροπολεμική ταινία

Η ταινία «Ελένη» του Νικ Γκaiήτς δεν πρόκειται να προκαλέσει το θόρυβο και τις συζητήσεις που ακολούθησαν την έκδοση του ομώνυμου βιβλίου. Με ασφάλεια μπορεί κανείς να προβλέψει πως η ταινία —παρόλες τις προσπάθειες της διαφήμισης— δεν θα γίνει εμπορική επιτυχία. Και τούτο γιατί είναι μια ασήμαντη ταινία που δεν σώζεται από το γεγονός ότι το θέμα της αναφέρεται σε ένα εξαιρετικά φορτισμένο ζήτημα.

Ο μύθος είναι υποτυπώδης. Κατά τη διάρκεια του εμφύλιου ο Δημοκρατικός Στρατός καταλαμβάνει ένα ορεινό χωριό της Ηπείρου που ο ενεργός ανδρικός πληθυσμός το εγκατέλειψε μαζικά όταν πληροφόρηθηκε την επικείμενη είσοδο των ανταρτών. Στο χωριό έμειναν οι γέροι, οι γυναίκες, τα κορίτσια και τα μικρά αγόρια. Η διοίκηση αυτού του τμήματος του Δημοκρατικού Στρατού, μόλις εγκαθίσταται, επιβάλλει μια σειρά από μέτρα: υποχρεωτική εργασία για την κατασκευή οχυρωματικών έργων, φορολογία στα τρόφιμα και κατασχέσεις για να δημιουργηθεί μια στοιχειώδης επιμελητεία, στρατολογία των μεγαλύτερων σε ηλικία κοριτσιών. Στη συνέχεια, ο πολιτικός καθοδηγητής του τμήματος χρησιμοποιώντας ένα άτεχνο μείγμα επιλεκτικής τρομοκρατίας και χονδροειδούς προπαγάνδας επιχειρεί να πείσει τους γονείς «να εμπιστευθούν τα παιδιά τους στη φροντίδα των σοσιαλιστικών χωρών».

Κάμποσες οικογένειες του χωριού σε συνεννόηση με τους άντρες και τον Εθνικό Στρατό φυγαδεύουν τα παιδιά τους. Η πράξη τους θεωρείται προδοσία, συλλαμβάνονται, βασανίζονται κι ύστερα από μια παρωδία δίκης εκτελούνται με τουφεκισμό. Ανάμεσα σ' αυτούς είναι και η Ελένη Γκατζογιάννη, η μάνα του αφηγητή.

Το ιδιαίτερα επιβαρυντικό στοιχείο που την καταδικάζει είναι οι «σχέσεις» της με την Αμερική: το γεγονός δηλαδή ότι ο άντρας της δουλεύει εκεί και ότι η ίδια δεν κρύβει πως το όνειρό της είναι να πάει κι εκείνη με τα παιδιά της.

Αυτή την ιστορία θέλει να ανακαλύψει ο γιος της, δημοσιογράφος και αμερικανός πλέον πολίτης, που διορίζεται από την εφημερίδα του ανταποκριτής στην Αθήνα.

Η ταινία αποτελείται από δια-

δοχικές αφηγηματικές ενότητες που περιγράφουν την έρευνα του δημοσιογράφου - αφηγητή, τις μνήμες της παιδικής του ηλικίας και τα κομμάτια της ιστορίας που του αφηγούνται διάφορα πρόσωπα που γνώρισαν τη μάνα του.

Αυτή η μορφή της αφήγησης που συνδέει με απλοϊκό τρόπο δύο χρονικές σειρές, την έρευνα του αφηγητή και αποκατάσταση των γεγονότων, θέλει να εμφανίζεται ως ψυχρή, ρεαλιστική αφήγηση ενός πραγματικού περιστατικού. Ο Νικ Γκaiήτς ισχυρίζεται σταθερά —υπερασπιζόμενος το βιβλίο και την ταινία— ότι δεν κάνει ούτε μυθιστόρημα ούτε ιστορία. Ως καλός ρεπόρτερ συγκεντρώνει και παραθέτει γεγονότα.

Ωστόσο, το νόημα διαρρέει και από τις δύο πλευρές. Ως μυθοπλασία, η ταινία του ακυρώνεται διότι παραβιάζει μια βασική αρχή που διατυπώνεται ήδη στην Ποιητική του Αριστοτέλη. Ακόμα κι αν δεχτεί κανείς —πράγμα διόλου αυτονόητο μια κι έχει χυθεί αρκετό μελάνι για να επισημανθούν οι εμπρόθετες ανακρίβειες και οι διαστρεβλώσεις που εισάγει ο Γκaiήτς— ότι τα γεγονότα είναι αληθινά, αυτό δεν σώζει το μύθο. Διότι «ου το τα γινόμενα λέγειν, τούτο ποιητού έργον εστί, αλλ' οία αν γένοιτο και τα δυνατόν κατά το εικόν ή το αναγκαίον». Και από αυτή την πλευρά, η «Ελένη» δεν κατορθώνει να μετατραπεί σε ένα παράδειγμα. Της λείπει αυτή η αμφισημία —το «μεταξύ» του Αριστοτέλη— που συγκροτεί στο επίπεδο του μύθου την πυκνότητα του πραγματικού. Κανείς από τους ήρωες της ταινίας δεν αποτελεί «πρόσωπο» —ούτε και η ίδια η Ελένη— γιατί κανείς δεν συγκροτείται με βάση τις αντιφάσεις του. Οι ήρωες είναι κυριολεκτικά μονοδιάστατοι, σε σημείο που να μετατρέπονται σε τύπους καθορισμένους φαντασιωτικά από την ιδεολογία του αφηγητή.

Όμως, ούτε στο επίπεδο της ιστορίας μπορεί να συγκροτηθεί η «Ελένη» του Νικ Γκaiήτς. Γιατί κι εδώ της λείπει και η στοιχειώδης ακόμα φροντίδα της αντικειμενικότητας, ένα αίσθημα δικαιοσύνης που θα οδηγούσε μέσα από τα καθ' έκαστα σε μια καθολικότερη ματιά. Έτσι, στην ταινία και οι δύο πλευρές που συγκρούονται αυτές που πίνουν σα μέγανη μια απλή χωριάτσα, δεν υπάρχουν.

Τι μένει; Η πρωτόγονη αντικομμουνιστική υστερία του Νικ Γκaiήτς —αφηγητή. Μ' αυτήν έχει ήδη και αυτήν έρχεται να επιβεβαιώσει με «μια επιστροφή στις πηγές». Δυστυχώς, ακόμα κι όταν το «πραγματικό» υλικό που συγκεντρώνει δεν φαίνεται να επαρκεί για να τροφοδοτήσει τις έμμενες ιδέες του, ο αφηγητής ούτε συνεχίζει την έρευνα ούτε μπαίνει σε κρίση. Απλώς συνεχίζει να παραπέμπει από τη μία εικόνα στην άλλη ελπίζοντας ότι ενδιάμεσως θα παραχθεί κάποιο νόημα. Έτσι το σχήμα «εγκληματίες - δολοφόνοι» του παρόντος του αφηγητή —και εννοώ την εικόνα που έχει πριν από την έρευνα για τους αντάρτες του Δημοκρατικού Στρατού— δεν πρόκειται ποτέ να συναντηθεί με κάποια «πρόσωπα» είτε της μυθοπλασίας είτε της ιστορίας κι από τη συνάντησή να προκύψει κάποιο νόημα. Απλώς, ο ανώνυμος «δολοφόνος» του «οικογενειακού μυθιστορήματος» του αφηγητή στο τέλος της ταινίας έχει αποκτήσει όνομα και επώνυμο. Κι ο αφηγητής Νικ Γκaiήτς μπορεί με άνεση να επαναλάβει στο επίπεδο της μυθοπλασίας την ίδια σκηνοθετημένη δίκη για την οποία κατηγορεί τον Σταύρο Πετράκη—αυτό είναι το όνομα του πολιτικού καθοδηγητή στην ταινία— αυτή τη φορά εις βάρος του.

* *

Έγραφα στην αρχή αυτού του σημειώματος ότι η «Ελένη» είναι μια ασήμαντη ταινία. Δεν κατορθώνει να αναχθεί ούτε στη σφαίρα του τραγικού —παρότι το θέμα της εμπεριέχει έναν τραγικό πυρήνα— ούτε να διασωθεί μετατρεπόμενη σε μια δακρύβρεκτη μελοδραματική ταινία. Θέλει να είναι ένα ρεπορτάζ και η αφήγηση αυτού του ρεπορτάζ, επιδιώκοντας έτσι να στηρίξει το αίτημα της αλήθειας. Και αποτυγχάνει.

Φυσικά, παραμένει το πρόβλημα της πολιτικής χρησιμοποίησης της ταινίας —όπως εξάλλου και του βιβλίου— από ένα ολοκληρωμένο πλέγμα θεσμών που στηρίζουν τη διοίκηση Ρέγκαν. Είναι προφανές πως η ιστορία μιας απλοϊκής γυναίκας που νοιάζεται μόνο για τα παιδιά της και το όνειρό της είναι η Αμερική, είναι το απλοποιημένο πρότυπο του πολίτη που ταιριάζει στον πρωτογενή αντικομμουνισμό του αμερικανού προέδρου και καλείται να στηρίξει την ψυχροπολεμική εξωτερική πολιτική του. Κι από αυτή τη σκοπιά, η «Ελένη» δεν διεκδικεί καμιά πρωτοτυπία. Ακόμα και η άτεχνη «θεωρία» των απανταχού αλτρώτων αμερικανόφιλων που στενάζουν κάτω από τη μπότα του «διεθνούς κομμουνισμού» έχει γνωρίσει στο Χόλιγουντ καλύτερες στιγμές.

Χ.Γ.Α.

«Ελένη» και πάσης Αγγλίας;

Δεν υπάρχει τελικά καμιά απαγόρευση εξαγωγής (και προβολής στην Ελλάδα) της τηλεοπτικής σειράς «ο Κρυμμένος Πόλεμος» που αναφέρεται στην ελληνικό εμφύλιο και τις συνέπειές του. Το ντοκιμαντέρ αυτό που έδειξε πριν δυο μήνες το «Κανάλι 4» της Βρετανικής τηλεόρασης είναι η πρώτη, σοβαρή, προσπάθεια αντιμετώπισης του θέματος του εμφύλιου. Ματιά ιστορική και σχολίο χαμηλών τόνων χωρίς επιθετικούς προσδιορισμούς και φορτισμένους χαρακτηρισμούς. Συντριπτική είναι η σύγκρισή με το χαμηλότατο επίπεδο ψυχροπολεμικό λογοτέχνημα του κ. Γκατζογιάννη που έκανε απογορευτική, για τους λάτρεις του είδους, καριέρα στη χώρα μας ως κινηματογραφική υπερπαραγωγή. Δεν είναι γνωστό αν η είδηση για την αναγόρευση αντιπροσωπεύει μόνο τους ευσεβείς πόθους της πρωινής (και πάλα ποτέ) σοβαρής εφημερίδας που τη δημοσίευσε ή οφείλεται και στη συστηματική παραπληροφόρησή της από την ομάδα εκείνη που έχει ξεκινήσει «ιερό πόλεμο» εναντίον του «Κρυμμένου Πόλεμου» στην Αγγλία και πράγματι προσπαθεί να πετύχει την καθυστέρηση της εξαγωγής της.

Πρόκειται —η σύμπτωση δεν είναι καθόλου περιεργή— για τους ίδιους ανθρώπους που κυριολεκτικά αρπάχτηκαν από την εμπορική επιτυχία του βιβλίου «Ελένη» στην ανέλπιδη προσπάθειά τους να ανατρέψουν την ελάχιστη κοκαλετική εικόνα, για την αγγλική πολιτική απέναντι στην Αντίσταση και τις αγλικές ευθύνες για τον εμφύλιο πόλεμο, που προκύπτει από τα ίδια τα βρετανικά αρχεία της δεκαετίας του 1940 τα οποία αξιοποιεί η σειρά του «Καναλιού 4». Πρώτος και καλύτερος πόλεμος της τηλεοπτικής σειράς ο κ. Woodhouse που στηρίζει την εκτενέστατη και επαίνετοτατη κριτική του για το βιβλίο του Gage (New York Review of Books, 18 Αυγούστου 1983) στον εξής συλλογισμό. Η «Ελένη» δεν μπορεί να είναι ψέμμα γιατί οι λεπτομέρειές της τον συνάρπασαν τόσο πολύ που αν ήταν ψέμματα ο συγγραφέας της θα έπρεπε να θεωρηθεί ο τελειότερος ψεύτης του κόσμου. Ο ίδιος ξέρει πολύ καλά τι έγινε στην Ελλάδα το 1946-1949 —αν και απών— καλύτερα μάλιστα, όπως γράφει, από τους περισσότερους Έλληνες και πιστεύει όλα όσα αναφέρει ο Gage χωρίς καμιά επιφύλαξη. Όπερ έδει δής. Όπως θα έλεγε και ο βιογράφης από τον κ. Woodhouse Κ. Καραμανλής, από επιχειρήματα δεν πάμε πολύ καλά εσχάτως. Ούτε μέσα, ούτε έξω. Προσπαθεί ο άνθρωπος πάντως. Αυτό δεν ούτε μεμψήδου ούτε παράδοξο. Το παράδοξο είναι ότι επιμένει και στην ιδιότητα του «ιστορικού». Δεν του φτάνουν οι τόσοι άλλοι τίτλοι του;

Μύθος ή πραγματικότητα;

του Θρασύβουλου Γιάτσιου

«Αν όλα αυτά που βλέπουμε να διαδραματίζονται στην οθόνη απεικονίζουν μια καθαρή πραγματικότητα, η οποία επιτυχώς αναπαραστάθηκε εμπρός στην κινηματογραφική μηχανή, η ταινία θα έπαυε να υπάρχει μιας και θα είχε χάσει τη διάσταση του μύθου».

André Bazin

Δύο κινηματογραφικές εκδηλώσεις διοργανώθηκαν στις αρχές του χρόνου με σκοπό να παρουσιάσουν ότι νεώτερο και σημαντικότερο διέθετε η διεθνής παραγωγή τη χρονιά που μας πέρασε. Δύο φεστιβάλ —όρος γνωστός, πολυσήμαντος όσο και παρεξηγούμενος στα καθ' ημάς— που το καθένα με τον τρόπο του, αντιμετώπιζε με ανάλογη σοβαρότητα το ρόλο του στην εξέλιξη της κινηματογραφικής τέχνης, παράλληλα με αυτή του κοινού, όσοι λίγοι θεσμοί στο χώρο του. Αναφέρομαι στο Φεστιβάλ του Ρότερνταμ και το Φόρουμ των Νέων Ταινιών του Βερολίνου που φέτος συμπλήρωσαν δεκαπέντε χρόνια παρουσίας στο διεθνή κινηματογραφικό χώρο και που μαζί με αυτό του Νέου Κινηματογράφου του Μοντρεάλ, αναμφισβήτητα συνιστούν τις πιο ενδιαφέρουσες και παλαιότερες πολιτιστικές εκδηλώσεις στο είδος τους.

Φυσικά η ταυτοσημία δεν είναι το χαρακτηριστικό τους αφού το καθένα ενεργεί σε διαφορετικό πολιτισμικό χώρο αφενός και αφετέρου παρουσιάζει ιδιорυθμία στο γενικότερο οργανωτικό του πλαίσιο. Ενώ το Φόρουμ χρονικά και οργανωτικά εντάσσεται στα πλαίσια του Κινηματογραφικού Φεστιβάλ του Βερολίνου, κάτι που λειτουργεί κατασταλτικά στην όποια «περιθωριοποίησή» του, το Ρότερνταμ παραμένει το μοναδικό διεθνές φεστιβάλ της Ολλανδίας με την ανάλογη οργανωτική αυτοτέλεια. Ο στόχος τους όμως παραμένει κοινός και δεν είναι άλλος από αυτόν της ποιοτικής αναβάθμισης του μέσου του κινηματογράφου.

Από το σύνολο των ταινιών

που είδαμε δεν ήταν λίγες αυτές που ξεχώρισαν για τις οποίες οποιαδήποτε κριτική αναφορά θα ήταν σχετικά άκαιρη. Θα σταθώ όμως σε δύο που παρόλη τη διαφορά ύψους, κινηματογραφικής γραφής, θέματος ή εθνικότητας μιλούν μια άλλη ανανεωμένη γλώσσα ενώ εισδύουν στα άδητα του μέσου αναζητώντας εκείνα τα συστατικά στοιχεία που εν πολλοίς έχουν παραγκωνιστεί. Στοιχεία που στο σύνολό του ο κινηματογράφος, ο ασφυκτικά κλεισμένος στα όρια της αφήγησης ή της παραστατικότητας, αγνόησε και αγνοεί επιμελώς. Στοιχεία που κάθε άλλο παρά πρωτόγνωρα είναι αφού απασχόλησαν εδώ και μερικές δεκαετίες, τουλάχιστον δύο γενιές καλλιτεχνών. Στοιχεία που αρνούνται τους περιορισμούς που επιβάλλει η επιμονή στην πιστή αναπαράσταση της πραγματικότητας και που αναζητούν την κινηματογραφική αφήγηση (por, σωστότερα), στις αξίες του μέσου, στη σύνθεση της εικόνας από φως, στην κίνηση, στον ήχο, στην ιδιαιτερότητα της σχέσης όλων αυτών. Συζητώ δηλαδή για έναν κινηματογράφο που αρνείται τον κυρίαρχο ρόλο της ιστορίας, που τη μεταφράζει σε ροή (αλληλοδιαδοχή εικόνων), που αμφισβητεί την έννοια του ήρωα και μαζί του την ταύτιση του κοινού με το πρώτο πρόσωπο, που δεν είναι αληθινός αλλά ανιχνεύει την πραγματικότητα, που αναζητά και καταλήγει στον μύθο, έναν κινηματογράφο προσωπικό, επέκταση του νευρικού συστήματος του δημιουργού του. Ένα κινηματογράφο που ερευνά την «πραγματικότητα» με αφετηρία τις «σχέσεις». Ο Piet Mondrian είχε γράψει: «Όσο η φύση γίνεται πιο αφηρημένη, τόσο η σχέση γίνεται πιο φανερή. Η νέα ζωγραφική αυτό το απέδειξε καθαρά. Και αυτός είναι ο λόγος που τώρα πια δεν εκφράζει τίποτε άλλο παρά σχέσεις»¹.

Προφανώς οι απόψεις που εκφράστηκαν ούτε πρωτότυπες είναι και το σπουδαιότερο δεν αφο-

ρούν κάποιο νέο είδος κινηματογράφου. Απλά φιλοδοξούν να υπογραμμίσουν την εξέλιξη που παρατηρείται στην κινηματογραφική γραφή και που (γιατί όχι;) χαρακτηρίζουν κατά ένα μεγάλο μέρος τα σημαντικότερα δείγματα της σύγχρονης κινηματογραφικής έκφρασης. Ο Gene Youngblood δεκαπέντε χρόνια πριν έγραφε: «... Είμαστε σε πλήρη γνώση της ανθρώπινης κατάστασης και των κοινωνικών εξελίξεων. Δεν υπάρχει πια καμία ανάγκη να την αναπαριστούμε μέσω της τέχνης. Κάτι τέτοιο δεν απελευθερώνει μόνο τον κινηματογράφο αλλά τον εξωθεί να προχωρήσει πέρα από την καταγραφή αντικειμενικών καταστάσεων του ανθρώπου σε ένα νέο έξτρα - αντικειμενικό πεδίο. Υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι όλος ο κινηματογράφος αισθάνθηκε την προφανή επίδραση της τηλεόρασης και κινείται αναπόφευκτα πλέον σε άλλα επίπεδα. Αυτή η πρόοδος συμπεριλαμβάνει και μεγάλα βήματα προς την κατεύθυνση του «ρεαλισμού», πριν ακριβώς από την οριστική εγκατάλειψη της έννοιας της πραγματικότητας. Τώρα πια αγγίζουμε τα απώτερα σημεία του ρεαλισμού και υλοποιούμε το άλημα με τη συνεχή αντιπαράθεση "ρεαλισμού και πραγματικότητας"»².

Η πρώτη από τις ταινίες που αναφέρθηκα στην αρχή έχει τον τίτλο *Ziva* και την υπογράφει ο Εγγλέζος Ken Mc Mullen. Το θέμα της το αντλεί από το ημερολόγιο της κόρης του Τρότσκι και περιγράφει ένα μέρος της ζωής της. Αυτό της περιόδου από τη φυγή του ίδιου του Τρότσκι από τη Ρωσία μέχρι την άνοδο του Χίτλερ στη Γερμανία και την αυτοκτονία της λίγα χρόνια αργότερα. Το ρόλο της *Ziva* υποδύεται η Domiziana Giordana, πρωταγωνίστρια της ταινίας του Tarkovskij, *Νοσταλγία*. Ενδιαφέρον το θέμα αλλά και ανοικτό στις όποιες συζητήσεις για την πολιτική του τοποθέτησης. Μόνο που τα πράγματα δεν μένουν ακριβώς εδώ. Προχωρούν στη σκιαγράφηση ενός ιδιαίτερου χαρακτήρα που υπό την επίδραση της προσωπικότητας του πατέρα συνεχώς μεταβάλλεται, προχωρεί σε κανάλια απομόνωσης και ρήξης με το κοινωνικό σύνολο. Ο σκηνοθέτης δεν αναζητά τις αιτίες που έτσι κι αλλιώς δεν τον ενδιαφέρουν. Αντίθετα προσπαθεί να περιγράψει τα συναισθήματα, τον κόσμο ενός προσώπου που σιγά σιγά και επώδυνα αρνείται την κοινωνική ένταξη, ενός προσώπου που καθημερινά διαβρώνεται συναισθηματικά και απομονώνεται στην αναζήτηση των αξιών του στα πλαίσια των περιστάσεων. Η ηρωίδα είναι ανύπαρκτη. Κινείται στο χώρο σαν άδηλη παρουσία. Μετράει τα όρια της πραγματικότητας με της φαντασίωσης ενώ αυτό που παρακολουθούμε δύσκολα διαχωρίζεται

το ίδιο σαν αντικείμενο με το κατωτρίκτο του. Μοιάζει να κινείται στο ρυθμό των διαθέσεων του σκηνοθέτη.

Η εναλλαγή των ασπρόμαυρων εικόνων με τις αντίστοιχες έγχρωμες μεταφέρει το θεατή από την «πραγματικότητα» των αφηγήσεων στον υπερρεαλισμό της φαντασίωσης. Τα όρια του «πραγματικού» και του «ρεαλιστικού» συγχέονται, έρχονται σε αντιπαράθεση, συγκρούονται. Οι σεκάνς διαδέχονται η μία την άλλη ήρεμα έτσι όπως θα ταίριαζε στην περίπτωση. Ο ρεαλιστικός χώρος αλλοιώνεται και παραδίδεται στις στιγμές της ερωτικής του συνύπαρξης με την ηρωίδα. Αποχρωματίζεται σταθερά και συγκεντρώνεται με αυξανόμενη μανία στις διαθέσεις του προσώπου. Δανείζεται στοιχεία γνωστών σουρεαλιστικών ζωγραφικών έργων ενώ συχνά ξεπερνά την αισθητική τους αναζητώντας νέες πιο ήρεμες και αποστασιοποιημένες φόρμες. Η τριδιάστατη «πραγματικότητα» αφήνεται στην όποια εγκεφαλική διεργασία του θεατή. Τα πάντα καθοδηγούνται από τη διάθεση του δημιουργού.

Ο Βασιλιάς των Ρόδων είναι ο τίτλος της τελευταίας ταινίας του Werner Schroeter και είναι βασισμένη στο σενάριο που έγραψε μαζί με την Magdalena Montezuma, η οποία και πρωταγωνιστεί. Η ταινία, γυρισμένη εξ ολοκλήρου στην Πορτογαλία, δανείζεται την αισθητική της όπερας για να πραγματευτεί ένα θέμα αρκετά σκληρό όσο και μεταφυσικό, το θάνατο. Έννοια πραγματική και ταυτόχρονα αφηρημένη που θα συνυπάρξει με τον έρωτα για να δημιουργήσει τον αντίποδα της πλοκής. Δύο στοιχεία ξένα μεταξύ τους συμπλέκονται και συμβάλλουν στην εξύψωση του ενός στις απόλυτες αξίες του άλλου.

Ενώ η αφήγηση φαίνεται να συγκεντρώνεται στην ερωτική ιστορία δύο νέων, η αποξενωμένη γυναικεία παρουσία λειτουργεί καταλυτικά στη δημιουργία του ιστού - θανάτου που θα περιβάλει τους πρώτους. Τα πάντα κινούνται σε μια άλλη σφαίρα συνθέτοντας το έπος της αυτοκαταστροφής ενώ τα δρώμενα στην οθόνη λειτουργούν σαν πρόσχημα. Τα δρώμενα παρακολουθεί μια παρέα μικρών παιδιών τα οποία όμως παραμένουν απλοί, μακρινοί θεατές. Δεν τους αφορούν. Το αντικείμενο παραμένει απομονωμένο στα χέρια των ηθοποιών.

Γνωρίζω θέμα για τον Schroeter αφού τον έχω απασχολήσει και στο παρελθόν. Εδώ όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά. Η πρωταγωνίστρια στενή φίλη και συνεργάτης του σκηνοθέτη πρόκειται σε λίγες εβδομάδες να πεθάνει και το σενάριο της — ύμνος στον έρωτα — θα επηρεαστεί από

τις παραμέτρους της πραγματικότητας. Της πραγματικότητας που δεν υπάρχει σκοπός να φιλομαριστεί αλλά περνά στον κόσμο των συνεργατών και με τη σειρά της στην ταινία. Πρόκειται για μια δουλειά που δεν περιβάλλεται από όρια. Ανοίγεται στον κόσμο του συναισθήματος και προσπαθεί στην κάθε στιγμή της να συλλάβει τα αφηρημένα αντικείμενά της. Δεν αγωνιά να αναπαραστήσει. Εξάλλου οι στόχοι της δεν αναπαρίστανται, δεν δραματοποιούνται. Παραμένουν κλειστοί μέσα της και αγγίζουν τις κρυφές σκέψεις του θεατή. Πηγάζουν από τον ίδιο το δημιουργό της και προκαλούν υπό τους ήχους της όπερας.

Τι κοινό όμως έχουν αυτές οι δουλειές; Εν πρώτοις είναι κτήματα των δημιουργών τους με την έννοια ότι πηγάζουν από τους ίδιους. Με άλλα λόγια είναι προεκτάσεις του νευρικού τους συστήματος, όπως είπα και πιο πριν. Αποδεσμεύτηκαν από την αναπαραγωγή μιας προκαθορισμένης στα χαρτιά πραγματικότητας, ενός σεναρίου με την έννοια της ιστορίας ή του δράματος αν θέλετε. Επανεξέτασαν το ρόλο τους και τον κατέταξαν μακριά απ' αυτόν του εικονογράφου ενός διηγήματος. Αναψηλάφησαν το μέσο του κινηματογράφου και κατέληξαν σε εκφραστικές μεθόδους που πηγάζουν από τα πρωταρχικά συστατικά του στοιχείου. Και δεν είναι τυχαίο πως και οι δύο δημιουργοί έχουν σχέση και με τις άλλες μορφές τέχνης, είτε αυτή είναι όπερα (περίπτωση Schroeter), είτε οι πλαστικές τέχνες (περίπτωση Mc Mullen). Πρόκειται για καλλιτέχνες - δημιουργούς που αγνόησαν τις προκατασκευασμένες φόρμουλες αφήγησης και δράματος.

Χρειάστηκε αρκετός καιρός για να απελευθερωθεί ο κινηματογράφος από τα στερεότυπα. Και ένα μεγάλο χρονικό διάστημα χρειάστηκε στο κοινό για να αποδεσμευτεί από την ιδέα της άμεσης εξάρτησης του κινηματογράφου από το θέατρο και τη λογοτεχνία. Εξάλλου ήταν επόμενο να συμβαδίσει, έστω και καθυστερημένα, με τις αναζητήσεις της μοντέρνας τέχνης. Να προχωρήσει στην απομυθοποίηση της «πραγματικότητας» και να καταλήξει στην αποθέωση του «μύθου». Ο Godard στην αρχή της ταινίας του Alphaville λέει: «Υπάρχουν περιπτώσεις που η πραγματικότητα είναι αρκετά πολύπλοκη για να διευκολύνει την επικοινωνία. Ο μύθος όμως της δίνει τη δυνατότητα να περάσει σε όλο τον κόσμο».

1. Piet Mondrian, Plastic Art and Pure Plastic Art (Nέα Υόρκη, Εκδόσεις Wittenborn, Schultz, Inc. 1945).
2. Gene Youngblood, Expanded Cinema (Nέα Υόρκη, Εκδόσεις E.P. Dutton & Co. Inc., 1970).

Η Nelly's δεν γοητεύει τον Δ. Παπαστάμο

Γιατί μια έκθεση φωτογραφιών της Νέλλυς είναι ανεπιθύμητη στον Δ. Παπαστάμο; Αυτό το απλό ερώτημα επιδέχεται πολλές απαντήσεις που ισχύουν ταυτόχρονα όλες.

- Δεν επιθυμεί να αμφισβητείται η αυταρχικά ασκούμενη εξουσία του.

- Δεν επιθυμεί να του υποδεικνύουν δραστηριότητες και συνεπώς να του αποδεικνύουν ότι δεν διαθέτει την απαιτούμενη σύλληψη για το ρόλο της Πινακοθήκης.

- Πιθανόν δεν θεωρεί τη φωτογραφία καλλιτεχνική παραγωγή

Ακρόπρωρο

εξίσου ενδιαφέρουσα με τις πλαστικές τέχνες.

- Τέλος, δεν έχει διάθεση να συζητήσει με αναρμοδίους —κατά τη γνώμη του μόνος αρμόδιος είναι η πηγή της πολιτικής εξουσίας— για το ρόλο του ως διευθυντού της Εθνικής Πινακοθήκης.

Για όλους αυτούς τους λόγους απαντά στην επιστολή του Δημοσθένη Αγραφιώτη (10-2-86) που του προτείνει να διερευνήσει «τη δυνατότητα μιας μεγάλης έκθεσης με το έργο της και κάποια σχετική έκδοση», με την ακόλουθη επιστολή, της 7ης Μαρτίου 1986:

Αγαπητέ κύριε καθηγητά,

Χωριατοπούλα από την Υπάτη, 1930

Με μεγάλη χαρά πήρα την επιστολή σας και χαίρομαι ιδιαίτερα βλέποντας ότι παρόλη σας τη μεγάλη απασχόληση με τη διδασκαλική εργασία, σας μένει καιρός να ασχοληθείτε και με την τέχνη.

Η πρότασή σας είναι ενδιαφέρουσα, αν και η αναδρομική παρουσίαση της φωτογραφικής εργασίας της Νέλλυς, θα παρουσίαζε μεγάλα χάσματα όσον αφορά τουλάχιστον προπολεμικά θέματα, πορτραίτα κτλ., λόγω ειδικών λόγων που πρέπει να γνωρίζετε.

Πρέπει να ομολογήσω όμως ότι με παραξένεψε κάπως η επιστολή σας και η πρότασή σας να παρου-

σιάσει η Εθνική Πινακοθήκη την έκθεση αυτή, αφού όλο της το έργο έχει παραχωρηθεί στο Μουσείο Μπενάκη, το οποίο και εκθέσεις φωτογραφίας έχει ειδικότερα παρουσιάσει, και όλο το υλικό διαθέτει για τη σχετική έκδοση και ειδική χρηματοδότηση γίνεται από το υπουργείο Πολιτισμού για το σκοπό αυτό.

Βεβαίως καταλαβαίνω το γόητρο που θα έπαιρνε η έκθεση των φωτογραφιών στην Εθνική Πινακοθήκη, μια παρουσίαση όμως στο Μουσείο Μπενάκη δεν θα ήταν καθόλου κακή για το έργο της Νέλλυς.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Δημήτρης Παπαστάμος
Διευθυντής

Σ' αυτή την επιστολή του Δ. Παπαστάμου απαντά ο Δημ. Αγραφιώτης στις 19 Μαρτίου 1986: Αγαπητέ κύριε διευθυντά,

Η πρότασή μου για μια αναδρομική έκθεση για το φωτογραφικό έργο της Νέλλυς αφορούσε μόνο στην καλλιτεχνική - δημιουργική φωτογραφική της εργασία και όχι βέβαια την καταγραφική - δημοσιογραφική της παραγωγή. Δεν αποσκοπούσε στην εξασφάλιση κάποιου γοήτρου, αλλά στην επισφράγιση ενός έργου σημαντικού για την ελληνική καλλιτεχνική δημιουργία. Δεν τίθεται μ' αυτή την έννοια θέμα γοήτρου αλλά αμοιβαίας ανταλλαγής.

Μετά τη διευκρίνιση αυτή και χωρίς να σχολιάσω τη ρητορική της επιστολής σας, επιτρέψτε μου να εκφράσω την απορία μου αλλά κυρίως τη θλίψη μου για τα ακόλουθα γεγονότα:

1. Η Πινακοθήκη δεν έχει αναπτύξει μια δραστηριότητα ή ένα πρόγραμμα στο χώρο της καλλιτεχνικής φωτογραφίας, όπως πολλά μουσεία και πινακοθήκες σε άλλες χώρες.

2. Η εργασία της Νέλλυς είναι η πρώτη χρονολογικά στο χώρο της καλλιτεχνικής φωτογραφίας. Η αναγνώριση, η πιστοποίηση έχει γίνει από τους ιστορικούς της ελληνικής φωτογραφίας μέχρι και τη γαλλική εφημερίδα Libération που θα αφιερώσει ειδική προβολή. Θα ήταν σημαντικό λοιπόν μια νέα δραστηριότητα της Πινακοθήκης να άρχιζε με την πρωτοπόρο Νέλλυς.

3. Δεν διερευνήσατε το ίδιο υλικό από κοντά και δεν το αποτιμήσατε ως προς την καλλιτεχνική του αξία. Πήρατε δηλαδή μια απόφαση χωρίς «επιτόπια» έρευνα.

Με κατανόηση
Δρ. Δ. Αγραφιώτης
Καθηγητής Κοινωνιολογίας ΥΣΑ

Δεν έχει νόημα να επιμείνουμε ούτε να μιλήσουμε για την αυταρεσκή ειρωνεία του Δ. Παπαστάμου. Αρκεί να σημειώσουμε πως η Νέλλυς είναι σήμερα 86 χρόνων, και ίσως γι' αυτό δεν τον γοητεύει πια, έχει δωρήσει όλο το αρχείο της στο Μουσείο Μπενάκη, είναι Μικρασιάτισσα και ζει με το παράπονο ότι η ελληνική πολιτεία δεν έχει αναγνωρίσει επίσημα το έργο ανα.

Αν εξαιρέσει κανείς την έκθεση με πορτραίτα 1920-40 που διοργάνωσε το σωματείο Parallax στο Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Θεσσαλονίκης το 1985, η Νέλλυς έχει αρνηθεί μέχρι τώρα εκθέσεις σε χώρους του ιδιωτικού τομέα.

Μήπως είναι καιρός να εξηγήσει δημόσια ο από την περίοδο της δικτατορίας διευθυντής Δ. Παπαστάμος τις απόψεις του για την πολιτική της Εθνικής Πινακοθήκης και να μας μιλήσει για τον προγραμματισμό του; Τόσο στον τομέα των αγορών όσο και στον τομέα των εκθέσεων;

ΒΙΒΛΙΟ

Επιμέλεια:
Χριστίνα Ντουινιά

Ο ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

ΜΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΕΦΗ ΑΒΔΕΛΑ / ΑΓΓΕΛΙΚΑ ΨΑΡΡΑ

Η φωνή της γυναίκας, παράπονο, θρήνος, διαμαρτυρία, γεμίζει την ατμόσφαιρα, κι ολοένα γίνεται πιο δυνατή και πιο επιμονή (...). Το κίνημα της γυναίκας δεν είναι τώρα το δειλό και ντροπιασμένο ατλάμα του χεριού που απαιτείται (...). Όμοια μ' ένα ποτάμι, που αθώρητα πληθαίνουν τα νερά του κάτω από τη γη, ξεχύθηκε τώρα κι απλώθηκε στον κόσμο ολόκληρο. Ο βουβός πόνος έγινε φωνή, έγινε θέληση νικήτρα που την έθρεψαν αιώνες σκλάβοι, το κρυφό παράπονο κι ο θρήνος θα γίνουν γρήγορα θριαμβευτικός αλαλαγμός.

Αύρα Θεοδωροπούλου (1922)

Η ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ
Κοινωνιολογική και Ψυχολογική Επιδείξηση
(1930)

Η ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
ΟΡΓΑΝΟ Φ.Ε.Μ.Ε.

ΣΥΣΤΑΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΣΥΣΤΑΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

Μηνιαίο όργανο των Σοσιαλιστικών Γυναικών
της Ελληνικής Δημοκρατίας 1928-1935

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ο ΣΚΟΠΟΣ ΜΑΣ

Ο φεμινισμός στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου

Είναι γνωστό πως η ιστορία, κάποτε, «ξεχνά». Η νεότερη ιστορική έρευνα συχνά αποκαθιστά και αποκαλύπτει το ρόλο παραγνωρισμένων προσωπικοτήτων ή κοινωνικών ομάδων, ή την λανθάνουσα σημασία γεγονότων και εκδηλώσεων της πολιτικής και κοινωνικής ζωής του παρελθόντος. Φαίνεται, ωστόσο, ότι —για λόγους αρκετά ευνόητους— τα σοβαρότερα συμπτώματα αυτής της αμνησίας, αφορούν θέματα που σχετίζονται με τη θέση της γυναίκας μέσα στην κοινωνική εξέλιξη και —πολύ περισσότερο— με το γυναικείο κίνημα για ισότητα και απελευθέρωση, δηλαδή με το αίτημα της αναγνώρισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στις γυναίκες. Από αυτή την άποψη, η εξαιρετικά σημαντική εργασία της Έφης Αβδελά και της Αγγέλικας Ψαρρά, έρχεται να συμβάλει στην κάλυψη ενός κενού, της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Μαχητικό, χωρίς να ολισθαίνει στην εύκολη συνθηματολογία, το βιβλίο κερδίζει τον αναγνώστη με τη στέρεη μέθοδο και τον τεκμηριωμένο ιστορικό λόγο. Η παρατήρηση αφορά κυρίως το πρώτο μέρος, όπου οι συγγραφείς εξετάζουν την πορεία και την κατάληξη του φεμινιστικού κινήματος στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου, τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε, το ιδεολογικό του περιεχόμενο, τις επιτυχίες, τα λάθη και τις αντιφάσεις του.

Γύρω από το κοινό και κυρίαρχο αίτημα των φεμινιστριών της εποχής αυτής για την κατάκτηση των πολιτικών δικαιωμάτων και την ψήφιση νόμου που θα παραχωρεί το δικαίωμα ψήφου στις Ελληνίδες —πράγμα που πετυχαίνουν εν μέρει με την καθιέρωση της γυναικείας Δημοτικής ψήφου το 1930— υπάρχουν διαφορές αποχρώσεων και τάσεων: «Ψυχικός λυτρωμός, κατά την Αύρα Θεοδωροπούλου, ανακατάταξη του ανθρωπίνου παράγοντα, κατά τη Μαρία Σβώλου, ο πατριωτισμός του φύλου μας, κατά τη Ρόζα Ιμβριώτη, απελευθέρωση των γυναικών δυνάμεων κατά τον Άλκη Θρύλο (Ελένη Ουράνη), ο φεμινισμός αποκτά μια διάσταση τρόπου ζωής και η φεμινιστική διεκδίκηση μοιάζει πια αναπόδρεπτη, νομοτελειακή».

Η αύξηση και η δραστηριότητα των γυναικείων Σωματείων καθώς και η έκδοση αρκετών περιοδικών και εφημερίδων που υποστηρίζουν το γυναικείο κίνημα, πιστοποιούν, ιδιαίτερα στη δεκαετία 1920-1930, το δυναμισμό μιας μαχητικής μειοψηφίας, που ωστόσο μάχεται με συνέπεια, για ένα όραμα που μπορεί να γίνει ρεαλιστικό και που σε τελευταία ανάλυση αφορά το μισό —αν όχι την πλειοψηφία— του πληθυσμού της χώρας. Η δικτατορία του Μεταξά, ο πόλεμος, αλλά και η στάση των προοδευτικών σοσιαλιστικών δυνάμεων θα ανακόψουν την εξέλιξη του γυναικείου κινήματος. Όπως υπογραμμίζουν η Έφη Αβδελά και η Αγγέλικα Ψαρρά «όταν το 1952 παραχωρούνται στις γυναίκες πλήρη πολιτικά δικαιώματα, στα πλαίσια της επικύρωσης από την Ελλάδα αντίστοιχων διεθνών συμβάσεων, έχει πάψει πια να διακυβεύεται οτιδήποτε. Ο γυναικείος αγώνας έχει πια αναιρεθεί και η υποδεέστερη θέση των γυναικών στην ελληνική κοινωνία έχει παγιωθεί».

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου παρουσιάζεται μια ενδιαφέρουσα συλλογή άρθρων, που έχουν σταχυολογηθεί από δυσεύρετα γυναικεία έντυπα του Μεσοπολέμου. Τα κείμενα αυτά που χαρακτηρίζονται από τη σοβαρότητα και τη μαχητικότητα με την οποία προσεγγίζουν το ζήτημα επώνυμες διανοούμενες και λιγότερο επώνυμες αγωνίστριες του φεμινιστικού κινήματος, εμφανίζουν ένα πρόσθετο ενδιαφέρον: ανασυνθέτουν και αποκαλύπτουν την εικόνα των ιδεών της μεσοπολεμικής εποχής με τρόπο ζωντανό και άμεσο. Όλο αυτό το υλικό που αναδημοσιεύεται εδώ, δεν ανασύρει από την αφάνεια κάποια γραφτά μουσειακού χαρακτήρα. Αποτελεί αδιάψευστο τεκμήριο της ιστορικότητάς και της σημασίας ενός κοινωνικού κινήματος που αξίζει να διερευνηθεί και να αξιολογηθεί. Στο κάτω κάτω αποτελεί τμήμα της ιστορίας των ιδεών και των κοινωνικών αγώνων αυτού του τόπου.

Έφης Αβδελά και Αγγέλικας Ψαρρά,
Ο φεμινισμός στην Ελλάδα του μεσοπολέμου, Μια ανθολογία,
Εκδ. Γνώση, Αθήνα 1985, σελ. 544

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΟΙΗΣΗ

Π.Δ. ΠΑΠΑΔΙΤΣΑ

Ποίηση, Ι

Εκδ. Στιγμή, Αθήνα 1985,
σελ. 162

«... / Δεν ξεχνώ τα σπίτια που το δέρμα μου τα απεικονίζει / και την ανάποδή τους, με κραυγή και φωνικά βήματα / Με σε πολτούς φωτός διαγράφουν τον προορισμό μου / Μου 'φερνε τις παγίδες της η άνοιξη / Στα πανηγύρια έρχονταν ο κόσμος / Μα εγώ στο σπηλαίο μου λησμονημένο εικόνισμα / Βρέθηκα στ' όνειρο μιας Αναστασίας που της άνοιξα μόνος μου τα μάτια / Για να περάσω τα μεσάνυχτα / Σαν ύπνος σε κοιτώνα / ...».

(Από τις Ουσίες, Β. ΙΙ, σελ. 137)

ΤΙΤΟΥ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

Θάλασσα επαγγελίας

(β' έκδοση με τέσσερα ανέκδοτα ποιήματα)

Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1985,
σελ. 40

«Σαν ένα γράμμα έγινε η ζωή μας / με κάποιο μήνυμα πολύ σπουδαίο / που χάθηκαν μέσα στα κύματα τους πρόσφυγες / κι ο αποστολέας του κι ο παραλήπτης. / Όμως το γράμμα πάει κι έρχεται / από ταχυδρομείο σε ταχυδρομείο / χωρίς κανέναν να το κοιτάζει / χωρίς κανέναν να το πετάξει / πάντα με την επιγραφή στο φάκελο «επείγον» / και τα ξεθωριασμένα ονόματα στις δύο πλευρές / που μόνο οι ταχυδρομικοί ταλένε πια / όπως προφέρουν οι σοφοί στα εργαστήρια / ονόματα οργανισμών που εξαφανίστηκαν.»

(Ένα γράμμα, σελ. 14)

ΝΙΚΑΝΟΡ ΠΑΡΡΑ

Ποιήματα και Αντιποηήματα

Εισαγωγή - σχέδια Ενρίκε Αϊν

Μετ. Ρήγας Καππάτος

Εκδ. Γλάρος, Αθήνα 1985,
σελ. 80

«Αρκεί να κοιτάξεις τον ήλιο / πίσω από ένα θαμπό γυαλί / για να δεις πως τα πράγματα πάνε άσχημα: / Η μήπως πιστεύετε το αντίθετο;

Εγώ προτείνω να γυρίσουμε στις καράμβες στο αεροπλάνο με ατμό / στις τηλεοράσεις από πέτρα.

Οι παλιοί είχαν δική: / Πρέπει να μαγειρεύουμε με ζύλα»
(Η κατάσταση γίνεται δύσκολη, σελ. 52)

ΔΟΚΙΜΙΟ - ΜΕΛΕΤΗ - ΕΡΕΥΝΑ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ

Προτάσεις κριτικής οντολογίας

Εκδ. Λόμος, Αθήνα 1985,
σελ. 165

Το κεντρικό θέμα που διερευνά η συστηματική διαδοχή των προτάσεων, πάνω στις οποίες αρθρώνεται ο λόγος του βιβλίου, είναι η δυνατότητα να διατυπωθεί μια οντολογία που να υπόκειται σε κριτική επαλήθευση, δηλαδή

να παραμένει αδέσμευτη από κάθε δογματισμό.

Αυτή η διερεύνηση αντλεί στοιχεία κυρίως από τον Μαρξ, τον Λακάν, τον Πόππερ, αλλά και από την εμπειρική θετικότητα της γλώσσας της φυσικής επιστήμης των ημερών μας. Γιατί το τελικό ζητούμενο δεν είναι μια αφηρημένη ερμηνεία του υπαρκτικού γεγονότος, αλλά η κριτική του διασάφηση που μπορεί να φωτίσει το οξύτατο πρόβλημα της αλλοτρίωσης του ανθρώπου.

ROBERT FLACELIÈRE

Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων
Μτφ. Γερ. Βανδώρου
Εκδ. Δημ. Παπαδήμα, Αθήνα 1986, σελ. 392.

Το εξαιρετικά ενδιαφέρον αυτό βιβλίο κυκλοφόρησε σε πέμπτη έκδοση. Πρόκειται για μια εργασία βασισμένη σε πηγές φιλολογικές, ιστορικές, αρχαιολογικές, καθώς και σε επιγραφές, για το δημόσιο και τον ιδιωτικό βίο των αρχαίων Ελλήνων, με επίκεντρο την Αθήνα από τα μέσα του 5ου μέχρι τα μέσα του 4ου αιώνα π.Χ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑ

Πρόσωπα και θέματα από την ιστορία του δημοτικισμού
Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1986, σελ. 215

Το βιβλίο περιέχει συλλογή άρθρων του Εμ. Κριαρά που αναφέρονται στην ιστορία του δημοτικισμού μας κινήματος. Τα περισσότερα από αυτά αφορούν στην προσωπικότητα και το έργο σημαντικών εκπροσώπων των γραμμάτων μας —και σε μια περίπτωση των πολιτικών μας πραγμάτων— όπως του Κ. Παλαμά, του Α. Πάλλη, του Εμ. Ροΐδη, του Δημ. Βερναρδάκη, του Ν. Κονεμένου, του Μ. Τριανταφυλλίδη, καθώς και του θεμελιωτή της πρώτης γλωσσολογικής δευτικής μεταρρύθμισης του 1917-1920 Ελευθερίου Βενιζέλου.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΥ

Τέχνη και εξουσία
Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1986, σελ. 228

Κριτικά σημειώματα, δοκίμια και μελέτες δημοσιευμένα μέσα στην τελευταία εικοσαετία σε περιοδικά και εφημερίδες είναι το περιεχόμενο του βιβλίου αυτού. Τα κείμενα αυτά τοποθετούνται απέναντι σε φαινόμενα και προβλήματα της πνευματικής ζωής, ελληνικά και ξένα, που προκύπτουν από την επαφή της τέχνης, της λογοτεχνίας, του στοχασμού και της κουλτούρας γενικά με την εξουσία. Μια από τις ιδέες που τα διέπουν είναι πως η τέχνη, ακόμα και όταν έχει συγκεκριμένο ιδεολογικό στίγμα, βρίσκεται στους αντίποδες της εξουσίας ή της πολιτικής, γιατί αντιπροσωπεύει την ελευθερία και θέτει τα ουσιαστικά ανθρώπινα προβλήματα

χωρίς έτοιμες απαντήσεις, πέρα από καταναγκασμούς και ειδικούς χειρισμούς.

ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΗ

Ιστορία του ποντιακού ελληνισμού
Εκδ. Αλκυών, Αθήνα 1986, σελ. 380.

Ο συγγραφέας επιχειρεί, βασισμένος σε δημοσιευμένες μελέτες και ιστοριογραφίες αλλά και σε αδημοσίευτο αρχαιολογικό υλικό, να ανασυνθέσει την ιστορία αυτής της ελληνικής φυλής. Παρακολουθεί, έτσι, τις πρώτες αποικίες στον Εύξεινο Πόντο, τον ξεριζωμό από τις πατρογονικές εστίες και την εγκατάσταση των Ποντίων στη μητροπολιτική Ελλάδα, όπου ολοκληρώνεται ο κύκλος μιας περιπέτειας 23 αιώνων, στο χώρο της Ανατολής. Το βιβλίο περιλαμβάνει οχτώ ενότητες: *Αρχαία εποχή, Ρωμαϊκή και Βυζαντινή εποχή, Αυτοκρατορία των Ποντίων στη Μικράσια, Οι Μωμόγεροι —ένα γνήσια λαϊκό θέατρο, Το ερασιτεχνικό θέατρο των Ποντίων, Η γλώσσα των Ποντίων. Ακολουθεί πίνακας των περιφερειών, των τμημάτων και των χωριών του Πόντου και βιβλιογραφία.*

ΗΡΑ ΕΜΚΕ-ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Προβλήματα μετανάστευσης - παλιννόστησης.
Εκδ. Ελληνικής Εταιρείας Δημογραφικών Μελετών (ΕΔΗΜ), σελ. 637.

Μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα εργασία που αφορά στο πρόβλημα της ελληνικής μετανάστευσης. Εξετάζοντας, η συγγραφέας, τις βαθιές αιτίες και το ρόλο των κινητρών που καθορίζουν τις φάσεις αυτού του φαινομένου, θέτει ερωτήματα σχετικά με τις επιπτώσεις του στην απασχόληση, στην εκβιομηχάνιση, στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο καθώς και στη δημογραφική εξέλιξη της πατρίδας μας. Ένα βιβλίο που χρησιμοποιεί εξαντλητικά την υπάρχουσα βιβλιογραφία σε συνδυασμό με την έρευνα και θέτει τολμηρά το θέμα του μέλλοντος της μετανάστευσης.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΣΑΡΑΝΤΟΥ ΝΤΟΥΦΕΞΗ

Σημεία Διαφυγής (ποίηση)
Εκδ. Δωδώνη, Αθήνα - Γιάννινα 1986, σελ. 96

ΒΑΣΙΛΗ ΑΡΦΑΝΗ

Βράδυ στο σπίτι (ποίηση)
Εκδ. Παράθυρο, Πάτρα 1986, σελ. 31.

ΓΙΑΝΝΗ ΓΚΟΥΜΑ

Στην άκρη της γλώσσας (ποίηση)
Εκδ. Η Αμαξία, Αθήνα 1985, σελ. 52

ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Οικείος (ποίηση)

Εκδ. Οδυσσεύς, Αθήνα 1984, σελ. 25

ΒΑΣΙΛΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Με το χέρι της καρδιάς (ποίηση)
Αθήνα 1985, σελ. 93

ΝΙΚΟΥ ΔΙΑΜΠΟΗ

Σήκωσα λέει την καρδιά μου (ποίηση)
Αθήνα 1983, σελ. 76

ΒΙΚΥ

ΜΟΥΣΤΑΚΑ - ΠΛΑΤΑΝΟΥ
Πορεία στη νύχτα, 1978-1985
(ποίηση)

Λάρισα 1985, σελ. 51

ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΜΟΥΤΟΓΙΑΝΝΗ

Ο Γεώργιος Καραμάνης και το σανατόριο Πηλίου (μελέτη)
Βόλος 1982, σελ. 32

Π. ΤΖΩΝΟΥ

Τέσσερα συστήματα αξιών στη θεωρία της σύγχρονης αρχιτεκτονικής
Εκδ. Ζήτη, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 114

ΓΑΒΡΙΗΛ ΓΑΒΡΙΗΛΟΓΛΟΥ

Εξουσία αριθ. 2 (θέατρο)
Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 85

ΚΩΣΤΑ ΝΟΒΑΛΗ

Ναναρίσματα
Εκδ. Ρώσση 1985, σελ. 62

ΝΙΚΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Μεσόγειος και... κάτι (ποίηση)
Πεζό-δρομος, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 80.

ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο λαβύρινθος (μυθιστόρημα)
Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1985, σελ. 164

ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ

Όχι μονάχα για σένα (μυθιστόρημα)
Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1985, σελ. 132

ΑΝΤΙ ΧΑΤΖΗΔΑΜΟΥ

Σκινιόγιακ (πεζογραφήματα)
Εκδ. Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις Α.Ε., 1985, σελ. 117

ΓΙΑΝΝΗ ΡΕΜΟΥΝΔΟΥ

Σαν αναρρωτική άδεια (μυθιστόρημα)
Εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1985, σελ. 159

ΑΛΙΣΙΑ ΓΚΙΡΑΓΚΟΣΙΑΝ

40 + 1 Ομολογίες αγάπης (ποίηση)
Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1985, σελ. 76

ΜΑΝΩΛΗ ΦΟΥΡΤΟΥΝΗ

Η πληγή και το αλάτι (ποίηση)
Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1985, σελ. 109

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΤΗ

Νυχτερινό ενυδρείο (ποίηση)
Εκδ. Συμμείον, Αθήνα 1986, σελ. 122

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ

Ζωή (θέατρο)
Εκδ. Εστία, Αθήνα 1985, σελ. 103

ΒΑΣΙΛΗ ΖΙΩΓΑ

Χρωματιστές γυναίκες (θέατρο)
Εκδ. Ερμής, Αθήνα 1985, σελ. 52

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ

Ανεβάζουμε ένα έργο; (τρία μονόπρακτα για εφήβους)
Εκδ. Γνώση, Αθήνα 1985, σελ. 100

LUIS PRIETO

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΤΑ

Τά Μηνύματα καί Σήματα του Luis Prieto αποτελούν τη συστηματική εισαγωγή στη γενική σημειολογία, μία επιστήμη που ξεκινώντας από τον Saussure καί τη γλωσσολογία έφτασε σήμερα να αποτελεί τό μεθοδολογικό δὀηγό γιά ὅλες τίς κοινωνικές ἐπιστήμες. Πρόκειται γιά βασικό ἔργο πού συγκεντρώνει καί ὀρίζει, μέσα ἀπό μία πληθώρα παραδειγμάτων, ὅλες τίς θεμελιώδεις ἐννοιες πού ἀναφέρονται στά λειτουργικά συστατικά, στους μηχανισμούς οἰκονομίας καί στήν ταξινόμηση τῶν συστημάτων ἐπικοινωνίας (κώδικες). Ἡ ἑλληνική ἐκδοση τοῦ ἔργου περιλαμβάνει μία εἰσαγωγή στήν προβληματική τῆς σημειολογίας καί στό ἔργο τοῦ ἰδίου του Prieto, καθώς καί ἀναλυτικό εὔρετήριο ὀρων καί θεμάτων.

Ἐκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομυχάλη 9

Ἀθήνα 10679

Τηλ. 3607744 - 3604793

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Η ΚΑΤΑΠΙΕΣΗ ΚΑΙ Η ΠΟΙΗΣΗ

● Η καταπίεση εκτονώνεται με λόγο ποιητικό, αν κρίνουμε από το σημείωμα που μας έστειλαν κάποιοι φαντάροι:

«Γλυκέ πάτερ-φαμίλια, ανίκανε εραστή της Στρατιωτικής Διοίκησης Σάμου, Επιτελάρχη Δελιμάρκου Βασίλη καιρός να μιλήσεις στα απόκληρα τέκνα σου. Ραγισμένες βιτρίνες συνοικιακών ανθοπωλείων τα Τάγματα σου σε κάθε επίσκεψη του γλυκού μας Παπούλη Διοικητού ΑΣ-ΔΕΝ Λάσκαρη Μιλτιάδη. Βουβό κλάμα η κάθε «προσοχή» η κάθε επιθεώρηση. Καιρός να βγουν τα γαρύφαλλα από τα όπλα και να μπουν οι σφαίρες. Τα απόκληρα τέκνα σου νιώθουν ατιναχτά τα μυαλά τους και ανησυχούν».

Α.Σ.Σ.

ΚΑΙ «ΕΘΝΙΚΑ ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΙ»

● Όμως αν σε άλλους οι μορφές καταπίεσης εκτονώνονται «ποιητικά», στην περίπτωση της καταγγελίας που ακολουθεί, οι περιγραφές είναι σαφείς και συγκεκριμένες:

Αγαπητό Αντί,

Το καθημερινό άγχος, η καταπίεση και η μιζέρια της στρατιωτικής ζωής αναγκάζουν εμάς τους στρατιώτες της 115 ΤΕΑ να στείλουμε αυτό το γράμμα σαν μόνο τρόπο άμυνας για τα προηγούμενα.

Επικεφαλής της δυσάρεστης κατάστασης που επικρατεί στη μοίρα προϊστάται, ευθύνεται και κατευθύνει ο Διοικητής, αντισυνταγματάρχης κ. Α.

Από τη στιγμή που ανέλαβε τη Διοίκηση της μοίρας μετέτρεψε τον κάθε στρατιώτη σε χτίστη και βαφέα με αποτέλεσμα η ψυχαγωγία και η ανάπαυση των στρατιωτών να γίνουν έννοιες ανύπαρκτες. Ως και το αμάξι του φέρνει στη μοίρα κάθε βδομάδα για να του το πλένουν οι υπερασπιστές του «κράτους εθνικής α-

νεξαρτησίας και υπερήφανης εξωτερικής πολιτικής».

Επιπρόσθετα με τον ερχομό του στη μονάδα ξαναλειτούργει επί εικοσιτετράωρης βάσης το πειθαρχείο όπου στοιβάζονται και στρατιώτες που χρειάζονται περισσότερο ιατρική παρακολούθηση παρά τον «σωφρονισμό της απομόνωσης». Επίσης η λειτουργία του χαφιεδισμού των τσάτσων, η καθημερινή διάκριση ανάμεσα στους στρατευμένους, οι αυθαίρετες τιμωρίες με σκοπό τον πειθαρχικό εξαναγκασμό χειροτερεύουν την κατάσταση.

Όμως το αποκορύφωμα της εξοργιστικής συμπεριφοράς του Α. συμπίπτει με το μήνα Φεβρουάριο —μήνα γεμάτο με ασκήσεις. Την εξαντλητική κούραση των στρατιωτών μεγάλώνει η εξαπόλυση της τρομοκρατίας του κ. Α. με αποτέλεσμα να έχουμε καταντήσει πραγματικά ράκη. Περιμένοντας δε και τις επερχόμενες κρίσεις ο άνθρωπος αυτός έχει χάσει κάθε ίχνος ψυχραιμίας φωνάζοντας, βρίζοντας και απειλώντας προς κάθε κατεύθυνση. Προ ημερών έστειλε και γνωστό αντιδραστικό αξιωματικό στο ιατρείο της μονάδας για να εμποδίσει, άρρωστους στρατιώτες με σκοπό τη μετάβασή τους στην ερχόμενη άσκηση. Αυτά και άλλα συμβαίνουν στο περιχαρτωμένο γκέτο 115 ΤΕΑ. Όμορφος, κόσμος, ηθικός, σοσιαλιστικά πλασμένος...

Στρατιώτες από το 115 ΤΕΑ

«ΕΙΧΕ ΤΗΝ ΤΙΜΗ...»

● «Είχε την τιμή» αναφέρει στο γράμμα που απηύθυνε —όχι μόνο στο ΑΝΤΙ— ο Αλ. Π. Παπανικολάου, αντιπτεράρχος Σ.Α. να ηγείται της αεροπορίας του Ιουλίου του '74... Το δημοσιεύουμε έτσι για την ιστορία και αναρωτιόμαστε μόνο για τον βαθμό της ευαισθησίας του χουντικού πτεράρχου που ενασχολήθηκε τώρα, αρχές του 1986, για όσα ειπώθηκαν για το όνομά του. Και «τιμή» λοιπόν

και «ευαισθησία». Ιδού, τι γράφει:

Κύριε διευθυντά

Έχω την τιμή να σας γνωρίσω ότι όσα ειπώθηκαν σε βάρος μου και για την δραστηριότητα της Πολεμικής Αεροπορίας που είχα την τιμή να ηγούμαι τον Ιούλιο 1974, κατά τη συζήτηση στη Βουλή την 21η Φεβρουαρίου για το μεγάλο εθνικό θέμα της Κύπρου, δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια και την πραγματικότητα.

Όσον αφορά εμένα προσωπικά και την δραστηριότητα της Πολεμικής Αεροπορίας εκείνη την περίοδο, η αλήθεια εκτίθεται με λεπτομέρειες στην έκθεση που υπέβαλα την 20 Σεπτεμβρίου 1974 στον τότε πρωθυπουργό κ. Κωνσταντίνο Καραμανλή, στον τότε Υπουργό Εθνικής Αμύνης κ. Ευαγ. Αβέρωφ και την 12 Ιανουαρίου 1982, απέστειλα στον τότε αρχηγό ΓΕΑ και σημερινό αρχηγό ΓΕΕΘΑ Πτέραρχο κ. Νικ. Κουρή, με την παράκληση να την υποβάλει στον σημερινό πρωθυπουργό και υπουργό Εθνικής Αμύνης κ. Ανδρέα Παπανδρέου και η οποία έκθεση πρέπει βέβαια να υπάρχει στα αντίστοιχα αρχεία.

Η παραπάνω έκθεση επιβεβαιούται από σειρά υπαρχόντων αδιαφύστων εγγράφων στοιχείων (σχεδίων, διαταγών, σημμάτων, εκθέσεων, ημερολογίων, κτλ.), περισσότερα δε θα θέσω υπόψη της αρμόδιας επιτροπής.

Κύριε διευθυντά, σας παρακαλώ να δημοσιεύσετε την επιστολή αυτή για την πληρέστερη ενημέρωση των αναγνώστών του εγκρίτου περιοδικού σας.

Με τιμή

Αλέξανδρος Π. Παπανικολάου

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΣΚΥΡΟΥ

● Για την κατάσταση που υπάρχει στον Υγειονομικό Σταθμό Σκύρου, μας γράφει ο φαρμακοποιός κ. Στ. Ζακυνθινός:

Μεγάλος αριθμός συμπολιτών μας, έχουν ταλαιπωρηθεί, γιατί έπρεπε να ταξιδέψουν στην Κύμη,

Χαλκίδα ή Αθήνα για μια ακτινογραφία ή μικροβιολογική εξέταση. Υποβάλλονται σε άσκοπη ταλαιπωρία και πολέμοδο μετακίνηση 3-4 ημερών, για δύο πολύ απλές εξετάσεις που μπορούν εύκολα να πραγματοποιηθούν στη Σκύρο.

Δεν είναι λίγες οι υποσχέσεις που έχουν δοθεί, κατά καιρούς, από υπεύθυνα πρόσωπα για τη λύση αυτού του τεράστιου προβλήματος. Τίποτα όμως δεν έγινε. και το χειρότερο, το ακτινολογικό μηχάνημα που ήδη ΥΠΑΡΧΕΙ στον Υγειονομικό Σταθμό, παραμένει αναξιοποίητο λόγω βλάβης. (Βλάβη, που κανένας δεν ενδιαφέρθηκε να διορθώσει).

Οι λόγοι που επιβάλλουν την άμεση λειτουργία μονάδας μικροβιολογικής και ακτινολογικής εξέτασης, στον Υγειονομικό σταθμό, είναι λίγο πολύ γνωστοί σε όλους:

Ο γιατρός έχει στα χέρια του, με ακλόνητα πειραματικά δεδομένα, τις αιτίες και τη μορφή μιας ασθένειας. Έτσι είναι σε θέση να κάνει ακριβέστερη διάγνωση —με τη χρήση αυτών των στοιχείων— κατά συνέπεια αντιμετωπίζει σωστά την ασθένεια και ο άρρωστος θεραπεύεται σύντομα.

Π.χ. σε μια δυσεντερία ή σε μια ουρολοιμώση, μόνο η μικροβιολογική ανάλυση μπορεί να ανακαλύψει το μικρόβιο που τις προκάλεσε. Μια ακτινογραφία δείχνει σίγουρα αν ένα κόκκαλο είναι σπασμένο ή ραγισμένο. Χιλιάδες παραδείγματα θα μπορούσα ακόμη ν' αναφέρω που καταδεικνύουν απερίφραστα τη χρησιμότητα ενός τέτοιου εξοπλισμού.

Δεν χωράει αμφιβολία πως η περιθάλψη ήταν και είναι ο ασθενέστερος των ασθενών, στον τόπο μας. Ίσως το πιο μεγάλο πρόβλημα του σκυριανού λαού.

Όλοι μας ξέρουμε πως η «αναπηρία» της περιθαλψής ξεκινάει από την πενιχρότητα της χρηματοδότησής της, των λιγοστών τεχνικών της μέσων, απ' τις μεγάλες ανισότητες της. Στη σημερινή της μορφή έχει προκαλέσει α-

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ:
ΝΙΚΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

Το ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΩΡΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ
Ελληνικά και
ξένα λογοτεχνία
Εκδόσεις
φιλοσοφία
πολιτική
ψυχολογία
παιδικά
κινηματογράφος
θεατρο
ξενόγλωσσα
τέχνες
Υκράδουρες
λιδουραφίες
μεταξοτυπίες
αφιέρωτες

πλακα • βυρωνος 9 • τηλ. 32.22.394

υφαντά, kilίμια, κουρτίνες, σεμέν, ρούχα και διακοσμητικά, παραδοσιακά και μοντέρνα όλα χειροποίητα στο εργαστήρι υφαντικής, Βύρωνος 8, στην Πλάκα.

ήδη κοντζοπούλου τηλ. 32 49 118

κόμα και δραματικές περιπέτειες σε πολλούς αρρώστους. Και βέβαια ο εξοπλισμός του Υγ. Σταθμού με μικροβιολογικό - ακτινολογικό εργαστήριο δεν θα ιατρεύει με μιας όλες τις πληγές της νοσούσης περιθαλψής.

Σίγουρα όμως, θα γίνει ένα τεράστιο βήμα για την ουσιαστική αναβάθμισή της —στο αποκομμένο απ' τα μεγάλα ιατρικά κέντρα νησί μας.

Γιατί όμως τόσα χρόνια δεν έγινε τίποτα, παρόλες τις υποσχέσεις;

Τα ερωτήματα του κόσμου πληθαίνουν, αφού κάθε Σκυριανός είναι ενδεχόμενος επισκέπτης του Υγ. Σταθμού, και οπωσδήποτε χρηματοδότης του συστήματος περιθαλψής —φορολογούμενος γαρ. Έχει, λοιπόν, κάθε δικαίωμα να ξέρει, αν πρέπει ή όχι να αισιοδοξεί για το Μικροβιολογικό - Ακτινολογικό εργαστήριο, δηλαδή για την υγεία του και για τη ζωή του την ίδια.

Έτσι κι αλλιώς, πλησιάζουν οι δημοτικές εκλογές και η προσοχή όλων θα επικεντρωθεί στα τοπικά προβλήματα. Το πιο σοβαρό πρόβλημα η υγεία πρέπει να αντιμετωπισθεί με ιδιαίτερη ευαισθησία κι ενδιαφέρον. Όχι μόνο λόγια κι υποσχέσεις. Κι εδώ πρέπει όλοι να κατανοήσουν ότι: χωρίς αντικειμενική αντιμετώπιση του προβλήματος, πέρα από πολιτικές και κομματικές σκοπιμότητες —εδώ η συναίνεση είναι ό-σο πουθενά αλλού απαραίτητη— δεν θα βελτιωθεί η περιθαλψη του σκυριανού λαού.

Ο εξοπλισμός του Υγειονομικού Σταθμού με Μικροβιολογικό Εργαστήριο και η λειτουργία του Ακτινολογικού μηχανήματος ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΑΜΕΣΑ —ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ— δεν σκώνει άλλη καθυστέρηση.

ΜΟΝΟ ΕΤΣΙ ΘΑ ΑΠΟΔΕΙΧΤΕΙ ΟΤΙ ΣΕΒΟΜΑΣΤΕ ΤΗ ΘΕΛΗΣΗ ΤΟΥ ΣΚΥΡΙΑΝΟΥ ΛΑΟΥ ΚΑΙ ΝΟΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΝΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ ΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ.

Στάθης Ζακυνθινός
Φαρμακοποιός
Σκύρος

ΚΑΜΩΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

● Εκπαιδευτικοί από το Αιγάλεω μας έστειλαν την επιστολή που δημοσιεύουμε στη συνέχεια. Όσα καταγγέλλουν στοιχειοθετούν όχι μόνον αντισυναδελφική ή αντισυνδικαλιστική συμπεριφορά. Οι παράγοντες της Παιδείας οφείλουν κάπως διαφορετικά να διαπραγματεύονται τις διαφορετικές αντιλήψεις τους για την εκπαίδευση.

Ακολουθεί η επιστολή —καταγγελία:

Καταγγέλλουμε μερίδα στελεχών και μελών του ΠΑΣΟΚ Αιγάλεω που εδώ και καιρό έχουν εξαπολύσει μια πανάθλια συκοφαντική εκστρατεία ενάντια σε καθηγητές με ριζοσπαστικές κοινωνικές, πολιτικές, παιδαγωγικές αντιλήψεις: μια εκστρατεία που στοχεύει απροκάλυπτα στην παγγελοματική και ηθική εξόντωση αυτών των συναδέλφων.

Προεξάρχοντας αυτής της κακόβουλης, μεθοδικής και επίμονης δραστηριότητας είναι καθηγητής στέλεχος του ΠΑΣΟΚ Αιγάλεω και μέλος της ΠΑΣΚ καθηγητών Δυτικής Αττικής. Συγκεκριμένα, αυτός ο «σοσιαλιστής» σε μόνιμη βάση λασπολογεί, απειλεί, βρίζει συναδέλφους που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δημοκρατικού διαλόγου μέσα στα σχολεία, ενισχύουν τις μαθητικές πρωτοβουλίες, σέβονται την προσωπικότητα των μαθητών (-τριών), υιοθετούν αντιταρχικές μεθόδους διδασκαλίας, δεν δέχονται ότι υπάρχουν ταμπού απαράβιαστα για τον ελεύθερο στοχασμό.

Καθηγητές, που εκφράσανε κατά καιρούς, απόψεις διαφορετικές απ' αυτές του κ. καθηγητή, χαρακτηρίστηκαν απ' αυτόν «μηδενιστές, αναρχικοί που δεν έχουν θέση στην εκπαίδευση, άτομα που λένε μπαρούφες, που διαλύουν τα σχολεία κτλ.».

Επίσης ο ίδιος δεν διστάζει ν' αποδίδει σε συναδέλφους πράξεις που δεν κάνανε και να βάσει στο στόμα τους λόγια που ουδέποτε είπαν. Τη βάνναυση αυτή κα-

Α. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

Τό Ξενοδοχείο
τό σπίτι
καί άλλα πεζά

Έκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα
τηλ. 3607744

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

Αθως Δημουλᾶς
ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
(1951-1985)

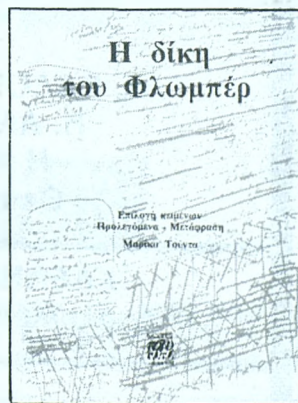
Τ. Έλενθεριάδης
ΛΗΕΙΑΡΧΕΙΟΝ
(άφήγημα)

Θόδωρος Χατζηπανταζής
ΤΗΣ ΑΣΙΑΤΙΔΟΣ ΜΟΥΣΗΣ
ΕΡΑΣΤΑΙ...

Η άκμή του αθηναϊκού καφέ άμάν
στά χρόνια τῆς βασιλείας του Γεώργιου Α'

Συμβολή στη μελέτη τῆς προϊστορίας
του Ρεμπέτικου

ΕΡΕΥΝΑ: ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΟΦΙΛΟΦΙΛΙΑ
ΝΥΧΤΕΣ ΧΩΡΙΣ ΧΡΟΝΟΜΕΤΡΟ
ΦΩΤΟΡΟΜΑΝΤΙΖΟ: ΣΤΟΝ ΙΛΙΓΓΟ ΤΟΥ ΤΑΧΗ
ΑΙΔΣ
ΘΗΛΥΠΡΕΠΕΙΑ
ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ
ROCK FESTIVAL
ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΙΑΚΑ
...και άλλα σκανδαλιστικά!...

Η δίκη του Φλωμπέρ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΑΡΙΚΑ ΤΟΥΝΤΑ

Η παραπομπή και η δίκη
του Γκυστάβ Φλωμπέρ
για το μυθιστόρημα του
«Κυρία Μποβαρύ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131,
τηλ. 72.29.237

κοποίηση της αλήθειας συνοδεύουν συνήθως υβριστικές εκφράσεις που θυμίζουν έντονα μαύρες μέρες του παρελθόντος. Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικά περιστατικά:

Σκηνή 1η (μέσα σε τάξη του 4ου Λυκείου): ο κ. καθηγητής «διδάσκει». Τι ακριβώς λέει;

— «Πέρσι ήταν στο σχολείο μας ένας καθηγητής αναρχικός και ηλίθιος. Έκανε ενέργειες για να διαλύσει το σχολείο».

Σκηνή 2η (μέσα στο γραφείο καθηγητών): ο ίδιος καθηγητής λέει:

— «Ο τάδε καθηγητής έχει θεαθεί (σε επέτειο του Πολυτεχνείου) να επιτίθεται στα στεφάνια του Πολυτεχνείου και να τα καίει επικεφαλής ομάδας αναρχικών. Αυτός μάλιστα έδινε εντολές»!!!

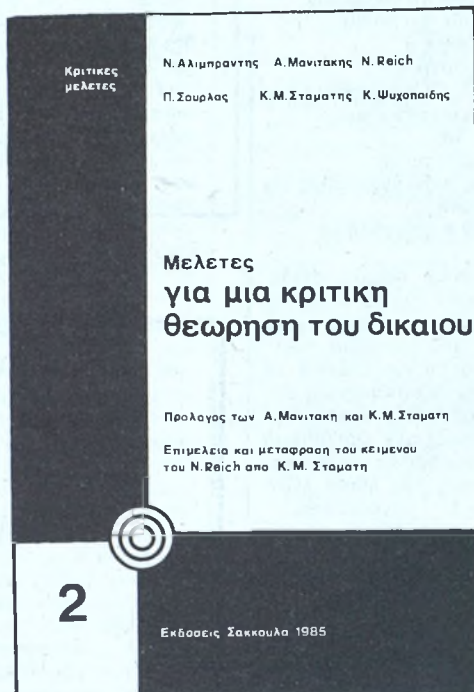
Η δράση του κ. καθηγητή δεν σταμάτησε στο σχολείο. Πήγαινε ακόμα και σε μαγαζιά του Αιγάλεω και ψευδολογούσε ασύστολα εναντίον των καθηγητών που προαναφέραμε.

Και βέβαια μετά από τέτοια πολύμοχθη προσπάθεια του «λαμπρού» αυτού στελέχους του ΠΑΣΟΚ (και όχι μόνο αυτού...) ακολουθούσαν οι αναρχιστικές αναφορές - καταγγελίες των «αγανακτισμένων πολιτών», των «ανησυχούντων γονέων», μελών του ΠΑΣΟΚ (με αποδέκτες το Υπουργείο Παιδείας και τη διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης Δυτ. Αττικής): αναφορές - καταγγελίες που διαβάζοντάς τες νομίζεις πως ζεις στην εφιαλτική οργουελική κοινωνία... Και κατόπιν σειρά είχαν οι πειθαρχικές διώξεις κατά συναδέλφων με βάση τις διατάξεις του αντιδραστικούτατου Δημοσιούπαλληλικού κώδικα, προϊόντος της μετεμφυλιακής περιόδου των στρατοδικείων και των Εκτελέσεων (όπως είναι γνωστό, ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΙΣΧΥΕΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ο Δημοσιούπαλληλικός κώδικας, μνημείο καταδυνάστευσης και στραγγαλισμού των στοιχειοδεστέρων ελευθεριών και δικαιωμάτων των δημοσίων υπαλλήλων).

Αθήνα, Μάρτης 1986
Εκπαιδευτικοί
από το Αιγάλεω

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ • ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΚΟΜΟΤΙΝΗ

ΙΑΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΓΚΑΛΕΡΙ

Α. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
Π. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ
Η πόλη μας
Θεσσαλονίκη

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΓΡΙΒΑΣ
Ψυχιατρικός ολοκληρωτισμός

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Υπεύθυνος, σύμφωνα με το νόμο:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σπάρτακου 9, Καλλιθέα
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«Εκδοτικοί επιχειρήσεις»
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού
Εξαμ. 850 δρχ. - Ετήσια 1.700
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 6.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού
Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 13
ετήσια: δολ. 26
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 15
ετήσια: δολ. 30

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 100
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 150

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ANTI»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819

- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

ΑΠΟ ΤΟ 1841... ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

145 χρόνια τώρα, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη του τόπου. Κύριος χρηματοδότης των φορέων της ελληνικής οικονομίας, στηρίζει με τρόπο δυναμικό τη βιομηχανία, το εμπόριο, τον τουρισμό, τις εξαγωγές. Ενισχύει δημιουργικά κάθε βιώσιμη επιχείρηση, μικρή ή μεγάλη.

Εξυπηρετεί με την ίδια προθυμία κάθε Έλληνα, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος με την πολύχρονη πείρα της και το βαθύ αίσθημα ευθύνης που χαρακτηρίζει κάθε της ενέργεια, έχει λύσεις υπεύθυνες και δημιουργικές για κάθε χρηματο-οικονομικό πρόβλημα. Ακόμα και για το δικό σας.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Από το 1841...μέχρι το μέλλον

και τώρα... 3 μαγικά βιβλία - παιχνίδια που θα γοητέψουν τα παιδιά σας (και εσάς...)

Τι είναι;

...Είναι η **Ιστορία μιας γραμμής!** Ναι! Μια γραμμή που ξεκινάει γοητευτικές, συναρπαστικές περιπέτειες με τα παιδιά! τι κάνει; Και τι δεν κάνει!

Αλλάζει μορφές... αλλάζει σχήματα και ρυθμούς... αλλάζει χρώματα... παραστάσεις... γίνεται τετράγωνο... γίνεται τρίγωνο... γίνεται κύκλος... ένας κόσμος ολόκληρος από εικόνες, παραμυθένιος μα και αληθινός!

Η «**Ιστορία μιας γραμμής**», είναι τρία βιβλία για παιδιά σε πανέμορφα σχέδια του **Μίλτου Σκούρα**. Τρία μαγικά βιβλία - παιχνίδια που θα γοητέψουν τα παιδιά, θα κεντρίσουν τη φαντασία τους και θα αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους.

Πραγματικά «μαγική» ιδέα για δώρο!

Η «**Ιστορία μιας γραμμής**» υπάρχει σε όλα τα βιβλιοπωλεία και διατίθεται σε ειδικό σετ, σε χαρούμενη, εορταστική συσκευασία.

μαζί με κάθε σετ προσφορά
μια αφίσα-έκπληξη
για τα παιδιά.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.29.237

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ